

**SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK
HEMŞEHRİ DERNEKLERİ VE KENTLİLEŞME
SÜRECİ
(ANTALYA ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞABAN İNAT

Tez Danışmanı: Prof. Dr. HÜSEYİN BAL

ISPARTA - 2006

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZLİ YÜKSEK LİSANS
TEZ SAVUNMASI VE SÖZLÜ SINAV TUTANAĞI

İLGİ: Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..../..../200.. Tarih ve ...../..... Sayılı Kararı.

Sosyoloji Anabilim Dalında ders dönemine ait Eğitim-Öğretim programını başarı ile tamamlayan 0130209098 numaralı Şaban İNAT'ın hazırladığı “SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK HEMŞEHRİ DERNEKLERİ VE KENTLİLEŞME SÜRECİ (ANTALYA ÖRNEĞİ)” başlıklı TEZLİ YÜKSEK LİSANS TEZİ ile ilgili TEZ SAVUNMASI ve SÖZLÜ SINAVI Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin .....md. si uyarınca ...../...../200.....günü saat .....’da yapılmış; sorulan sorular ve alınan cevaplar sonunda adayın tez savunmasının KABULÜNE / REDDİNE / DÜZELTME SÜRESİ VERİLMESİNE, OYBİRLİĞİYLE / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

SINAV JÜRİSİ

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

ÖNSÖZ

Yüksek lisans bitirme tezi niteliği taşıyan bu araştırma, doğum yerim olan, Antalya il merkezinde kurulmuş sivil toplum örgütlerinden olan hemşehri derneklerini 2004–2005 yılları içerisinde yapmış olduğum gözlem ve araştırmalarıma dayanmaktadır.

Hızlı bir kentleşme süreci yaşanan ülkemizde, özellikle büyük kentler üzerine birçok araştırmalar yapılmıştır. Fakat bu araştırmalarda çoğunlukla kentlerin mekânsal ve sosyal yapıları üzerinde durulmuş, kentlerdeki gecekondü bölgeleri incelenerek buralarda yoksulluktan doğan bir dayanışma modeli olduğu belirtilmiştir. Benim bu araştırmamda ortaya koymaya çalıştığım bu dayanışmanın sadece yoksullar arasında olmadığı, ekonomik bakımdan iyi olanların ve kent merkezinde oturanların daha çok dayanışma içine girdiğidir. Kent merkezlerinde “biz” ve “ötekiler” ayrımı ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bu araştırmamda maddi ve manevi destekleriyle hep yanımda olan aileme, dernek yöneticilerine ve sabırla sorularıma cevap veren dernek üyelerine, anketlerin girilmesinde yardımcı olan Toplumbilimciler Derneği başkanına, çalışma arkadaşlarıma ve çalışmamda emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Bu çalışmamın her aşamasında, kuramsal temellerin oluşturulmasında, anket sorularının olgunlaştırılmasında, verilerin değerlendirilmesinde, olumlu ve pozitif yaklaşımıyla hiçbir yardımı esirgemeyen hocam Prof. Dr. Hüseyin Bal’a teşekkür ederim. Ayrıca bana yardımcı olan bölüm hocalarımı da teşekkür ederim.

Şaban İNAT
ISPARTA, 2006

ÖZET
SİVLİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK
HEMŞEHRİ DENEKLERİ VE KENTLİLEŞME SÜRECİ
(ANTALYA ÖRNEĞİ)

Şaban İNAT

Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Bölümü, Yüksek Lisans Tezi,
177 Sayfa – Mayıs 2006

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin Bal

Bu araştırmada sivil toplum kuruluşlarından olan hemşehri derneklerinin kentleşme sürecinde bir tampon mekanizması olarak nasıl ortaya çıktıkları ve işlevlerinin neler olduğu üzerinde durulmuştur. Bunun için öncelikle sivil toplum örgütleri olgusu ile birlikte göç, kentleşme ve hemşehri derneklerinin işlevleri ortaya konulmuştur.

Hemşehri ilişkileri başlangıçta dayanışma eksenlidir. Bu dayanışma zamanla güç ve çıkar ilişkilerine döner. Hemşehri ilişkilerinin informal yapısı zamanla formelleşir ve hemşehri dernekleri ortaya çıkar. Başlangıçta hemşehrilik ilişkileri toplumun alt kesimlerinde informal şekilde yaygın olarak gözükürken, zamanla toplumun üst kesimlerinde bu ilişkinin formelleşmiş şekli görülmeye başlar. İşte bu çalışmamızda bu iki ilişki biçimi ayrıştırılmaya çalışılmıştır. Türkiye’de yapılan araştırmalarda gecekondulaşmanın neticesi olarak görülen hemşehrilik ilişkilerinin zamanla yok olacağı öngörülmüştür. Fakat hemşehrilik ilişkileri dönüşüm geçirerek daha da güçlenmiş, informal ilişki biçiminden formel ilişki biçimine dönüşmüştür.

Hemşehrilik ilişkileri daha çok şöyle bir seyir izlemektedir. Kente göç yolu ile gelenler hemşehrilerini bulurlar ve onların yardımıyla iş ve barınma sorunlarını çözmeye çalışırlar. Bu insanlar zamanla ekonomik bakımdan iyi konuma gelmeye başladıklarında hemşehri derneklerine üye olma eğilimleri artar. Ekonomik bakımdan iyi konuma gelemeyenler ise eski hemşehri ilişkilerini devam ettirirler.

Anahtar Kelimeler: Kentleşme, kentlileşme, sivil toplum örgütleri hemşehrilik ilişkileri, hemşehri dernekleri,

ABSTRACT
FELLOW CITIZEN ASSOCIATIONS AS NON GOVERNMENTAL
ORGANIZATIONS AND THE PROCESS OF URBANIZATION
(THE CASE OF ANTALYA)

Şaban İNAT

Süleyman Demirel University-Institute of Social Sciences
Department of Sociology-MA Thesis
177 pages-May 2006

Supervising: Prof. Dr. Hüseyin BAL

In this research, it is aimed to make clear how one of the NGO (Non Governmental Organizations), fellow citizen associations, appear as a buffer mechanism in the process of urbanization and what their functions are. To bring up this, the functions of non governmental organizations, migration, urbanization and fellow citizen associations are put forward.

Fellow citizen relationship depends on solidarity at the beginning. This solidarity turns into strength and benefit relationship in time. The informal structure of fellow citizen relationship becomes formal and fellow citizen associations appear. While fellow citizen relationship is observed as informal at first in the lower class of society, it is gradually seen that this relation becomes formal in the upper class of society. In this study, the separation of these two forms of relationship is worked on. In the researches done in Turkey, the fellow citizen relationship which appears as the result of the problem of shanties has been considered to disappear soon. However, it has been stronger by transformation and it has become a formal relationship rather than an informal one.

The process of fellow citizen relationship has such a progress; Those who migrate to cities first find their fellow citizens and they try to cope with the problems of work and taking shelter by the help of their fellow citizens. Then, these people begin joining and being a member of the fellow citizen associations after they solve their economic problems. However, the ones who cannot come to a good economic position continue their old fellow citizen relationships.

Key Words: Urbanization, being urbanized, non governmental organizations, the fellow citizen relationship, fellow citizen associations.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
ÖZET VE ANAHTAR KELİMELEER	IV
ABSTRACT VE KEYWORDS	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLOLAR DİZİNİ	IX
GRAFİKLER DİZİNİ	XI
ŞEKİLLER DİZİNİ	XI

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

	1
1.1. Araştırmanın Konusu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Sınırlılıklar	7
1.5. Araştırmanın İçeriği	7

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL TEMELLER

2.1. Kentleşme Sürecinde Sivil Toplum Örgütleri	9
2.1.1. Sivil Toplum Örgütleri	9
2.1.2. Türkiye’de Sivil Toplum Örgütleri	18
2.2. Kentleşme Süreci	25
2.2.1. Kent, Kentleşme, Kentleşme İlişkisi	25
2.2.2. Türkiye’de Kentleşme Süreci	34
2.3. Modernleşme, Kentleşme, Kentleşme ve Hemşehrilik İlişkileri	39
2.3.1. Kentleşme, Kentleşme ve Modernleşme Süreci	39
2.3.2. Kentleşme ve Hemşehri Dernekleri	41
2.3.3. Göç Ve Hemşehrilik İlişkileri	45
2.4. Hemşehrilğin Bir Tampon Mekanizma Olarak Ortaya Çıkması	47
2.4.1. Tampon Mekanizma olarak Hemşehrilik	47
2.4.2. Hemşehri Derneklerinin Ortaya Çıkma Nedenleri	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ-TEKNİKLERİ VE VERİ
KAYNAKLARI

3.1. Araştırmanın Yöntemi ve Teknikleri	52
3.2. Araştırmanın Problemi	55
3.2.1. Problem Cümlesi	55
3.2.2. Alt Problemler	55
3.3. Denenceler	56
3.3.1. Temel Denence	56
3.3.2. Alt Denenceler	56
3.4. Evren ve Örneklem	56
3.5. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi	57

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA ALANINI ÖZELLİKLERİ

4.1. Antalya'nın Coğrafi Özellikleri	58
4.2. Antalya'nın Tarihçesi	59
4.3. Antalya'nın Nüfusu ve Nüfus Özellikleri	62
4.4. Nüfusun Eğitim Özellikleri	65
4.5. Antalya'da Çalışma Hayatı	68
4.6. Evlenme ve Boşanmalar	70
4.7. İntiharlar	73
4.8. Antalya'da Faaliyet Gösteren Hemşehri Dernekleri	74

BEŞİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI ve DEĞERLENDİRME

5.1. Görüşülenlerin Demografik Özellikleri	79
5.1.1. Yaş	79
5.1.2. Cinsiyet	80
5.1.3. Doğum Yeri ve Göç	81
5.1.4. Öğrenim Durumu	89
5.2. Aile Yapısı	97
5.2.1. Görüşülenlerin Medeni Durumu	97
5.2.2. Evlilik Durumları	98
5.2.3. Ailenin Çocuk Sayısı	101
5.3. Çalışma Hayatı	102
5.3.1. Antalya'da Çalışma Hayatı	105
5.3.2. Çocuklarının Çalışma Hayatı	107
5.4. Görüşülenlerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri	108
5.4.1. Görüşülenlerin Sosyal Hayatı	112
5.4.2. Görüşülenlerin Mesken Durumu	112
5.4.3. Görüşülenlerin Oturduğu Semt	116
İle Hemşehrilik ilişkileri	116

5.5. Görüşülenlerin Dünya Görüşü	119
5.5.1. Görüşülenlerin Kendileriyle İlgili Görüşleri	119
5.5.2. Görüşülenlerin Sosyal Çevresiyle İlgili Görüşleri	120
5.5.3. Görülenlerin Boş zamanlarını Değerlendirmesi	128
5.6. Görüşülenlerin Dernek Hakkında Düşünceleri	129
5.6.1. Derneğe Üye Olma Nedenleri	129
5.6.2. Dernek Faaliyetlerine Katılma Durumu	130
5.7. Görüşülenlerin Siyasi Görüşü	131
5.7.1. Siyasette Hemşehri Desteği Hakkındaki Görüşleri	131
5.7.2. Görüşülenlerin Siyasi Kararlarını Nelerin Etkilediği	132

ALTINCI BÖLÜM SONUÇ

137

KAYNAKÇA	143
EKLER	
EK-1	151
EK-2	154
EK-3	162
EK-4	164
ÖZGEÇMİŞ	166

TABLOLAR

Tablo 1. Sayım Dönemlerine Göre Kentleşme Hızı	36
Tablo 2. Sayım Dönemlerine Göre Yıllık Nüfus Artış Hızı	37
Tablo 3. Sayım Dönemleri İtibariyle Nüfusun Şehir Ve Köylere Dağılımı İle Yıllık Artış Hızları	38
Tablo 4. Antalya'nın Şehir Ve Köy Nüfusu Ve Yıllık Nüfus Artış Hızı	63
Tablo 5: Yaş Grubuna Göre Nüfus 1990–2000	64
Tablo 6: Okuryazarlık Ve Cinsiyete Göre Nüfus	67
Tablo 7: Antalya'da Cinsiyete Göre İşgücü Durumuna, 1980–2000	68
Tablo 8: Antalya'da Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam Edilen Nüfus 1980–2000	69
Tablo 9: Yerleşim Yerlerine Göre Evlenmeler 1996-2000	70
Tablo 10: Yerleşim Yerlerine Göre Ortalama Evlenme Yaşları	71
Tablo 11: Yerleşim Yerlerine Göre İlk Evlenme Yaşı	71
Tablo 12: Nedenlerine Göre Boşanmalar	72
Tablo 13: Nedenlere Göre İntiharlar	73
Tablo 14: Antalya'da Faaliyet Gösteren Hemşehri Dernekleri	74
Tablo 15: Katılımcıların Doğum Yeri	81
Tablo 16: Memleketlerine Göre Antalya İline Nasıl Göç Ettikleri	83
Tablo 17: Öğrenim Durumlarına Göre Antalya İline Nasıl Göç Ettikleri	85
Tablo 18: Yaşlarına Göre Antalya İline Nasıl Göç Ettikleri	86
Tablo 19: Katılımcıların Antalya ilini tercih etme nedenleri	87
Tablo 20: Katılımcıların Memleketlerinden ayrılmalarındaki en Önemli neden	87
Tablo 21: Katılımcıların Antalya'da görüştükları hemşehrilerin Ne kadarıyla memleketlerinde görüştükları	88
Tablo 22: Öğrenim Durumları ile Meslekleri Arasındaki İlişki	91
Tablo 23: Görüşülenlerin Öğrenim Durumları ile Eşlerinin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	92
Tablo 24: Katılımcıların Öğrenim Durumları ile Memleketlerinden Ayrılmalarındaki En Önemli Neden	94
Tablo 25: Öğrenim Durumları ile Hangi İllerde Kaldıkları	96
Tablo 26: Katılımcıların Eşleriyle Yakınlık Derecesi	98
Tablo 27: Katılımcıların Çocuklarının Eşleri Hemşehrisi Olup Olmadığı	98
Tablo 28: Katılımcıların Çocuklarının Kiminle Evlenmesini Tercih Etmeleri	99
Tablo 29: Katılımcıların Çocuklarının Akraba ve Hemşehri İle Evliliğini Tercih Nedenleri	99
Tablo 30: Memleketleri ile Eşleriyle Yakınlık Derecesi	100
Tablo 31: Katılımcıların Sahip Oldukları Kız Çocukları İle Sahip Oldukları Erkek Çocuk sayısı	101
Tablo 32: Öğrenim Durumları ile İşteki Statüleri	103
Tablo 33: Öğrenim Durumları ile Antalya'ya Geldiklerinde İlk İşlerini Nasıl Buldukları	104
Tablo 34: Şuan ki Meslekleri İle Antalya'ya Gelmeden Önceki Meslekleri	105

Tablo 35: Katılımcıların İş Yerlerinde Hemşehrileri Olup Olmadığı	106
Tablo 36: Katılımcıların Eleman Alırken Dikkat Edecekleri Noktalar	106
Tablo 37: Katılımcıların Çalıştıkları İş Kolundaki Hemşehri Sayısı	107
Tablo 38: Katılımcıların Çocukları Arasında Çalışan Olup Olmadığı	107
Tablo 39: Katılımcıların Çocukları Şuan ki İşlerine Nasıl Buldukları	108
Tablo 40: Katılımcıların Hangi Sosyal Güvenlik Kurumuna Bağlı Olduğu	108
Tablo 41: Katılımcıların Aylık Gelirlerinin Toplamı	109
Tablo 42: Katılımcıların Antalya'daki ve Memleketteki Ekonomik Durumlarını Karşılaştırması	110
Tablo 43: Katılımcıların Aylık Gelirleri İle Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki	111
Tablo 44: Katılımcıların Ailelerinde Kaç Kişi Çalıştığı	112
Tablo 45: Katılımcıların Oturdukları Evin Durumu	112
Tablo 46: Mesleklerine Göre Evin Durumu	113
Tablo 47: Katılımcıların Sahip Oldukları Gayri Menkuller	114
Tablo 48: Katılımcıların Antalya'ya İlk Geldiklerinde Evlerini Nasıl Buldukları	114
Tablo 49: Oturmakta Oldukları Evlerini Nasıl Buldukları	115
Tablo 50: Hangi Semtte Oturdukları ile Memleketleri	116
Tablo 51: Katılımcıların Şuanda Oturdukları Semti Tercih Nedenleri	117
Tablo 52: Katılımcıların Hemşehrileri En Çok Hangi Semtlerde Oturduğu	117
Tablo 53: Katılımcıların Oturdukları Semtte Kaç Hemşehrilerinin Olduğu	118
Tablo 54: Katılımcıların Kendilerini Şehirli Olarak algılayıp Algılamadıkları	119
Tablo 55: Katılımcıların Kendilerini Neden Şehirli Olarak Görmedikleri	119
Tablo 56: Katılımcıların Şehrin İleri Gelenleriyle Aynı Semtte Oturma İstekleri	120
Tablo 57: Hemşehrilerle Aynı Mahallede Oturmaları Konusundaki Düşünceleri	120
Tablo 58: Katılımcıların Antalya'ya Geldiklerinde İlk Görüştükleri Kimseler	121
Tablo 59: Katılımcıların Antalya'da Ailece En Çok Kimlerle Görüştüğü	121
Tablo 60: Katılımcıların Hemşehrileriyle Görüşme Sıklığı	122
Tablo 61: Katılımcılara Memleketlerinden Yatılı Misafir Gelip Gelmediği	122
Tablo 62: Katılımcılara Yatılı Gelen Misafirlerin Gelme Sıklığı	123
Tablo 63: Katılımcıların Hemşehrilerinin Nişan, Sünnet, Düğün, Hastalık, Cenaze Olaylarına Katılabilmeleri	123
Tablo 64: Katılımcıların Borç Paraya İhtiyaçları Olduğunda Kimden İsteyecekleri	124
Tablo 65: Katılımcıların Borç Verirken Öncelikle Kimlere Verdiği	124
Tablo 66: Öğrenim Durumları İle Borç Paraya İhtiyaçları Olduğunda Kimden İsteyecekleri	125
Tablo 67: Katılımcıların Devlet Dairelerinde İşlerini Nasıl Hallettikleri	126
Tablo 68: Katılımcıların Kime Hemşehri Güzüyle Baktığı	126
Tablo 69: Katılımcıların Kendilerini Nereli Hissettikleri	126
Tablo 70: "Başka Köyün Velisinden Bizim Köyün Delisi İyidir" Sözüne Katılma Durum	127
Tablo 71: Katılımcıların Hemşehri Derneklerine Ne Sıklıkla Gittikleri	128

Tablo 72: Katılımcıların Antalya'da Hemşehri Kahvehanelerine Ne Sıklıkla Gittikleri	128
Tablo 73: Katılımcıların Hemşehri Derneğine Üye Olma Nedenleri	129
Tablo 74: Katılımcıların Derneğin Hangi Faaliyetlerine Katıldığı	130
Tablo 75: Katılımcılara Üyesi Oldukları Derneğin Sağladığı Yararlar	130
Tablo 76: Katılımcıların Siyasette Hemşehri Desteğinin Önemi Hakkındaki Düşünceleri	131
Tablo 77: Antalya'da Oy Kullanırken Adayın Hemşehri Olması Görüşülenlerin Kararlarını Etkileyip Etkilemediği	131
Tablo 78: Katılımcıların Seçimlerde Kararlarını Nelerin Etkilediği	132
Tablo 79: Katılımcıların Seçimlerde Kararlarını Neler Etkilediği	132
Tablo 70: Memleketleri ile En Son Genel Seçimlerde Hangi Partiye Oy Verdikleri	134
Tablo 81: Öğrenim Durumları ile Siyasette Hemşehri Desteğinin Önemli Olduğu Düşüncesi	135
Tablo 82: Tablo 80. Öğrenim Durumları ile Borç Paraya İhtiyaçları Olduğunda Kimden İsteyecekleri	141

GRAFİKLER

Grafik 1: Katılımcıların Yaşı	79
Grafik 2: Katılımcıların Cinsiyeti	80
Grafik 3: Katılımcıların Memleketi	82
Grafik 4: Katılımcıların öğrenim Durumları	89
Grafik 5: Katılımcıların Medeni Durumu	97
Grafik 6: Katılımcıların Şuan ki İşi	102
Grafik 7: Genel Seçimlerde Hangi Partiye Oy Verdikleri	133

ŞEKİL

Şekil 2: Antalya'nın Tarihi Yerleri
Şekil 3: Antalya Yol Haritası
Şekil 4: Antalya Şehir Planı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Ülkemizde ve dünyada modernliğin ön koşullarından biri olarak kentleşme ve kentleşme üzerinde durulmaktadır. Kentleşme geleneksel toplum yapısından modern toplum yapısına geçişle mümkün olmaktadır. Batı toplumlarında kentleşme, sanayileşmenin ortaya çıkması ile zorunlu bir şekilde gerçekleşmiş ve kente gelenler bir yandan iş sahibi olurken bir yandan da kent ile bütünleşmiştir.

Türkiye ise 1950'lerden sonra hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir. Türkiye'de kentleşmenin sanayileşmeden hızlı gelişmesi nedeniyle kentlerimizde istihdam, barınma, ulaşım gibi problemler ortaya çıkmıştır. Bu problemler yerel yönetimler tarafından çözülemeyince, köy ortamında var olan dayanışma biçimleri, kentlerde hemşehri dayanışması şeklinde ortaya çıkmıştır.

Türkiye'de kentleşmenin temel nedenlerinden biri, nüfusun kırsal alandan, kentsel alana göç etmesidir. Göç olgusu kentin çekici özelliklerinin yanın da kırsal alanın yetersizliğinden ve iticiliğinden kaynaklanmaktadır. Göç yoluyla kentlere gelen bireyler burada barınma, kabul görme ve ekonomik sorunlar yaşamaktadır. Kente gelenlerin büyük çoğunluğu, umduklarını bulamadıkları için mutsuz olmakta, köylerini terk dip kente geldikleri için, geri gitmeye de cesaret edememektedirler. Kişiler kente tutunma, iş bulma ve barınma sorununu çözmek için topluluk düzeyinde dayanışmaya, örgütlü olmaya yönelirler. Bu sivil toplum örgütlerinden biri de hemşehri dernekleridir.

Hemşehri dernekleri kentlerde kendiliğinden ortaya çıkmamıştır. Bu birliklerin geçmişte ve kırsal toplumlarda işlevini yerine getiren kurumlar vardır. Kırsal toplum yapısında kendiliğinden yapısal ve işlevsel olarak var olan akrabalık, aşiret, imece gibi bir takım kurumlar mevcuttur. Bunların kentsel toplumdaki görüntüsü hemşehri birlikleridir. Genel olarak hemşehri birlikleri kavramı kente, içerik ise köye aittir. Köyler, kentlere göre daha küçük gruplardan oluşmaktadır. Köylerde biz duygusu hakim ve akrabalık ön plandadır. Kentler, köylere göre daha

büyük gruplardan oluşmaktadır. Amiran Kurtkan'ın cemiyet ve cemaat sınıflamasında kent, cemiyete karşılık gelmektedir.

Amiran Kurtkan'a göre cemiyet;

Benzerlik kadar farklılığa da dayanır. Cemiyette cinsi ve biyolojik farklılıktan başka alaka farkları, kabiliyet ve kapasite farklılıkları işin içine girer ve iş bölümü ortaya çıkar. Bu farklılıklar insanların birbirleriyle yardımlaşmalarına yol açtığı içindir ki, cemiyetteki iş bölümünün aslında bir bölünme değil, bir kooperasyon olduğu ifade edilebilir. Daha doğrusu ilk gaye kooperasyon (yani işbirliği) olup, bunun gerçekleşebilmesi için bölünme ortaya çıkmaktadır. Cemiyet aynı menfaati takip eden insanların dahil oldukları kooperatif, sendika, dernek gibi menfaat birliklerinden meydana gelen bir teşkilat ağı olup, bu menfaat birlikleri yoluyla insanların bir taraftan yardımlaşmalarına diğer taraftan gruplaşmalarına imkan verir¹. İşte bu gruplaşmalardan biri de hemşehri birlikleridir.

Hemşehri birlikleri farklı gruplar arasında kendi özelliklerini ön plana çıkararak, diğerlerinden farklı olmayı amaçlamaktadır. Bu farklılığı devam ettire bilmek içinde farklı etkinlikler oluşturmakta ekonomik ve siyasal bir güç olmaya çalışmaktadır. Bu durumda hemşehri dayanışması adı altında bir araya gelen grupların, çıkar grupları olduğu söylenebilir.

Hemşehri ilişkilerinin diğer bir özelliği de hızlı toplumsal değişme dönemlerinde görülen bir uyum mekanizması olarak ara kurum ya da tampon kurum işlevi görmesidir. Toplum sürekli bir denge halindedir. Bu durum değişim zamanlarında da devam eder. Ancak değişim hızlı yaşandığı dönemlerde bu dengenin kurulması kolay olmamaktadır. Toplumun daha hızlı değişen unsurlarıyla daha yavaş değişen unsurları arasında oluşan boşluklar, değişim süreci içerisinde var olan bir takım kurumlar tarafın doldurulur. Bu kurumlar yeni kurumlar olabileceği gibi eski kurumların devamı da olabilir. Kentler de kurulan hemşehri dernekleri de göç yoluyla kırdan gelenlerin kentte uyumunu sağlama sürecinde tampon kurum olarak işlevsel bir yapıya sahiptir. Bunun yanında hemşehri birlikleri bir yandan kentsel yaşama etkin katılma ve bazı alanlarda söz sahibi olma işlevine de sahiptir².

¹ Amiran Kurtkan, **Genel Sosyoloji**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1995, s. 5

² Hüseyin Bal, "Kentsel Toplum Anomi-Yabancılaşma Olgusu Kente Göç Edenlerin Alternatif Çözümü: Hemşehri Birlikleri", **Toplum ve Göç**, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Sosyoloji Derneği Yay. Ankara, 1997, s. 431

Biz bu araştırmada, kentleşme olgusunu tek başına nüfusun bir yerde toplanması veya gç olgusu ile açıklamak yerine toplumu bir bütün olarak ele alıp, kentleşme olgusunu, sanayileşme, modernleşme, gç süreci, sivil toplum örgütleri, farklı sosyo-ekonomik özellikler ve toplumsal ilişkilerinin yapısı açısından “formel” ya da “enformel” olup-olmadığı üzerinde durarak açıklamaya çalıştık.

Hemşehri ilişkileri, insanların köy hayatından getirdikleri bir ilişki ağı olduğu ve kentleşmenin doğal bir sonucu olan sivil örgütleşmenin etkisiyle yeni bir anlam kazandığı şeklinde değerlendirilecektir. Hemşehri ilişkileri, yalnız gecekondü bölgelerinde yoğunlaşmayıp, kent merkezlerinde oturan, ekonomik bakımdan daha iyi konumda olan insanlar arasında da görülmektedir. Burada kentlerde var olan hemşehri ilişkileri değil sivil toplum örgütlerinden olan hemşehri dernekleri incelenecektir.

Gç yoluyla kente gelenlerin kurmuş oldukları hemşehri birlikleri bu açıdan incelenip, kırdan kente gelenlerin kırsal toplumdaki kurumları kente aktarması ve burada yaşamaya uyumlu hale gelmesi ve yaşam koşulları açısından modernleşmesi üzerinde durulacaktır.

1.6. Araştırmanın Konusu

Bu araştırmanın konusu; sivil toplum örgütlerinden olan hemşehri derneklerinin kentlileşme sürecine etkilerinin neler olduğudur. Göç yoluyla kent merkezlerinden veya kırsal alanlardan ekonomik ve sosyal sebeplerden dolayı kentlere taşınan insanlar yetersiz kentleşmeye neden olmaktadır. Kentte var olan örgütlerin bu sorunları çözmede yetersiz kalması, insanları bir dayanışma içine itmektir. Bu dayanışma şekli kente ilk geldiklerinde akraba ve hemşehri dayanışması şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Hemşehri dernekleri, genel olarak geldikleri yerleri kalkındırma, buldukları yerde dayanışma ve yardımlaşma sağlama, sosyal faaliyetlerle, kültürel kimliklerini yaşatmayı amaç edinmişlerdir. Hemşehri ilişkileri birçok araştırmaya konu edilmektedir. Genellikle hemşehrilik ilişkilerinin gecekondü bölgelerinde iş bulma ve mekân sorununu çözme konusunda geliştiği kabul edilmektedir. Gecekondü bölgelerinin ortadan kaldırılmasıyla da hemşehri dayanışmasının son bulacağı öne sürülmektedir. Burada hemşehri derneklerinin, gecekondü bölgelerinde görülen hemşehri dayanışmasından farklı olduğunu ortaya koymaya çalıştık.

Kentleşme ve gecekondulaşma üzerine birçok araştırma yapıldıysa da, hemşehri dernekleri gibi kentlileşme sürecinde tampon kurum olarak, hayatımızda önemi git gide artan bir olgunun incelenmesi büyük ölçüde ihmale uğramıştır. Bu çalışmayı yapmamızdaki ikinci önemli faktör de bu konuya katkıda bulunmaktır.

Kente gelen insanlar, bir yandan kendi değerleriyle gelirken bir yandan da süreç dahilinde, yeni değerler edindikleri, bu değerlerle beraber tutum ve davranışlarında değişiklikler meydana geldiği yapılan araştırmalarla ortaya konulmaktadır. Biz burada sivil toplum örgütü olarak hemşehri derneklerini ve bu derneklere üye olanların kentlileşme sürecine etkileri olup olmadığını, varsa nasıl olduğu konusunu anlamaya çalışacağız.

1.7. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Antalya’da kurulmuş olan sivil toplum örgütlerinden biri olan hemşehri derneklerinin kentleşme sürecine etkilerini ortaya koymaktır; 1. Kente gelen insanların, kente uyum ve kentleşme sürecine katkısını ortaya koymak, 2. Hemşehri dernekleri üyelerinin profilini çıkarmakda ve “kentli insan” özelliklerine ne ölçüde sahip olduklarını belirlemektedir. Kente göç eden bireylerin belli bir süre sonra kente uyum sağlayarak kentleşeceği beklenir. Dolayısıyla geldikleri bölgelerle olan irtibatlarının zayıflayarak zamanla yok olacağı düşünülür. Kentte yaşayanların, kırsal alanda yaşayana göre daha rasyonel davrandıkları, ancak biz duygusunun daha zayıf olduğu kanısı hakimdir.

Kente gelen bireyler, kırdaki kendiliğinden var olan bazı değerlerin kentte devamını sağlamakta ve kentlere uyum sağladıkça dayanışmaya gitme istekleri artmaktadır. Aynı zamanda dayanışma arttıkça uyum ve kentle bütünleşme artmaktadır. Kentlerde bu dayanışma zamanla “biz” ve “ötekiler”i ortaya çıkarmaktadır. Bu doğrultuda hemşehrilik ilişkilerinin, yaşanılan kentlere uyum sağlamada ne gibi etkileri olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca hemşehrilik ilişkilerinin oluşumunun altında yatan sebepler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu sayede kent yöneticilerinin kentleşme ve kente uyum sorununun çözümü konusunda hemşehri derneklerinden gerekli yardımı alabilmeleri amaçlanmaktadır.

Bu araştırmada;

1. Kente gelen insanların kente uyumlarının ve kentle özdeşleşmelerinin niteliğini belirlemeye çalışmaktır. Bu doğrultuda hemşehrilik ilişkilerinin, yaşanılan kentle uyum sağlamada ne gibi etkilerinin olduğu tespit edilmeye çalışılacaktır.
2. Hemşehrilik ilişkilerinin oluşumunun altında yatan sebepler ortaya konulmaya çalışılacaktır.
3. Bu sebepler arasında göç ettiği yerde hemşehrilerinin olup olmasının etkisinin ne olduğu araştırılacak ve hemşehrilerin kente uyum sürecinde varsa olumlu veya olumsuz etkileri incelenecektir.

4. Göçe katılanların göç etme nedenleri, göç yeri olarak Antalya'yı tercih edilmesinde belirli bir sebebi olup olmadığı varsa bunların ne olduğu tespit edilmeye çalışılacaktır.

5. Hemşehri ilişkilerinin formelleşme biçimi olan hemşehri derneklerinin fonksiyonlarının, dernek üyelerinin kent yaşamına uyumunda ne gibi etkileri olduğu araştırılacaktır.

1.8. Araştırmanın Önemi

Hızlı bir kentleşme süreci içinde olan ülkemizde özellikle 1960'lardan sonra kentleşme ve kentlileşme sorunları üzerinde birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan araştırmalarda en fazla dikkati çeken noktalar kentin çevresinde kurulmuş olan gecekondu bölgeleridir. Gecekondu bölgelerinin özellikle sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri üzerinde durulmuştur. Akraba ve hemşehri dayanışmasının gecekondu bölgelerinin oluşmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Bu dayanışma biçiminin gecekondu bölgelerinin ortadan kaldırılması ile son bulacağı düşüncesi ağır basmaktadır. Biz bu dayanışma biçiminin kentin bir özelliği olmadığını insanların yapılarından kaynaklanan bir dayanışma ihtiyacının olduğunu ve ekonomik bakımdan iyi konuma gelmesi ile birlikte hemşehrilik ilişkilerinin şekil değiştirip informel biçimden formel biçim olan hemşehri dernekleşmesine doğru kayacağını ortaya koymaya çalıştık.

Araştırma alanı olarak Antalya'nın seçilmesinin nedeni bu kentin hızlı bir kentleşme süreci içerisinde olması ve her bölgeden yoğun bir göç almasıdır. Antalya ili bu kadar hızlı bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalmasına rağmen, hızlı kentleşme gösteren illerin yaşamış olduğu sıkıntıları daha az yaşamaktadır. Bunda hemşehrilik ilişkilerinin etkilerinin olup olmadığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu sonuçlardan yerel yönetimlerin yararlanması amaçlanmaktadır.

Bu araştırmadan elde edilecek verilerin yorumlanmasıyla; 1. Kent ve kentlileşme sürecinin anlaşılması sağlanabilir, 2. Araştırma sonucu kentlileşme sürecinde hemşehrilik ilişkilerinin etkisi ortaya çıkarsa olumlu işlevinden yararlanılabilir, 3. Hemşehri derneklerinin kente göç edenlerin kentle bütünleşmelerinde olumlu fonksiyonları yerel yönetimler tarafından yürütülecek

politikalar için kullanılabilir, 4. Hemşehri derneklerinin kendilerini değerlendirmelerine imkan verebilir, 5. Akademik çalışmalara katkı sağlayabilir.

1.9. Sınırlılıklar

Araştırmanın evreni Antalya il merkezinde faaliyet gösteren hemşehri derneklerinin yönetici ve üyeleridir. Örneklem için, yedi ayrı bölgeden birer hemşehri derneği seçilmiş ve toplam 154 dernek üyesiyle anket çalışması yapılmıştır. Yirmi dernek yöneticisiyle de mülakat yapılmıştır. Araştırma 20 Şubat 2005 tarihinde başlayıp, 23 Mayıs 2006 tarihinde son bulmuştur. Bu süreç içinde anket çalışması 2005 Temmuz- Aralık ayları içinde tamamlanmıştır. Araştırmanın yürütülmesinde araştırmacı tek başına sorumlu olmakla birlikte, anketin hazırlanmasında örneklem belirlenmesinde, bilgisayar programının yapılmasında, raporlaştırma aşamasında uzman yardımı alınmıştır. Anketlerin uygulanması sürecinde bazı katılımcıların isteksiz olması, açık uçlu soruları cevapsız bırakması veya anketi yarım bırakması söz konusu olmuştur. Toplam 200 kişi ile anket çalışması yapılmış bunlardan 154'ü geçerli olarak kabul edilmiştir.

Bilgi toplama teknikleri; teorik bölüm için kütüphaneler taranmış, internet üzerinden araştırmalar yapılmış, YÖK'ten konumuz çerçevesinde yazılmış tezlere ulaşmaya çalışılmıştır. Alan araştırması ise; görüşme formu(anket), mülakat ve gözlemle sınırlı tutulmuştur.

1.10. Araştırmanın İçeriği

Antalya'da kurulmuş olan sivil toplum örgütlerinden hemşehri derneklerinin kentleşme sürecine etkilerini konu alan bu çalışmanın birinci bölümde giriş, araştırmanın konusu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve içeriği yer almaktadır.

Kuramsal temellerin oluşturulduğu ikinci bölümde ise; kentleşme sürecinde sivil toplum örgütlerinin gelişimi ve Türkiye'de sivil toplum tartışmaları üzerinde durulmuştur. Sivil toplum örgütlerinin kurulma amaçları ve sivil toplum örgütü olan hemşehri derneklerinin işlevleri anlatılmaya çalışılmıştır. Toplumsal değişme, kentleşme ve hemşehrilik ilişkileri üzerinde durulmuştur. Kavram olarak kent,

kentleşme, kentleşmenin tarihi, kentleşme ve hemşehri dernekleri üzerinde durulmuştur. Bunların yanında hemşehrilerin kentlerde kümelenmesine neden olan göç süreci ve hemşehrilik ilişkileri ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde, araştırmanın yöntem ve teknikleri açıklanmıştır. Bu araştırmayı temellendiren düşünceler, yöntemler ve kullanılan teknikler açıklanmış, araştırmanın problemi, denenceleri verilmiş, araştırmanın evreni, örnekleme ve verilerin nasıl toplanacağı ve değerlendirileceği yer almıştır.

Dördüncü bölümde araştırma alanı olan Antalya hakkında bilgiler yer almaktadır. Kentin coğrafi özellikleri, tarihi, sosyal ve demografik özellikleri, ekonomik, sosyal, kültürel, eğitim, evlenme, boşanma ve intihar gibi farklı başlıklar altında analiz edilmiştir. Antalya'da faaliyet gösteren hemşehri dernekleri hakkında, dernekler masasındaki kuruluş kayıtları ve dernek yöneticilerinden elde edilen veriler aracılığıyla sayısal yönü ve faaliyetleri hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Beşinci bölümde, anketler, yazılı kaynaklar ve gözlemlerle elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Bu bölümde ankete katılan kişilerin demografik özellikleri, aile yapısı, çalışma hayatı, sosyo-ekonomik özellikleri, dünya görüşleri, dernek hakkındaki düşünceleri, siyasi eğilimleri ve bunların değerlendirmeleri yer almaktadır.

Sonuç bölümünde araştırma alanından elde edilen verilere dayanarak hipotezler test edilmiş ve genel bir yargıya varılmaya çalışılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL TEMELLER

2.1. Kentleşme Sürecinde Sivil Toplum Örgütleri

2.1.1. Sivil Toplum Örgütleri

Sivil toplum kavramının sözlük anlamı “devlet kurumları içinde yer almayan ve devlet siyaseti gütmek üzere programlanmayan her türlü gönüllü kuruluş dernek, vakıf veya birliktir”³. “Sivil toplum” terimi , “şehir adabını” içerir yani “sivil toplumdaki “sivilin” kökü, şehir hayatının beraberinde getirdiği hakları ve yükümlülükleri de ifade etmektedir. Sivil toplum teriminde dikkati çeken nokta; devlet denetiminin ve baskısının ulaşamadığı veya belirleyici olmadığı toplumsal etkinlikler olmasıdır⁴.

Sivil toplum kavramında “sivil” terimi “medenilik / uygarlık” anlamına gelir. Sivil terimi kent yaşamı içinde bir anlam kazanır. Sivil toplumun kavramsal kökü medeniliğin şehir yaşamının getirdiği davranış tarzlarını yurttaş hak ve yükümlülüklerini ifade eder⁵. Sivil toplumun oluşabilmesi için öncelikle uygar, medeni bir toplumun oluşması gerektiği dikkatimizi çeker.

Eröz ise sivil toplumu; “merkezi kontrole ve hiyerarşiye tabi tutulamayan toplumsal ilişkiler ağı” şeklinde tanımlamaktadır⁶. Fakat burada devletten özerk olmayı içeren sivil toplum, devletten tam olarak kopma ve onun karşısında yer alma işlevini yerine getirmez. Çünkü sivil toplum devletle var olan ve devletin işleyişini kontrol eden, gerektiğinde öneriler sunabilen bir toplumsal yapının olmasını arzu eder⁷.

Mardin’e göre, terimin vurgusu “şehir adabı” olduğuna göre karşıtı da “gayri medeni” olabilir. “Sivil toplum”daki sivilin kökü, şehir hayatının beraberinde

³ D. Mehmet Doğan, **Büyük Türkçe Sözlük**, Gerçek Hayat Dergisi Yayını, İstanbul, 2001, s. 1187

⁴ Şerif Mardin, “Türkiye’de Toplum ve Siyaset” **Makaleler 1**. Ed. Mümtazer Türkönü/Tuncay Önder, İletişim Yayınları, 7 Baskı, İstanbul, 1999, s. 9

⁵ Şerif Mardin, a.g.e., s. 9

⁶ Ozan Erözden, “STK’lar ve Hukuki Çerçeve Yenilik Talepleri”, **Merhaba Sivil Toplum**, İstanbul; Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayınları, 1998,s.3, Aktaran; Murat Yıldırım “Sivil Toplum ve Devlet”, **C.Ü. Sos. Bil. Enstitüsü Dergisi**, Cilt:27, No:2, Aralık, 2003, s.231

⁷ Murat Yıldırım, “Sivil Toplum ve Devlet”, **C.Ü. Sos. Bil. Enstitüsü Dergisi**, Cilt:27, No:2, Aralık, 2003, s.231

getirdiği hakları ve yükümlülükleri ifade eder⁸. Sivil toplum bir açıdan da, devletin doğrudan denetimi altında tuttuğu alanların dışında ve ekonomik ilişkilerin baskısından görece bağımsız olarak gönüllü ve rızaya dayalı ilişkilerle oluşturulan kurum veya etkinlikler olarak tanımlanmaktadır. Bu manada hemşehri dernekleri de birer sivil toplum örgütüdür. Sivil toplumun olmazsa olmaz koşulu, farklılaşma ve parçalanma dolayısıyla iktidarın bölünmüşlüğüdür.

Toplumbilimciler, kendi seçimimiz sonucu olmayarak, ister istemez girdiğimiz, yani kendimizi içinde bulduğumuz akrabalık gibi birincil ilişkilerle, irademize dayalı olarak, örneğin bir sözleşmeyle katıldığımız ikincil ilişkiler arasında ayırım olduğunu belirtirler. Bu ikinci gruplara gönüllü, ihtiyari kuruluşlar da denir ve bunlarda rıza önce gelir⁹. İşte toplumbilimcilerin ortaya koyduğu bu ikincil gruplarla, sivil toplum kuruluşlarının tanımı arasında çok büyük bir fark yoktur. Bu açıdan baktığımızda hemşehri dernekleri insanların isteyerek üye oldukları kuruluşlar olduğuna göre, sivil toplum kuruluşu olarak değerlendirebiliriz. Hemşehri dernekleri kendilerini sivil toplum kuruluşları olarak nitelemektedirler, çeşitli kamu kurum ve kuruluşları da onları bu şekilde düşünmek istemektedir.¹⁰

Çağdaş anlamıyla sivil toplum; bireylerin özgürlüklerinin ve haklarının korunduğu, örgütlenmede gönüllüğün esas olduğu, toplumun devletin önüne geçerek, devlet politikalarını ve işleyişini denetleyip yönlendirebilecek, vatandaşlık bilincine sahip bir gelişmişlik düzeyini ifade etmektedir¹¹.

Sivil toplum kavramı, yeni yüzyılda çıkmış bir kavram değildir. Bu kavramı Aristoteles'in bütün toplumu içine alan "polis" anlamındaki "koinania politika" kavramına kadar geriye götürebiliriz¹². Sokrates ise sivil toplumu "societas civilis" olarak kullanılmıştır. Bu kavram devletle aynı anlama gelmektedir. 18. yüzyıla kadar sivil toplum ile devlet aynı anlamda kullanılmıştır. 18. yüzyıldan sonra ise sivil

⁸ Şerif Mardin, a.g.e., s. 9

⁹ Mete Tuncay, "Sivil Toplum Kuruluşları ile İlgili Kavramlar" **Tanzimat'tan Günümüze İstanbul'da STK'lar**, Ed. An. Yücekök/İ. Turan/M. Ö. Alkan, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İstanbul, 1998, s.IX

¹⁰ Mehmet Emin Akaslan, **Küreselleşme Sürecinde Hemşehri Dernekleri**, Marmara Üniv. Sos. Bil. Enst. İlahiyat Bil. Dalı Fel. Ve Din Bil. Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003, s.32

¹¹ Murat Yıldırım, a.g.e., s. 229

¹² Murat Yıldırım, a.g.e., s. 230

toplum ile devletin aynı anlamı taşımadığı sivil toplumun devletin dışında, ondan bağımsız olarak var olduğu dile getirilmeye başlanmıştır.

Sivil toplum ile devlet arasındaki ayrımı, ilk defa 1821 yılında yazdığı “hukuk felsefesi” adlı eserinde Hegel yapmıştır. Hegel’de sivil toplum, ailenin diyalektik bir gelişmeyle devlete varmasında aracı bir basamak görevi görmektedir¹³. G.W. Hegel; sivil toplumu ataerkil aile ile devlet arasında konumlanan ve tarihsel süreç içinde üretilmiş olan yaşam tarzı olarak kabul eder¹⁴. Ona göre sivil toplum, uygar toplum ve yurttaşlar toplumu ile eş anlamlıdır.

Köyden kente gelen aileler, köydeki dayanışma içerisinde sorunlarını daha kolay çözmekte ve yönetimle işleri olduğunda köy muhtarına daha rahat ulaşma imkânını bulmakta iken kentte yerel yönetimlere kolay ulaşma imkânı bulamamışlardır. İnsanlar kentlerde bir araya gelerek bir güç oluşturarak, devlet yönetimine daha rahat ulaşmayı ve işlerini yaptırabilmeyi amaçlamaktadırlar. Bu amaçla kentlerde bireyler çok farklı kurum, kuruluş ve sosyal örgütlere üye olmaktadır. Bu örgütler ekonomik bakımdan bir destek sağlamasa da bir problemle karşı karşıya kalınca destek alabileceği düşüncesi insanları bu tür kuruluşlara ve derneklere üye olmaya yöneltmektedir. Son günlerde ülkemizde de yaygın olan ve önemini artıran hemşeri dernekleri bunlar arasında sayılabilir.

D. Hume ve İskoç aydınlanması yazarları ile birlikte sivil toplum kavramı “modernleşmiş toplum” anlamı kazanmıştır. Hegel sivil toplum kavramının devletle aynı anlama gelmediğini, sivil toplumla devletin birbirlerinin karşısı olduğunu dile getirmektedir. Biz de bugün bu iki kavramı birbirinin yerine kullanmamalıyız, çünkü bu iki kavram aynı şeyleri ifade etmemektedir. Hegel’de sivil toplum bir sözleşme sonucu olarak kurulmaz, sözleşmenin yapılacağı ortamı ya da alanını oluşturur¹⁵.

Thomas Hobbes ise, “insan insanın kurdudur” (homo homini lupus est) diyerek insanların doğal hayatta sürekli kavga ve rekabet içerisinde olduklarını, bundan dolayı da sürekli tedirgin olduklarını, ölüm korkusu ve güvenlik ihtiyacı içerisinde olduklarını bu ihtiyacı karşılamak içinde bazı haklarını kendi istekleri ile

¹³ Vehbi Bayhan, “Demokrasi ve Sivil Toplum Örgütlerinin Engelleri; Patronaj ve Nepotizm”, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:26, No:1, Mayıs, 2002, s. 11

¹⁴ John Keane, **Demokrasi ve Sivil Toplum**, Çev. Neçmi Erdoğan, Ayrıntı Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 1994, s.76

¹⁵ Keane, a.g.e., s. 76

bir kişiye veya meclise devrettiklerini belirtmektedir. İşte kişilerin haklarını bir kişi ya da meclise bırakması ile sivil toplum kendiliğinden oluşmaktadır. Çünkü meclis bu hakları iyi kullanmazsa bireylerin anlaşmayı fes edip haklarını başkasına devredebilme hakları vardır. Böylece insanlar kendi haklarının takipçisi konumunda olmaktadır¹⁶.

John Locke; sivil toplum oluşumunu sözleşme temelinde açıklamıştır. Locke doğal toplum/ uygar toplum ayrımına getirdiği yeni açılımlarla kendisinden sonraki düşünürleri etkilemiştir.

John Locke göre, doğada özgür durumunda olan bireyler bir araya gelmesiyle bu özgürlüklerini belli alanlarda kısıtlamaya gitmek zorunda kalırlar. Doğa durumunda özgür olan bireyler kendi istekleriyle yaptıkları toplumsal sözleşme ile sivil toplumu gerçekleştirmiş olurlar¹⁷. Locke'a göre, "doğal toplum hali", devletin henüz kurulmadığı, eşitlik, özgürlük ve mülkiyeti belirleyen doğal yasalar olduğu dönemdir¹⁸. Sivil toplum özellikle, kalabalık gruplarda söz konusu olur. Özellikle kentleşme ile birlikte insanların bir araya gelme zorunluluğu ve toplumsal iş bölümüne gitme gereksinimi insanları birbirine daha fazla ihtiyaç duyma durumuna düşürmüştür.

Karl Marks; sivil toplum ile siyasal toplumun uzlaştırılmasının değil devletin ortadan kaldırılmasının gereğini vurgular¹⁹. Marks sivil toplumu Hegel'den farklı olarak tanımlamış ve Hegel'in önceliği devlete veren ve devleti yarı tanrısal bir kurum olarak gören yaklaşımını sert bir biçimde eleştirmiştir. Hegel'in aksine sivil toplumu, siyasal hayatı belirleyen bir alan olarak tanımlamıştır. Marks'ın görüşüne göre "sivil toplumu şartlandıran ve düzenleyen devlet değil, devleti şartlandıran ve düzenleyen sivil toplumdur."²⁰

Toplum yapısı ikili sınıflama çerçevesinde analiz edilmektedir. İlk ayırım Tönnies'in "gemeinschaft" cemaat ve "gesellschaft" cemiyet ayrımıdır. Burada cemaat tipi toplumlarda dayanışmanın sıkı olduğu ve birincil ilişkilerin olduğunu, bu

¹⁶ Vehbi Bayhan, a.g.e., s. 4

¹⁷ Vehbi Bayhan, a.g.e., s. 4

¹⁸ Murat Sarıca, **Siyasi Düşünce Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973, s. 92

¹⁹ Gülgen Erdoğan Tosun, **Demokratikleşme Perspektifinden Devlet Sivil Toplum İlişkisi**, Alfa Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2001, s. 43

²⁰ Ömer Çaha, **Aşkın Devletten Sivil Topluma**, Çağdaş Kültür Yayını, İstanbul, 2000, s. 36-37

tür yapının da köy yaşamında karşımıza çıktığını belirtmektedir. Fakat cemiyetin içinde cemaat tipi oluşumlar olabilmekte ve cemaat özelliklerin hepsini korumaktadırlar. İşte kentlerde ortaya çıkan hemşeri dernekleri de cemiyet hayatında cemaat özelliklerini göstermektedirler. Durkheim de toplumsal yapıyı “mekanik dayanışma” ve “organik dayanışma”, Cooley “birincil ilişkilere dayalı toplum” ve “ikincil ilişkilere dayalı toplum” olarak sınıflamaktadırlar. Bu sınıflamaların hepsinde de genel olarak Tönniesin sınıflaması gibi kırsal hayat tarzını niteleyenlere “cemaat” , kent hayat tarzını niteleyene de “cemiyet” denilmektedir. Cemaat yapısında biz duygusu hakim, kapalı ekonomik yapı, birincil ilişkiler ve homojen nüfus yapısı vardır. Cemiyet yapısında ise, biz duygusu yerine bireysellik, farklılaşma ve artan iş bölümü, ikincil ilişkiler ve heterojen nüfus yapısı hakimdir²¹.

Cemaat yapısı olan kırsal bölgelerde, biz duygusunun hakim olması, bireylerin birbirlerine bağlı ve ortak duygularının olması, yardımlaşmanın hat safhada olması, bireylerin yalnız olmadığı duygusuna sahip olmasını sağlamaktadır. Bu gibi yerlerde yardımlaşma, kendi içyapısında mevcuttur. Kentlerin ortaya çıkışı ile birlikte işbölümünde meydana gelen değişimler insanları hem birbirlerinden ayrılmalarını hem de birbirlerine sıkı sıkı bağlı olmalarını zorunlu kılmıştır. Hayatlarını devam ettirebilmek için diğer insanlara daha fazla ihtiyaç duymuşlardır. Bu da sivil toplum örgütlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. İlk oluşumlar aynı işi yapan insanların oluşturdukları meslek örgütleridir. Bu birliktelik zamanla insanlara yeterli gelmemeye başlamıştır. Bireysel çıkar çatışmaları, insanların ihtiyaçlarını tam karşılamaz hale getirmiştir. İhtiyaçlarını karşılamak için kurulan dayanışma dernekleri, zamanla devletin yaptığı çalışmalar kendilerini rahatsız etmeye başlayınca devlet yönetimine karşı bir güç oluşturmaya başlamışlardır. Özellikle ülkemizde son zamanlarda önemini arttırmaya başlayan hemşehri dernekleri, hemşehrilerin kentlerde bir araya gelerek her alanda bir güç elde etmek istemelerinden ortaya çıkmıştır. Hemşehri derneklerinin kurucuları ile yapılan görüşmelerde ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi bir dayanışmanın olduğu ve kentlerde “biz” ve “ötekiler” kavramlarının oluşmaya başladığını dile getirmemişlerdir. Kısacası cemaat tipi toplumsal yapılar, kent yaşamı içinde kendisini sivil toplum örgütleri ile devam ettirmektedirler.

---

²¹ Vehbi Bayhan, a.g.e., s. 7

Fukuyama “The Trust”(Güven) adlı eserinde cemaat yapısının sivil toplumun kurulmasını olumsuz yönde etkilediğini özellikle geleneksel aile yapısının, bağımlı bireyler yarattığını, insanların yaratıcılıklarına engel olduğunu sadece aile ve akrabalarına güven duyan bireylerin, başka hiç kimseye güven duymamaya başladığını dile getirmektedir. Kentlerde oluşan hemşeri derneklerin altında da bu geleneksel aile yapısını görmek mümkündür²².

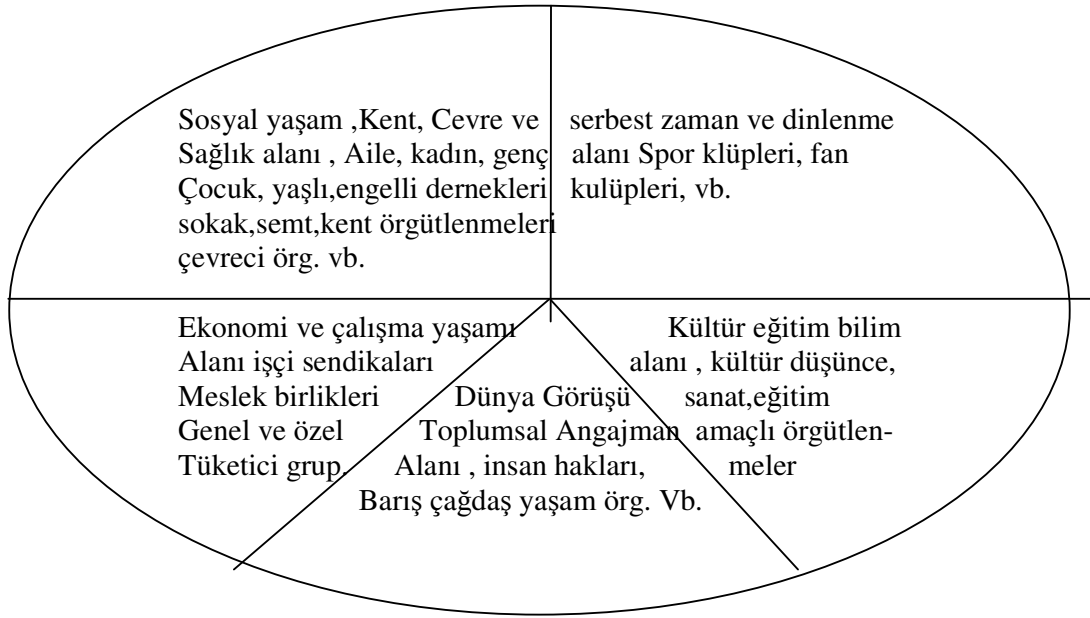
Sarıbay’a göre sivil toplumun oluşturulabilmesi, demokratik toplumlarda, toplumsal hareketliliği ifade eden topluluk kültürlerinin bir araya gelmesi ile mümkün olmaktadır. Bu iki şekilde yaşanmaktadır; birincisi toplumsal hareketin gündelik hayatı yeniden oluşturabilecek güçte kültürel önerilere sahip olması, ikincisi ise toplumsal hareketlerinin devamının olması devlet iktidarı arayışına yönelmemesidir. Kısacası devlet iktidarının yerine geçme eğilimi ve yeni iktidar arayışı içine girmemesi gerekmektedir²³. Sivil toplum örgütleri devleti kontrol edebilir, yanlışlarını uyarabilir fakat devleti yönetenlerin yerini asla almamalı ve kendisini onun üstünde bir güç olarak kabul etmemelidir.

Sivil toplum örgütlerinin faaliyet alanları ise insanların tek başına çözemediği ve sonucundan olumsuz etkilendiği sorunların çözümünü bulmaya yöneliktir. Bu sorunlar daha çok kentsel yapının hakim olduğu alanlarda görülmektedir. Bunlardan bazıları; eğitim, aile, sağlık sorunları, insan hakları, kadın, çocuk, tüketici hakları, yerel, ulusal, uluslararası sorunlar, barış, demokrasi, sosyal ve kültürel dayanışma gibi değişik alanlarda faaliyet göstermektedir²⁴.

²² Nur Vergin, “Evrensel Değerler Karşısında Akrabanın Akrabaya Yaptığı” **Yeni Yüzyıl**, 1997, Aktaran; Vehbi Bayhan, a.g.e., s. 11

²³ Ali Yaşar Sarıbay, Postmodernite, Sivil Toplum ve İslam, Alfa Yayınları, İstanbul, Aktaran: Murat Yıldırım, a.g.e., s. 231

²⁴ Nergis Mütevellioğlu Schulze, “Can Deniz Köksal, Sivil Toplum Kuruluşlarında Üyelerin Örgütsel Etkinliklere Katılma Düzeyini Farklılaştıran Etkenler”, **Sosyal Beşeri Bilimler Araştırma Ortak Komitesi**, Proje no. SBB-3007, Yıl-2002

Sivil Toplum Örgütlerinin Toplumsal Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı²⁵

Sivil toplum örgütlerinin oluşabilmesi için birkaç aşamadan geçmesi gerekmektedir. İlk olarak sivil toplum örgütlerinin, devletin üyesi olma özelliğinden kurtulması, devletten farklı anlaşılması gerekmektedir. Sivil toplum örgütlerinin yöneticileri adına değil üyeleri adına çalışması. İkinci olarak sivil toplum örgütlerinin, haklarını devlete karşı savunmaları, meşruiyet kazanmasıdır. Üçüncü aşama ise, sivil toplumun içerdiği özgürlüğün toplumsal çatışmalara neden olabileceği, devlet müdahalesinin ise bu çatışmaları önleyici faktör sayıldığı bir anlayışı yansıtmaktır. Yani devletin sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini denetlemesi gerektiği, son aşama ise üçüncü aşamaya tepki olarak ortaya çıkan ve sivil toplumu devlet müdahalesinden kurtarmayı hedefleyen aşamadır²⁶. Sivil toplumun oluşabilmesi için bu aşamaları teker teker geçirmiş olması gerekmektedir. Bir yerde sivil toplumun olmadığından veya etkili olmadığından söz ediliyorsa orada bu aşamaların hepsinin gerçekleşmediği anlaşılmalıdır. Örneğin bizim ülkemizde sivil toplum örgütleri haklarını savunarak almamışlar, devlet bu hakları kendi istediği oranda geçici bir süre vermiştir. Bunun sonucu olarak bu haklar, devletin vermeye

²⁵ Nergis Mütevellioğlu Schulze, Can Deniz Köksal, a.g.e., s. 10

²⁶ Ali Yaşar Sarıbay, Siyaset, Demokrasi ve Kimlik, Asa Kitapevi, Bursa, 1998,s.28 Aktaran: Murat Yıldırım, a.g.e., s. 233

devem ettiği sürece geçerli olacağı için, sivil toplum örgütleri devlet yönetiminin kararlarına karşı gelememektedirler.

Sivil toplumun gelişimini dört ayrı düzeyde ele almak mümkündür. Birincisi siyasal düzey, ikincisi kültürel düzey, üçüncüsü ekonomik düzey, dördüncüsü ise toplumsal düzeydir²⁷.

Siyasi anlamda sivil toplumun hakim olduğu yerlerde bireyler hiçbir kısıtlama olmaksızın siyaset yapma hakkına sahiptir. Bundan dolayı hiçbir tesirin altında kalmadan özgürce görüşlerini dile getirmeleri, eylemlerinden dolayı yargılanmamaları gerekir. Sivil toplum bireylerin siyaset yapma, karar mekanizmalarına katılma, temsilci olma, temsilci seçme ve nihayet her türlü siyasal haklara sahip olmalarını ifade eder.

Kültürel düzeyde sivil toplum, bireylerin devletten bağımsız olarak kültürel kimliğini yaşama, kültürel faaliyetlere katılma, dilini konuşma, bireysel farklarını özgürce yaşamasına imkân tanıma anlamına gelir. Sivil toplumun hakim olduğu yerde bireylerin resmi bir dili, dini ve ideolojiyi zorla kabul etmesi beklenmemelidir. Bireyler bireysel farklarını devletten izin almadan yerine getirebiliyorsa orada sivil toplumun varlığından söz edebiliriz.

Ekonomik düzeyde sivil toplum, bireylerin devletten izin almadan her türlü ekonomik faaliyetlerde bulunabilmeleri, özel mülkiyetin varlığı, serbest piyasanın olması, devletin her türlü ekonomik örgütlenme ve işbirliğine müdahale etmemesi anlamına gelir.

Toplumsal düzeyde sivil toplum ise bir toplumda bireylerin çeşitli engellerle karşılaşmadan her düzeyde örgütlenebilmelerini ve korkmadan bu tür gruplara girip-çıkabilmelerini anlatır.

Tekeli bir örgütün sivil toplum örgütü olarak kabul edilebilmesi için gerekli şu dört özelliğe sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır²⁸.

²⁷ Davut Dursun, "Devlet Karşısında Sivil Toplumun Artan Gücü ve Geleceği Üzerine Bir Değerlendirme" **Türkiye Gönüllü Kültür Teşekkülleri 6 İstişare Toplantısı**, Türkiye'yi Yeniden Düşünmek Sempozyumu 22-23 Haziran, Ankara, 1996, s. 241

²⁸ İlhan Tekili, "Kuramsal Yaklaşımlar", **Sivil Toplum Kuruluşları ve Yasalar –Etik-Deprem**, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını İstanbul, 2000, s. 114

1. Sivil toplum kuruluşlarının gönüllülük esasına dayanmasıdır. Gönüllü olarak bir araya gelen insanlar, kuruluşa hem maddi yönden hem de zamanlarını harcayarak fedakârlıkta bulunabilirler.
2. Nihai amacı topluma bir şey sunmak, toplumsal iyiye katkıda bulunmaktır. Sivil toplum kuruluşları toplumun koşullarını düzenlemeye ve topluma katkıda bulunmaya çalışırlar.
3. İlişkilerde, resmi ilişkilerin yerini gayri resmi ilişkilerin almasıdır. Sivil toplum kuruluşları toplumsal hareketliliği hızlandırır. Toplumsal hareketliliğin hızlanması sonucunda, toplum katmanları ve grupları arasındaki hiyerarşik ve merkeziyetçi ilişkilerin yerini dikey ve yatay ilişkiler alır.
4. Açık ve belli konuda uzmanlaşmış olmasıdır. Sivil toplum kuruluşları belli bir konuda uzmanlaşmış kuruluşlardır. Uzmanlaşmaya bağlı olarak görülen çeşitlilik, toplumsal hareketlerin örgütlenmesi açısından önem taşır.

Çaha herhangi bir kuruluşun, sivil toplum kuruluşu olarak kabul edilebilmesinin en önemli kriterini, bireysel iradeye dayalı olmasına bağlar. Bu bağlamda Çaha tarikatları, dini cemaatleri ve hemşehri derneklerini bireysel iradeyle oluşan sivil toplum kuruluşları olarak ele almaktadır²⁹.

Sonuç olarak sivil toplumun en kapsamlı tanımını şu şekilde yapabiliriz. Sivil toplum devlet denetiminin ve baskısının olmadığı, aynı zamanda ekonomik ilişkilerden de görece bağımsız, dolayısıyla ticari amaçlı olmayan, gönüllülük esasına dayalı, kendi kendini oluşturan ve devamını sağlayan, özel alan ile devlet arasında bir nevi aracı niteliği bulunan örgütlü sosyal yapıların oluşturduğu alan veya ilişkiler bütünüdür.

---

²⁹ Ömer Çaha, **Aşkın Devletten Sivil Topluma**, a.g.e., s. 63

2.1.2. Türkiye’de Sivil Toplum Örgütleri

Kökeni Antik Yunan’a kadar uzanan “sivil toplum” kavramı özellikle 1980’den sonra daha fazla tartışılır hale gelmiştir³⁰.

Batıdan aldığımız siyasetle ilgili kavramlar arasında, ülkemizde en çok yanlışlığı yaratan ve tartışılan “Sivil toplum” kavramıdır. Kavramın karşıtı olarak “askeri toplum” kavramı ele alınmaktadır. Fakat sivil toplumun karşıtı sanıldığı gibi askeri toplum değildir. Sivil toplum kavramını “modern kent yaşamı” olarak ele alırsak karşıtı da “modern dışı toplum olarak” nitelendirebiliriz³¹. NGO (Non Governmental Organization) teriminin İngilizceden çevirisi olarak Türkçeye ithal edilen ve daha iyi bir karşılığı bulunamadığı için genel kabul gören sivil toplum örgütleri veya Sivil toplum kuruluşları teriminin kullanılması, belirsizlikleri artıran bir etmendir. Diğer taraftan, Türkiye’de sivil toplum örgütleri alanındaki akademik tartışma, ağırlıklı semantik (anlamsal) boyutta yapılmakta ve olandan çok, olması gereken üzerinde durulmaktadır³².

Türkiye’de sivil toplumun gelişimi, batı dünyasından farklı olarak ortaya çıkmış ve gelişimini sürdürmüştür. Türkiye’deki siyasal rejimin niteliği ve gelişimi sivil toplumunda gelişmesini etkilemiştir. Ülkemizde sivil toplumla ilgili tartışmalar her ne kadar 1980’li yılların başında başlamışsa da bir olgu olarak toplum ve devlet ilişkileri üzerine tartışmalar daha gerilere götürülebilir. 1980’lerin siyasal ve sosyal şartlarında sivil toplum kavramı “askeri toplumun” karşıtı olarak kullanılmış ve “toplumun kaderine askerler değil sivillerin hakim olmaları talebini getirmişlerdir.”³³

Türkiye’de, sivil toplum örgütleri batı toplumlarındaki yapılanmadan farklıdır. % 60’ı kentlerde yaşayan, ancak kentli kültürünü edinemeyen bir toplum yapısında, demokrasi kültürü de yetersizdir³⁴. Ülkemizde batı ülkelerinde görülen kentleşme ve gelişme ortamı görülmediğinden dolayı, bizdeki sivil toplumun gelişmesi batıdakinden farklılık göstermektedir. Batıda görülen sivil toplum geleneği

³⁰ Hülya Ercan, “Türkiye’de Sivil Toplum Tartışmaları Üzerine”, **C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:27, No: 1 Mayıs, 2002, s. 69

³¹ Şerif Mardin, a.g.e., s. 9

³² Nergis Mütevellioğlu Schulze, Can Deniz Köksal, a.g.e., s. 8

³³ Davut Dursun , a.g.e., s. 240

³⁴ Vehbi Bayhan ; a.g.e., s. 10

ne Osmanlı'da nede Cumhuriyet Türkiye'sinde görülmektedir³⁵. Kentleşme ve uygarlaşma temelinde gelişen sivil toplum, kentli kültürünü ve farklılıkların birliğini içerir³⁶.

Batı ülkelerinde sivil toplum kuruluşları etkinliklerini büyük ölçüde amacına uygun bir şekilde gerçekleştirdikleri halde gelişmekte olan ülkelerde tam tersi bir durumla karşılaşmaktayız. Bunun en önemli nedenlerinden birisi batı toplumlarında sivil toplumun alt kesimden gelmesi ve toplumsal alt yapısının bulunmasıdır. Gelişmekte olan toplumlarda ise hiçbir mücadele etmeden bazı hakların üstten alta verilmesidir.³⁷. Türkiye'de sivil toplumun batıdan farklı geliştiğini söyleyebiliriz. Batıdaki gelişme; kentleşme ve modernleşme ile birlikte alttan yukarı doğru olmuştur. Bizde ise Popgi'nin de ileri sürdüğü gibi sivil toplum 19. yüzyılda kendiliğinden yaşanmamıştır. Özellikle Şinasi ve Namık Kemal gibi düşünürler sayesinde, 1880'lerden sonra Osmanlı İmparatorluğunda kamuoyu gelişmeye başlamıştır³⁸. Osmanlı Devleti içinde "sivil toplum kırıntıları" olarak adlandırılabilir kurumların siyasette belirleyici rol oynayabildiğini söylemek mümkün değildir³⁹.

Sivil toplum örgütleri kavramı, Türkiye'de farklı toplumsal sınıfların bir araya gelerek çok değişik alanlarda faaliyet gösteren, konuları, alanları, amaçları, sistemleri, örgütlenme modelleri ve düzenleri vb. pek çok açıdan farklılıklar gösteren kuruluşlar için kullanılan bir üst kavramdır⁴⁰. Toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren konuların yanında, özel konular içinde kurulmuş sivil toplum örgütleri vardır. Hemşehri dernekleri belli bir grubun haklarını korumak ve karşılaşmış olduğu sorunları gidermek amacıyla kurulmuştur.

Türkiye'de sivil toplum kuruluşları gelişmiş toplumlardan farklı gelişmiştir. Gelişmekte olan bir ülke konumunda olan Türkiye'de 1980'lerin ortalarından itibaren sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili kavramsal ve kuramsal çalışmalar artmaya başlamıştır. Türkiye'deki sivil toplum anlayışında artış yaşansa da batı toplumlarında

³⁵ Şerif Mardin a.g.e., s. 15

³⁶ Vehbi Bayhan, a.g.e., s. 8

³⁷ Murat Yıldırım, a.g.e. s. 242

³⁸ Şerif Mardin, a.g.e., s. 16

³⁹ Ahmet İnsel, **Türkiye Toplumunun Bunalımı**, Birikim Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1995, s. 38-39

⁴⁰ Nergis Mütevellioğlu Schulze, Can Deniz Köksal, a.g.e., s. 8

görülen sivil toplum anlayışının oluşturulması mümkün gözükmemektedir. Çünkü sivil toplum anlayışının batıdan taklit edilmesi, birebir alınıp bizim toplumumuza uyarlaması yapılamaz.⁴¹

Batıda milli çıkar denince “kişi” ve “grup” özerkliği akla gelir. Türkiye’de ise milli çıkar denince kişi ve grup özerkliği olmayan kolektif bir anlam akla gelir. Bundan dolayı “hürriyet” fikri biz de batıdakinden farklı anlaşılır ve tam bir anlam ifadesini bulamaz⁴².

Türkiye’de sivil toplumun gelişimini üç dönemde ele almak mümkündür. Birinci dönem cumhuriyetin ilk yılları olan tek partili dönemden 1950 yılına kadar olan dönemdir. İkincisi 1950 yılında başlayan ve sivil toplum unsurlarının yavaş yavaş canlanmaya başladığı 1980 yılına kadar olan dönemdir. Üçüncüsü ise 1980 sonrası, sivil toplumun en fazla gelişme gösterdiği dönemdir.

Türkiye de 1965’e kadar cemiyetçilik, dernekçilik ve federasyonculuk hakim iken, 1965–1971 yılları arasında sendikacılık, 1971–1980 yılları arasında dernekçilik, 1980’den sonra ise yeniden sendikacılık ön plana geçmiş.⁴³

1950 yılından sonra başlayan çok partili dönemle birlikte sivil toplum örgütlerinin önü yeniden açılmaya başlamıştır. Demokrat Parti iktidarı yasaklanmış olan dini gruplar, işveren kesimi, işçi sendikaları, köylü gruplar, farklılaşan medya gibi unsurlar yeniden ortaya çıkmaya başlamıştır⁴⁴. Çok partili düzene geçişle birlikte Demokrat Parti (DP) “yeter söz milletindir” gibi sivil özgürleştirici bir söylev söylediği halde uygulamada baskıcı bir yol takip etmesiyle demokrasinin ve sivil toplumun gelişimini olumsuz etkilemiştir⁴⁵.

Türkiye’de sivil toplum tartışmaları özellikle son yıllarda yoğunluk kazanmıştır. 1940’lar da görülen sivil toplum örgütleri, 1980’li yıllardan sonra büyük bir gelişme göstermiş, sosyal yaşamda ve kamusal alanda etkili olmaya

⁴¹ Hülya Ercan, a.g.e., s. 71

⁴² Şerif Mardin, a.g.e., s. 17

⁴³ Niyazi Can, “Örgütlenme Gereksinimi ve Önemi”, **Eğitim ve Bilim Dergisi**, Cilt:27, Sayı:125, Yıl: 2002, s.76

⁴⁴ Ömer Çaha, “1980 Sonrası Türkiye’inde Sivil Toplum Arayışları”, **Yeni Türkiye Dergisi Sivil Toplum Özel Sayısı**, sayı. 18, Ankara, Aralık 1997, s. 36

⁴⁵ Alpaslan Işıklı, “Ücretli Emek ve Sendikalaşma” I.C. SCHICK ve E.A.Tonak (Ed.), **Geçiş Sürecinde Türkiye**, Belge Yayınları, İstanbul, 1992, 335

başlamıştır⁴⁶. Özellikle 1980 öncesi, varlığı ve yokluğu dikkati çekmeyen sivil toplum örgütlerinin sayısı bu dönemde büyük bir artış göstermiştir. 12 Eylül Anayasasının dayatmış olduğu yasaklar toplumda genel olarak rahatsızlık yaratmış ve bu dayatmaya karşı özgürlükleri tekrar kazanabilmek için sivil toplum örgütlerine yönelmeye başlamışlardır⁴⁷.

Türkiye’de 1980’li yıllar her tür özerk siyasi faaliyetin engellendiği, siyaset kavramının sistematik bir müdahale ile iinin boşaltılıp yeniden tanımlandığı bir dönem olmuştur. Devletten bağımsız, toplumsal örgütlenmelerin yeniden oluşması ancak uzun bir kesintiden sonra gündeme gelmiştir.⁴⁸ Sivil toplum örgütlerinin dönüm noktası olarak nitelendirilebilecek dönem 1980 askeri darbesidir. Bu dönemde var olan sivil toplum örgütleri ya zayıflatılmış ya da kapanmasına neden olunmuştur. Örnek olarak 1980 öncesinde en güçlü sivil toplum örgütleri olan TMMOB ve DİSK’ın 1980 askeri darbesinden sonra gücünü yitirmesi verilebilir.⁴⁹ Türkiye’de gönüllü-özerk örgütlenmeler, 1980 öncesinde demokratik kitle örgütleri olarak nitelendi. 1980 öncesinin demokratik kitle örgütlerinin “demokratiklik” ve “kitle örgütü” olma niteliklerinin yanı sıra özerklikleri de tartışılmalıdır.

12 Eylül askeri darbesinden olumsuz yönde etkilenen hemen herkesin hangi sosyal çevreden olursa olsun, sivil toplum tarafları haline gelmesi ve sivil toplum kavramını olumlu bakmakla beraber farklı biçimlerde anlamlandırması, durumu daha karmaşık hale getirmektedir. 1980 sonrası sivil toplum örgütlerinde önemli bir artış gözükse de, 1980 öncesi gönüllü örgütlerin bir devamı olan oluşumlardır. 1980 öncesinin gönüllü örgütlerinde oluşan davranış kalıplarının, olumlu ve olumsuz birikimlerinin izlerini taşımaktadır. 1980 sonrası sivil toplum örgütleri toplumda egemen olan demokrasi kültürünü ve önceki örgütlenme deneyimlerini yansıtmaktadır⁵⁰.

Türkiye’de 1983 seçimleri ile birlikte askeri yönetim dönemi sona ermiştir. Bu dönemden sonra sivil toplum örgütleri bireyi devlet karşısında koruyacak

⁴⁶ Hülya Ercan, a.g.e., s. 70

⁴⁷ Hülya Ercan, a.g.e., s. 70

⁴⁸ Nergis Mütevellioğlu Schulze, Can Deniz Köksal, a.g.e., s. 24

⁴⁹ Bahattin Akşit, Bahar Tabakoğlu, Ayşe Serdar, “Sivil Toplum ve Katılımın Güçlendirilmesinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü”, Proje no.ZBB3001, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırması Ortak Komitesi**, TÜBİTAK SSB Proje no:3001 , 2003, s. 2

⁵⁰ Nergis Mütevellioğlu Schulze, Can Deniz Köksal, a.g.e. s. 24

mekanizmalar olarak görülmüş ve değerlendirilmiştir.⁵¹ Böylece sivil toplum örgütleri bireyleri askeri yönetime ve baskıcı devlete karşı koruyan kurumlar olarak değerlendirilmiştir. Kendiliğinden ve iradi olarak örgütlenmiş toplulukları ifade eden sivil toplum örgütleri, ülkemizde batıdan farklı olarak her zaman kendiliğinden ve iradi olarak ortaya çıkmamışlardır. 1960 yıllarında görülmeye başlayan ilk sivil toplum örgütleri devlet tarafından oluşturulmuştur. Bugün bile sivil toplum örgütleri tam olarak devletten bağımsız olarak kurulamamakta ve faaliyet gösterememektedirler. Çünkü bir örgütün kurulması ve faaliyet gösterebilmesi ülkemizde çeşitli yasa ve yönetmeliklerle denetim altında tutulmaktadır. Ülkemizde bazı hükümetler tarafından bu sivil toplum örgütleri kendi ideolojilerini yaymada kullanmakta, kabul etmezlerse bu örgütlerin çoğulcu yapısından yararlanarak yıkılmasına ve dağılmasına neden olmaktadır. Bu yüzden ülkemizdeki sivil toplum örgütleri genellikle hükümetlerin istedikleri yönde hareket etmek zorunda kalmaktadırlar. Buda sivil toplum örgütlerinin asli vazifesi olan toplum isteklerini devlete iletmek yerine, devletin taleplerini topluma dikte etmeye, devletin eylemlerini denetlemek yerine meşrulaştırmaya ve devleti toplumdan korumaya çalışmaktadır. Dolayısıyla bizdeki sivil toplum profili, batı toplumlarındaki sivil toplum anlayışına pek uymamaktadır⁵².

1980 sonrasında Turgut Özal’la birlikte dikkatler devletten halka kaymıştır. Devletin bireylerin özgürlüğünü ve haklarını ve kamusal güvenliğini sağlayarak toplumun hizmetine girmesi gerektiğini savunmuştur. “Devlet baba” kavramından küçülen devlet anlayışına geçmiş, yönetim yapısının merkeziyetçilikten kurtulmasına çalışmıştır⁵³.

Türkiye’nin toplumsal yapısında “biz” duygusunun hakim olduğu “cemaat” yapısı önemini korumaktadır. Kıray’a göre, köyden kente göç sürecinde, köydeki ağalık patronajı “himayecilik” yerini kentte aile içi yardımlaşma ve hemşehri dayanışmasına bırakmıştır.⁵⁴

---

⁵¹ Hülya Ercan, a.g.e., s. 71

⁵² Hülya Ercan, a.g.e., s. 71

⁵³ Levent Köker, “Ulusal Kimlik ve Devlet Meşruiyeti Türkiye’nin Demokratik Deneyiminin Çelişkileri”, **Sivil Toplum Demokrasi ve İslam Dünyası**, ed. Elisabeth Özdalga/ Sune Persson, Çev. Ahmet Fethi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, yayın no: 76, İstanbul, 1998, s. 94

⁵⁴ Mübeccel Kıray, “Siyasi Himayecilikten Dinsel Grup Himayeciliğine”, **Türkiye’de Toplumsal Değişim**, Yeni Yüzyıl Yayınları, İstanbul, 1995, s. 64, Aktaran; Vehbi Bayhan, a.g.e., s. 10

Türkiye’de sivil toplumun devletten bağımsız olamamasının en önemli nedeni, sivil toplum unsurlarının (dini gruplar, sendikalar, medya v.b.) sivil düşüncüyü sağlayacak kültürel ve felsefi birikimden yoksun olmalarıdır⁵⁵.

Kentler parçalanmış bireylerin yeni bir bütünleşme aradıkları yerlerdir. Yücekök’e göre de hızlı bir değişme yaşayan, geleneksel toplum yapısından modern toplum yapısına geçme aşamasında bireyler bazı problemlerle karşı karşıya gelirler ve önceki sorun çözme yöntemleri işe yaramaz hale gelir bu durumda bireyler kendisi gibi düşünen ortak duygu ve düşüncelere sahip bireylerle bir araya gelme gereksinimi duyar. Bunun sonucunda da dernekler ortaya çıkmıştır. Dernekleşme ile birlikte siyasal, sosyal yapıda değişmeler olmuş, bireylerin devletin ve diğer birkaç kuruluşun dışında kişinin bağlılık duyacağı bir sürü örgüt ortaya çıkmıştır. İktidar savaşı bu gruplar aracılığıyla verilmeye başlanmıştır⁵⁶.

Çaha’ya göre Türkiye’de sivil toplum konusunda en önemli olumsuzluk cumhuriyetin ilk yılları olan 1923–1946 yılları arasında tek partili dönemde yaşanmıştır. Bu dönemde Osmanlıdan miras kalan medreseler, tarikatlar, vakıflar gibi geleneksel kurumların yanı sıra özel teşebbüs ekonomik gruplar, siyasal partiler, dernekler, işçi hareketi, kadın hareketleri medya gibi modern sivil toplum unsurları önemli ölçüde gelişmişse de tek parti döneminin tek tipleştirme politikaları karşısında bu tür sivil toplum unsurlarının bir işlevi kalmamıştır. Hükümet çağdaşlaşma adına yapılan çalışmalara da bir engel olarak gördüğü sivil toplum örgütlerini tamamen tasviye etme yoluna gitmiştir. Sivil toplum unsurlarının tekrar canlanması ve eski gücünü alması ancak 1950 yılından sonra olmuştur⁵⁷.

Özellikle 1990’lardan sonra sivil toplum kuruluşlarının örgütlenmesine engel olan bazı hukuk kurallarında değişikliğe gidilmiştir. Bu değişikliklerle sivil toplum kuruluşları yeniden toplumun ve siyasetin gündemine girmiştir⁵⁸. Sivil toplum kuruluşlarına 1981 anayasasıyla konulan siyaset yasağı 1995 yılında anayasada

⁵⁵ Ömer Çaha, *Aşkın Devletten Sivil Topluma*, a.g.e., s. 63

⁵⁶ Ahmet N. Yücekök, “19. Yüzyıldan Günümüz Türkiye’sine Sivil Toplum Kuruluşları ve Siyaset Sosyolojisi İlişkileri”, *Tanzimat’tan Günümüze İstanbul’da STK’lar*, Ed. An. Yücekök/ İ. Turan/ M.Ö. Alkan, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İstanbul, 1998, s. 4

⁵⁷ Ömer Çaha, “1980 Sonrası Türkiye’sinde Sivil Toplum Arayışları” a.g.e., s. 36

⁵⁸ Bülent Tanör, *Türkiye’nin İnsan Hakları Sorunu*, BDS Yayınları, İstanbul, 1994, s. 96

yapılan değişikliklerle ortadan kaldırılmış, fakat birçok yasada buna paralel değişikliklerin yapılmaması çelişkili durumların ortaya çıkmasına neden olmuştur⁵⁹.

Çaha'ya göre 1980'li yıllarda Türkiye'de önde olan konular modernleşme, ulusal kimlik, ulusal dayanışma gibi konular değil, hava kirliliği, sağlık, turizm, çevre, insan hakları, dini haklar, etnik haklar ve kadın hakları gibi toplumun tümünü ilgilendiren konulara ağırlık verilmiştir⁶⁰.

Günümüzde Türkiye'de yaklaşık 55.000 dernek olduğu ifade edilmektedir⁶¹. 2 binin üzerinde vakıf, binin üzerinde sendika ve 500 meslek kuruluşu bulunmaktadır. Bunlardan 35–40 binini yerel inisiyatifler (okul, aile birliği, cami yaptırma dernekleri, köy-mahalle-şehir güzelleştirme dernekleri gibi) oluşturur. Özenli bir çalışma yürüten kuruluş 10–15 bin düzeyindedir⁶².

Sonuç olarak sivil toplum örgütleri, batıda uzun bir tarihsel evrim sonucunda ortaya çıkmıştır. Batıda sivil toplum örgütlerin ortaya çıkmasında modernleşme, sanayileşme ve buna bağlı olarak ortaya çıkan kentleşmenin büyük etkisi vardır. Batıda bireysel ve toplumsal özgürlüklerin gelişmesiyle, toplumdaki farklı çıkar grupları yönetim sürecine katılabilmek için sivil toplum örgütü oluşturmuşlardır. Türkiye de ise batıdakinden farklı bir süreç işlemeden dolayı sivil toplum örgütlerin henüz batıdaki kadar etkili olmadığı görülür. Bunda Türkiye'nin gelişimini tamamlayamaması modern devletler seviyesine gelememesi, sanayileşme, kentleşme ve demokrasiyi tam olarak kurumsallaştıramamasından kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı Türkiye'de sivil toplum örgütlerini değerlendirirken batıdakinden farklı olduğunu ve oluşumun devam etmekte olduğunu kabul etmemiz gerekir.

⁵⁹ Aydın Gönel, **Araştırma Raporu, önde Gelen STK'lar**, Tarih Vakfı Yayını, İstanbul, 1998, s. 28

⁶⁰ Ömer Çaha, "1980 Sonrası Türkiye'sinde Sivil Toplum Arayışları" a.g.e., s. 80

⁶¹ Vehbi Bayhan a.g.e., s. 8

⁶² Orhan Silier, "STK Devlet İlişkilerine Kuramsal Bakış" A. Anadol Ed. Avrupa Birliği, **Devlet ve STK'lar**, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001, s. 101–102

2.2. Kentleşme Süreci

2.2.1. Kent, Kentleşme, Kentleşme

Kent

“Kentler sadece insanların kolektif bir biçimde anlam üretme ve dünyadaki yerlerini tanımlama süreçleriyle ilgilendikleri yerler oldukları takdirde vardır.”

Geof Mulgan

Kent; sosyal bilimciler tarafından çok farklı şekilde tanımlanmıştır. Kent tanımlanırken her bilim dalı veya her yaklaşım ayrı bir ölçüt olarak kenti tanımlamışlardır. Sosyoloji, ekonomi, coğrafya, politika ve sosyal antropoloji gibi bilim dalları kendilerine göre farklı tanımlar yapmışlardır⁶³. Kent tanımlarında kimi demografik yapıyı (nüfusu) ölçüt olarak almış; kimi yaşam koşullarını (sosyal boyutunu) bazıları da mekânsal özellikleri (şehir planlamacıları) üzerinde durmuşlardır.

Kent tanımlarında en sık kullanılan demografik tanıma göre; kenti belli bir nüfus büyüklüğüne erişmiş yerleşme yerleri olarak kabul edebiliriz. L.Wirth “Urbanism as a way of life” adlı ünlü makalesinde, “kentler nüfus büyüklüğüne göre, nüfus yoğunluğuna ve nüfusun heterojenliğine göre karakterize edilir” demektedir. L. Wirth’ın kent tanımlamasında nüfus önemli bir öge olarak karşımıza çıkmıştır⁶⁴. Kenti diğer yerleşmelerden ayırmada kullanılacak nüfus sınırı için değişik oranlar kullanılmıştır. Örneğin kent için 3 bin (Selen 1957) (Dorkot 1954) , 5 bin (Tunçdilek, 1959) ve 10 bin (Keleş 1961) (Tümertekin, 1965 Geray 1969)’lık nüfus en az nüfus büyüklüğü olarak saptanmış ve bu sınırı aşan yerleşme yerleri kent sayılmıştır⁶⁵.

Kentsel kesimin tanımlanmasında nüfus önemli bir ögedir; örneğin günümüzde ABD’de kent olarak nitelendirilen yerler, 2,500 ve daha fazla nüfusa sahip olan yerleşmeler kabul edilirken ülkemizde il ve ilçe merkezi nüfusu 20.000’den çok nüfuslu olan yerlere kent denmektedir⁶⁶.

⁶³ İhsan Sezal, **Sosyolojiye Giriş**, Martı Kitap Yayınevi, Ankara, 2002, s. 407

⁶⁴ Sezgin Kızılcılık, “Türkiye’de Kırsal ve Kentsel Kesimi Sosyolojik Düşünmek”, **C.Ü.Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 22–23, Aralık 1999, s. 127

⁶⁵ İnan Özer, a.g.e., s. 74

⁶⁶ Sezgin Kızılcılık, a.g.e., s. 127

İkinci olarak; kent tanımlarında işlevsel ya da ekonomik ölçüt ön planda tutulmuştur. Bu yaklaşımda kentin tanımlanmasında sayısal büyüklüğün yeterli olmadığı ve nüfusun niteliğinin önemli olduğu görüşüdür. Örneğin, Boran'a göre kenti köyden ayıran temel özellik nüfusun sayısal değeri değil, işlevlerindeki farklılaşmadır. Kentin geçimi ya da ekonomik temeli, ticaret ve endüstri gibi tarım dışı üretim ve ekonomi uğraşlarıdır⁶⁷.

Kent tanımında ekonomik ölçütü dikkate alan diğer bir kent tanımına göre ise kent, tarımsal dışı üretimin yapıldığı ve tüm üretimin denetlendiği, dağıtımın koordine edildiği; belirli teknolojinin beraberinde getirdiği büyüklük, yoğunluk, heterojenlik ve bütünleşme düzeyine varmış yerleşme yeridir. Bu tanımda dikkati çeken ekonomiyi merkeze alması ve kenti ekonomik yapı ile açıklamaya çalışmasıdır⁶⁸.

Üçüncü olarak sosyologlar ise; özellikle köy ile kent arasındaki yaşamsal farkları ön plana alarak, köy kent ayrımını ön plana çıkartmışlardır. Diğer tanımlardan farklı olarak kültürel farklar ve yaşam koşullarını ön plana almışlardır. Kenti diğer yerleşme biçimlerinden ayırmada belli bir topluluk olarak taşıdığı niteliklere ağırlık vermişlerdir⁶⁹.

Maunner, kent tanımının sosyolojik olabilmesi için bütün kent tiplerinde bulunan niteliklere dayanması ve mümkün olduğu kadar değişmeyen unsurları içine alması gerektiğini söylemiştir. Ona göre kent nüfusuna oranla coğrafi temeli dar olan, heterojen grupları içine alan karmaşık bir yerleşme yeridir⁷⁰. Fakat kenti yerleşme biçimi olarak belirlemek yerine bir toplum biçimi, kendine özgü kültürü ve yaşama tarzı olan bir olgu olmasına vurgu yapmak daha da önemlidir⁷¹.

Ferdinand Toennies'in kavramlaştırdığı (Gemeinschaft ve Gesellschaft) "cemaat" köy ile "cemiyet" kent ayrımı önemlidir. Toennies'e göre , "gemeinschaft, arkadaşlığın, akrabalığın ve komşuluğun tayin edildiği psikolojik münasebetlerden

⁶⁷ Behice Boran, **Toplumsal Yapı Araştırmaları**, D.T.C.F. Sosyoloji Serisi, No:3, Ankara, 1945, s. 12 Aktaran; İnan Özer, a.g.e., s. 75

⁶⁸ Mübeccel B. Kıray, **Örgütlemeyen Kent-İzmir İş Hayatının Yapısı ve Yerleşme Düzeni**, Sosyal Bilimler Derneği Yayınları: A-1, 1972, s. 1

⁶⁹ İnan Özer, a.g.e., s.75

⁷⁰ Hüseyin Bal, **Kent Sosyolojisi**, Fakülte Kitabevi, 2.Baskı, Isparta, 2002, s. 20-21

⁷¹ Hüseyin Bal, **Kentsel Yapı ve Kentleşme Süreci**, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2003, s.4

doğmuş küçük bir gruplaşmadır”⁷². Cemaatler, ırk, etnik menşei ve kültür bakımından farklılaşmamış fertlerden meydana gelen ve fertler arasındaki şahsi, sıcak, samimi veya içli dışlı bağlantılar üzerine kurulmuş olan küçük homojen ve mahrum topluluklar olarak tanımlanmıştır⁷³. Gesellschaft ise, Töennies’e göre, mekân üzerinde geniş bir yer tutan, grubu işgal eden üyeler arasındaki ilişkilerin gayri şahsi ve mukavele esasına dayandığı bir gruplaşmadır⁷⁴. Cemiyetler; ırk, etnik menşei, sosyo-ekonomik statü ve kültür sistemleri bakımından farklılaşmış geniş ve heterojen topluluklar olarak tanımlanmıştır⁷⁵.

Dördüncü olarak kent tanımlamasında mekânsal yapı ve kentsel yapı üzerinde duranların görüşleri önemlidir. Kenti köyden ayıran özelliklere baktığımızda kentsel yapı, alt yapı, planlı yapıların hakim olduğu, sosyal ve kültürel yapılar yönetsel binalar ile kurulu bir mekansal varlıktır. Bu özellikler kentsel yapıyı köyden ayırmaktadır.

Kent tanımlaması yapan birçok sosyal bilimciler kentsel yapı üzerinde fazla durmamıştır. Ancak kentsel yapı, toplumsal ilişkileri de oluşturmaktadır. Çok katlı binalar burada yaşayan insanların daha az sosyal ilişki kurmaları, hızlı ulaşım, alt yapı sosyal kurumların varlığı da daha az sosyal ilişkilerin kurulmasına neden olmuştur. Kent tanımlarında mekânsal yapının önemi kenti çevreleyen gecekondu kesimleri ile kent merkezleri arasındaki toplumsal koşullar incelendiğinde fark edilecektir. Gecekonduların varlığı yeni bir tanımlı köy-kent tanımını doğurmuştur.

Sonuç olarak bir yerleşim biriminin kent niteliğine sahip olabilmesi için, sosyolojik açıdan şu özellikleri taşıması gerektiğini söyleyebiliriz⁷⁶.

- Demografik belli bir nüfus büyüklüğüne ve nüfus yoğunluğuna erişmiş olması,
- Tarımsal olmayan üretimin yapılması, teknolojinin gelişmesi ve bununla birlikte hizmet sektörünün gelişmesi,

⁷² Turhan Yörükan, **Gecekondu ve Gecekondu Bölgelerinin Sosyo-Kültürel Özellikleri**, Sosyal İncelemeler I, İmar ve İskân Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü Sosyal Araştırma Dairesi, Ankara, 1976,s.3

⁷³ Şerif Mardin, a.g.e., s. 19

⁷⁴ Turhan Yörükan, a.g.e., s.3

⁷⁵ Şerif Mardin, a.g.e., s. 19

⁷⁶ Rüstem Erken, **Kentleşme ve Sosyal Değişme**, Bilim Adamları Yay., Ankara, 2002, s.18

- Yerleşim yerlerinin fiziksel alt yapısının belli bir düzeye ulaşmış olması,
- Geleneksel aile yapısının çözülerek yerini çekirdek ailenin alması,
- Nüfusun büyük oranda örgütlenmiş, karmaşık iş bölümü ve yüksek uzmanlaşma düzeyine erişmiş olması,
- Yerel değerlerin yerini, ulusal değerlerin veya evrensel değerlerin almış olması,
- Geleneksel ilişkilerin çözülüp, bireysel ilişkilerin ya da bireysel çıkarların ön plana çıkmış olması,
- Eğitim seviyesinin artması ve çocuk bakım ve eğitiminde aile dışı kurumların gelişmiş olması,
- Sosyal normların yerini, resmi denetleme kurumlarının almış olması,
- Statülerin aileden gelmeyip bireylerin kendi çabaları ile kazanılmış olması,

Bütün bunlar dikkate alınarak bir kent tanımı yapılacak olursa; Kent, tarım dışı ve tarımsal üretimin denetlendiği, dağıtımın koordine edildiği, ekonomisi tarım dışı üretime dayalı bulunan, teknolojik değişimin beraberinde getirdiği teşkilatlanma, uzmanlaşma ve iş bölümünün en yüksek düzeye ulaştığı, geniş fonksiyonların gerektirdiği nüfus büyüklüğü ve yoğunluğuna varmış, toplumsal heterojenlik ve bütünleşme düzeyine yükselmiş karmaşık ve dinamik bir mekanizmanın sürekli olarak işlediği yerleşim yerlerdir.⁷⁷

Kent tanımlamaları bu dört faktör göz önüne alınarak yapılmalı ve tek faktöre dayanan kuramlardan kaçınılmalıdır.

---

⁷⁷ Kemal Görmez, **Şehir ve İnsan, Araştırma İnceleme Dizisi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Yayın No: 2319, Bilim ve Kültür Eserleri, İstanbul, 1991, s.1

Kentleşme

Kentleşme kavramı, sosyal bilimciler tarafından çok çeşitli anlam ifade edebilecek şekilde tanımlanmıştır. Her yazar kentleşmenin farklı boyutunu ön plana çıkartmıştır. Kentleşme kavramı ile kent kavramı çoğunlukla birbirine karıştırılmaktadır. Bu iki kavram farklı olmakla birlikte kentleşme, kent kavramı ile birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Kentleşme, kent ortaya çıktıktan sonra kentlerdeki büyümeyi, yoğunlaşmayı, farklılaşmayı, bütünleşmeyi, değişmeyi anlatabilmek için kullanılmaktadır⁷⁸. Manuel Castells genel olarak kentleşme kavramının iki yönünün olduğunu belirtmektedir. Birincisi belli bir yoğunluk ve genişlik sınırları temelinde nüfusun yoğunlaşması ve ikinci olarak da kent kültürü diye adlandırılan davranış, değer ve tutumlar sisteminin yayılması şeklindedir. Kentleşmenin dar anlamdaki tanımı; kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artmasıdır. Bu tanım kentleşmenin demografik yapısını oluşturur⁷⁹. Fakat kentleşme yalnız bir nüfus hareketi olarak görülürse eksik tanımlanmış olur. Çünkü kentleşme olgusu, bir toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki değişimleri de içermektedir. O halde kentleşmeyi, mekânda yerleşmenin özgül bir biçimi, yerel örgütlenme biçimi, toplumsal tabakalaşma, kurumsallaşma, uzmanlaşma, yeni bir yerleşme biçimi, sosyo-ekonomik ve kültürel değişime yol açan bir nüfus yoğunluğu olarak tanımlayabiliriz⁸⁰. Bu tanımlamada dikkati çeken öğeler mekânsal yerleşme, yerel örgütlerin önemi, sosyal ilişkilerde kurumsallaşma ve son olarak sosyo-ekonomik ve kültürel değişim sürecidir.

Ekonomik bir olay olarak kentleşme işgücünün tarım sektöründen, sanayi ve hizmetler sektörüne transferi olarak tanımlanabilir⁸¹. Ekonomik nedenlerden bir kısmı ise, köyünde beslenemeyen, gelecek için güvence bulamayan nüfusu kent merkezlerine çeken nedenlerdir. Bunlara olumlu göç nedenleri adı da verilebilmektedir. Sanayileşmekte olan toplumlarda, kentlerdeki iş olanakları, köylük yerlere oranla daha hızlı çoğalır. Ekonomik gelişme ile birlikte kişi başına düşen

⁷⁸ Rüstem Erken, a.g.e., s. 19

⁷⁹ Bahattin Akşit, Bahar Tabakoğlu, Ayşe Serdar; a.g.e., s. 31

⁸⁰ Niyazi Can, a.g.e., s. 308

⁸¹ Vehbi Bayhan, **Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997, s. 112

gerçek gelir yükseldikçe, kentlerde üretilen mal ve hizmetlere duyulan talep, tarım ürünleri talebine oranla fazla olur⁸².

Sosyolojik bir kavram olarak ise “kentleşme”, “dar mekânlı” bir cemaat hayatından , “geniş mekânlı” bir cemiyet yapılanmasına göre yeni sosyal münasebetlerin meydana gelmesi olarak tanımlanabilir⁸³.

Kentleşmenin ekonomik, toplumsal ve siyasal boyutlarını da hesaba katarak geniş bir tanımını yapabiliriz. Buna göre kentleşme sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü bir nüfus birikimi sürecidir⁸⁴.

Wirth’e göre de kentleşme, hayat tarzında, dünya görüşü ve şahsiyette meydana gelen değişikliklerle ilgilidir. Wirth bu değişiklikleri büyüklük veya genişlik, yoğunluk ve heterojenlik gibi unsurlara bağlamaktadır⁸⁵.

Kentleşme, toplumsal ilişkilerin özelliklerinde bir değişme meydana getirmekle birlikte köyden kente göç edenler, köyden kente geldiği zaman köy ortamındaki toplumsal ilişkileri bulmazsa kentte bir kuralsızlık ve yabancılaşma yaşayacaktır. Bunu ortadan kaldırmanın iki yolu vardır. Birincisi, köy ilişkilerini kente taşımak, (köyle ilişkilerini kesmeyerek köyle birincil ilişkilerini sürdürerek biz duygusunun devamını sağlamak) İkinci yol ise; köydeki ilişkilerini, kentteki kendi köylüleri, hemşehrileri ve akrabalarıyla girdikleri ilişkilerle gidermeye ve biz duygusunun devamını sağlamaya çalışmaktır.

Ekolojik kuramı savunanlar tarafından kentleşmeye olumsuz bir anlam yüklenmektedir. Bookchin’e göre kentleşme, kenti ve köyü ölümcül bir şekilde tehdit eden sadece demografik ve coğrafi bir genişleme olmayıp aynı zamanda kent yaşamının insani niteliklerini yitirmesi, tarımın doğal halinden uzaklaşması anlamına gelir⁸⁶. Kentleşme aynı zamanda kentte var olan toplumsal ilişkileri, toplumsal

⁸² Keleş Ruşen, **Kent Bilim İlkeleri**, Sevinç Matbaası, Ankara, 1976, s. 36

⁸³ Vehbi Bayhan, a.g.e., s. 113

⁸⁴ Keleş Ruşen, a.g.e. s.31

⁸⁵ Vehbi Bayhan, a.g.e., s. 113

⁸⁶ Murray Bookchin, **Kentsiz Kentleşme (Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü)**, Çev: Burak Özyalçın, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1999, Aktaran; Hüseyin Bal,a.g.e., 2003, Say.7

yapıyı, kentteki kurulu düzeni, ekonomik-sosyal-kültürel özellikleri bölücü etkiye sahiptir. Kentte altyapı eksikliği mekânsal ihtiyaçtan dolayı düzensiz bir yapılaşma, eğitim ve sağlık ihtiyacını arttırıcı etki yapar.

Kentleşmenin tanımında sanayileşmeye ve iktisadi gelişmeye paralel olarak kent sayısının artması ve mevcut kentlerin büyümesini belirtmiştik. Ama bu hızlı bir şekilde ve düzensiz olursa sağlıklı bir kentleşme meydana gelir.

Amiran Kurtkan'a göre de; a) şehir adı verilen mekânda toplanan nüfusun ortalama gelir seviyesinde bir yükselme meydana geliyorsa sağlıklı bir şehirleşme, b) nüfus artışı, gelir seviyesinde bir yükselme meydana getirmiyorsa sağlıklı bir şehirleşme söz konusudur⁸⁷. Şehirleşmenin sağlıklı bir oluşumunu belirledikten sonra kentleşme tanımının ortak özelliklerini şu şekilde belirtebiliriz.

Kentleşme Bal'a göre;

Sanayileşme ve modernleşmenin yarattığı toplumsal yapıda köklü niteliksel değişme sürecidir. Kentleşme üretim ve istihdamda ağırlığın tarımdan sanayi ve hizmet sektörüne dayandığı evrensel bir olgudur. Tarım toplumları yerine endüstri toplumu ve gelecekte "bilgi toplumu oluşturma sürecidir."⁸⁸

Kentleşme sadece nüfusun kentlerde yoğunlaşması değildir. Bunun ötesinde farklılaşmış, uzmanlaşmış, örgütlenmiş kent toplumunun inşa edilmesidir. Kentleşme sadece kentlerin sayısının artması da değildir. Demografik ekonomik bakımından büyüyen kentlerin bölgesel, ulusal ve küresel boyutlarda ilişkileri organize edebilmesidir. Kentleşme kentsel çevrenin (ekolojik çevre) kentsel toplumun yaşamını nesiller boyunca sürdürebileceği biçimde gelişmiştir⁸⁹.

Irmak kentleşme tanımının ortak özelliklerini aşağıdaki gibi belirlemiştir;⁹⁰

1- Kentleşme, ister bir kırsal yerleşmenin kente dönüşmesi, ister doğrudan doğruya, kentin büyümesi biçiminde olsun nüfusun kent yerleşmelerinin yoğunlaşma olarak her şeyden önce demografik bir olay olması,

2- Nüfusun tarım dışı, endüstri ve hizmetler sektörüne kayması,

⁸⁷ Metin Özkul, "Şehirleşme ve Sanayileşme Açısından Göç Olgusu ve İşgücü Göçü", **S.D.Ü. Fen-Edeb. Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Isparta, 2002, s. 174

⁸⁸ Hüseyin Bal, **Kent Sosyolojisi**, Fakülte Kitapevi, Isparta, 2002, Say.60

⁸⁹ Hüseyin Bal, a.g.e., 2002, Say.60

⁹⁰ Hande Suher, a.g.e., s. 52

- 3- Fiziksel çevre ve yaşam koşullarında değişme,
- 4- Sosyal değişme,
- 5- Bir yönetsel örgütlenme sürecidir.

Bize göre kentleşme, köylerden kentlere göç ve köyden gelenlerin kent yaşamına alışması aynı zaman da sosyal, kültürel ve ekonomik değişme gösteren kentlerin büyümesi sürecidir.

Kentleşme

Bu kentte şaşırıp duruyorum. Ne yapacağımı bilemiyorum. Bu durum beni altüst ediyor. Oysa doğduğum kent burası, uzun yıllarımı burada geçirdim. Küçüklüğümde bildiğim yerler var. Ama yeterli değil bu. Akışına ayak uydurmak gerek, yoksa en iyi bildiğiniz yeri bile tanıyamıyorsunuz. Bir bakıyorsunuz ki üzerinden asma yollar, köprüler geçmiş, gök delenler dikilmiş top oynadığımız çayırıklara.

Şaşkaloz durumu bu. Oysa bu kentin, köylüsüyüm ben. Doğru... Belki bu yüzden köylüsü gibi kalıyorum çoğu kez⁹¹

Kentleşme, bir toplumsal değişmeyi, uyum ve bütünleşme sürecini anlatmaktadır. Kısaca, kente göç eden nüfusun yeni koşullara uygun ilişkiler biçimi geliştirerek kentin bir ögesi olma sürecidir⁹². Bu süreç dahilinde kentte bir araya gelen aynı köylü ya da kentlilerin kurdukları hemşehri dernekleri bu uyum sürecinde onları kente hazırlayan ve uyumu kolaylaştıran bir tampon mekanizması işlevi görmektedir. Böyle bir sivil örgütlenmeyle bir araya gelmek başlı başına bir kentlilik göstergesidir.

Kentleşme, kentleşmenin sağladığı ekonomik ve toplumsal gelişmenin insan davranışlarında ve ilişkilerinde, manevi değer yargılarında ve yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratma sürecidir⁹³. Bu bağlamda kentleşme insanların köy yaşamından getirmiş oldukları değer yargılarının değişmesi, yeni değer yargılarını

⁹¹ Ferzan Yıldırım, **Kentte Birlikte Yaşamak Üstüne**, Demokrasi Kitaplığı, İstanbul, Ekim 2002, s. 37

⁹² Rüstem Erken, a.g.e., s. 20

⁹³ Mustafa Şahin, **Kentli Dayanışması**, Zirve Ofset, 2002, s. 86

Kabul etmesi, ona ayak uydurması ile mümkün olmaktadır. İşte insanların kent hayatına intibakını sağlayacak kurumlardan biride hemşehri dernekleridir.

Kentlileşme çoğu zaman kentleşme ile karıştırılmaktadır. Kentlileşmeyi şöyle tanımlayabiliriz; Kentlileşme, “Kentleşme akımı sonucunda, toplumsal değişimin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde değer yargılarında, tinsel ve özdeksel yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratması sürecidir”⁹⁴.

Kentlerin mekânsal boyutlarındaki değişiklik, insanların kimliklerinin de değişmesine neden olur. Fakat burada unutulmaması gereken nokta Rousseau'nun “evler kasabaları oluşturur oysa yurttaşlar kenti oluşturur.” Sözü kenti kent yapanın binalar değil kentte yaşayanlar olduğu yolundaki deyişi unutulmamalıdır⁹⁵.

Kent, kentte yaşayan toplumu ifade etmek için kullanılır. Kent toplumunun ürettiği her şey kentin kültürüdür. Kentteki yapılardan, otomobillere, fikirlerden yönetim anlayışına, değerlerden bilgisayar sistemlerine kadar her şey kent kültürünü ifade eder. Kentlileşme, kent kültürünün edinilmesi olarak tanımlanabilir⁹⁶. Kentlileşme kent kültürünün üretilmesi, davranışa dönüştürülmesi ve geliştirilmesi sürecidir⁹⁷.

Kentlileşme heterojenliğin, farklılığın egemen olduğu, kentle kentsel fırsatlardan yararlanma ve bir kentlilik bilincinin oluşumu olarak tanımlanabilir. Kentlilik bilinci deyince, kentte yaşamakla elde edilen bilgilerimizin oluşturduğu, tutumlar, değerler, davranışlar akla gelmektedir.

S. Kemal Kartal'da kentleşmeyi “ekonomik” ve “sosyal” boyutlarıyla ele almıştır. Ona göre “ekonomik bakımdan kentleşme” kişinin geçimini tamamen kente özgü işlerde sağlıyor duruma gelmesiyle gerçekleşir. “Sosyal bakımdan kentleşme” ise köy kökenli insanın türlü konularda kentlere özgü tavır ve davranış biçimlerini, sosyal ve dinsel değer yargılarını benimsemesi ile gerçekleşir. Bireyler artık kendilerini köylü değil kentli olarak kabul etmeye başlar. Buna göre kentlileşme kentsel yaşam deneyimi içinde elde edilen bir kültür birikimidir.

⁹⁴ Hande Suher, a.g.e. s.52

⁹⁵ Sevinç (Özen) Güçlü, **Kentlileşme ve Göç Sürecinde Antalya'da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, s. 19

⁹⁶ Sevinç (Özen) Güçlü, a.g.e., s. 15

⁹⁷ Hüseyin Bal, a.g.e,2002, s. 11

2.2.3. Türkiye’de Kentleşme Süreci

Gelişmiş ülkelerin aksine azgelişmiş toplumlardaki kentleşme olgusu önemli bazı farklılıklar göstermektedir. Bunlar;

Birincisi az gelişmiş ülkelerde kentleşme hızı gelişmiş ülkelere göre çok daha yüksektir. Bunun nedeni gelişmiş ülkelerin kentleşmelerini tamamlamış olmalarıdır.

İkincisi, az gelişmiş ülkelerde kentleşmenin itici gücü olarak sanayileşmenin oynadığı rol sınırlıdır. Gelişmiş ülkelerde sanayileşmenin etkisi birinci sırada yer aldığı halde, gelişmekte olan ülkelere sanayileşmenin rolü ikinci sırada yer almaktadır.

Üçüncüsü, azgelişmiş toplumlarda tarımsal verimlilik düşüktür. Az gelişmiş ülkelerde tarımsal verimin azlığının nedeni, teknolojinin kullanılmaması ve toprakların küçük parçalara ayrılmış olmasıdır.

Dördüncüsü, az gelişmiş toplumlarda kentleşme hizmet sektörüne dayalıdır. Bunlara ilave olarak azgelişmiş ülkelerdeki nüfus artış hızının yüksekliği ile kişi başına düşen ulusal gelirin azlığı da önemlidir.⁹⁸

Bu farklar gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan (azgelişmiş) ülkelerin kentlerin oluşumu arasındaki farkları belirtmektedir. Türkiye’de gelişmekte olan bir ülke olarak az gelişmiş toplumların özelliğini göstermektedir.

Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Kentleşme

Osmanlı İmparatorluğu büyük bir başkente sahipti kentli nüfusunun % 40’ı burada yaşıyordu. 17–18. yüzyılda Anadolu’da şehirde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oran % 8–9 civarında iken, 19.yüzyılda bu oran % 25’e kadar yükselmiştir. Fakat ülkemizde şehirleşme Cumhuriyetten sonra, özellikle 1950’den itibaren hız kazanmaya başlamıştır.⁹⁹

10.000’den daha fazla nüfuslu yerlere kent adı verilirse, Türkiye’nin kentleşme derecesinin % 37,4 olduğu görülür. 1978 yılında kentlerde yaşamakta olan nüfus miktarı 16 milyon dolayındadır. İl ve ilçe merkezlerinde yaşayan nüfusa

⁹⁸ Firuz Yaşamış Demir, a.g.e., s. 51

⁹⁹ Fehmi Yavuz, Keleş, Ruşen; Geray, Cevat, a.g.e., s. 28

kentsel nüfus adı verilirse bu anlamda kentleşme derecesinin % 42'ye vardığı anlaşılır. Bu kentleşme oranı, gelişmiş ülkelerin kentleşme oranının %70'inin altındadır.¹⁰⁰ Fakat Türkiye'de özellikle 1950'lerden sonra kentleşme hızı gelişmiş ülkelere göre çok daha yüksektir. Bunun nedeni batı toplumlarında kentleşme düzeyine ulaşılmış olması, bizim ise yeni kentleşme sürecine girmiş olmamızdır.

Ernest Reuter (1946), Ömer Celal Saraç (1948) ve Saden Aren (1948), 1945–1950 yılları arasında yapmış oldukları çalışmalarda, o tarihlerde Türkiye'de güçlü kentleşme eğilimlerinin bulunmadığı görüşünde birleşmişlerdir. Oysa 1955'den sonra yapılan bazı çalışmalarda durumun değişmiş olduğunu özellikle 1950'den sonra hızlı bir kentleşme süreci içine girmiş olduğu görülmüştür.¹⁰¹

Türkiye'nin kentleşmesine baktığımızda bazı tespitler yapmak mümkündür.

İlk olarak, Türkiye'de şehirleşme hızlı bir şekilde sürerken, şehirleşme düzeyi batılı gelişmiş ülkelere göre oldukça düşük seviyededir. 1980 yılı itibari ile kentleşme oranı % 45,4 iken (bu rakamın 1985 yılında % 50 'ye ulaştığı görülmektedir.) Bu oran; Almanya, İngiltere, Fransa, Hollanda gibi ülkelere % 70'in üzerindedir¹⁰².

İkinci olarak, Türkiye'de kentleşme oranının düşük olmasına rağmen, hızlı bir kentleşmenin görülmesidir.

Üçüncü olarak, bazı kentlerin daha fazla büyüdüğüdür. Nüfusu 100 bini aşan şehirlerin şehirli nüfustan aldıkları pay 1950 yılında % 43.8 iken, 1960 yılında %45.3'e 1970 yılında %50.5'e, 1980 yılında %63.3'e yükselmiştir. Yani 1960–80 yılları arasında kentli nüfusun % 71,2'si büyük kentlere göçmüştür¹⁰³.

Dördüncü olarak, çeşitli coğrafi bölgeler arasında hem bugünkü büyük kentlerin dağılışı, hem de genel olarak kentleşme derecesi ve hızı bakımından farklar olduğu görülmektedir.¹⁰⁴

Beşinci olarak, Türkiye'deki kentleşme, sanayileşme ile yakın ilişki içinde olmasına rağmen sanayileşme ile orantılı bir biçimde gelişmemiştir. Kentleşme

¹⁰⁰ Fehmi Yavuz, Keleş, Ruşen; Geray, Cevat, a.g.e., s. 25

¹⁰¹ Fehmi Yavuz, Keleş, Ruşen; Geray, Cevat, a.g.e., s.26.

¹⁰² Kemal Görmez, a.g.e., s. 5

¹⁰³ Kemal Görmez, a.g.e., s. 5

¹⁰⁴ Eyüp G. İşbir, **Şehirleşme ve Meseleleri**, Ocak Yayınları, Ankara, 1986, s.29

sanayileşmenin doğurduğu ihtiyaçlara uygun olmadığı içindir ki sağlıklı ve düzensiz bir şekilde olmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde kentleşmenin özelliklerinden biri de kentleşmenin sanayileşmeden daha hızlı bir tempoyla ilerlemesidir.¹⁰⁵

Türkiye’de kentleşme oran olarak batı ülkelerinden az olsa da, kentleşme hızı bakımından batıdan yüksektir. Her beş yıllık nüfus sayımı döneminde, kentsel nüfus artış hızı, hem köysel, hem de genel nüfus artışının üstünde bir seyir izlemiştir.

Tablo 1. Sayım Dönemlerine Göre Kentleşme Hızlarını Aşağıdaki Tabloda Gösterilmiştir. Sayım Dönemlerine Göre Kentleşme Hızı¹⁰⁶

Dönemler	<i>Yıllık ortalama</i> Kentleşme hızı (%)	Yıllık ortalama artış
1927–35	2.9	64.016
1935–40	4.1	110.054
1940–45	1.3	41.485
1945–50	2.6	88.394
	1.9	
1950–55	7.4	288.996
1955–60	6.3	334.036
	6.3	
1960–65	6.7	486.796
1965–70	5.1	478.670
	6.1	
1970–75		655.748

Tablodan da çıkarılacağı gibi Türkiye’de kentleşme hızı 1927–1950 yılları arasında %1,9’un altındadır. 1950–1960 yıllarında %6,3’e yükselmiştir. Kentleşme hızı özellikle 1960’tan sonra tekrar düşme eğilimi göstermiştir.

Türkiye’de kentleşme, kentsel nüfustan daha yavaş arttığından ortalama kent büyüklüğü de artmaktadır. 1935’de 33.000 olan ortalama kent büyüklüğü bu gün 55.000’dir.¹⁰⁷ Sayım dönemleri itibariyle nüfusun şehir ve köylere dağılımı ile yıllık artış hızlarını şu şekilde belirtebiliriz.

¹⁰⁵ Kemal Görmez, a.g.e., s.6

¹⁰⁶ Fehmi Yavuz Keleş, Ruşen; Geray, Cevat; a.g.e., s. 27.

¹⁰⁷ Fehmi Yavuz Keleş, Ruşen; Geray, Cevat; a.g.e., s. 27.

Türkiye nüfusunun sayım dönemlerine göre değişimi incelenecek olursa Nüfusun 1927–1950 yıllarında artışı hızının düşük, 1950–1975 yılları arasında artış hızının yüksek, 1975’ten bu yana yavaş bir düşüşün içine girdiği görülür.

Tablo 2. Sayım Dönemlerine Göre Yıllık Nüfus Artış Hızı

Sayım Yılı	Nüfus Miktarı Milyon	Yıllık Nüfus Artış Hızı	Nüfus Yoğunluğu
1927	13,648	21,1	18
1935	16,158	17,0	21
1940	17,821	10,6	23
1945	18,821	10,6	24
1950	20,947	21,7	27
1955	24,065	27,8	31
1960	27,755	28,5	36
1965	31,391	24,6	41
1970	35,605	25,2	46
1975	40,348	20,0	52
1980	44,737	20,7	58
1985	50,664	24,9	65
1990	56,473	21,7	73
1995	62,810	15,1	82
2000	67,803	18,28	89

Tablodan da çıkarılacağı gibi Türkiye’de nüfus 1927–1950 yılları arası 23 yılda 1,5 kat; 1950–1975 yılları arası 25 yıllık dönemde 1,9 kat; 1950–1990 yılları aralarında ise 2,7 kat artmıştır.

1927 yılında 10.342.000 olan köy nüfusu 1997 yılında 21.983.000’e ulaşmıştır. İlk nüfus sayımı ile son nüfus tespiti arasında geçen 70 yıl içinde köy nüfusunun yıllık artış hızı %10 olmuştur. 1980’den sonra nüfusunun mutlak olarak

azalmaya başladığı görülmektedir. Bunun sebebi ise köyden kentlere göçün özellikle bu dönemlerde artmaya başlamasıdır.

Tablo 3. Sayım Dönemleri İtibariyle Nüfusun Şehir Ve Köylere Dağılımı İle Yıllık Artış Hızları:

Yıl	Toplam	Şehir	Köy	Top. % o	Şehir % o	Köy % o
1927	13.648.000	3.305.000	10.342.000	-	-	-
1935	16.158.000	3.802.000	12.355.000	21.1	17.5	22.2
1940	17.820.000	4.346.000	13.474.000	19.6	26.7	17.3
1945	18.790.000	4.687.000	14.103.000	10.6	15.1	9.1
1950	20.947.000	5.244.000	15.702.000	21.7	22.5	21.5
1955	24.064.000	6.927.000	17.137.000	27.8	55.7	17.5
1960	27.754.000	8.859.000	18.859.000	28.5	49.2	19.5
1965	31.391.000	10.805.000	20.858.000	24.6	39.7	17.1
1970	35.605.000	13.691.000	21.914.000	25.2	47.3	12.5
1978	40.347.000	16.869.000	23.478.000	25	41.3	13.8
1980	44.736.000	19.645.000	25.091.000	20.6	30.5	13.3
1985	50.664.000	26.565.000	23.798.000	24.9	62.2	-10.2
1990	56.473.000	33.326.000	23.146.000	21.7	43.1	-5.5
1997	62.810.000	40.827.000	21.983.000	15.1	29	-7.3
2000	67.803.927	44.006.274	23.797.653	18,28	26,81	4,21

Kaynak: DİE nüfus sayım sonuçları

2.3. Modernleşme, Kentleşme, Kentlileşme ve Hemşehricilik İlişkileri

2.3.1. Kentleşme, Kentlileşme ve Modernleşme Süreci

Modernleşmenin, sözlük anlamı, modern toplumun niteliklerini kazanmaktır¹⁰⁸. Dolayısıyla modernleşme de, geleneksel toplum yapısından yeni ve modern olan toplum yapısına geçişi ifade etmektedir¹⁰⁹.

Yapısal-işlevselci yaklaşım, batı toplum yapılarının karakteristik özelliklerini oluşturan kuramların (rasyonalizm, laiklik, demokrasi, özgür girişim ve bireycilik) iktibas edilmemesi halinde sanayileşmenin geliştirilip sürdürülmesinin mümkün olmadığını temellendirmiştir¹¹⁰.

Bize göre de modernleşmenin temelinde kentleşme yani köy cemaat yapısından, modern cemiyet haline geçmesi yatmaktadır. D. Lerner'e göre de modernleşmenin temelinde kentleşme yatmaktadır. Lerner'e göre kentleşme, okur-yazarlığın artmasına, artan okur-yazarlık kitle iletişim araçlarının daha etkili kullanılmasına, bu da daha geniş bir toplumsal ve ekonomik katılıma yol açar. Bir toplumda gönüllü kentleşme oranı % 25'i geçtiği zaman ancak modern üretimin gerekliliğini ortaya çıkarmakta ve modernleşme süreci başlamaktadır.¹¹¹ Lerner, modernleşme sürecinde, modern bir toplumun oluşması öncesinde, kırsal kesimden kente göç olgusunun tamamlanmış olması gerektiğini vurgular. Kentte, daha sonra iletişim araçlarının yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Bundan sonra da bireyin kendisini toplumsal olarak değişmeye hazırlaması gerekir¹¹².

Kısaca Lerner'e göre modernleşmeyi belirleyen dört aşama vardır. Bunlar kentleşme –okuryazarlık oranının artışı, kitle iletişim araçlarının etkinliğinin artması ve siyasal katılımdır. Bu aşamalar evrenseldir¹¹³. Modernleşme Aoter'e göre; Gelişme, topluluk içindeki işlevsel rollerinin bütünleşmesinin ve verimliliğinin bir sonucudur. Modernleşme ise özel bir gelişme biçimidir. Modernleşme; sürekli yerleşik bir sosyal sistemi değiştirmiş, oynak bir sosyal yapı ve teknolojik olarak gelişmiş bir dünyada yaşamak için gerekli olan yetenek ve bilgilerin sağlandığı bir

¹⁰⁸ Sami Güven, **Toplum Bilim**, Ezgi Kitapevi, 1999, s. 233

¹⁰⁹ Bayhan Vehbi, **Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yapancılığa**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997, s. 128

¹¹⁰ Aydın Suavi, **Modernleşme ve Milliyetçilik**, Gündoğan Yay. Ankara, 1993, s. 22

¹¹¹ Sami Güven, a.g.e., s. 235–236

¹¹² Vehbi Bayhan, a.g.e., s. 131

¹¹³ Sami Güven, a.g.e., s. 236

sosyal çerçeve sanayileşme ve kentleşme, modernleşmenin özel bir boyutudur. Toplum içinde stratejik işlevsel rollerin üretimle ilişkilendirilmesi olarak tanımlanabilir¹¹⁴.

S. Eisentaolt'a göre modernleşme iki boyuttaki değişmeyi içermektedir. Bunlar; a) Toplumların sosyo-ekonomik değişmeleri ve b) Toplumsal örgütlenmedeki yapısal değişmelerdir. Modernleşmeye giren toplumların yapılarındaki değişiklikler şunlardır. Birincisi siyasal alanda, küçük gruplardan, geniş çıkar kümelerine geçiş ve bürokrasinin genişlemesidir. İkincisi ekonomik alanda da küçük ölçekli aile işletmelerinden büyük üretim ve merkezileşmiş ticari örgütlenmeler ortaya çıkmakta ve toplumun mesleksel sistemi de, bilimsel ve teknik sosyal çalışma ve iş idaresi yönünde gelişmektedir¹¹⁵.

S. Einsenstadt, modernleşme süreci sonunda toplumda görülen çözümleri şu şekilde ifade etmektedir. Bunlar;

1. Ana fonksiyonlarını kaybetmektedir. 2. Demokratikleşme eski seçkinlerin durumunu bozar. 3. Laikleşmeyi de kapsayan kültürel modernleşme, gelenekleri ve bunların temsilcilerinin durumunu zayıflatır. 4. Siyasal ve kültürel süreçler, kişilik ötesi ilişkiler yarattıklarından, büyük kitlelerin merkezi siyasal ve toplumsal sistemden yabancılaşmasına yol açar. 5. Değişme, gruplar ve birimler arası ilişkiyi ve dolayısıyla çatışmayı ortadan kaldırmaz. Tersine karşılıklı bağılılığı teşvik eder. Bunun sonucunda da çatışma artar. 6. Siyasal değişme çeşitli çıkar gruplarını siyaset alanında bir araya getirdiği için çatışma artar. 7. Modernleşme sonunda toplumda eskiden beri var olan çatışmalar (köylü-toprak sahibi, zanaatkâr-tüccar gibi), daha merkezileşir.

S. Einsanstaolt'a göre bu çözümler sonunda, toplumda önemli huzursuzluklar, genel toplumsal protestolar şeklinde kendilerini gösterirler. Einsanstadt, modernleşmenin ülkelerde düzenleyici ve güdümcü örgütlerin çatışmanın giderilmesinde önemli fonksiyonlar yerine getirdiğini ifade etmektedir¹¹⁶.

---

¹¹⁴ Aydın Suavi, a.g.e., s. 24

¹¹⁵ Sami Güven, a.g.e., s. 59

¹¹⁶ Vehbi Bayhan, a.g.e., s. 133

M. Levy'nın modernleşme anlayışı diğerlerinden biraz farklıdır. Levy her dönemde ve her toplum için geçerli olacak bir modernleşme reçetesinin bulunmadığını vurgulamaktadır. Levy göre, modernleşmeyle birlikte toplumda şu değişiklikler olmaktadır. Örgütler uzmanlaşmakta ve bunlar arasındaki karşılıklı bağımlılık artmaktadır. Geleneklere, işlevsel yaygınlığa dayanan ilişkiler, yerini ayrıcalığa evrenselliğe ve işlevsel belirliliğe dayanan ilişkilere bırakmaktadır. Bürokrasi farklılaşmakta, aile ilişkileri, aile dışındaki örgütlerde anlamını yitirmekte ve kentlerle köyler arasındaki bağımlılık artmaktadır¹¹⁷.

2.3.2. Hemşehri Dernekleri ve Kentlileşme

Hemşehri dernekleri; kırdan gelenlerin kentsel yaşam biçimini değerler sistemini ve davranış kalıplarını anlama sürecinde kurulan örgütlerdir¹¹⁸. Bu örgütler kent yaşam biçimini öğretmenin yanında bireyin eski geleneksel yaşam koşullarının devamını sağlar. Kavram olarak hemşehrilik ya da ilişki biçimi olarak hemşehrilik ilişkileri bir kimlik duygusunu nitelemektedir. Hemşehrilik kimliği doğum yerimiz ve sürekli kaldığımız yerde anlamlı değildir. Çünkü buralarda farkı bir biz ve ötekiler ayrımı söz konusudur; örneğin, aile, akrabalık, arkadaşlık vb. bu yönden hemşehrilik kimliği ve ilişkileri, doğum yerimiz ve her zaman yaşadığımız yerlerin dışında anlamlı ve önemli olmaktadır¹¹⁹. Kentleşmenin hızlı yaşandığı zaman, kentte uyum sorunlarıyla karşılaşan bireyler, kente geldikleri yerlere göre isim alan hemşehri grupları oluşturmaktadırlar. Bunlar çoğu zaman dernekler halinde örgütlenmektedir¹²⁰.

Hızlı bir göç sürecinin yaşanması bir anda ortaya çıkan büyük kentlerin varlığı; bu yere yeni gelenler başta olmak üzere kamu hizmetlerinden yeterince faydalanamamalarına neden olmaktadır. Özellikle yerel yönetimlerin bu gelişmelere ayak uyduramaması sonucunda eğitim, sağlık, barınma, ulaşım ve geçim sorunlarının

¹¹⁷ Sami Güven, a.g.e., s. 236

¹¹⁸ Hüseyin Bal, a.g.e. Ankara, 1997, s. 431

¹¹⁹ Ayça Kurtoğlu, **Kentleşme Sürecinde Hemşehrilik Dernekleri: İstanbul Örneği**, Marmara Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Siyaset ve Sosyoloji Bilimi Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1989, s. 3

¹²⁰ Ferzan Yıldırım, **Kentte Birlikte Yaşamak Üstüne**, Demokrasi Kitaplığı, İstanbul 2002, s. 23

yoğun bir biçimde yaşanmasına neden olmaktadır¹²¹. Bu sorunlarla karşı karşıya kalan bireyler kentlere daha önce göç etmiş hemşehrilerini bularak bu kişilerden yardım almaktadırlar. Bu ihtiyaçların artması ve yardımların daha çok hemşehrilerinden gelmesi hemşehri dayanışmasını arttırmaktadır.

Kırda hemşehri birlikleri yerine, akrabalık, komşuluk ilişkileri, köy birliktelikleri, dayanışma ve biz şuuru vardır. Ferdinannand Toennies'in deyimiyle cemaat yapısı hakimdir. Cemaat ırk, etnik menşe ve kültür bakımından farklılaşmamış fertlerden meydana gelir. Hemşehri birlikleri de en genel anlamda cemaat topluluklarıyla aynı özellikleri gösterir. Toennies kent toplumunu da cemiyet olarak ele almaktadır. Cemiyetler ırk, etnik menşe, sosyo-ekonomik özellikler, statü ve kültür sistemleri bakımından farklılaşmış geniş ve heterojen gruplardır. Bu cemaat toplulukları da kentlerde bir araya gelerek kır yaşamı ve cemaatin devamını sürdürmek ister¹²².

Kentleşme ile ilgili yapılan çalışmalar da, kente yeni gelen bireyin cemaat ilişkilerinin devamını sağlamak için, kentte hemşehri ve akraba topluluklarıyla bir araya geldiği görülmüştür. Hemşehri dernekleri geleneksel toplumun özelliklerinin devamını sağlama işlevine sahiptir. Hemşehri dernekleri kırdan kente gelenlerin iş bulma barınma ve kent yaşamına uymak için, karşılıklı yapılan yardımlar yeni gelenin kentle ilişkisinde örgütlü kamu hizmetlerinin ya da bireyin yetersiz kaldığı durumlarda onların işleri akraba yada komşu grupları tarafından yüklenilmektedir¹²³.

Hemşehri ilişkileri özellikle kentte ilk yerleşme yerinin seçilmesinde, hemşehrilerle birlikte bulunma isteğinde etkili olmaktadır. Kentte yer seçimi kentleşme yolundaki ilk adımdır. Kente göç edenler, kentte daha önce yerleşmiş olan akraba ve hemşehrilerinin oturduğu semtleri tercih etmektedir. Böylece kentleşme sürecinde ilk değişimleri kendi hemşehrilerinden gördüklerini taklit ederek ve onların yardımıyla gerçekleştirirler¹²⁴.

¹²¹ Ahmet Özer, **Kentleşme ve Yerel Yönetimler**, Ürün Yayınları, Ankara, 2000

¹²² Ercan Tatlıdil, a.g.e., s. 5-6

¹²³ Dilek Çiftçi Yeşiltuna, " Hemşehri Derneklerinin İçerdiği İletişimin Yapısı", **Toplum ve Göç, II: Ulusal Sosyoloji Kongresi**, Sosyoloji Derneği Yay. Ankara, 1997, s. 441

¹²⁴ Yakut Sencer, **Türkiye'de Kentleşme Bir Toplumsal ve Kültürel Değişme Süreci**, Kültür Bakanlığı Yayınları Ankara, 1979, s. 306

Kırsal kesimlerden büyük kentlere gelenlerin kente geldiklerinde akrabalık ve hemşehrilik bağlarını dayanak olarak kullanmaktadır. Büyük kentlerimizde akrabalık ilişkileri sarsılsa da hemşehrilik ilişkilerinin devam ettiği görülür. Hemşehri derneklerinin en önemli işlevi ekonomiktir. Bunun nedeni ise büyük şehirlere gelenlerin en önemli ihtiyaçlarının iş ve barınma ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Kentlerde konut yapımı, inşaat işçiliği ve seyyar satıcılık gibi bazı işlerin hemşehri tekelinde olduğu gözlenmektedir¹²⁵.

Genel olarak “geleneksel” toplumlarda kişiler arası güven ilişkisi, kan bağına dayalı akrabalık ya da akrabalık benzeri ilişkiler biçiminde kurumsallaşır. Buna karşılık “modern” toplumlarda ise güven ilişkisinin daha az kurumsallaşmış bir biçimde ve çeşitli enformel arkadaşlık ilişkileri olarak gerçekleştiği görülür. Ancak Eisenstadt ve Roniger’e göre de, “modern” toplumlarda da kendilerini toplumdaki kurumsallaşmış düzenin dışında tutan ve kendi alanlarında güvene dayalı ilişkilerin sürdürüldüğü hemşehrilik ilişkilerinin rastlandığını belirtmektedir¹²⁶.

Bunun dışında pek çok yazar günümüzün özellikle büyük kentlerinde “doğal bağların” zayıflaması bir yana yeniden oluşturulması ihtiyacının duyulduğu, dahası geleneksel toplumun cemaat bağlarının duygusal dayanışmacı yanının yeniden gündelik hayatın dinamosu haline geldiğini belirtmiştir. İnsanlar büyük kentlerde yitirdiği cemaat sıcaklığını yakalamak için geçici topluluk oluşturmaya yönelmişlerdir¹²⁷.

Kente gelenlerin bir süre sonra kendi hemşehrilerini de yanlarına aldıklarını yapılan araştırmalar ortaya koymuştur. Bu durum da doğal olarak insanların bir arada yaşamasına sebep olur.

Kente göç eden grupların özellikle kente kırdan gelen grupların, kendi kültürel birikimlerini ve ilişki ağlarını kente taşıdıkları görülür. Özellikle aile, akrabalık ve hemşehrilik ilişkileri, kente göç edenler için, iş ve konut bulma gibi sorunları çömede yaşamsal öneme sahiptir. Akrabalık, hemşehrilik ve komşuluk ilişkileri biçiminde ortaya çıkan ve dayanışmacı yanı ağır basan bu ilişkileri, kamu

¹²⁵ Engin Önen, “Kent Dayanışma ve Hemşehri Dernekleri”, **Toplum ve Göç, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi**, Sosyoloji Derneği Yay. Ankara 1997, s. 451

¹²⁶ Sema Erder, **Kentsel Gerilim**, Um:ag Vakfı Yay., Ankara 1997, s. 33

¹²⁷ Engin Önen, a.g.e. , s. 451

otoriteleri kente göç edenlerin kentsel yaşama “sorunsuz” katılmalarının bir yolu olarak kabul etmektedirler. Fakat bu ilişkiler zaman zaman çatışmacı nitelik kazanması ve geçici ilişkiler olmak yerine, yerleşik ilişkiler haline dönüşmesi söz konusudur. Hemşehri ilişkilerinin daha kalıcı “etnik” gruplaşmalar haline dönüştüğü görülmektedir. Bu şekilde kentlerde bir bölünmüşlük bir cemaat grupları oluşur. Biz duygusu bu cemaat birlikleri içinde güçlüdür ve diğer cemaat gruplarını ötekiler olarak algılar ve onlara karşı hasmane bir tutum takınırlar.

Hemşehri birliklerinin diğer olumsuz fonksiyonları ise hızlı kentleşme ve göçü hızlandırıcı etki yaratmasıdır. Kentlere göç eden hemşehrilerinin iyi hayat yaşadığı düşüncesi, en azından kendi hayat şartlarından daha iyi yaşadığı düşüncesi, kente önce gelenlerin köylülerini kente çağırması, kente gelmeden önce her hangi bir niteliği olmadığından dolayı iş ve barınma sorunu ortaya çıkmıştır. Fakat bu sorunlar enformel ilişkiler çerçevesinde hemşehrileri tarafından bir gecekondu ve geçici bir işle çözülmektedir. Bu işler daha çok seyyar satıcılık, inşaat ustacılığı, amelelik gibi işlerdir. Bu işleri bulan insanlar kendilerini geliştirmek için uğraşmazlar¹²⁸. Hemşehri dayanışmasının en önemli olumsuz fonksiyonu da budur.

Hemşehri dayanışması, metropol ve büyük kentlerde daha yoğun görülmektedir. Bunun nedenleri bireysel olarak, kente uyumun zorluğu, iş bulma ve barınma güçlüğü v.b. daha çok büyük şehirlerde görülmesidir. Hemşehri dernekleri kente yeni gelenlere hem yerleşme hem de iş bulma konusunda yardım etmektedir. Hemşehri derneklerini köy yaşamına egemen olan “cemaat” tipi bir yapılanma olarak kabul edebiliriz¹²⁹.

Sonuç olarak hemşehri ilişkileri ve kurumları eski yapı “kır yaşamı” ile yeni yapı “kent yaşamı” arasında uyum sağlayıcı bir işleve sahiptir. Başka bir deyişle hemşehrilik dernekleri hem geleneksel toplum yapısının izlerini taşımakta, hem de değişim ve gelişmenin yaşanmasını sağlamaktadır. Bunun nedeni hemşehri ilişkileri bir taraftan eski yapıya ait bir takım öğeleri içermesi, diğer taraftan da yeni yapılanmaya ait bir takım özellikleri barındırmasıdır.

---

¹²⁸ Sema Erder, a.g.e., s.43

¹²⁹ Hüseyin Bal, a.g.e., s. 134

2.3.3. Göç Ve Hemşehrilik İlişkileri

Hemşehrilik gibi bir ilişki biçiminin oluşabilmesi ve kurumlaşabilmesi için, doğdukları yerlerin dışın da başka yerleşim yerlerin de yaşamlarını devam ettiren, aynı yerlerden gelmiş olan ve bir aidiyet duygusunu paylaşan nüfusun varlığı ve yoğunluğu gerekmektedir.¹³⁰ O halde hemşehrilik ilişkisini anlayabilmek için göç olgusunun hemşehrilik ilişkisi bağlamında değerlendirilmesi gerekir. Hemşehrilik ilişkisi göç etmeden fark edilen bir kimlik değildir, ancak göç edildikten sonra keşfedilmektedir. Hemşehrilik ilişkileri kültürel kimliklerin korunması gibi bir görüntü içinde sunulsa da aslında bu konuda ciddi bir talepleri yoktur. Temelde kente gelenlerin kente uyumunda birbirinden destek talebinde bulunmasını kolaylaştıran bir gruplaşmadır¹³¹.

Tekeli, Mornison'u referans göstererek göç tanımlamasını şöyle yapar. "Göç, iş gücünü, üretimi daha etkin kılacak şekilde yeniden dağıtarak, mekân organizasyonunun yeni koşullara uyumunu sağlar diyor¹³². Çok değişik göç teorileri ortaya atılmıştır. Bunların önemli olanlardan Todoro'nun ve Lewis'in göç modeli konumuz açısından önemlidir.

W. Arthur Lewis, gelişme ve modernleşme kuramı içinde kırdan kente işgücü transferi sürecini bir göç modeli olarak ele almıştır. Lewis'in göç modelinde ekonomi iki sektörü ihtiva etmektedir. Birincisi "geleneksel faktör" bu sektörde üretime katılanların artı değer yaratımı sifıra yakındır. İkinci sektör ise "kentsel endüstri sektörü" veya modern sektördür. Bu sektör kapital yoğun üretim tarzını benimsemiştir. Bu nedenle de sürekli olarak yeni iş gücüne ihtiyaç duyar. Bu ihtiyacı da geleneksel sektör sürekli iş gücü talep eder¹³³. W.A. Lewis'e göre modern üretim tarzında kapitalist üretim sürekli fazla üretim yapmak istediği için işgücüne ihtiyaç duyar. Gelen yeni iş gücü artı değer çıkmasına neden olur. Bu artı değer kapitalistler tarafından tekrar yatırıma yönelir, yeni yatırım yeni işgücü ihtiyacı hissedecektir. Bu şekilde dolambaçlı olarak her toplumsal olay diğer toplumsal olayı

¹³⁰ Ayça Kurtoğlu, a.g.e., s. 3

¹³¹ Ferzan Yıldırım, a.g.e., s. 23

¹³² Eyüp İşbir, **Şehirleşme ve Meseleleri**, Ocak Yay. Birinci baskı, Ankara, 1986, s.10

¹³³ W. Arthur Lewis, **The Theory Of Economic Growth**, George Allen and Unwin Ltd, London, 1955, Aktaran; Ercan Tatlıdil **Kentleşme ve Gecekondular**, Ege Üniv. Edeb. Fak. Yay. No;47, İzmir, 1989, s.8

etkileyerek karşılıklı etkileşim içinde olacaktır. Lewis'e göre göç engellenmezse modernleşme kendiliğinden oluşacaktır.

Todaro, göç modelini kır ve kent gelir farklılığından daha çok, bu gelir farklılığından göçe katılan bireyin ne kadar yararlanacağı beklentisine dayandırmıştır. Göçe katılacak bireyler, kır ve kent sektörleri arasında kendisi için uygun işi seçerek, kazancını göç yoluyla ne kadar arttırabileceğini dikkate alır. Beklenen kazançlar, kırsal ve kentsel işlerdeki gerçek gelir farklılığıyla ve yeni bir göçmenin kentsel bir iş elde edebilme olasılığıyla ölçülür¹³⁴. Todaro göç olgusunu kırdan kente nüfus aktarımı olarak ele almıyor. Bireyin kırdan bulmuş olduğu hayat şartlarından, kente daha iyi bir ortam ve iş bulacağı düşüncesi olursa göç olgusunun yaşanacağını söylüyor. Bu da kırdan yaşayan insanın kente veya modern üretim sektöründen haberdar olması ve orada iş bulabileceği düşüncesiyle mümkün olmaktadır. Bu haberdar olma da iletişimle veya akraba ve hemşehri ilişkileriyle mümkün olmaktadır.

Bal'a göre ise;

Türkiye'deki iç göç, yapısal değişimin ürünüdür. Endüstrileşme süreci, kır-kent dengesizliği iş gücünün yüksek düzeyde arzı, ücret politikalarındaki farklılık, göç veren yerlerin negatif koşulları buna karşılık varılan yerlerdeki pozitif koşullar vb. göçün arka plandaki belirleyicileridir.¹³⁵

Türkiye'deki göç süreciyle ilgili araştırmalar, göç eden grupların, özellikle kentsel yaşam deneyimine sahip olmayan grupların, kendi kültürel birikimlerini ve ilişki ağlarını kentlere taşıdıklarını göstermektedir. Özellikle akrabalık ve hemşehri ilişkilerinin kente göç edenler için yerleşme konut, iş bulma gibi günlük sorunları çözmede, yaşamsal öneme sahip olduğu da bilinmektedir¹³⁶. Hemşehri birlikleri, bir yandan kentsel yaşama etkin katılmayı ve bazı alanlarda söz sahibi olmayı, diğer yandan edinilmiş kültürel değerleri sürdürmeyi amaçlar. Biz ve ötekiler ilişkisinde bizi ifade eden hemşehri birlikleri, diğerleriyle kurulan ilişkilerde hem

¹³⁴ J. E. H. Fei ve G. Ranis, "A Theory Of Economic Development", *America Economic Review*, 1963, Aktaran; Ercan Tatlıdil, a.g.e., s. 10

¹³⁵ Hüseyin Bal, a.g.e.2002, s. 65

¹³⁶ Sema Erder, *Kentsel Gerilim*, um: ag Vakfı Yay., Ankara, 1997, s. 49

bireysel hem de grupsal düzeyde güçlü olmayı amaçlar. Bu güç hemşehrilerin nicelik ve niteliği ile orantılıdır¹³⁷.

Kente göç edenler kente yerleşme ve kentsel yaşamla ekleme ile ilgili gereksinmelerini büyük ölçüde bu hemşehri ilişkilerini kullanarak çözmektedir. Ancak bu ilişkilerin zaman zaman çatışmacı nitelik kazanması ve geçici ilişkiler olmayıp gittikçe yerleşik bir ilişkiler haline dönüşmesi de söz konusudur. Özellikle, hemşehrilik temeline dayanan ilişkilerin bir kesiminin daha kalıcı “etnik” gruplaşmalar haline dönüşüp dönüşmeyeceğinin incelenmesi gerekir¹³⁸.

2.4. Hemşehriliğin Bir Tampon Mekanizma Olarak Ortaya Çıkması

2.4.1. Tampon Mekanizma Olarak Hemşehrilik

Tampon kurumlar ya da tampon mekanizmalar görece olarak hızlı ve kapsamlı değişmelerin yaşanması gerektiğinde ortaya çıkmaktadır. Bu kurumlar ne eski yapıya ne de yeni yapıya ilişkin değildir. Bu unsurlar sadece değişimin yaşandığı zamanda var olan değişim yaşandıktan sonra önemi kaybedecek olan kurum ve ilişkiler olarak tanımlayabiliriz¹³⁹. Hemşehri ilişkilerini, göç sonucu bireylerin yaşamış olduğu sorunları, ortadan kaldırmak ve yeni ortama uyumunu sağlamak amacıyla oluşturulan kurumlar olarak değerlendirebiliriz.

Hemşehrilik ilişkisi sadece köyden yeni gelenlerin kullandığı bir iş ve barınak bulma aracı olarak değerlendirilemez. Hemşehri ilişkilerini bir “kimlik” kazanma mekanizması olarak değerlendirebiliriz. Memleketlerinden ayrılmak zorunda kalan insanların yeni geldikleri kent hayatına intibakını sağlayabilmek için hemşehrileri ile ilişkiye girmek ve kentlerde kendi yaşamlarını devam ettirmek istemeleri sonucu dayanışmaya girerler.¹⁴⁰ Bu tür ilişkilerin görüldüğü yerler daha çok kent merkezleri çevrelerinde kurulmuş olan gecekondu bölgeleridir. Kırsal bölgelerde bir sorunla karşılaştıkların da kendi yakınlarından yardım alarak çözüme imkânı söz konusudur.

¹³⁷ Hüseyin Bal, “Kentsel Toplum Anomi-Yabancılaşma Olgusu Kente Göç Edenlerin Alternatif Çözümü: Hemşehri Birlikleri”, **Toplum ve Göç**, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Sosyoloji Derneği Yay. Ankara 1997, s. 431

¹³⁸ Sema Erder, **Kentsel Gerilim**, um: ag Vakfı Yay., Ankara, 1997, s. 44

¹³⁹ Rüstem Erkan, **Kentleşme ve Sosyal Değişme**, Bilimadamı Yayınları, Ankara, 2002, s. 127

¹⁴⁰ Ayşe Güneş Ayata, “Gecekondularda Kimlik Sorunu, Dayanışma Örüntüleri ve Hemşehrilik” **Toplum ve Bilim**, 51/52 Güz, Kış Ankara, 1990–1991, s. 89

Kentlerde bir sorunla karşı karşıya kaldıklarında ise kentlerde sorunu çözmek amacıyla var olan müesseselerden yardım almak zorundadırlar. Eğer bu müesseselere ulaşamazlarsa kentler de kurulmuş olan tampon kurumlarından yararlanmaları gerekir. Tampon kurumlar, kentleşen nüfusun kent ortamında kendilerini yalnız, güvencesiz ve çaresiz hissetmesini önleyerek, bir anlamda, genel toplum yapısı düzeyinde bütünleşmesini sağlamaktadır¹⁴¹. Yalnız hemşehrilik kent yaşamı içinde kaybolan bir kimlik olmayıp, tersine kentsel yaşamda ötekilerle ilişkiler arttıkça gelişen ve korunan ilişkiler biçimidir¹⁴².

Tampon mekanizması kavramını Kıray şöyle açıklamaktadır.

Görelî olarak daha hızlı ve daha şümüllü değişme hallerinde her iki temel yapıda da görünmeyen, fakat oluşum içerisinde beliren ve bütünleşmeyi mümkün kılan kurumlar ve ilintiler ortaya çıkar ya da eski müesseseler yeni fonksiyonlar kazanırlar. Bu hal, sosyal yapının her müessesesi ilintisi ya da bunlarla ilgili değerlerin hepsinin aynı anda ve aynı hızla değişip, aynı süre içerisinde yeni bir yapı haline gelmemesinden doğar. Toplumsal değişimin buhransız olmasını sağlayan, çözülmenin önüne geçen ve her iki sosyal yapıya da ait olmayan bu yeni beliren müesseseler, ilintiler, değerler ve fonksiyonları biz “tampon mekanizmalar” terimi ile ifade ediyoruz. Bu “tampon mekanizmalar” sayesinde, sosyal yapının çeşitli yönlerini birbiri ile bağlanır. Fonksiyonel bütünün parçası olmayan taraflar kaybolur. Bu şekilde toplumun orta hızla bir değişme durumunda da görelî bir denge halinde kalması mümkün olur.¹⁴³

Bu tampon kurumlar daha çok kent merkezlerini çevreleyen gecekondu bölgelerinde görülmektedir.

Gecekondu olgusu tampon kurumlar ve tampon mekanizmalar olarak kabul edilmektedir. Gecekondu bölgeleri, kente yeni gelenleri kent hayatının baskılarına karşı korumakta ve ona yaşama fırsatı verilmektedir. Gecekondu, kentin öteki bölgeleri ve ekonomik kesimleri ile hem belge olarak hem de bölgede yaşayan aile ve bireyler olarak etkileşimi ve etkileşim yoluyla da toplumsal bütünleşmeyi

¹⁴¹ Önder Şenyapılı, **Kentleşmeyen Ülke, Kentleşen Köylüler**, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Ara Yayınları, Ankara, 1981, s. 96-97

¹⁴² Engin Önen, a.g.e. , s. 451

¹⁴³ Adnan Tekşen, **Kentleşme Sürecinde Bir Tampon Mekanizması olarak Hemşehrilik Ankara'daki Malatyalılar Örneği**, TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayın No DPT:2669, Mart 2003, s. 63

sağlamaktadır¹⁴⁴. İşte gecekondü bölgeleri gibi hemşehri dernekleri de kentlerde kurulan tampon mekanizmalardır. Dernek üyelerini kent yaşamına intibakını sağlama ve yalnızlık duygusunu ortadan kaldırma işlevine sahiptir.

2.4.2. Hemşehri Derneklerinin Ortaya Çıkma Nedenleri

Hemşehri dernekleri; kent merkezlerine farkı il merkezlerinden gelenlerin veya köy ve ilçelerden gelenlerin geldikleri yerlerdeki ilişki biçimlerini devam ettirmek ve yeni yere uyum sağlamak amacıyla oluşturdukları biz duygusunun öneminin arttırması ve yeni yerde “biz” ve “ötekiler” ayrımının ortaya çıkması ile oluşturulmuş dayanışma örgütüdür. Bu açıdan baktığımızda örgüt olarak hemşehri derneklerinin kurulmasının altında yatan birkaç etmen yer almaktadır. Bu örgütlerin kurulmasına neden olan etmenleri derneklerin kuruluş amaçlarında görmek ve üyelerin derneklere yüklemiş olduğu anlamları iyi analiz etmemiz gerekmektedir. Hemşehri derneklerinin ortaya çıkma nedenlerine baktığımızda üç başlık altında toplamak mümkündür;

- a. Sosyo-psikolojik faktörler,
- b. Kültürel faktörler,
- c. Ekonomik Faktörler yer almaktadır.

Sosyo-Psikolojik Faktörler

Hemşehri derneklerinin ortaya çıkmasında en etkili olan faktör sosyo-psikolojik faktördür. Bireyin kent yaşamına uyum sağlama aşamasında, hemşehri dernekleri uyum sürecinin sağlıklı geçmesini sağlar. Kentsel değerleri, davranış kalıplarını tanıma, yerel değerleriyle karşılaştırma imkânı verir.¹⁴⁵ Bireylerin memleketlerinden ayrılmak istemelerinin altında bir takım sebeplerin olması gerektiği göz önüne alınacak olursa; ekonomik sıkıntı, yaşam koşullarındaki olumsuzluk, daha iyi bir hayat yaşama arzusu ile buldukları illeri terk ederek başka bir yere göç etmektedirler. Böyle bir durumda bireyler gidecekleri yerlerde daha iyi bir yaşam koşulunun olmasını beklerler. Bu beklentinin gerçekleşip

¹⁴⁴ Kemal Görmez, **Şehir ve İnsan**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1991, s. 71

¹⁴⁵ Hüseyin Bal, Ankara, 1997, a.g.e., s. 439

gerçekleşmeyeceğine gideceği yere daha önce gidenlerin olup olmadığı ve bu insanlardan yardım alıp alamayacağı etkili olmaktadır. Göç ettiği yerde de ilk önce kendine daha yakın hissettiği aynı kültürü paylaştığı hemşehrilerini bulmaya çalışmakta ve karşılaştığı güçlükleri onlar sayesinde yenmeyi amaçlanmaktadır. Kente daha önce göç edenlerde karşılaştıkları güçlükleri bildiklerinden ve kente biz ve ötekiler ilişkisinin olduğunu gözlemlediklerinden dolayı yeni gelen hemşehrilerine destek vererek bir güç oluşturmaya çalışmaktadır.

Kültürel Faktörler

Hemşehri derneklerin kurulmasında ikinci önemli unsurda kültürel faktörlerdir. Özellikle kente yeni gelenler kent kültürüne ayak uyduramamakta ve zorluk yaşamaktadırlar. Kültürel kimliklerini korumak isteyen, kendi değer ve normlarını devam ettirerek, kentle uyum sağlamayı amaçlayarak kentle bütünleşmeyi sağlamak istemektedir. ¹⁴⁶Kendi kültürel özelliklerini yitirmek istememektedirler aynı zamanda kentlileşmek istemektedirler. İşte kente geldiklerinde karşılaştıkları bu çok kültürel durum karşısında kendi kültüründen olan insanlarla bir araya gelmek ve kent kültürüne ayak uyduramadıkları için çocuklarının da kendi kültürlerini korumak istemektedirler. Ayata'ya göre de, “ hemşehrilik göç etmiş nüfusun kendisini şehirliden ve göç ettiği köyden ayırmasına yarayan bir kimlik, hem şehre uyum için gerekli bir araç, hem de bir güvence olarak görülmektedir.”¹⁴⁷ Kentte biz ve ötekiler ayrımı ortaya çıkmaya başladıktan sonra kendilerini diğerlerinden ayırabilmek için kültürel faaliyetlere ağırlık verilmeye başlanmıştır. Hatta bu bazı derneklerin kuruluş amacını oluşturmaktadır.

Ekonomik Faktörler

Hemşehri derneklerin kurulmasında en önemli bilinen yan ekonomik faktörlerdir. Özellikle insanlar memleketlerinden ayrılmadan önce gidecekleri yerlerde iş imkanının olmasını istemekte ve gittikleri yerlerde ilk olarak hemşehrilerini bulmakta ve iş sorunun halletmeye çalışmaktadırlar. Geldikleri yerlerde en önemli ihtiyaçları iş ve barınma ihtiyacıdır. Bu ihtiyaçlarının giderilebilmesi için kente daha

¹⁴⁶ Hüseyin Bal, Ankara 1997, a.g.e., s.439

¹⁴⁷ Ayşe Güneş Ayata, a.g.e., s.99

önce gelmiş olan akraba ve hemşehrilerinden yardım almaktadırlar. Özellikle büyük kentlerde belli işler belli grupların tekelinde yer almakta ve diğer insanların o işi yapması engellenmeye çalışılmaktadır¹⁴⁸. Bu da kente yeni gelenlerin ve önceden gelenlerin karşılıklı çıkar gözetmesinden kaynaklanmakta, biz ve ötekiler daha belirgin hale gelmektedir.

---

¹⁴⁸ Engin Önen, a.g.e. , s. 451

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ-TEKNİKLERİ VE VERİ KAYNAKLARI

3.1. Araştırmanın Yöntemi ve Teknikleri

Bu araştırmanın kuramsal çerçevesinin belirlenmesinde ve verilerin yorumlanmasında temelde yapısalcı işlevselci yaklaşım benimsenmiştir. Toplumsal ilişkiler, kurumlar, değer sistemleri yapısal işlevselci bir yaklaşım içinde ele alınmıştır.

Genel anlamda yapısalcılık; gerçekliği, şeyler ve toplumsal olgular temelinde değil, öğeler arasındaki ilişkilere dayanarak açıklanır.¹⁴⁹ Eski Yunancada “idea” kelimesi örüntü, biçimleme ya da yapı anlamını içerirdi. Platonun kozmolojisinde, gerçeğin birbiriyle ilişkisiz verilerden değil, matematiksel şekil ve formlardan oluştuğu düşüncesi yatmaktadır.¹⁵⁰ Platonun öğrencisi olan Aristoteles de yapılarla ilgilenmiştir. Aristoteles yapıyı organizmaya benzetmiştir. Toplumu organizma gibi doğup büyüyen ve gelişen, içerisinde bir organın bozulmasının toplumu top yekün etkilediği görüşünü benimser. Bu felsefenin bazen anatomide olduğu gibi daha statik yönleri, bazen de kurucu unsurlar olarak dinamik boyutları ön plana çıkartılmıştır.¹⁵¹

Spencer 1876’da ilk cildini yayınladığı *Sosyolojinin İlkeleri* isimli eserinde canlı varlıklarla toplum arasında geniş paralellikler ortaya koymuştur. Toplumun bir organizma olarak değerlendirilebileceği ve bu nedenle “sosyal organizma“ olarak isimlendirilebileceğini belirtmiştir. Spencer toplumun süreklilik arz eden nitelikleri için “sosyal yapı” kavramını kullanmıştır. Spencer’in toplumu yaşayan bir organizma olarak tartışması aşağıdaki notlarda özetlenebilir.

1. Toplum ve yaşayan organizma her ikisi de büyüme eğilimi gösterirler.
2. Toplumsal bünyeler hacimce büyürken yapıcı da büyürler
3. Canlı ve toplumsal bünyede her bir parça bir işlev veya bir amaca hizmet eder.

¹⁴⁹ Swingewood Alan, a.g.e., s. 347

¹⁵⁰ Tom Bottomore, Robert Nisbet, a.g.e., s. 555

¹⁵¹ Tom Bottomore, Robert Nisbet, a.g.e., s. 555

4. Hem canlı sistemlerde hem de toplumsal sistemlerde parçaların birinde oluşan bir değişme diğer parçaları ve sonunda bütünü etkilemektedir.

5. Parçalar birbirine bağımlı olmakla beraber bağımsız olarak da incelenebilir.¹⁵²

Comte ise *Pozitif Siyaset* adlı yapıtında , “bir sistem kendine benzeyen, ancak büyüklük açısından değişebilen birimlerden oluşur. Dolayısıyla nasıl geometrik bir alan çizgilere, ya da bir çizgi noktalara indirgenemezse, bir toplum da parçalanıp bireylere ayrılamaz” demektedir.¹⁵³

Biz de kentleşme olgusunu, tek başına nüfusun bir yerde toplanması ya da göç olgusuyla açıklamak yerine, toplumu bir bütün olarak ele alıp, sanayileşme, modernleşme, göç süreci ve kırsal yaşamdan, farklı sosyo-ekonomik özellikler ve toplumsal ilişkilerin yapısı açısından formel yada enformel olup olmadığı üzerinde durarak açıklamaya çalışacağız.

Bu nedenle yapısalcı model tercih edilmiştir. Çünkü bu modelde Comte’un deyiimiyle;

Bizim asıl işimiz, olayların hangi ortamlarda meydana çıktığını doğru olarak incelemek ve bunların birbiriyle olan bağlantılarını kurmaktır. Bu bağlantıları, doğal ilişkiler olan birbirini izleme ve benzerlik açısından kurabilir.¹⁵⁴

Yapısalcılığın en önemli temsilcilerinden biri de Durkheim’dir. Durkheim’in yapısalcılığının en önemli örneklerden biri toplumsal işbölümü adlı yapıtında sözleşme kavramını ele alışıdır. Durkheim sözleşmeyi daha büyük bir sistem ya da yapının bir parçası olarak görür. Durkheim çağdaş sözleşmelerin geçmişini oluşturan ve nesilden nesile devralınmış gelenekler, kurallar ve anlaşmalar ağının ortamına geri götürür. Özetle bir sözleşme kendi başına yeterli değildir. Sözleşme ancak özünde toplumsal olan bir düzenlemeden sonra mümkündür.¹⁵⁵ Durheim’e göre sözleşmenin

---

¹⁵² Moraret Poloma, **Çağdaş Sosyoloji kuramları**, Çev. Hayriye Erbaş, Gündoğan Yay., Ankara, 1993, s.31–32

¹⁵³ Comte A., *System of Positive Polity*, Çev. Frederick Harrison (1851-54) Cilt 2, s. 153, Aktaran; Tom Bottomore, Robert Nisbet, a.g.e., s.557

¹⁵⁴ Comte A., *Positive Philosophy*, I. Cilt, 1.Bölüm, Aktaran; Tom Bottomore, Robert Nisbet, a.g.e., s.558

¹⁵⁵ Tom Bottomore, Robert Nisbet, a.g.e., s. 565

veya bir kuralın olması onun toplum tarafından kabul edilmesine ve toplumun özünde olmasına bağlıdır.

Durkheim toplumu, kendine ait bir gerçekliğe sahip organik bir bütün olarak görür. Bu bütün “normal” durumda var olabilmek için bütünü oluşturan parçalar tarafından karşılanan gereksinme veya işleve sahiptir.

Modern yapısalcılıkta özellikle Durkheim'den etkilenen Saussure önemlidir. Saussure, Durkheim'in kolektivizmini savunuyordu. Bunun için, dilin kolektif karakteri ve konuşmanın bireyci kullanımından hareketle dil ile konuşmayı birbirinden ayırmıştır.¹⁵⁶ Saussure eş zamanlı dilbilimine önem veriyor, bu konudaki çalışmalarını sık sık satranç oyunuyla karşılaştırıyordu. Satranç oyununda satranç tahtası veya satranç taşları tek başlarına bir anlam ifade etmezler, en azından satranç oyununu belirtmez. Fakat bu taşların satranç tahtasındaki kurulumu ve durduğu yer önemlidir. Burada bir taşın yerini oynatmak, diğer taşların bütünle ilişkisini değiştirecektir.¹⁵⁷

Toplumu da satranç oyununa benzetecek olursak toplumda belli kuralların ve taşların (olguların) olduğu bu olguları ele alırken bütünle ilişkisi unutulmamalıdır. Bu olguların birinde meydana gelen değişme toplumsal yapıyı bütünüyle etkileyecektir.

Bu araştırmada nicel araştırma tekniği uygulanmıştır. Nicel araştırma tekniği uygulanarak 154 adet geçerli anket değerlendirilmiştir. Bu çalışmamızda görüşme formu uygulanmış ayrıca görüşmeler sonucunda elde edilen bilgiler değerlendirilmiştir.

Araştırmanın anketinde, katılımcıları yönlendirmemek için açık uçlu sorulara ağırlık verilmiş, kapalı uçlu sorulara diğer şikkı eklenerek yarı açık uçlu soru haline getirilip, katılanların farklı görüşlerini ifade etmesi sağlanmıştır.

Araştırmada survey (tarama) tekniği kullanılmıştır. Evrenden seçilen örnekleme, hazırlanan görüşme formu (anket) uygulanmıştır. Yaptığımız kısa pilot uygulama sonucunda anketteki bazı sorularda değiştirilmiş, yeni sorular eklenmiş ve bazı sorular çıkarılmıştır.

---

¹⁵⁶ Swingewood Alan, a.g.e., s. 348

¹⁵⁷Swingewood Alan,a.g.e., s. 349

Survey yönteminin doğasında var olan derinlemesine araştırmanın yapılamaması sakıncasının giderilmesi için gözlem, mülakat tekniği kullanılmıştır. Araştırmamız, anket sorularından elde edilen verilere dayanmıştır. Analiz ve yorumlarda bunun yanı sıra yapılan gözlem ve mülakatlardan elde edilen bilgilerde kullanılmıştır.

Anket sorularının hazırlanmasında soruların anlaşılır olmasına, konunun farklı bir boyutuna açıklık getirmesi, araştırmanın varsayımlarıyla doğrudan ilişkili ve bu varsayımlarını sınavıcı özellikte olması için çaba harcanmıştır. Soruların oluşturulmasında kent sosyolojisi konusundaki kuramsal çalışmalar ve alan çalışmalarının yanı sıra, hemşehrilik dayanışmasının hangi alanlarda şekillendiğine ilişkin sahadaki sistematik gözlemlerimizden de yararlanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Problemi

3.2.1. Problem Cümlesi

Antalya’da faaliyet gösteren, sivil toplum kuruluşundan olan hemşehri derneklerinin kentleşme sürecine etkileri var mıdır?

3.2.2. Alt Problemler

1. Antalya’ya diğer illerden göç edenlerin eğitim, gelir düzeyi, yaş ve mesleklerine göre hemşehri derneklerine katılımları farklılaşmakta mıdır?
2. Antalya’ya diğer illerden göç edenlerin geldiği yerin özelliklerine göre (kent merkezi, ilçe ve köy olması) hemşehri derneklerine üye olma durumunda farklılaşma var mıdır?
3. Antalya’ya diğer illerden göç edenler, toplumsal konular ve sorunlar ile ilgili olarak ne tür faaliyetler sürdürmekte ve sivil toplum olarak güç oluşturmada ne kadar etkili olabilmektedir?

3.3. Denenceler

3.3.1. Temel Denence

Hemşehri ilişkilerini derneklere üyelik açısından değerlendirdiğimizde; eğitim, gelir, göç nedenleri ve kentte kalış süresinin uzaması sivil toplum örgütlerinden olan hemşehri derneklerine üyeliği arttırmaktadır.

3.3.2. Alt Denenceler

1. Eğitim seviyesi düştükçe hemşehri derneklerine üyelik azalmaktadır.
2. Eğitim seviyesi düştükçe iş bulmada hemşehri derneklerinin rolü artmaktadır.
3. Eğitim seviyesi arttıkça maddi konularda hemşehri derneklerinden yardım alma azalmaktadır.
4. Gelir düzeyi arttıkça hemşehri derneklerine üyelik artmaktadır.
5. Hemşehri dernekleri kente gelenlerin kaybettiği aidiyet ve yalnızlık duygusunu yenme işlevine sahiptir.
6. Hemşehri dernekleri bireylerin kente uyumunda olumlu bir rol üstlenmektedir.
7. Bireyin gelmiş olduğu yerleşim yerinin özellikleri (köy, bucak, il merkezi) kentsel yaşam ile bütünleşme sürecinde farklılık yaratır. İl merkezinden gelen bireyler bu kente daha çabuk tutunabilmekte ve hemşehri ilişkisi içine daha çabuk girebilmektedirler.

3.4. Evren ve Örneklem

Antalya il merkezinde faaliyet gösteren toplam 2374 kayıtlı üyesi bulunan 48 hemşehri derneği evrenimizi oluşturmaktadır. Örneklemimizin evrenimizin genelini ifade etmesi için 7 Bölgeden tesadüfi birer hemşehri derneği seçilmiştir. Karadeniz bölgesinden Trabzonlular, Doğu Anadolu'dan Elazıglılar, Güneydoğu Anadolu'dan Gaziantepçiler, İç Anadolu'dan Konya Ereğliler, Akdeniz'den Burdurlular, Ege'den

Aydınlılardan oluşan toplam 1455 üye sayısından %10 tesadüfî olarak 154 kişi alınarak örneklem oluşturulmuştur. Buna göre Trabzonlular Derneği 10 kişi, Elazıglılar Derneği 10 kişi, Gaziantep'lıler Derneği 50 kişi, Konya/Ereğlıler Derneği 7 kişi, Burdurlular Derneği 60 kişi, Güney Marmaralılar 10 kişi, Aydınlılar Derneği 7 kişi olarak örnekleme yer almışlardır.

Bu çalışmamızda dernekler hakkında bilgi talebimizi Antalya İl Emniyet Müdürlüğü, derneklerin takibinin kendilerinden alındığı ve valilikte oluşturulan dernekler masasına devredildiğini belirterek valiliğe yönlendirmiştir. Valilikteki dernekler masası ise, sadece dernek isimlerini vererek talebimizi sınırlı bir şekilde karşılamıştır. Verilen listenin eski olması ve yeni kurulan derneklerin isimlerinin yer almaması güçlük yaratmıştır. Dernekler gezilerek üye sayıları alınmaya çalışıldı ise de tam bir sayı verilmemiştir. Bu çalışmamızda Hüseyin Bal'ın Haziran 1996 tarihinde Antalya Emniyet Müdürlüğünden almış olduğu rakamlar dikkate alınmıştır. Derneklerden bize verilen rakamlar ise bilgi amaçlı gösterilmiştir.

3.5. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Araştırma evreni ile ilgili belgeler, kaynaklar taranmış ve konuya ilişkin var olan durumu belirleyen olgular incelenmiştir. Veriler anket, katılımcı gözlem ve mülakat teknikleriyle elde edilmiştir. Kodlanan ham veriler bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Package For Social Sciences) programıyla değerlendirilmiştir. Gözlem ve mülakatlarla elde edilen veriler yorumlarımızda kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA ALANININ ÖZELLİKLERİ

4.1. Antalya'nın Coğrafi Özellikleri

Antalya kenti, Akdeniz kıyısında kendi adını taşıyan körfezde, denizden 39 m. yükseklikteki kayalıklar üzerine kuruludur. Antalya kenti, kıyıda denize dik inerek falezler oluşturan, içeride ise kıyıya paralel uzanan Toros Dağları tarafından parçalanmış iki platodan oluşur. Deniz kıyısı ile yükseklikleri 3086 m.'ye kadar ulaşan Toros Dağları arasında farklı büyüklükteki ovalar, Antalya ve çevresinin ilk göze çarpan görüntüleridir. Kara ile deniz, kilometrelerce uzanan plajlarla, ya da sarp kayalıklarla birbirine kavuşur.¹⁵⁸ Buda Antalya iline ayrı bir güzellik ve gelir kaynağı sağlamıştır.

Akdeniz Bölgesinin batı kesiminde yer alan Antalya'da Toros Sıradağları İl'in kara sınırlarını meydana getirmektedir. İl güneyinde Akdeniz, doğusunda İçel, Karaman ve Konya, kuzeyinde Isparta ve Burdur, batısında ise Muğla İlleri ile çevrelenmektedir. Antalya ili Akdeniz iklimi içinde mütalaa edilmekte ise de etkilerinin denizden uzaklaştıkça ve yükseklik arttıkça azaldığı görülmektedir.

¹⁵⁸ www.antalya-ws.com/turkce/location/antalya/

Toros'ların güneylerinden kaynak alan çok sayıda irili ufaklı akarsu, Akdeniz'e ulaşmaktadır. Başlıca 16 akarsuyu var olup, bu kaynaklar kentin en önemli doğal zenginlikleridir¹⁵⁹. Bu sular, geçtikleri yerlerde ve denize dökülürken eşine ender rastlanır güzellikte çağlayanlar oluştururlar. Belli başlı şelaleleri düden, kurşunlu şelalesi, Manavgat şelalesidir. Akdeniz kıyısında kilometrelerce uzanan Patara, Belek, Karpuzkaldıran, Side, Lara, Konyaaltı Plajları, Damlataş, Karain, Köprülü Kanyon, Olimpos Bey Dağları ve Termessos Ulusal Parkı başlıca doğal güzellikleridir¹⁶⁰.

Antalya'da doğa bitki örtüsü yönünden çok zengindir. Kıyı şeridinde her türlü tropikal bitki görülebilir. Kıyıda uzaklaşıp Toros'ların eteklerine gelindiğinde, Akdeniz ülkelerine özgü maki bitki örtüsü egemenliği görülür. Her tür meşe ve çam ağaçlarının oluşturduğu sağlıklı ve gür ormanlar makileri izler. Ova bölgelerinde, pamuk ve susam tarlaları, portakal, limon ve muz bahçeleri ayrı bir güzellik oluşturur¹⁶¹.

Antalya'da kış mevsimi çok yaşanmaz. Öyle ki, 1985 Şubatında 60 yılda bir de olsa görülen kar ve dolu yağışı, haber niteliğinde bir olay olmuştur. Yaz ayları sıcak ve kurak geçer. Diğer aylarda yağışlı ve ılık bir iklim egemendir. Yıllık ortalama ısı 18,7 °C'dir. Yılda ortalama 309,5 gün yağış olmaz. Isının sıfır °C'nin altına düştüğü enderdir. Son 40 yıllık gözlemlere göre en yüksek ısı 44.6 °C olmuştur¹⁶².

4.2. Antalya'nın Tarihçesi

Antalya İli Türkiye'de bugüne kadar bilinen en eski yerleşmelerin bulunduğu İllerimizden biridir¹⁶³. Söylentilere göre, İ.Ö.2. yüzyılda Bergama Kralı Attalos'un; bana bir yeryüzü cenneti bulun; buyruğuyla kurulan ve adını kurucusundan alan Attaleia, bugünün Antalya'sı Antik Pamfilya, Psidya, Likya Bölgelerinin kesiştiği,

¹⁵⁹ Antalya Ticaret ve Sanayi Odası , Ekonomik Rapor,1996

¹⁶⁰ <http://www.dreamcityantalya.com/tr/index.php?page=konum>

¹⁶¹ www.cizgirentacar.com/antalya/antalya.php?anaKonu

¹⁶² www.antalya-ws.com/turkce/location/antalya/

¹⁶³ www.devletonline.com/turkiye/antalya/

Anadolu'nun en bereketli coğrafyasında kurulmuştur¹⁶⁴. İl merkezinin kuzeybatısında bulunan "karain mağarası"nda yapılan kazılarda M.Ö 220 bin yılından bugüne kadar kesintisiz bir uygarlığın varlığı ortaya çıkarılmıştır¹⁶⁵.

Antalya bölgesi ik zamanlar Lidya krallığına bağlıydı. Kral Kroissos' un Pers Kralı Kyros' a yenilmesi ile M.Ö. 546 bu bölgeye İskender ' e kadar Persler hakim olmuştur. M.Ö. 102 'de Anadolu'da Klikya adlı bir eyalet kurulunca buraya bağlanmış M.Ö.36 yılında Anteunus Pamfilya'yı Galatya Kralı Amyntas ' a vermiştir. İmparator Kladius M.S. 43 yılında Pamfilya ve Likya' yı eyalet haline getirmiştir. Antalya bölgesi M.S. 2.yy.dan 3. yy. ortalarına kadar en görkemli dönemlerini yaşamıştır. Antalya bölgesi Anadolu Selçuklarınca Süleyman Şah döneminde alınmış, ancak 1117 yılında yapılan antlaşma ile Antalya Bizanslılara bırakılmıştır. sonra I.İzzettin Keyhüsrev tarafından ele geçirilerek tekrar Selçuklulara bağlanmıştır. Yıldırım Beyazıt dönemimde de Antalya Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Antalya I. Dünya Savaşı'na kadar Osmanlı Sancağı olarak kalmıştır. Kurtuluş Savaşı başlangıcında kısa bir süre İtalyanlar tarafından işgal edilmiştir. 9 Temmuz 1921 tarihinde İtalyanların Antalya 'yı işgali sona ermiş bu tarihten sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin bir ili olmuştur¹⁶⁶.

Antalya'nın kısa tarihi gelişimini anlattıktan sonra şimdi tarihi kalıntıları ve tarihi yerlerine değinecek olursak:

Atatürk 1930 yılında ilk kez gördüğü Antalya'ya ;”**Antalya hiç şüphesiz ki Dünyanın en güzel yeridir**” demiştir. Antalya Bergama Kralı 2. Attalos tarafından İsa'dan önce ikinci yüzyılda kurulmuştur. Antik çağlardaki adı olan Attaleia'yı da bu kralın adından alan Antalya tarih boyunca sürekli bir yerleşim bölgesi olmuştur. Osmanlı hâkimiyetinden önce şehir sırası ile Roma, Bizans ve Selçuk egemenliğinde kalmıştır. 13. yüzyılda Selçuklu sultanı Alâeddin Keykubat tarafından inşa edilmiş olan Yivli Minareli Cami Antalya'nın sembolü haline gelmiştir. Marinanın yanında 19. yüzyılda, kesme taştan, doğal bir pınarın üzerine dört sütun üzerinde inşa edilmiş

¹⁶⁴ http://antalya.meb.gov.tr/antalya_tarihi.html

¹⁶⁵ www.devletonline.com/turkiye/antalya/

¹⁶⁶ <http://www.dreamcityantalya.com/tr/index.php>

olan İskele Camisi yer alır. Hıdırlık Kulesi Milat'dan sonra ikinci yüzyılda muhtemelen deniz feneri olarak inşa edilmiştir. Kesik Minareli Cami Roma, Bizans, Selçuk ve Osmanlı dönemlerini yaşamış, şehrin tarihinin bir özeti konumundadır.

Türkiye'nin en eski yerleşim merkezlerinden olan tarihi Paleoolitik (yontma Karain Mağarası Çam Dağı'nın doğu yüzünde, Antalya'ya 30 km. mesafede yer almaktadır. Antalya'nın kuzeybatısında Güllük Dağı Milli Parkı'nda yer alan Termessos antik kentinin sit alanı, Güllük Dağı'nın batı yamacında, 1050 m. yükseklikteki platoda yer alır. Parkın girişinde bir doğal yaşam müzesi bulunmaktadır. Antik Likya Yarımadası'nın tarihi Beldibi'ndeki yerleşim mağarası ile Paleolitik çağa kadar uzanır.

Kemer'in 15 km. güneyinde yer alan Tahtalı Dağı'nın (Likya'nın Olimpos Dağı) eteklerinde yer alan Antik Phaselis'in üç limanı bir zamanlar önemli bir ticaret merkeziydi. Su kemerlerinin, agoraların, hamamların, tiyatronun, Hadrianus Kapısı'nın ve Akropolis'in kalıntıları şehrin tarih içindeki önemini gözler önüne sermektedir. Antik Olimpos kenti Tahtalı Dağı'nın güneyinde yer almaktadır. Antik devirlerden günümüze kadar gelmeyi mabed kapısı, tiyatro, hamam ve agora gelmeyi başarmıştır. Kenti çevreleyen surlar ve körfezdeki kuleler Orta Çağ'lara aittir. Olimpos'un kuzeyinde yer alan Çıralı Plajı'nın yamaçlarında yaklaşık 300 m. yükseklikte, Yanartaş yer almaktadır. Kutsal alan olarak yorumlanmış olan bu yörede Romalılar ve Bizanslılardan kalma yapılar bulunur. Burada yeryüzüne çıkan doğal gaz, havanın oksijeniyle birleşerek, antik devirlerden beri yanmaktadır.

Finike'nin 25 km. batısında yer alan kale eski adı ile Myra çok iyi korunmuş Roma devri tiyatrosunun yanı sıra bu tiyatroyu tepeden seyreden kaya mezarları ile tanınır. Aziz Nikolas (Noel Baba) dördüncü yüzyılda bu Akdeniz şehrinde din görevlisi olarak yaşamıştır. Çocukların, denizcilerin ve yardıma muhtaç insanların koruyucusu olan Noel Baba M.S. 342 yılında burada öldümüştür Beşinci yüzyılda Noel Baba'nın lahidininde içinde bulunduğu onun adına Myra'da bir bazilika yapılır. M.S. 1042 de Bizans İmparatoru Konstantin Monomakos ve İmparatoriçe Zoe tarafından restore edilmiştir. 19. yüzyılda da Ruslar tarafından restore ettirilen yapı bugün Noel Baba Müzesi olarak düzenlenmiş olup ziyarete açıktır. Dalyanağzı'nda

deniz yoluyla yarım saatlik mesafede yer alan Kekova bölgesi, aynı zamanda yörede yer alan, antik şehir ve koyların genel ismidir.

Kaş'ın eski adı olan Antiphellos'dan günümüze sadece Likya kaya mezarları, anıt mezarlar ve tiyatrosu kalmıştır. Antik Likya'nın başkenti olan Xanthos, Patara'nın 18 km. kuzeyindeki Kınık ilçesindedir. Harpi mezarı, Nereid Anıtı, tiyatrosu, agorası ve yazıtlı sütunu ile Xanthos Likya, Roma ve Bizans dönemlerinden seçkin mimari örnekler sergiler. 6 km. ilerideki kutsal Likya şehri Letoon'da mitolojinin üç gözde tanrısı ve Anadolu'nun kutsal ailesi olan Leto, Apollo ve Artemis'e atfedilmiş üç mabet ve tiyatro görülebilir. Antik Pamfilya Bölgesi'nin önemli bir şehri olan Perge Antalya'dan 18 km. uzaklıktadır ve yapılan kazılardan Erken Tunç Çağı'nda (İÖ 4-3 bin) iskan edildiği kanıtlanmıştır. Perge'deki arkeolojik buluntuların çoğu Roma İmparatorluk Çağına aittir. Antalya Müzesi'nde sergilenen heykeltıraşlık eserleri Perge'de ileri düzeyde bir heykeltıraşlık atelyesinin varlığına işaret etmektedir. Sergilenen Perge Heykelleri ile Antalya Müzesi dünyanın en zengin Roma Dönemi heykel koleksiyonuna sahip müzelerden biri haline gelmiştir.

Ülkemizin en çok bilinen antik yörelerden biride Side'dir. Sütunlu kemerler üzerine inşa edilmiş olan tiyatro yöredeki en büyük olanıdır. Diğer kalıntılar arasında agora, jimnazyum deniz kıyısındaki Apollo Tapınağı, çeşmeler ve nekropolis sayılabilir.¹⁶⁷

4.4. Antalya'nın Nüfusu ve Nüfus Özellikleri

1990 Genel Nüfus sayımı sonuçlarına göre Antalya ilinin nüfusu 1.132.211'dir. İl ve ilçe merkezlerinde yaşayan nüfus ise 602.194, köyde yaşayan nüfus ise 530.017'dir. Buna göre nüfusun % 53.19'u il ve ilçe merkezlerinde, % 46.81'i bucak ve köylerde yaşamaktadır. Akdeniz bölge nüfusuna baktığımızda % 97.46'sı il ve ilçe merkezlerinden yaşarken, % 52.54'ü bucak ve köylerde yaşamaktadırlar. Türkiye genelinde ise nüfusun % 59,1'i il ve ilçe merkezlerinde, % 40.99'unun bucak ve köylerde yaşadığı göz önünde tutulursa, Antalya il ve ilçe merkezlerinde yaşayan nüfusun Türkiye ortalamasının altında yer aldığı dikkati çekmektedir.

¹⁶⁷ http://antalya.meb.gov.tr/antalya_tarihi.html

2000 genel nüfus sayımı sonuçlarına baktığımız zaman Antalya nüfusu 1.719.751 kişidir. İl ve ilçe merkezlerinde yaşayan nüfus 936.330, köyde yaşayanlarda 783.421 kişidir.

Antalya ili nüfus sayımlarına göre nüfus artışı hızı 1985 ve 90 en yüksek değer olan % 47.88'dir. Bu dönemde Antalya kentinde hızlı bir nüfus akışı görülür. Bu dönemde siyasi istikrarın olması ve turizm canlanması etkili olmuştur. 1935 ve 1960 yılları arasında ise %11.03 olarak en düşük değere sahiptir. Antalya il nüfusunda özellikle 1970'lerden itibaren bir artma görülmektedir.

Tablo 4. Antalya'nın Şehir ve Köy Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı

Sayım Yılı	Şehir	Köy	Toplam
1990	602.194	530.017	1.132.211
2000	936.330	783.421	1.719.751
Yıllık Nüfus Artış Hızı	% 44.13	% 39.07	% 41.79

Kaynak: 1990–2000 D.İ.E. Nüfus Sayım Sonuçları

2000 sonuçlarına göre yıllık artış hızına baktığımız zaman toplam nüfus % 41,79, şehir nüfusu % 44,13, köy nüfusu ise % 39,07 artış göstermektedir. Antalya'nın son iki sayım sonuçlarına baktığımızda;

Nüfusun yaşa göre dağılımına bakacak olursak; (Tablo 6)

Tablo 5: Yaş Grubuna Göre Nüfus 1990–2000

	Türkiye 1990		Türkiye 2000		Antalya 1990		Antalya 2000	
	Sayı	%			Sayı	%	sayı	%
Toplam	56.473.035	100,00	67.803.927	100	1132211	100	1719751	100
Yaş grup								
0–09	12.853.953	22,76	13.341.439	19,67	214,792	18,97	288403	16,77
10–19	13.107.868	23,21	14.088.131	20,77	252,260	22,28	304452	17,70
20–29	11.758.356	20,82	12.585.401	18,56	282,320	24,93	329542	19,16
30–39	7.576.373	13,42	9864042	14,54	169,416	14,96	300627	17,48
40–49	4.989.583	8,84	7437525	10,96	109,307	9,65	213170	12,39
50–59	3.959.489	7,1	4775771	7,04	82,899	7,32	134084	7,79
60–69	2.608.350	4,62	3474805	5,12	48,585	4,29	93307	5,42
70–79	987,015	1,75	1750240	2,58	19,799	1,75	39880	2,31
80–85+	437,261	0,77	463192	0,68	9,085	0,80	10638	0,61
Bilinmeyen	44,482	0,08	23381	0,03	2,965	0,26	5357	0,31

Kaynak: D.İ.E. Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Antalya–1998

Türkiye’de yaş gruplarına göre nüfusun dağılışına baktığımızda 1990’da en fazla nüfusun % 23.21’i 10–19 yaş, % 22.76’sı 0.09 yaş arasındadır. 2000 nüfus sayım sonuçlarına baktığımız zaman da % 20,77’i ele 10–19 yaş nüfusun en yüksek orana sahip olduğu görülür. Türkiye’de, 2000 nüfus sayım sonuçlarına göre en az nüfusu % 0.68’le 80–85+ yaş arasındaki insanlar oluşur. Antalya illinde ise 2000 nüfus sonuçlarına göre, 20–29 yaş grubunda % 19,16’ı ile birinci sırada yer alır. İkinci sırayı % 17,70’ile 10–19 yaş grubunda olduğunu görüyoruz. Antalya nüfusuna baktığımız zaman 2000 nüfus sayım sonuçlarına göre genç nüfusun sayısının azalmaya başladığı giderek yaş ortalamasının yukarı doğru ilerlediği görülmektedir. Bunun nedeni de doğum oranlarındaki azalma ve diğer il ve ilçelerden göç almasıdır.

4.5. Nüfusun Eğitim Özellikleri

Hızlı bir kentleşme içinde bulunan Antalya'nın, Kent merkezlerine çekmiş olduğu nüfus, kendi kırsal alanların yanı sıra gelişmemiş bölgelerden oluşmaktadır. Yapılan araştırmalar kent merkezi dışından gelenlerin eğitimi, kent merkezlerinin eğitiminden düşüktür. Antalya nüfusunun eğitim özelliklerini, içinde bulunduğu bölge ve Türkiye ile genel nüfus oranları karşılaştırılarak incelemek daha iyi sonuç verir.

1990–2000 Genel nüfus sayımına göre karşılaştıracak olursak; nüfusun okuryazarlık ve cinsiyete göre ele aldığımızda; Tablo-7'de görebiliriz. 1990 nüfus sayım sonuçlarına göre; toplam nüfusun % 50.56'sı erkek, % 49.44'ü kadın nüfustur. 2000 nüfus sayım sonuçlarına göre ise; toplam nüfusun % 50,52' si erkek, % 49,48'i ise kadın nüfustur. Antalya'ya baktığımız zaman 1990 sonuçlarına göre toplam nüfusun % 52,10'u erkek, % 47,90'ı kadın nüfustur. 2000 sonuçlarına göre ise; erkek nüfus % 51,54'edüşmüş, kadın nüfus % 48,46'ya yükselmiştir. Türkiye ortalamasında sayım yılları itibari ile fazla bir değişme olmamasına rağmen, Antalya ilinde sayım dönemlerine göre erkek nüfus oranında bir düşme dikkatimizi çekmektedir. Böyle olduğu halde hala Antalya'da erkek nüfus oranı Türkiye ortalamasının üstündedir.

Eğitim seviyeleri açısından 1990 ile 2000 yılları karşılaştırıldığında; Türkiye genelinde okuma yazma bilmeyenlerin oranı 1990 yılında 19,50 iken, 2000 yılında bu oran % 12,67'ye düşmüştür. Antalya'da da bu oranlar 1990 yılında % 14,93'iken 2000 yılında 7,91'e düşmüştür. Antalya ilinde okuma yazma bilmeyenlerin oranı Türkiye ortalamasının çok altındadır. Okuma yazma bilmeyenleri cinsiyet açısından değerlendirdiğimizde Antalya'da okuma yazma bilmeyen erkeklerin oranı 2000 yılında 3,68, kadınların oranı ise % 12,41'dir. Buda bize göstermektedir ki Antalya ili okuma yazma bilmeyenlerin oranı Türkiye genelinden düşük olsa da kadınlara baktığımız zaman Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Bir öğrenim kurumundan mezun olanlar ise 1990 yılında okuma yazma bilen toplam nüfusun % 80.19'dur. Toplam erkek nüfusun % 81.61'i, kadın nüfusun ise % 78.40'dir. 2000 yılında ise toplam nüfusun % 87,30'u okuma yazma bilmektedir. Toplam erkek nüfusun % 93,84'ü, kadın nüfusun ise % 80,62'si okuma yazma

bilmektedir. Antalya ilinde okuma yazma bilme oranı ise 1990 yılında % 84,23, 2000 yılında ise % 91,55'dir. Okuma yazma bilen erkeklerin oranı, % 96,09, kadınların oranı ise % 87,34'dür. Bu oranlara baktığımızda Antalya da okuma yazma bilenlerin oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bu oranlar göstermektedir ki Türkiye genelinde de olduğu gibi Antalya'da da erkekler kadınlardan daha fazla eğitilidir.

Türkiye genelinde üniversite bitirenlerin oranına baktığımız zaman 2000 yılında % 5,26'dır. Antalya iline baktığımız zaman ise % 8,09'dur. Buda bize göstermektedir ki Antalya eğitim açısından Türkiye ortalamasının çok üzerindedir.

Tablo 6. Okuryazarlık Ve Cinsiyete Göre Nüfus 1990–2000

	Türkiye 1990 %	Türkiye 2000 %	Antalya 1990 %	Antalya 2000 %
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00
Erkek	50,56	50,52	52,10	51,54
Kadın	49,44	49,48	47,90	48,46
Okuma-yazma bilmeyen	19,50	12,67	14,93	7,91
Erkek	11,18	6,14	4,34	3,68
Kadın	28,1	19,35	10,59	12,41
Okumu-yazma bilen	80,46	87,30	84,23	91,85
Erkek	88,78	93,84	47,34	96,09
Kadın	71,35	80,62	36,89	87,34
Bir öğrenim kurumundan mezun olmayan	19,76	21,52	15,85	18,42
Erkek	16,34	21,53	14,41	17,76
Kadın	21,58	21,52	17,69	19,12
Bir öğrenim kurumundan mezun olan	80,19	65,75	83,65	73,39
Erkek	81,61	72,30	85,16	78,29
Kadın	78,40	59,06	81,71	68,17
İlkokul	71,50	56,31	72,54	39,50
Erkek	67,71	50,96	69,39	39,39
Kadın	76,48	63,01	76,75	39,61
İlköğretim	-	2,87	-	2,32
Erkek	-	3,25	-	2,54
Kadın	-	2,47	-	2,09
Ortaokul	11,66	6,95	9,79	6,83
Erkek	13,22	12,63	10,95	8,53
Kadın	9,61	7,99	8,18	5,03
Ortaokul dengi meslek okulu	0,06	0,37	0,05	0,65
Erkek	0,06	0,46	0,05	0,75
Kadın	0,04	0,25	0,05	0,55
Lise	8,85	15,48	8,85	11,97
Erkek	9,39	16,42	9,30	12,98
Kadın	8,13	14,31	8,25	10,90
Lise dengi meslek okulu	3,19	3,20	3,03	3,99
Erkek	3,77	4,26	3,23	4,64
Kadın	2,44	2,12	2,77	3,29
Yüksek okul ve fakülte mezunu	4,72	5,26	5,43	8,09
Erkek	5,82	6,58	6,73	9,43
Kadın	3,26	2,12	3,68	6,67

- 1) 6 ve daha yukarı yaştaki nüfus
- 2) Kaynak: D.İ.E. Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Antalya, Ankara -1998 ile 2000 nüfus sayımı sonuçları

4. 6. Antalya'da Çalışma Hayatı

Antalya ili, özellikle turizm başta olmak üzere, tarımda da büyük bir paya sahiptir. Antalya'nın cinsiyete göre işgücü durumuna baktığımız zaman 12 yaş ve üzeri yaştaki nüfusa baktığımız zaman 1980 yılında % 69,9 iken, 2000 yılında % 79,8'e yükselmiştir. İş gücüne baktığımız zaman ise 1980 yılında 361251 kişi iken 2000 yılında 825359 kişiye yükselmiştir. Aynı şekilde işsizlik oranı da 1980 yılında % 2,7'iken 2000 yılında % 7,9'a yükselmiştir. Özellikle işsizlik oranında artış 1990 ile 2000 yılları arasında yaşanmıştır. 1990 yılında işsizlik oranı % 3,9' iken 2000 yılında % 7,9'a çıkmıştır ki buda oldukça önemlidir. Cinsiyete göre baktığımızda işsizlik oranının erkeklerde de 1990 ile 2000 yılları arasında 1990 yılında % 4,8 iken 2000 yılında %8,4'e çıkmıştır. Aynı oranları kadınlarda da görmek mümkündür. Bunun da altında değişik nedenler vardır. Bu dönemde hızlı bir göç dalgasını yaşanması, ekonomik krizler ve turizm de yaşanan olumsuzluklar sayılabilir.

Tablo 7. Antalya'da Cinsiyete Göre İşgücü Durumuna, 1980–2000

S. Yıl	Toplam Nüfus	12 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus	12 ve Daha Yukarı Yaş Oranı	İş gücü	İstihdam	İşsiz	İşgücüne Katılma Oranı %	İşsizlik Oranı %	İş gücüne dâhil olmayan nüfus
Top.									
1980	748706	523287	69,9	361251	351596	9655	69,0	2,7	160526
1985	891149	650803	73,0	448472	434002	14470	68,9	3,2	200883
1990	1132211	868458	76,7	578319	555859	22460	66,6	3,9	283177
2000	1719751	1372668	79,8	825359	760514	64845	60,1	7,9	543704
E									
1980	376863	261835	69,5	217992	210302	7690	83,3	3,5	42927
1985	455345	332311	73,0	275258	264014	11244	82,8	4,1	56181
1990	588656	453733	77,1	371546	353658	17888	81,9	4,8	78467
2000	885826	708283	80,0	517010	473342	43668	73,0	8,4	189402
K									
1980	371843	261452	70,3	143259	141294	1965	54,8	1,4	117599
1985	435804	318492	73,1	173214	169988	3226	54,4	1,9	144702
1990	543555	414725	76,3	206773	202201	4572	49,9	2,2	204710
2000	833925	664385	79,7	308349	287172	21177	46,4	6,9	354302

Kaynak: 2000 Genel Nüfus Sayımı Sonuçları

Antalya’da istihdam edilen nüfusun sektörel dağılımına baktığımız zaman 2000 yılında çalışan nüfusun % 49,7’si tarım sektöründe, % 39,3’ü hizmetler sektöründe, % 5,5’i sanayi ve % 5,3’ü inşaat sektöründe çalışmaktadır. Antalya nüfusuna baktığımız zaman hala büyük çoğunluğunun tarım kesiminde çalıştığı dikkatimizi çekmektedir. Antalya kenti sanayi bakımından geri kalmış olsa da bacasız sanayi olarak adlandırılan turizm bakımından büyük bir öneme sahiptir. Çalışan nüfusun % 39,3’ünün hizmetler sektöründe çalışma nedenlerinden biride budur.

Tablo 8. Antalya’da Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam Edilen Nüfus 1980–2000

Yıllar	Toplam İstihdam	Tarım	%	Sanayi	%	İnşaat	%	Hizmet	%
Toplam									
1980	351.596	248.913	70,8	20.578	5,9	14.584	4,1	65.725	18,7
1985	434.002	302.922	69,8	23.004	5,3	18.315	4,2	88.092	20,3
1990	555.859	316.658	57,0	35.229	6,3	39.122	7,0	160.810	28,9
2000	760.514	377.654	49,7	41.799	5,5	40.151	5,3	299.252	39,3
Erkek									
1980	210.302	118.662	56,4	17.423	8,3	14.516	6,9	58.134	27,6
1985	264.014	149.051	56,5	19.478	7,4	18.074	6,8	75.944	28,8
1990	353.658	148.045	41,9	28.687	8,1	38.822	11,0	134.882	38,1
2000	473.342	165.735	35,0	35540	7,5	39.414	8,3	231.531	48,9
Kadın									
1980	141.294	130.251	92,2	3.155	2,2	68	0,0	7.591	5,4
1985	169.988	153.871	90,5	3.526	2,1	241	0,1	12.148	7,1
1990	202.201	168.613	83,4	6.542	3,2	300	0,1	25.928	12,8
2000	287.172	211.919	73,8	6.259	2,2	737	0,3	67.721	23,6

Kaynak: 2000 Genel Nüfus Sayımı Sonuçları

4.7. Evlenme ve Boşanmalar

Evlenmeyi yerleşim yerlerine göre evlenme ve evlenme yaşı ve ilk evlenme yaşı olarak Türkiye ve Antalya'yı karşılaştırarak inceleyelim.

Tablo 9. Yerleşim Yerlerine Göre Evlenmeler 1996–2000

	Türkiye 1996	Türkiye 2000	Antalya 1996	Antalya 2000
Toplam	486.734	461.417	11.542	11.147
Belediyesi olan yerlerde evlenenler	353.656	345.490	8.761	9.122
İl merkezi veya Büyükşehir belediyesi	183.360	188.251	4.270	4.344
İlçe merkezi	115.621	113.029	3.276	3.121
Bucak veya köy	44.674	44.210	1.205	1.657
Belediyesi olmayan bucak ve köylerde evlenenler	133.079	115.927	2.791	2.025
Kaba evlenme oranı %	7,62	6,84	7,76	8,18

Kaynak: D.İ.E. Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Antalya, Ankara -1998
D.İ.E. 2000 Nüfus Sayım Sonuçları

Toplam 1996 yılında Türkiye'de evli olanlar 486.734'dür. Bu oran Antalya'da 11.542'dir. 2000 yılında ise Türkiye'de evli olanlar 461417'i kişidir. Antalya da ise 111477'ye düşmüştür. Evlenme oranların da bir düşüşün olduğu görülmektedir. Bu oranların Belediyesi olan yerlerde evlenmeler Türkiye'de 1996 yılında 353.655 kişi, 2000 yılında ise 345490 kişiye düşmüştür. Antalya'da 1996 yılında 8761 kişi iken 2000 yılında 9122 kişidir. Diğer yerlerde ki evlenme oranları tablo 10'da görüldüğü gibidir. Kaba evlenme oranı ise 2000 yılında Türkiye'de % 6,84, Antalya'da % 8,18 ile Türkiye ortalamasının üstündedir. Yerleşim yerlerine göre ortalama evlenme yaşları ise Şekil 10'de görülebilir.

Tablo 10. Yerleşim Yerlerine Göre Ortalama Evlenme Yaşları

	Türkiye 1996	Türkiye 2000	Antalya 1996	Antalya 2000
Belediyesi olan yerlerde evlenenler				
Erkek	25,8	27,1	27,8	27,8
Kadın	22,6	23,3	23,6	24,6
Belediyesi olmayan bucak ve köylerde evlenenler				
Erkek	25,0	26,3	26,5	27,0
Kadın	22,2	22,9	22,8	23,1

Kaynak: D.İ.E. Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Antalya, Ankara -1998
D.İ.E. 2000 Nüfus Sayım Sonuçları

2000 sonuçlarına göre Türkiye’de evlenme yaşı erkeklerde 25,8 yaş, kadınlarda 22,6 yaşdır. Antalya’da ise erkek evlenme yaşı 26,2 kadın evlenme yaşı ise 23,3’dir. Antalya’da evlenme yaşı hem erkekte, hem de kadında Türkiye ortalamasından yüksektir. Belediye olan yerlerde evlenenlerin Türkiye’de evlenme yaşı ortalaması 26,1 erkek, kadında ise bu oran 22,9’dur. Antalya’da ise bu yaş ortalaması 26,1 erkek, 23,3 yaş kadındır (Tablo 11).

Bu oranlar Antalya’da evlenme yaşı ortalaması Türkiye’den çok az yüksektir. İlk evlenme yaşı ortalaması da bu oranlara çok yakındır.

Tablo 11. Yerleşim Yerlerine Göre İlk Evlenme Yaşı

	Türkiye 1996	Türkiye 2000	Antalya 1996	Antalya 2000
Toplam				
Erkek	26,5	25,8	28,2	26,2
Kadın	21,9	22,6	22,7	23,3
Belediyesi olan yerlerde evlenenler				
Erkek	26,0	26,1	26,8	26,1
Kadın	22,2	22,9	23,9	23,3
Belediyesi olmayan bucak ve köylerde evlenenler				
Erkek	24,9	25,7	26,7	26,0
Kadın	21,7	22,6	22,4	22,7

Kaynak: D.İ.E. Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Antalya, Ankara -1998
D.İ.E. 2000 Nüfus Sayım Sonuçları

Boşanma ise evli olan insanların eşlerinin ikisinin rızası olarak veya bir taraf isteyip diğer tarafın istemediği halde yapılan evlenme aktinin mahkeme kararı ile fes edilmesidir. İnsanların eşlerinden ayrılmasına neden olan sebepler vardır. Bu sebepler farklılık arz edebilir. Boşanma nedenlerini tablo 12’de görebiliriz.

Tablo 12. Nedenlerine Göre Boşanmalar

	Türkiye 1996	Türkiye 2000	Antalya 1996	Antalya 2000
Toplam	29.552	34.862	881	1.007
Zina	171	133	5	-
Cana kast ve kötü muamele	33	62	2	-
Cürüm ve haysiyetsizlik	85	69	1	1
Terk	583	593	9	5
Akıl Hastalığı	109	93	2	3
Geçim sıkıntısı	37.764	32.844	549	990
Diğer	777	1.068	13	8

Kaynak: D.İ.E. Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Antalya, Ankara -1998
D.İ.E. 2000 Nüfus Sayım Sonuçları

Genel nüfus sayımına göre Türkiye’de boşanma ile biten evlilikler 1996 yılında 29 552 kişi iken 2000 yılında 34 862 kişiye yükselmiştir. Antalya’da ise 1996 yılında 881 evlilik sona ererken 2000 yılında 1 007 kişiye yükselmiştir. Boşanmanın sebebinin başında geçim sıkıntısı gelmektedir. Geçim sıkıntısından ayrılanlar Türkiye genelinde 1996 yılında 37 764 kişi iken 2000 yılında 32 844 kişiye düşmüştür. Antalya da ise 1996 yılında 546 kişi geçim sıkıntısından ayrıldığını belirtirken 2000 yılında 990 kişiye çıkmıştır. Bunların dışında evliliğin sona erme sebepleri ise zina, cana kast ve kötü muamele, cürüm ve haysiyetsizlik, akıl hastalığı vb.dir. Diğer diktimizi çeken noktada ayrılma sebebi olarak zinada bir düşüşün görülmesidir.

4. 8. İntiharlar

İntihar istatistikleri, Emniyet ve Jandarma teşkilatı tarafından her intihar olayı için doldurulan ve her ayın sonunda valilik ve kaymakamlıklar kanalı ile D.İ.E.'ye gönderilen istatistik formlarına dayanarak hazırlanmıştır. İntiharlar cinsiyete ve yaşa göre farklılık arz etmektedir. İnsanları intihara götüren çeşitli sebepler vardır. Bunlar aşağıdaki gibidir.

Türkiye ve Antalya'da intihar edenlerin 15–24 yaş grubunda yoğunlaştığını görüyoruz. Bu oran Türkiye'de %35.98, Antalya'da ise %36.59'dur. İkinci sırayı ise 25–34 yaş grubu, üçüncü sırayı 35–44 yaş grubu almaktadır. İntiharların 15–24 yaş gibi gençlik yıllarına tekabül etmesi ebeveyn ve çocuk çatışmasından ileri geldiği, 25–34 yaşları ise daha çok aile kurmak ve geçim sıkıntısından ileri geldiği sanılmaktadır. İntiharların nedenlerine baktığımızda (Tablo 13)

Tablo 13. Nedenlere Göre İntiharlar

	Türkiye 1996	Türkiye 2000	Antalya 1996	Antalya 2000
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00
Hastalık	36,53	27,74	21,95	37,73
Aile geçimsizliği	26,12	24,63	29,27	26,41
Geçim zorluğu	13,99	17,92	7,32	13,20
Ticari başarısızlık	3,25	4,66	12,20	3,77
Hissi ilişki ve istediği ile evleneme	11,02	11,26	7,32	9,43
Öğrenim başarısızlığı	4,19	3,88	12,30	3,77
Diğer	3,75	9,87	9,76	5,66

Kaynak: D.İ.E. Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Antalya, Ankara -1998
D.İ.E. 2000 Nüfus Sayım Sonuçları

Türkiye'de 1996 sonuçlarına %36.58 ile hastalık ilk sırada gelirken 2000 yılında bu oran % 27,74'e düşmüş olmasına rağmen ilk sırada yer almaktadır. 1990 yılında % 13,99 geçim zorluğu yer alırken 2000 yılında % 17,92'ye yükselmiştir. Türkiye genelinde hastalıktan intihar edenlerin oranı azalırken Antalya'da bu oran artmaktadır. 1996 yılında hastalıktan intihar edenler % 21,95 iken 2000 yılında % 37,73'e yükselmiştir. Geçim sıkıntısında aynı şekilde % 7,32'den , % 13,20'ye

yükselmiştir. Dikkatimizi çeken diğer önemli bir hususta Antalya’da öğrenim başarısızlığından intihar edenlerin oranının 3 kat azalmasıdır.

4.3. Antalya’da Faaliyet Gösteren Hemşehri Dernekleri

Antalya’da faaliyet gösteren hemşehri derneklerini iki grupta ele alıp inceleyebiliriz. Bunlar Antalyalıların kurmuş olduğu yardımlaşma ve dayanışma dernekleri ve Antalya iline dışarıdan göç edenlerin kurdukları hemşehri dernekleridir. Seçtiğimiz araştırma problemi nedeniyle Antalyalıların kurdukları hemşehri dernekleri konumuz dışında kalmaktadır. Bizi ilgilendiren Antalya dışından göç edenlerin kurdukları hemşehri dernekleridir. Bunların isimleri, kuruluş tarihi ve üye sayılarına ulaşılmaya çalışıldıysa da tam bir sonuç alınamamıştır. Öncelikle Antalya Emniyet Müdürlüğüne müracaat edildi ve yaptığımız çalışmadan bahsedilerek kendilerinden yardım istendi. Fakat derneklerin kendilerinden alındığını söyleyerek bizi valilikte kurulmuş olan dernekler masasına yönlendirdiler. Buradaki yetkililerde tam bir kayıtlarının olmadığını ve şu an ellerinde var olan kayıtlara göre sadece isim listesi verebileceklerini söylediler. Bu listede derneklerin ne zaman kurulduğu, üye sayıları belli değildi, verdikleri adreslerde de derneklerin çoğunu bulamadık. Burada Hüseyin Bal’ın 1996 tarihinde Antalya Emniyet Müdürlüğünden almış olduğu liste bilgileri kullanılmıştır¹⁶⁸. Bunun yanında kendimizin bizzat veya dernekler masasından elde ettiğimiz yeni kurulmuş dernek isimleri ve derneklerden elde ettiğimiz üye bilgilerini de ekleyerek vereceğiz.

Tablo 14. Antalya’da Faaliyet Gösteren Hemşehri Dernekleri

	Bölge/ İl/ İlçe	Kuruluş tarihi	Üye sayısı	Üye sayısı Derneklerin Belirttiği	Yeri
	Karadeniz				
1	Trabzon	1992	127	200	Merkez
2	Karadeniz(Böl)	1993	341	**	Alanya
3	Gümüşhane	1994	190	320	Merkez

¹⁶⁸ Hüseyin Bal, “Kentsel Toplum Anomi-Yabancılaşma Olgusu Kente Göç Edenlerin Alternatif Çözümü: Hemşehri Birlikleri”, **Toplum ve Göç**, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Sosyoloji Derneği Yay. Ankara 1997, s. 432

4	Samsun	1995	106	210	Merkez
5	Kastamonu	1996	*	67	Merkez
6	Bayburt	1993	76	**	Merkez
7	Tokat	**	**	**	Merkez
8	Artvin	**	**	**	Merkez
9	Zonguldak	**	**	**	Merkez
	Doğu Anadolu				
1	Erzurum	1988	130	300	Merkez
2	Erzurum	1994	*	**	Alanya
3	Erzurum	1994	20	**	Manavgat
4	Erzincan	1989	226	340	Merkez
5	Iğdır	1996/2005	*	**	Merkez
6	Malatya	1989	52	120	Merkez
7	Elazığ	1998	*	300	Merkez
8	Ağrı	**	**	**	Merkez
9	Horasan	**	**	**	Merkez
10	Bitlis	1988	*	380	Merkez
11	Tunceli	**	**	**	Merkez
	Güneydoğu				
1	Gaziantep	1992	537	850	Merkez
2	Gaziantep	1996	*	**	Alanya
3	GaziAnt./Kilis	1995	*	**	Merkez
4	Şanlı Urfa	1996	*	**	Merkez
5	Çukurova	1995	145	**	Merkez
	İç Anadolu				
1	Konya	1994	366	*	Merkez
2	Konya	1993	58	**	Alanya
3	Konya/Karaman	1993	56	**	Merkez
4	Konya/Ereğli	1995	70	130	Merkez
5	Eskişehir	1992	61	**	Alanya
6	Eskişehir	1996	*	**	Merkez
7	Yozgat	1990	106	**	Merkez
8	Sivas	1993	144	215	Merkez
9	Çorum	1993	539	**	Merkez
10	Çankırı	1993	30	110	Merkez

11	Niğde	1994	161	198	Merkez
12	Afyon	1995	58	**	Merkez
13	Kırşehir/Ş.Koçhisar	1993	50	**	Merkez
14	Aksaray	1995	30	**	Merkez
15	Kayseri	**	**	**	Merkez
16	Akşehir	**	**	**	Merkez
17	Erciyes	**	**	**	Merkez
18	Çomaklılar	**	**	**	Merkez
	Akdeniz				
1	Burdu	1988	600	1687	Merkez
2	Burdur/Tefenni	1995	34	*	Merkez
3	Isparta	**	*	**	Merkez
4	Isparta/Senirkent	1989	89	**	Merkez
5	İçel/Ermenek	1993	52	**	Merkez
6	Adana	**	*	**	Merkez
	Marmara				
1	Güney Marmara (Böl)	1996	*	120	Merkez
2	İstanbul	**	*	**	Merkez
	Ege				
1	Aydın	1992	21	70	Merkez
2	Denizli	1993	74	**	Merkez
3	Kütahya	**	*	**	Merkez

(*) ilk kongresini yapmadıkları için üye sayıları bilinmeyenler

(**) Kesin bilgiye sahip olunmayanlar

1996 yılında Bal'ın Antalya Emniyet Müdürlüğünden almış olduğu kayıtlar ve bizim dernekler masasından aldığımız ve bizzat mahalle mahalle yaptığımız çalışmalar sonucu Antalya merkez ve ilçelerinde kurulmuş olan hemşeri derneklerini bölgelere göre ayırdık. Bugün itibariyle toplam 57 dernek mevcuttur.

Hemşeri derneklerinin kuruluş amaçlarına baktığımızda çoğunluğu buldukları yerdeki hemşehrilerin arasındaki dayanışmayı arttırmak ve kültürel etkinliklerde bulunarak kendi kültürlerinin devamını sağlamaktır. Bunun yanında yapılan görüşmelerde bazı derneklerin siyasi olarak bir güç olma isteği olduğu ve belli partilere yöneldikleri de tespit edilmiştir. Bunun yanında bazı derneklerin

sadece dernek isminden yararlandığı ve asıl amacının kumarhane olarak faaliyet göstermek olduğu da tespit edilmiştir. Bazı derneklere çalışanlarla yapılan görüşmelerde derneğe gece saat 22.00'den sonra üyelerin geldiğini ve kumar oynandığını, polislerin de baskın yapamadığını çünkü karakollarda kurulan dernekler masasından bir yetkilinin de gelmesi gerektiği, bu kişinin de bir kişi olduğundan dolayı göreve çıktığı öğrenilip, kumar oynanmasına son verildiği belirtilmiştir. Bu tür hemşeri derneklerinde görevli olarak çalışan personelin farklı illerden oldukları aynı yöreden olmadıkları dikkatimizi çekmiştir. Daha da önemlisi bir hemşehri derneğin başkanın ve yönetim kurulunun başka ilden olması da bizi şaşırtmıştır. Bu kişilerinde parayla derneği satın aldığı öğrenilmiştir. Bu olumsuzlukların yanında kuruluş amaçlarını iyi bir şekilde gerçekleştiren dernekler çoğunluktadır. Bu dernekler folklor kursları, piknikler, belli gün ve geceler düzenleyenler, öğrencilere burs veren, sosyal faaliyetler düzenleyen derneklerdir.

Dernekler üye kayıt ederken Dernekler Kanununun 16. maddesi “Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip ve on sekiz yaşını bitirmiş bulunan herkes derneklere üye olabilir” kuralını dikkate almaktadır. Bazı dernekler sadece kendi yörelerinden olan insanları üye olarak kabul ederken, bazı dernekler kendi yöreleri dışındaki insanların lokallerinden yararlanabilmeleri için fahri üye kabul etmektedir. Bu üyeler çoğunlukla emekli olan ve boş vakitlerini lokalde oyun oynayarak geçirmek isteyen insanlardır.

Derneklerin maddi durumu ise; derneklerin birçoğu maddi bakımdan iyi durumda değillerdir. Birçoğu sadece devamını sağlayabilecek gelirleri olduğunu ve bundan dolayı amaçlarını gerçekleştirmekte zorluk çektiklerini beyan etmişlerdir. Genel olarak bu derneklerin gelirleri;

a. Aidatlar: Üyelerden toplanan aidatlar derneklerin düzenli gelirlerini oluşturmaktadır. Ancak birçok dernek bu aidatları toplayamadıklarını ve sık sık üye kaydı silmek zorunda kaldıklarını belirtmişleridir. Bazı dernekler fahri üye kabul ederek üye aidatlarını arttırmaktadırlar.

b. Üyelerin bağış ve yardımı: Dernekler, üyeleri arasında maddi durumu iyi olan iş adamlarından bağış ve yardım kabul etmektedirler. Bu iş adamları

derneklerin yapmış olduğu soysal faaliyetlere sponsor olmaktadır. Bu sayede reklâmlarını yaptırmakta ve kendilerinin tanınmasını sağlamaktadırlar.

c. Sosyal faaliyetlerden elde edilen gelirler: Dernekler, yılın farklı gün ve gecelerinde programlar düzenleyerek, yemekler, kurtuluş geceleri yapmaktadır. Bu etkinliklere katılım için davetiye satarak düzenledikleri etkinliklerle gelir elde etmektedirler.

Derneklerin yardım faaliyetleri ise; bunlar ihtiyacı olanlara erzak yardımı, öğrencilere burs yardımı, ücretsiz yemekler, giysi yardımı ve belli konularda ücretsiz muayene, ilaç temini gibi yardımlardır. İkinci olarak üyeler arası dayanışmayı amaçlayan gün ve geceler, piknikler vb. etkinlikler düzenlenmektedir.

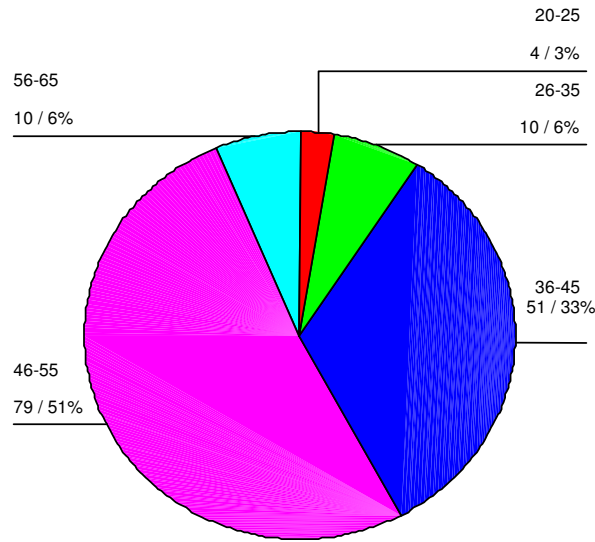
BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI ve DEĞERLENDİRME

5.1. Görüşülenlerin Demografik Özellikleri

5.1.1. Yaş

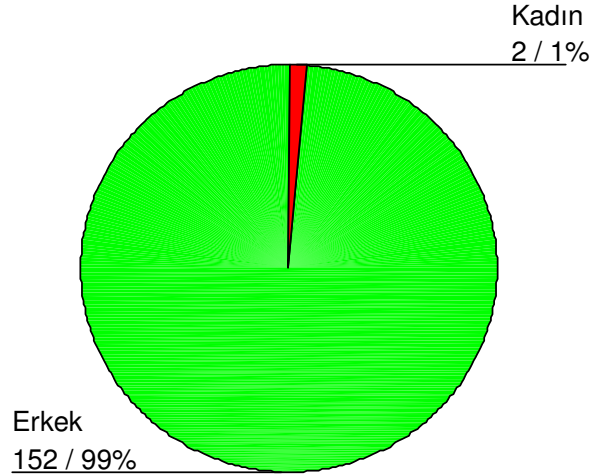
Grafik 1. Katılımcıların Yaşı

Örneklem grubumuzu yaş itibari ile incelediğimizde görüşülenlerin % 51,3'ü 46–55 yaş grubundadır. % 33,1'i 36–45 yaş grubunda, % 6,5'i 56–65 yaş gurubunda, % 6,5'i 26–35 yaş grubunda, 20–25 yaş gurubunda olan gençlerin oranı ise % 2,6'dır. Görüşülenlerin % 57,8 gibi büyük çoğunluğu orta ve orta yaş üstündedir. Hemşehri derneklerine üye olanlar daha çok emekli veya ekonomik bakımdan iyi konuma gelmiş insanlardır. Bu insanlar boş vakitlerini geçirmek istemeleri nedeniyle hemşehri derneklerine üye olmuştur. Görüşülenler orta yaş ve orta yaş üstü bir yaş ortalamasına sahiptir. Görüşülenlerin hemşehri derneklerine üye olma nedenleri dikkate alınacak olursa bu yaş gruplarının neden daha çok üye oldukları anlaşılacaktır.

5.1.2. Cinsiyet

Grafik 2. Katılımcıların Cinsiyeti

Örneklem grubumuzu cinsiyet açısından ele aldığımız zaman grubun % 99'u erkek geriye kalan % 1'ide kadındır. Derneklere üye olanların çoğunluğu erkek olması ve derneklere kadın üyelerin girmesinin mümkün olmamasından dolayı örneklem grubumuz erkeklerden oluşmuştur. Sadece iki tanesi kadındır bunlardan birisi yönetici konumundadır. Dernek yöneticileriyle yaptığımız görüşmelerde kadın üyelerinin de olduğunu, fakat kadınların rahat edebileceği yerlerinin olmamasından dolayı derneğe gelmediklerini, daha çok sosyal ve kültürel etkinliklere katıldıklarını belirtmişlerdir.

5.1.3. Doğum Yeri ve Göç

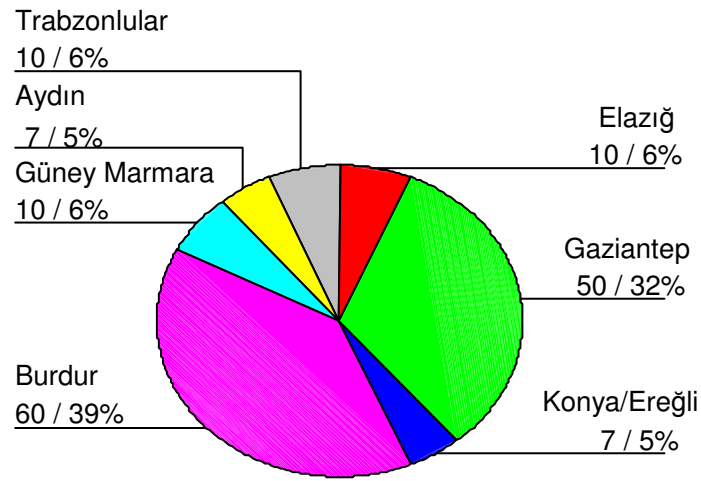
Tablo 15. Katılımcıların Doğum Yeri

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Doğum Yeri	İl	63	40,9	40,9	40,9
	İlçe	56	36,4	36,4	77,3
	Köy	35	22,7	22,7	100,0
	Toplam	154	100,0	100,0	

Doğum yeri, insanların yaşam koşullarını, davranışlarını, hayatı algılama ve değerlendirme biçimlerini etkilemektedir¹⁶⁹. Bireylerin il, ilçe ve köy doğumlu olmaları kente ayak uydurma ve kentleşmesi üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Kent merkezlerinden gelenlerin hemşehri derneklerine daha fazla üye oldukları, köy'den gelenlerin ise daha az üye oldukları gözlenmiştir. Örneklem grubumuzun % 40,9'u il, % 36,4'ü ilçe olmak üzere yaklaşık % 77,3'ü gibi önemli bir bölümünün kent özelliği taşıyan yerlerde doğduğu görülmektedir. Köy doğumlu olanların oranı ise % 22,7'dir. Köy doğumlu olanların büyük bir kısmı da görüşme esnasında kent merkezlerinde kaldıklarını belirtmişlerdir. Köyden gelenlerin daha fazla hemşehri dayanışması içine girmesi beklenirken, kent merkezlerinden gelenlerin oranı fazla çıkmıştır. Bunun nedeni ise köyden gelenlerin hemşehri ilişkisi ve dayanışması içine girdikleri fakat kurumsal bir yapı olan hemşehri derneklerine daha az üye oldukları görülmüştür. Kent merkezlerinden gelenler ise kurumsallaşmayı bildikleri ve sivil örgütlenmeye gitmenin faydalarını bilmelerinden dolayı derneklere daha fazla üye olmuşlardır.

¹⁶⁹ Kamil Kaya, **Türk Toplumunun Yaşama Tarzı (Isparta Örneği)**, Fakülte Kitapevi, Isparta–2003, s.68

Grafik 3. Katılımcıların Memleketi

Antalya'da faaliyet gösteren hemşehri derneklerinden her bir bölgeden bir örnek alınarak 7 tanesi araştırma konusu yapılmıştır. Bunlarında kayıtlı üye sayıları dikkate alınarak %10'luk dilimi tesadüfî örnekleme metodu ile seçilmiştir. Bu iller Burdur % 39,0, Gaziantep % 32,5, Trabzon ve Güney Marmaralılar % 6,5 , % 4,5 ile Konya/Ereğliler ve Aydınlılardır. Dernek üye sayılarına baktığımız zaman önde olan Burdur ilidir. Bu durum Antalya'ya göç edenler arasında Burdurlular birinci sırada olmasıyla (27.938) uyum göstermektedir.

Tablo 16. Memlekelerine Göre Antalya İline Nasıl Göç Ettikleri

		Görüşülenlerin Antalya İline Nasıl Göç Ettikleri						Toplam	
		Tek Başıma	Akrabalarım	Hemşehrilerimle	Hanım Ve Çocuklarımla	Anne-Babam Ve Kardeşlerimle	Diğer		
Memleketi	Elazığ	Sayı	1	1	2	3	3	10	
		Memleketi	10,0%	10,0%	20,0%	30,0%	30,0%	100,0%	
		Göç Şekli	7,1%	16,7%	28,6%	3,7%	7,0%	6,5%	
		Toplam	,6%	,6%	1,3%	1,9%	1,9%	6,5%	
	Gaziantep	Sayı	3	1	4	25	15	2	50
		Memleketi	6,0%	2,0%	8,0%	50,0%	30,0%	4,0%	100,0%
		Göç Şekli	21,4%	16,7%	57,1%	30,5%	34,9%	100,0%	32,5%
		Toplam	1,9%	,6%	2,6%	16,2%	9,7%	1,3%	32,5%
	Konya/Ereğli	Sayı				5	2		7
		Memleketi				71,4%	28,6%		100,0%
		Göç Şekli				6,1%	4,7%		4,5%
		Toplam				3,2%	1,3%		4,5%
	Burdur	Sayı	8	4		32	16		60
		Memleketi	13,3%	6,7%		53,3%	26,7%		100,0%
		Göç Şekli	57,1%	66,7%		39,0%	37,2%		39,0%
		Toplam	5,2%	2,6%		20,8%	10,4%		39,0%
	Güney Marmara	Sayı				6	4		10
		Memleketi				60,0%	40,0%		100,0%
		Göç Şekli				7,3%	9,3%		6,5%
		Toplam				3,9%	2,6%		6,5%
	Aydın	Sayı				4	3		7
		Memleketi				57,1%	42,9%		100,0%
		Göç Şekli				4,9%	7,0%		4,5%
		Toplam				2,6%	1,9%		4,5%
	Trabzonlular	Sayı	2		1	7			10
		Memleketi	20,0%		10,0%	70,0%			100,0%
		Göç Şekli	14,3%		14,3%	8,5%			6,5%
		Toplam	1,3%		,6%	4,5%			6,5%
Toplam	Sayı	14	6	7	82	43	2	154	
	Memleketi	9,1%	3,9%	4,5%	53,2%	27,9%	1,3%	100,0%	
	Göç Şekli	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	9,1%	3,9%	4,5%	53,2%	27,9%	1,3%	100,0%	

Örneklem grubumuzun memlekelerine göre Antalya'ya kimlerle birlikte göç ettiklerine baktığımız zaman; göç edenlerin çoğunluğu % 53,2'si hanım ve çocuklarıyla birlikte Antalya'ya gelmişlerdir. Bunlar arasında Konya/Ereğliler % 71,4 ile birinci sıradadır. Trabzonluların % 70'i Güney Marmaralıların % 60'ı, Aydınların % 57,1'i, Burdurluların % 53,3, Gaziantep'ilerin % 50'si hanım ve çocuklarıyla birlikte geldiklerini belirtmişlerdir. İkinci sırada anne-baba ve

kardeşleriyle birlikte gelenler (% 27,9) yer almaktadır. Bunlar arasında da ilk sırayı Burdurlular % 37,2 ve Gaziantep'li % 34,9 almaktadır. Hemşehri derneklerine baktığımızda eğitim seviyesi yüksek ve orta yaş üstü grubun hakim olması bu insanların başka illerde veya doğum yerlerinde iş sahibi olduklarını ve evliliklerini yaptıktan daha sonra Antalya iline göç ettiklerini ortaya koymuştur. Bir meslek sahibi olmalarından dolayı Antalya ilinde iş ve barınma sorunu ile karşılaşmayacakları düşünceleriyle hanım ve çocuklarını da yanlarına aldıkları görülmüştür. Bu oranın fazla olmasının diğer bir nedeni de Antalya'ya gelmeden önce hemşehri veya yakınları tarafından iş ve barınma ihtiyaçlarının karşılanması ya da onlara olan güvenlerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 17. Öğrenim Durumlarına Göre Antaya İline Nasıl Göç Ettikleri

		Görüşülenlerin Antaya İline Nasıl Göç Ettikleri						Toplam	
		Tek Başına	Akrabal arıyla	Hemşeh rilerimle	Hanım Ve Çocukları mla	Anne-Bab am Ve Kardeşleri mle	Diğer		
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı			4	6	8		18
		Öğrenim Durumu			22,2%	33,3%	44,4%		100,0%
		Göç Şekli			57,1%	7,3%	18,6%		11,7%
		Toplam			2,6%	3,9%	5,2%		11,7%
	Ortaokul	Sayı				27	11	2	40
		Öğrenim Durumu				67,5%	27,5%	5,0%	100,0%
		Göç Şekli				32,9%	25,6%	100,0%	26,0%
		Toplam				17,5%	7,1%	1,3%	26,0%
	Lise	Sayı	4		1	20			25
		Öğrenim Durumu	16,0%		4,0%	80,0%			100,0%
		Göç Şekli	28,6%		14,3%	24,4%			16,2%
		Toplam	2,6%		,6%	13,0%			16,2%
	Önlisans	Sayı	2	2					4
		Öğrenim Durumu	50,0%	50,0%					100,0%
		Göç Şekli	14,3%	33,3%					2,6%
		Toplam	1,3%	1,3%					2,6%
	Lisans	Sayı	8	4	2	29	21		64
		Öğrenim Durumu	12,5%	6,3%	3,1%	45,3%	32,8%		100,0%
		Göç Şekli	57,1%	66,7%	28,6%	35,4%	48,8%		41,6%
		Toplam	5,2%	2,6%	1,3%	18,8%	13,6%		41,6%
Lisans Üstü	Sayı					3		3	
	Öğrenim Durumu					100,0%		100,0%	
	Göç Şekli					7,0%		1,9%	
	Toplam					1,9%		1,9%	
Toplam	Sayı	14	6	7	82	43	2	154	
	Öğrenim Durumu	9,1%	3,9%	4,5%	53,2%	27,9%	1,3%	100,0%	
	Göç Şekli	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	9,1%	3,9%	4,5%	53,2%	27,9%	1,3%	100,0%	

Görüşülenlerin eğitim durumlarıyla Antalya iline kimlerle birlikte göç ettiklerine baktığımız zaman, hanım ve çocuklarıyla birlikte gelenlerin % 35,5'i lisans mezunu, % 32,9'u ortaokul mezunu, % 24,4'ü lise mezunu, % 7,3'ü de ilkokul mezunudur. Liselilerin arasında en fazla % 80,2 ailesiyle birlikte, % 16'sı ise tek başlarına geldiklerini belirtmişlerdir. Antalya iline tek başına göç ettiklerini söyleyenlerin % 57,1'i lisans , % 28,6'sı lise, 14,3'ü ön lisans mezunudur.

Hemşerileriyle birlikte geldiklerini belirtenlerin eğitim durumlarıyla karşılaştırdığımızda lisans mezunları % 28,6 ile ilk sırada yer almaktadır. İlkokul mezunlarının % 22,2'si, lise mezunlarının % 14,3'ü hemşerileriyle birlikte göç ettiklerini belirtmiştir. Eğitim seviyesi düştükçe hanım ve çocuklarıyla birlikte gelme oranı da düşmektedir. Bunun nedeni ise eğitim seviyesi az olan insanların kente önce tek başına göç edip bir iş ve barınma sorununu hallettikten sonra ailesini getirmeyi düşünmesidir.

Tablo 18. Yaşlarına Göre Antaya İline Nasıl Göç Ettikleri

		Görüşülenlerin Antaya İline Nasıl Göç Ettikleri						Toplam
		Tek Başıma	Akrabalarım	Hemşerilerimle	Hanım Ve Çocuklarımla	Anne-Babam Ve Kardeşlerimle	Diğer	
Yaş	20-25	Sayı					4	4
		yaşı					100,0%	100,0%
		Göç Şekli					9,3%	2,6%
		Toplam					2,6%	2,6%
	26-35	Sayı				4	6	10
		yaşı				40,0%	60,0%	100,0%
		Göç Şekli				4,9%	14,0%	6,5%
		Toplam				2,6%	3,9%	6,5%
	36-45	Sayı	12	4	2	17	16	51
		yaşı	23,5%	7,8%	3,9%	33,3%	31,4%	100,0%
		Göç Şekli	85,7%	66,7%	28,6%	20,7%	37,2%	33,1%
		Toplam	7,8%	2,6%	1,3%	11,0%	10,4%	33,1%
	46-55	Sayı	2	2	5	51	17	79
		yaşı	2,5%	2,5%	6,3%	64,6%	21,5%	100,0%
		Göç Şekli	14,3%	33,3%	71,4%	62,2%	39,5%	51,3%
		Toplam	1,3%	1,3%	3,2%	33,1%	11,0%	51,3%
	56-65	Sayı				10		10
		yaşı				100,0%		100,0%
		Göç Şekli				12,2%		6,5%
		Toplam				6,5%		6,5%
Toplam	Sayı	14	6	7	82	43	154	
	yaşı	9,1%	3,9%	4,5%	53,2%	27,9%	100,0%	
	Göç Şekli	100,0%	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	9,1%	3,9%	4,5%	53,2%	27,9%	100,0%	

Görüşülenlerin yaşları ile Antalya iline kimlerle göç ettiklerine baktığımız zaman hanım ve çocuklarıyla birlikte göç edenlerin arasında % 62,2 ile 46–55 yaş birinci sırada yer almaktadır. İkinci olarak % 40 ile 26–35 yaş, % 20,7 ile 36–45 yaş, % 12,2 ile de 56–65 yaş yer almaktadır. 46–55 yaşındakilerin Antalya iline nasıl göç ettiklerine bakacak olursak % 64,6'sı hanım ve çocuklarıyla, % 21,5'i Anne-baba ve kardeşleriyle % 6,3'ü hemşerileriyle birlikte göç ettiklerini belirtmiştir.

Hemşerileriyle birlikte göç edenlere baktığımız zaman ilk sırayı % 71,4 ile 46–55 yaşında olanlar almaktadır. Göç edenlerin büyük çoğunluğu % 53,2’si hanım ve çocuklarıyla birlikte Antalya’ya göç ettiklerini belirtmişlerdir. Bunun nedeni ise görüşülenlerin çoğunluğunun orta yaş üstü olması ve bu kente başka kentlerden gelmiş olmalarıdır.

Tablo 19. Katılımcıların Antalya ilini Tercih Etme Nedenleri

		Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Tercih nedenleri	Akrabalarının Olması	22	14,3	14,3	14,3
	Arkadaşlarının Olması	22	14,3	14,3	28,6
	Hemşehrilerinin Olması	57	37,0	37,0	65,6
	Diğer	53	34,4	34,4	100,0
	Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlere neden Antalya ilini tercih ettikleri sorulduğunda % 37’si bu ilde hemşerilerinin olmasının etkili olduğunu belirtmiştir. Bunda hemşerilerinin tavsiyesi ve hemşerilerinin nasıl olsa bir iş bulur düşüncesi etkili olmuştur. % 14,3’ü bu kentte arkadaşlarının olduğunu belirtmiştir. % 14,3’ü ise daha önce bu kente akrabalarının göç ettiğini ve kendilerini bu kente çağırdıklarını belirtmişlerdir. Bir zorlukla karşılaştıklarında akrabalarından yardım alınabileceği düşüncesi etkili olmuştur. % 34,4’ü ise bunların dışında iş imkânı, ucuz olması, doğal nedenler gibi nedenlere bağlamışlardır.

Tablo 20. Katılımcıların Memleketlerinden Ayrılmalarındaki En Önemli Neden

		Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ayrılma Nedeni	Geçim Sıkıntısı	33	21,4	21,4	21,4
	Büyük Şehirde Yaşamın Cazibesi	31	20,1	20,1	41,6
	Çocukların Tahsili	45	29,2	29,2	70,8
	Kendi Eğitimim İçin	6	3,9	3,9	74,7
	Tayin	26	16,9	16,9	91,6
	İş Bulma İmkânının Geniş Olması	10	6,5	6,5	98,1
	Diğer	3	1,9	1,9	100,0
	Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin memleketlerinden ayrılmasındaki en önemli neden ise % 29,2'i ile çocuklarının tahsilidir. Bunda Antalya ilinin eğitim seviyesi, kalitesi bakımından iyi bir konumda olması etkili olmuştur. İnsanların doğum yerlerinden ayrılmasının ikinci nedeni ise % 21,4 geçim sıkıntısıdır. Doğdukları yerlerde iş imkânlarının kısıtlı olması nedeniyle, insanlar iş olanakları daha iyi olduğunu düşündükleri Antalya ilini tercih etmişlerdir. % 20,1'i de büyük şehirde yaşamının cazibesi etkili olduğu belirtmiştir. Antalya İlinin güzelliklerinden medyada sık sık bahsedilmesi insanları etkilemektedir. Diğer bir neden de Antalya'ya tatile gelen insanlar Antalya'nın güzelliklerinden etkilenerek burada yaşamak istemeleridir. Bu sonuçta göstermektedir ki hemşehri derneklerine üye olanlar sosyoekonomik bakımdan daha iyi konumda olan insanlardır.

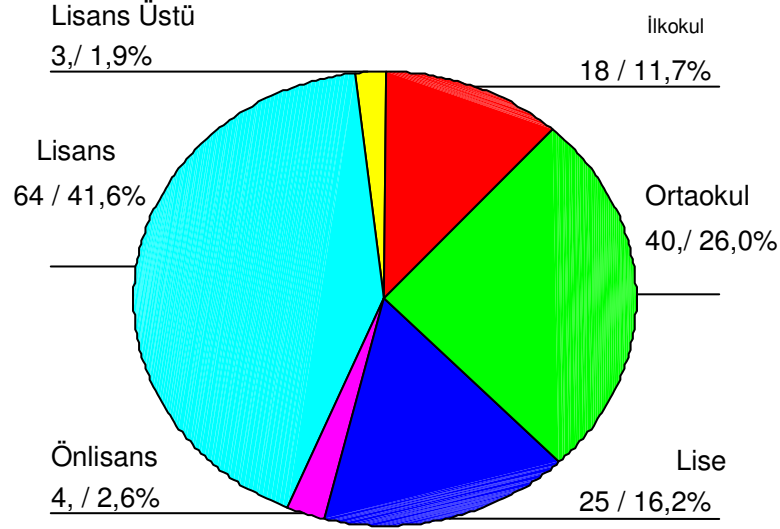
Tablo 21. Katılımcıların Antalya'da Görüştükları Hemşehrilerinin Ne Kadarıyla Memleketlerinde Görüştükları

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Çoğuyla	29	18,8	18,8	18,8
Bir Kısmıyla	57	37,0	37,0	55,8
Pek Azıyla	64	41,6	41,6	97,4
Hiçbiriyle	4	2,6	2,6	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Antalya'da görüştükları hemşehrilerin ne kadarıyla memlekette görüştüklarıne bakacak olursak % 41,6'sı pek azıyla, % 37,0'ı bir kısmıyla % 18,8'i çoğuyla cevabını vermiştir. Antalya'ya geldiklerinde daha önce tanımadığı hemşehrileriyle dernek sayesinde tanıştıklarını ve kentlerde insanların bir birlerini daha iyi tanıdığını ve secici olduğunu belirtmişlerdir. Kentlerde "biz" ve "ötekilerin" ister istemez oluştuğu anlatılanlardan ortaya çıkmaktadır. İnsanların doğum yerlerinde hemşehrilik ilişkilerinin önemli olmadığı, onun yerine arkadaşlık ilişkilerinin önemli olduğu görülür. Hemşehrilik ilişkileri özellikle doğum yerinden başka bir yere göç ettikten sonra önem kazanmaktadır. İnsanlar özellik bakımından farklı özellikte insanlarla bir araya geldikleri zaman, kendilerine en yakın insanları seçme eğilimi içine girerler. Bu da özellikle aynı yer doğumlu olanların aynı kültüre, örf ve adetlere sahip olduklarından hemşehrilerini seçme eğiliminde oldukları görülür.

5.1.4. Öğrenim Durumu

Grafik 4. Katılımcıların Öğrenim Durumları

Örneklem grubumuzun çok önemli bir bölümünün lisans ve lisansüstü eğitim almıştır. Tablodan da anlaşılacağı gibi % 46,1'lik bir oranla ortalama görüşülenlerin yarıya yakını iyi bir eğitim almıştır. Örnek grubun % 41,6'sı lisans mezunu, % 2,6'sı ön lisans mezunu, % 1,9'u ise lisansüstüdür. Bu da bize hemşehri derneklerine üye olanların eğitim seviyesinin yüksek olduğunu göstermektedir. Eğitim seviyesi yüksek olanların derneğe daha fazla üye olmasının nedeni, bu insanların iyi bir işe sahip olması ve ekonomik bakımdan iyi konumda olmasından dolayıdır. Ekonomik sorunu olmayan insanlar boş vakitlerini de sosyal faaliyetlere yönelmek istemektedirler. Hemşehri derneklerinin kuruluş amaçlarına baktığımızda bu amaçların daha çok sosyo-kültürel nitelikte olmasından dolayı da üyelerin eğitilmiş olması normaldir. Eğitim seviyesi düşük olan ilkokul mezunları ise % 11,7'dir. Bunlar ise dernekleri daha çok lokallerinden yararlanan boş zamanlarını oyun oynayarak geçiren insanlardır. Lise mezunu olanların oranı ise % 16,2'dir.

Hızlı bir kentleşme süreci içerisinde bulunan Antalya'nın daha önceki araştırmalarda da görüldüğü gibi kent merkezlerine çekmiş olduğu nüfus, kendi kırsal alanların yanı sıra komşu iller ve daha az gelişmiş olan doğu illerinden

oluşmaktadır. Eğitim seviyesi bakımından Antalya'nın diğer illerden daha iyi durumda olduğu görülmektedir. Bu araştırmamızda da hemşehri derneklerine üye olanların eğitim seviyesinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyolojik açıdan eğitim; bireylerin içinde yaşadığı toplumda, o toplumun değerlerini, bilgi birikimlerini, kültürlerini kendisinden sonra gelen kuşaklara aktarma sürecidir¹⁷⁰. Göç yoluyla başka illerden Antalya'ya gelenler kendi kültürel kimliklerini çocuklarına aktarmak amacıyla hemşehri dernekleri kurmuşlardır.

---

¹⁷⁰ Kamil Kaya, a.g.e.s. 77

Tablo 22. Öğrenim Durumları ile Meslekleri Arasındaki İlişki

			Ne İşle Uğraşılıyor sunuz?					Toplam	
			serbest	memur	emekli	issiz	iscisi		diğer
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı	10		6			2	18
		Öğrenim Durumu	55,6%		33,3%			11,1%	100,0%
		Meseliği	25,6%		9,4%			100,0%	11,7%
		Toplam	6,5%		3,9%			1,3%	11,7%
	Ortaokul	Sayı	16	2	16	2	4		40
		Öğrenim Durumu	40,0%	5,0%	40,0%	5,0%	10,0%		100,0%
		Meseliği	41,0%	5,7%	25,0%	33,3%	50,0%		26,0%
		Toplam	10,4%	1,3%	10,4%	1,3%	2,6%		26,0%
	Lise	Sayı	7		18				25
		Öğrenim Durumu	28,0%		72,0%				100,0%
		Meseliği	17,9%		28,1%				16,2%
		Toplam	4,5%		11,7%				16,2%
	Önlisans	Sayı					4		4
		Öğrenim Durumu					100,0%		100,0%
		Meseliği					50,0%		2,6%
		Toplam					2,6%		2,6%
	Lisans	Sayı	6	30	24	4			64
		Öğrenim Durumu	9,4%	46,9%	37,5%	6,3%			100,0%
		Meseliği	15,4%	85,7%	37,5%	66,7%			41,6%
		Toplam	3,9%	19,5%	15,6%	2,6%			41,6%
	Lisans Üstü	Sayı		3					3
		Öğrenim Durumu		100,0%					100,0%
		Meseliği		8,6%					1,9%
		Toplam		1,9%					1,9%
Toplam	Sayı	39	35	64	6	8	2	154	
	Öğrenim Durumu	25,3%	22,7%	41,6%	3,9%	5,2%	1,3%	100,0%	
	Meseliği	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	25,3%	22,7%	41,6%	3,9%	5,2%	1,3%	100,0%	

Görüşülenlerin öğrenim durumları ile işlerini karşılaştırdığımızda % 41,6'sı emeklidir. Bunların % 37,5'i lisans, % 28,1 lise, % 25'i ortaokul mezunudur. Görüşülenlerin % 25,3'si serbest meslekle uğraşmakta, % 22,7'i memur olarak çalışmaktadır. % 5,2'sinin işçi olduğu, % 3,9'ununda işsiz olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrenim durumuna göre de ilkokul mezunun % 55,6'sının serbest meslekle uğraştığı, % 33,3'ininde emekli olduğu görülür. Ortaokul mezunlarının ise % 40,'ı serbest meslekle uğraşırken , % 40,'ı emekli % 10'da işçidir. Lise mezunlarında bu oran % 28 serbest meslek , % 72 emeklidir. Lisans mezunlarının ise % 46,9 memur,

(memuriyetleri öğretmen, doktor gibi vasıflı işlerdir.) % 37,7'si ise emekli, % 9,4'ü serbest meslekle uğraşmaktadır. Görüşülenlerin eğitim düzeyi ile yaptıkları iş doğru orantılıdır

Tablo 23. Katılımcıların Öğrenim Durumları ile Eşlerinin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

			Görüşülenlerin Eşlerinin Eğitim Durumları						Toplam
			Okuma-Yazma Bilmiyor	Okuma-Yazma Biliyor, Ama Tahsili Yok	İlkokul Mezunu	Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	Yüksekoku	
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı	8	4	6				18
		Öğrenim Durumu	44,4%	22,2%	33,3%				100,0%
		Eşinin Eğitimi	32,0%	30,8%	15,8%				11,7%
		Toplam	5,2%	2,6%	3,9%				11,7%
	Ortaokul	Sayı	17	7	14	2			40
		Öğrenim Durumu	42,5%	17,5%	35,0%	5,0%			100,0%
		Eşinin Eğitimi	68,0%	53,8%	36,8%	13,3%			26,0%
		Toplam	11,1%	4,6%	9,2%	1,3%			26,0%
	Lise	Sayı		2	12	11			25
		Öğrenim Durumu		8,0%	48,0%	44,0%			100,0%
		Eşinin Eğitimi		15,4%	31,6%	73,3%			16,2%
		Toplam		1,3%	7,8%	7,2%			16,2%
	Önlisans	Sayı				2		2	4
		Öğrenim Durumu				50,0%		50,0%	100,0%
		Eşinin Eğitimi				13,3%		5,7%	2,6%
		Toplam				1,3%		1,3%	2,6%
	Lisans	Sayı			3		25	2	33
		Öğrenim Durumu			4,8%		39,7%	3,2%	52,4%
		Eşinin Eğitimi			7,9%		100,0%	100,0%	94,3%
		Toplam			2,0%		16,3%	1,3%	21,6%
Lisans Üstü	Sayı			3				3	
	Öğrenim Durumu			100,0%				100,0%	
	Eşinin Eğitimi			7,9%				1,9%	
	Toplam			2,0%				1,9%	
Toplam	Sayı	25	13	38	15	25	2	35	
	Öğrenim Durumu	16,3%	8,5%	24,8%	9,8%	16,3%	1,3%	22,9%	
	Eşinin Eğitimi	100,0%	100,0%	100,0%	100%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	16,3%	8,5%	24,8%	9,8%	16,3%	1,3%	22,9%	

Görüşülenlerin öğrenim durumları ile eşlerinin öğrenim durumlarını karşılaştırdığımızda görüşülenlerin % 98,7'si erkek olduğunu düşünecek olursak, “eşleri” ifadesinden kadınları anlamamız gerekmektedir. Görüşülenlerin eşlerinin % 24,8'i ilkokul mezunudur. Bunu % 22,9'la üniversite, % 16,3 ile lise ve okuma yazma bilmeyenler yer almaktadır. Eşlerin eğitim seviyeleri birbirlerine yakındır. Özellikle erkeklerin eğitim seviye arttıkça eşlerinin de eğitim seviyesi artmaktadır. Örneğin üniversite mezunu olan erkeklerin eşleri baktığımız zaman % 52,4'ü üniversite mezunu, % 39,7'si de lise mezunu, ilkokul mezunu olanlar ise sadece % 4,8'idir.

Tablo 24. Katılımcıların Öğrenim Durumları İle Memleketlerinden Ayrılmalarındaki En Önemli Neden

		Görüşülenlerin Memleketlerinden Ayrılmalarındaki En Önemli Neden							Toplam	
		Geçim Sıkıntısı	Büyük Şehirde Yaşamının Cazibesi	Çocukların Tahsili	Kendi Eğitim için	Tayin	İş Bulma İmkanının Geniş Olması	Diğer		
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı	10	6				2		18
		Öğrenim Durumu	55,6%	33,3%				11,1%		100,0%
		Ayrılma Nedenleri	30,3%	19,4%				20,0%		11,7%
		Toplam	6,5%	3,9%				1,3%		11,7%
	Ortaokul	Sayı	8	8	14		3	6	1	40
		Öğrenim Durumu	20,0%	20,0%	35,0%		7,5%	15,0%	2,5%	100,0%
		Ayrılma Nedenleri	24,2%	25,8%	31,1%		11,5%	60,0%	33,3%	26,0%
		Toplam	5,2%	5,2%	9,1%		1,9%	3,9%	,6%	26,0%
	Lise	Sayı	7		10	1	3	2	2	25
		Öğrenim Durumu	28,0%		40,0%	4,0%	12,0%	8,0%	8,0%	100,0%
		Ayrılma Nedenleri	21,2%		22,2%	16,7%	11,5%	20,0%	66,7%	16,2%
		Toplam	4,5%		6,5%	,6%	1,9%	1,3%	1,3%	16,2%
	Önlisans	Sayı	2		2					4
		Öğrenim Durumu	50,0%		50,0%					100,0%
		Ayrılma Nedenleri	6,1%		4,4%					2,6%
		Toplam	1,3%		1,3%					2,6%
	Lisans	Sayı	6	14	19	5	20			64
		Öğrenim Durumu	9,4%	21,9%	29,7%	7,8%	31,3%			100,0%
		Ayrılma Nedenleri	18,2%	45,2%	42,2%	83,3%	76,9%			41,6%
		Toplam	3,9%	9,1%	12,3%	3,2%	13,0%			41,6%
Lisans Üstü	Sayı		3						3	
	Öğrenim Durumu		100,0%						100,0%	
	Ayrılma Nedenleri		9,7%						1,9%	
	Toplam		1,9%						1,9%	
Toplam	Sayı	33	31	45	6	26	10	3	154	
	Öğrenim Durumu	21,4%	20,1%	29,2%	3,9%	16,9%	6,5%	1,9%	100,0%	
	Ayrılma Nedenleri	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	21,4%	20,1%	29,2%	3,9%	16,9%	6,5%	1,9%	100,0%	

Görüşülenlerin öğrenim durumu ile memleketlerinden ayrılma nedenleri karşılaştırıldığında öğrenim durumu arttıkça çocuklarının tahsili için bu ilin tercih edilmesi artmaktadır. Görüşülenlerin % 29,2'si çocuklarının tahsili için

memleketlerinden ayrıldıklarını belirtmişlerdir. Çocuklarının tahsili için ayrıldıklarını söyleyenlerin % 42'ı lisans mezunu, % 31,1'i ortaokul, % 22,2'si lise mezunudur. Bunun da nedeni eğitim seviyesi yüksek olan insanların çocuklarının iyi eğitim almasını istemeleridir. Görüşülenlerin % 20,1'i de memleketlerinden ayrılma nedeni olarak büyük şehirde yaşamının cazibesi olduğunu söylemişlerdir. Lisans mezunlarının % 21,1'i büyük şehirde yaşamının cazibesi derken % 31,3'ü tayin demiştir. Tayin sebebini söyleyenlerle yapılan görüşmelerde tayini kendilerinin istedikleri ifade edilmiştir. Büyük şehirde yaşamının cazibesinin etkili olduğunu söyleyenlerin % 54,9'u lisans ve lisansüstü eğitime sahiptir. Bu insanların iş bulma sorunlarının olmaması ya da devlet işinde çalışıyor olmalarından dolayı büyük kent olarak Antalya'ya göç etmek istemişlerdir. Geçim sıkıntısından dolayı memleketlerinden ayrılanlara baktığımız zaman eğitim bakımından daha düşük olanların ön planda olduğu görülmektedir. Geçim sıkıntısından dolayı memleketlerinden ayrıldıklarını söyleyen % 21,4'lük kesimin, % 30,3'ü ilkokul mezunu, % 21,2'si lise, % 20'si ortaokul, % 18,2'si üniversite mezunudur. Eğitim seviyesi arttıkça geçim sıkıntısını seçenlerin oranı azalmaktadır. Eğitim seviyesi düştükçe ilkokul mezunlarının memleketlerinden ayrılma nedenleri geçim sıkıntısı ve işsizlik olarak belirlenmiştir.

Tablo 25. Öğrenim Durumları ile Hangi İllerde Kaldıkları

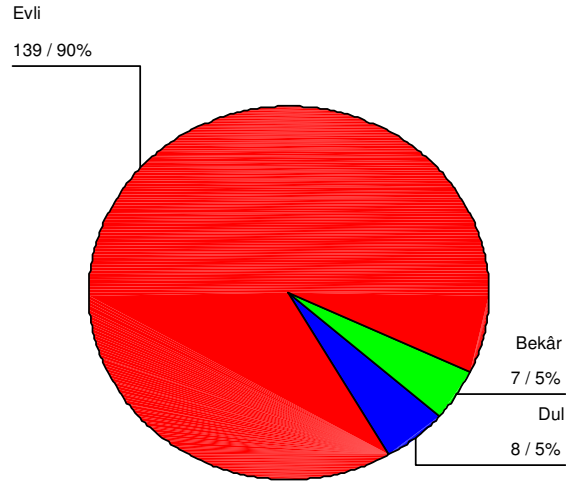
		Görüşülenlerin Hangi İllerde Kaldıkları					Toplam	
		İstanbul	Ankara	İzmir	Koçaeli	Diğer		
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı					4	4
		Öğrenim Durumu					100,0%	100,0%
		Kaldıkları İl					9,5%	5,0%
		Toplam					5,0%	5,0%
	Ortaokul	Sayı	6				6	12
		Öğrenim Durumu	50,0%				50,0%	100,0%
		Kaldıkları İl	60,0%				14,3%	15,0%
		Toplam	7,5%				7,5%	15,0%
	Lise	Sayı		2			8	10
		Öğrenim Durumu		20,0%			80,0%	100,0%
		Kaldıkları İl		25,0%			19,0%	12,5%
		Toplam		2,5%			10,0%	12,5%
	Önlisans	Sayı			2			2
		Öğrenim Durumu			100,0%			100,0%
		Kaldıkları İl			16,7%			2,5%
		Toplam			2,5%			2,5%
	Lisans	Sayı	4	6	10	8	21	49
		Öğrenim Durumu	8,2%	12,2%	20,4%	16,3%	42,9%	100,0%
		Kaldıkları İl	40,0%	75,0%	83,3%	100,0%	50,0%	61,3%
		Toplam	5,0%	7,5%	12,5%	10,0%	26,3%	61,3%
Lisans Üstü	Sayı					3	3	
	Öğrenim Durumu					100,0%	100,0%	
	Kaldıkları İl					7,1%	3,8%	
	Toplam					3,8%	3,8%	
Toplam	Sayı	10	8	12	8	42	80	
	Öğrenim Durumu	12,5%	10,0%	15,0%	10,0%	52,5%	100,0%	
	Kaldıkları İl	100,0%	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	12,5%	10,0%	15,0%	10,0%	52,5%	100,0%	

Görüşülenlerin öğrenim durumu ile Antalya iline gelmeden önce hangi illerde kaldıklarına baktığımız zaman görüşülenlerin % 52,5'i Antalya'ya gelmeden önce 4 ilin dışında başka illerde kaldıklarını belirtmişlerdir. % 15'ide Antalya'ya gelmeden önce İzmir de kaldıklarını belirtmiştir. İzmir de kalanların % 83,3'ü lisans, % 16,7'si ön lisans mezunudur. Bunların çoğu üniversite okumak için başka kentlerde kaldıklarını bir kısmı da işleri nedeniyle başka kentlerde kaldıklarını belirtmişlerdir.

5.2. Aile Yapısı

5.2.1. Görüşülenlerin Medeni Durumu

Grafik 5. Katılımcıların Medeni Durumu

Görüşülenlerin medeni durumu % 90'ı evli, % 5'i bekâr, geriye kalan % 5'i eşi ölmüş ya da ayrılmıştır. Örneklem grubumuzun büyük bir çoğunluğunun evli olmasının nedeni, hemşehri derneklerine üye olma yaşının 18 yaş ve üstü olması, yani derneğe üyeliğe hak kazanan insanların büyük çoğunluğunun evlenme çağında olmasından kaynaklanmaktadır. Derneklere üye olma yaşına baktığımızda orta ve orta yaş üstü grubun çoğunlukta olduğu göz önüne alınırsa örneklem grubumuzun evli olması normaldir.

5.2.2. Evlilik Durumları

Tablo 26. Katılımcıların Eşleriyle Yakınlık Derecesi

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Akrabam	27	17,5	18,4	18,4
Hemşehrim	63	40,9	42,9	61,2
Hiçbir Yakınlığımız Yok	57	37,0	38,8	100,0
Toplam	147	95,5	100,0	
Cevapsız	7	4,5		
Toplam	154	100,0		

Görüşülenlerin eşleriyle yakınlık derecesine baktığımızda % 18,4 eşinin akrabası olduğunu, % 42,9'unun hemşehrisi olduğunu, % 38,8'i ise hiçbir yakınlığı olmadığını belirtmektedir. % 61 birlik bir kesim eşinin ya akrabası ya da hemşehrisi olduğunu belirtmiştir. Bunun nedeni de bölgeselciliğin hala devam etmesi ve görüşülenlerin büyük çoğunluğunun evli olarak Antalya'ya göç etmesinden kaynaklanmaktadır. Görüşülenlerin çocuklarının eşleri hemşehrisi olup olmadığına baktığımız zaman ise; (Tablo 27'ye baktığımızda) % 64,0'ı hayır cevabını vermiştir. Kentte yerleştikçe bu oran giderek azalmakta ve çocukların tercihi ön planda tutulmaktadır. Fakat % 36,0'lık gibi yüksek bir kesimin çocuklarının eşinin hemşehrim cevabını vermesinin altında yatan etmeni anlamak amacıyla sorulan sorular da hala görücü usulü ile evliliklerin yapıldığı dernek üyelerinin kendi aralarında birbirlerinin tanıdıklarına kızlarını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 27. Katılımcıların Çocuklarının eşi hemşehrisi olup olmadığı

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	32	20,8	36,0	36,0
Hayır	57	37,0	64,0	100,0
Toplam	89	57,8	100,0	
Cevapsız	65	42,2		
Toplam	154	100,0		

Tablo 28. Katılımcıların Çocuklarının Kiminle Evlenmesini Tercih Ettikleri

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Hemşehri İle	43	27,9	27,9	27,9
Kendi Seçeceği Biri İle	111	72,1	72,1	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Katılımcıların çocuklarının kiminle evlenmesini, tercih etme durumlarına baktığımız zaman, bir önceki tabloda % 36'sı hemşehri evliliğini tercih ettiği halde, burada hemşehri ile evlenmesini tercih edenlerin oranı % 27,9'a düşmüştür. Buna göre mevcut durumu onaylamayanlar söz konusudur. Görüşülenlerin % 72,1'i kendi seçeceği biri ile evlenmesini tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 29. Katılımcıların Çocuklarının Akraba ve Hemşehri İle Evliliğini Tercih Nedenleri

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Örf ve Adetler aynıdır	21	13,6	48,8	48,8
Çocuklar Daha İyi Anlaşır	22	14,3	51,2	100,0
Toplam	43	27,9	100,0	
Cevapsız	111	72,1		
Toplam	154	100,0		

Çocuklarının akraba ve hemşehri ile evlenmesini isteyenler neden olarak iki noktada birleşmişlerdir. % 51,2'si çocukların daha iyi anlaşabileceğini düşünmekte geriye kalan % 48,8'i de örf ve adetlerin aynı olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum hem çocukların hem de ailesinin anlaşmasını teşvik etmektedir.

Tablo 30. Memleketleri ile Eşleriyle Yakınlık Derecesi

		Görüşülenlerin Eşleriyle Yakınlık Derecesi			Toplam	
		Akrabam	Hemşehrim	Hiçbir Yakınlığımız Yok		
Memleketi	Elazığ	Sayı	3	4	2	9
		Memleketi	33,3%	44,4%	22,2%	100,0%
		Yakınlık Derecesi	11,1%	6,3%	3,5%	6,1%
		Toplam	2,0%	2,7%	1,4%	6,1%
	Gaziantep	Sayı	17	12	18	47
		Memleketi	36,2%	25,5%	38,3%	100,0%
		Yakınlık Derecesi	63,0%	19,0%	31,6%	32,0%
		Toplam	11,6%	8,2%	12,2%	32,0%
	Konya/Ereğli	Sayı			6	6
		Memleketi			100,0%	100,0%
		Yakınlık Derecesi			10,5%	4,1%
		Toplam			4,1%	4,1%
	Burdur	Sayı	6	22	30	58
		Memleketi	10,3%	37,9%	51,7%	100,0%
		Yakınlık Derecesi	22,2%	34,9%	52,6%	39,5%
		Toplam	4,1%	15,0%	20,4%	39,5%
	Güney Marmara	Sayı	1	8	1	10
		Memleketi	10,0%	80,0%	10,0%	100,0%
		Yakınlık Derecesi	3,7%	12,7%	1,8%	6,8%
		Toplam	,7%	5,4%	,7%	6,8%
	Aydın	Sayı		7		7
		Memleketi		100,0%		100,0%
		Yakınlık Derecesi		11,1%		4,8%
		Toplam		4,8%		4,8%
Trabzonlular	Sayı		10		10	
	Memleketi		100,0%		100,0%	
	Yakınlık Derecesi		15,9%		6,8%	
	Toplam		6,8%		6,8%	
Toplam	Sayı	27	63	57	147	
	Memleketi	18,4%	42,9%	38,8%	100,0%	
	Yakınlık Derecesi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	18,4%	42,9%	38,8%	100,0%	

Görüşülenlerin memleketi ve eşleriyle yakınlık dereceleri karşılaştırıldığında doğu illerinde akraba evliliğinin yoğun olduğu Elazığlıların % 33,3 akraba ile evlilik yaptığını, Gaziantep'ilerde ise % 36,2'si akraba evliliği yaptığını belirtmiştir. Burdurluların % 10,3'ü akraba evliliği yapmıştır. Bunun nedeni örf ve adetler ve eğitim seviyesinin batı kentlerinde daha iyi olmasından kaynaklanmaktadır.

5.2.3. Ailenin Çocuk Sayısı

Tablo 31. Katılımcıların Sahip Oldukları Kız Çocukları ile Sahip Oldukları Erkek Çocuk Sayısı

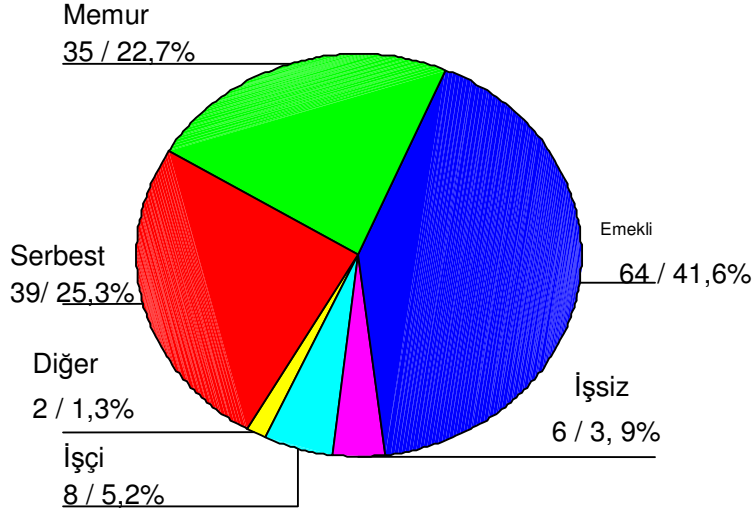
		Görüşülenlerin sahip oldukları erkek çocuk sayısı			Toplam	
		1 erkek	2 erkek	3 erkek		
Kız Çocuk Sayısı	1 kız	Sayı	31	9	40	
		Kız Çocuk Sayısı	77,5%	22,5%	100,0%	
		Erkek çocuk sayısı	47,7%	20,5%	34,8%	
		Toplam	27,0%	7,8%	34,8%	
	2 kız	Sayı	32	31	4	67
		Kız Çocuk Sayısı	47,8%	46,3%	6,0%	100,0%
		Erkek çocuk sayısı	49,2%	70,5%	66,7%	58,3%
		Toplam	27,8%	27,0%	3,5%	58,3%
	3 kız	Sayı	2	4	2	8
		Kız Çocuk Sayısı	25,0%	50,0%	25,0%	100,0%
		Erkek çocuk sayısı	3,1%	9,1%	33,3%	7,0%
		Toplam	1,7%	3,5%	1,7%	7,0%
Toplam	Sayı	65	44	6	115	
	Kız Çocuk Sayısı	56,5%	38,3%	5,2%	100,0%	
	Erkek çocuk sayısı	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	56,5%	38,3%	5,2%	100,0%	

Görüşülenlerin sahip oldukları çocuk sayısına baktığımızda büyük çoğunluğu % 56,5'i bir erkek çocuğuna sahiptir. Bunlardan % 49,2'si iki kız çocuğuna sahip, % 47,7'si bir kız çocuğuna sahiptir. Ankete katılanların % 38,3'ü iki erkek çocuğa sahiptir. Bunlardan % 70,5'i iki kız çocuğuna, % 20,5'i bir kız çocuğuna sahiptir. Görüştüğümüz kişilerin çocuk sayısının genelde düşük olduğu 5 ve daha fazla çocuğa sahip olanların sayısı sadece 10 ailedir.

5.3. Çalışma Hayatı

Grafik 6. Katılımcıların İşi

Görüşülenlerin ne işle uğraştıklarına baktığımız zaman, % 41,6'sının emekli olduğu görülmektedir. % 25,3'ü Serbest meslek, % 22,7'si memur, % 5,2'si işçi, geriye kalan % 3,9 gibi bir kısmında işsiz oldukları görülmektedir. İşsiz olan kesim de hemşehrilerinin bulduğu işlerde geçici olarak çalıştıklarını belirtmişlerdir. Hemşehri derneklerinde boş zamanlarını geçirmeleri ve belli bir parasal birikime kavuştuktan sonra diğer sosyal etkinliklerle uğraşmaya zaman ayırdıkları dikkate değerdir. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre de insanların ilk önce fizyolojik ihtiyaçlarını karşılaması gerektiği, daha sonra barınma ve sosyal ihtiyaçların geldiği dikkate alınacak olursa derneğe üye olanların maddi bakımdan iyi konumda olması gerektiği anlaşılacaktır. Bu dernekler, muhtaç kişilerin bir araya gelerek oluşturdukları bir dayanışma kurumları olarak algılanmamalı, maddi konumu iyi olan insanların durumu kötü olan yakınlarına yardım yapmak amacıyla oluşturdukları birliktelikler olarak değerlendirilmelidirler.

Tablo 32. Öğrenim Durumları ile İşteki Statüleri

		Görüşülenlerin İşteki Statüleri				Toplam	
		Kendi Hesabına Çalışıyor	İşveren	Maaşlı-Ücretli Çalışıyor	Diğer		
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı			10	2	12
		Öğrenim Durumu			83,3%	16,7%	100,0%
		İşteki Statüsü			9,5%	100,0%	9,5%
		Toplam			7,9%	1,6%	9,5%
	Ortaokul	Sayı	8		14		22
		Öğrenim Durumu	36,4%		63,6%		100,0%
		İşteki Statüsü	61,5%		13,3%		17,5%
		Toplam	6,3%		11,1%		17,5%
	Lise	Sayı	3	2	20		25
		Öğrenim Durumu	12,0%	8,0%	80,0%		100,0%
		İşteki Statüsü	23,1%	33,3%	19,0%		19,8%
		Toplam	2,4%	1,6%	15,9%		19,8%
	Önlisans	Sayı			4		4
		Öğrenim Durumu			100,0%		100,0%
		İşteki Statüsü			3,8%		3,2%
		Toplam			3,2%		3,2%
	Lisans	Sayı	2	4	54		60
		Öğrenim Durumu	3,3%	6,7%	90,0%		100,0%
		İşteki Statüsü	15,4%	66,7%	51,4%		47,6%
		Toplam	1,6%	3,2%	42,9%		47,6%
Lisans Üstü	Sayı			3		3	
	Öğrenim Durumu			100,0%		100,0%	
	İşteki Statüsü			2,9%		2,4%	
	Toplam			2,4%		2,4%	
Toplam	Sayı	13	6	105	2	126	
	Öğrenim Durumu	10,3%	4,8%	83,3%	1,6%	100,0%	
	İşteki Statüsü	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	10,3%	4,8%	83,3%	1,6%	100,0%	

Görüşülenlerin öğrenim durumları ile işteki statülerine baktığımız zaman, çalışanların çoğunluğu % 83,3'ü maaşlı-ücretli çalışmaktadır. Bunlardan % 51,4'ü lisans mezunu, % 19'u lise mezunudur. Eğitim seviyesi arttıkça maaşlı-ücretli çalışanların oranı artmaktadır. Yapılan görüşmelerde bunların daha çok memur oldukları (öğretmen, doktor gibi) öğrenilmiştir. Lisans mezunlarına baktığımız zaman % 90'ının maaşlı-ücretli çalıştığı dikkatimizi çekmektedir. Lisans mezunlarının ise sadece % 3,3'ü kendi hesabına çalışmaktadır. Bunun nedeni ise eğitim seviye iyi olanların iş bulma imkânlarının yüksek olması ve ücretlerin tatmin edici olmasındandır. Kendi hesabına çalışanların % 61,5'i ortaokul mezunudur. Yapılan görüşmelerde bu işlerin de küçük işletmeler veya seyyar satıcılık olduğu tespit edilmiştir.

İşverenlere baktığımız zaman ise % 66,7'si lisans mezunu, % 33,3'ü ise lise mezunudur.

Tablo 33. Öğrenim Durumları İle Antalya'ya Geldiklerinde İlk İşlerini Nasıl Buldukları

			Görüşülenlerin Antalya'ya Geldiklerinde İlk İşlerini Nasıl Buldukları					Toplam
			Hemşehri Yardımıyla	Arkadaş Yardımıyla	Komşular Yardımıyla	Sınavla	Diğer	
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı	2			12		14
		Öğrenim Durumları	14,3%			85,7%		100,0%
		İlk İş Nasıl Buldukları	20,0%			19,7%		9,9%
		Toplam	1,4%			8,5%		9,9%
	Ortaokul	Sayı	6	8	9	13	2	38
		Öğrenim Durumları	15,8%	21,1%	23,7%	34,2%	5,3%	100,0%
		İlk İş Nasıl Buldukları	60,0%	100,0%	69,2%	21,3%	4,0%	26,8%
		Toplam	4,2%	5,6%	6,3%	9,2%	1,4%	26,8%
	Lise	Sayı	2		2	11	10	25
		Öğrenim Durumları	8,0%		8,0%	44,0%	40,0%	100,0%
		İlk İş Nasıl Buldukları	20,0%		15,4%	18,0%	20,0%	17,6%
		Toplam	1,4%		1,4%	7,7%	7,0%	17,6%
	Önlisans	Sayı			2		2	4
		Öğrenim Durumları			50,0%		50,0%	100,0%
		İlk İş Nasıl Buldukları			15,4%		4,0%	2,8%
		Toplam			1,4%		1,4%	2,8%
	Lisans	Sayı				22	36	58
		Öğrenim Durumları				37,9%	62,1%	100,0%
		İlk İş Nasıl Buldukları				36,1%	72,0%	40,8%
		Toplam				15,5%	25,4%	40,8%
Lisans Üstü	Sayı				3		3	
	Öğrenim Durumları				100,0%		100,0%	
	İlk İş Nasıl Buldukları				4,9%		2,1%	
	Toplam				2,1%		2,1%	
Toplam	Sayı	10	8	13	61	50	142	
	Öğrenim Durumları	7,0%	5,6%	9,2%	43,0%	35,2%	100,0%	
	İlk İş Nasıl Buldukları	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	7,0%	5,6%	9,2%	43,0%	35,2%	100,0%	

Görüşülenlerin öğrenim durumu ile Antalya'ya geldiklerinde ilk işlerini nasıl bulduklarına baktığımız zaman eğitim seviyesi ile iş bulma arasında sıkı bir ilişkinin olduğunu görmekteyiz. Görüşülenlerin % 43'ü Antalya'ya geldiklerinde ilk işlerin sınavla bulduklarını belirtmiştir. Bunlardan % 36,1'i lisans mezunu, % 21,3'ü ortaokul mezunu, % 18'i de ilkokul mezunudur. Hemşehrilerinin yardımıyla iş bulma

durumuna baktığımız zaman ortaokul mezunlarının % 60, ilkokul mezunlarının % 20'si Antalya'ya geldikleri zaman iş bulmada hemşerilerinin yardım ettiğini belirtmiştir. Eğitim seviyesi ile iş bulma arasındaki ilişkiye baktığımızda ortaokul mezunlarının ilkokul mezunlarından daha fazla hemşehri desteği aldığı ortaya çıktı ise de, genelde baktığımız zaman eğitim seviyesi arttıkça iş bulmada hemşehri yardımının azaldığı görülmektedir. Ön lisans, lisans ve lisansüstü mezunları ise iş bulmada hemşerilerinden yardım görmediklerini belirtmişlerdir. Lisans mezunlarının % 36,1'i sınavla işe girdiğini % 72'side diğer şıkkını işaretlemiştir. Burada “diğer” kimsenin yardımı olmadan kendi başlarına bulduklarını belirtmişlerdir.

5.3.1. Antalya'da Çalışma Hayatı

Tablo 34. Şuanki Meslekleri ile Antalya'ya Gelmeden Önceki Meslekleri

		Görüşülenlerin Antalya'ya Gelmeden Önce Ne İş Yaptıkları					Toplam	
		Serbest meslek	Memur	İşsiz	İşçi	Çiftçi		
Şuanki Meslek	serbest	Sayı	23		16		39	
		Şuan ki Mesleği	59,0%		41,0%		100,0%	
		Önceki Mesleği	53,5%		29,6%		26,4%	
		Toplam	15,5%		10,8%		26,4%	
	memur	Sayı		13	18	4	35	
		Şuan ki Mesleği		37,1%	51,4%	11,4%	100,0%	
		Önceki Mesleği		37,1%	33,3%	28,6%	23,6%	
		Toplam		8,8%	12,2%	2,7%	23,6%	
	emekli	Sayı	20	22	14	8	64	
		Şuan ki Mesleği	31,3%	34,4%	21,9%	12,5%	100,0%	
		Önceki Mesleği	46,5%	62,9%	25,9%	57,1%	43,2%	
		Toplam	13,5%	14,9%	9,5%	5,4%	43,2%	
	issiz	Sayı			2		2	
		Şuan ki Mesleği			100,0%		100,0%	
		Önceki Mesleği			3,7%		1,4%	
		Toplam			1,4%		1,4%	
	isci	Sayı			4	2	2	8
		Şuan ki Mesleği			50,0%	25,0%	25,0%	100,0%
		Önceki Mesleği			7,4%	14,3%	100,0%	5,4%
		Toplam			2,7%	1,4%	1,4%	5,4%
Toplam	Sayı	43	35	54	14	2	148	
	Şuan ki Mesleği	29,1%	23,6%	36,5%	9,5%	1,4%	100,0%	
	Önceki Mesleği	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	29,1%	23,6%	36,5%	9,5%	1,4%	100,0%	

Görüşülenlerin şu anki işleri ile Antalya'ya gelmeden önceki işlerini kıyasladığımızda % 36,5'i Antalya'ya gelmeden önce işsiz olduklarını belirtmişlerdir. Bunların şuanda % 33,3'ünün memur, % 29,6'sı serbest meslek, % 25,9'u emekli olmuştur. Antalya'ya gelmeden önce işsiz oranın bu kadar yoğun çıkmasında, Antalya'ya gelemeden önce üniversitede okuyanların işsiz olduklarını belirtmiş olmalarından kaynaklanmaktadır. Şu an memur olanların % 51,4'ü Antalya'ya gelmeden önce işsiz olduklarını % 37,1'i ise memur olduklarını belirtmiştir.

Tablo 35. Katılımcıların İş Yerlerinde Hemşehrileri Olup Olmadığı

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	46	29,9	52,3	52,3
Hayır	42	27,3	47,7	100,0
Toplam	88	57,1	100,0	
Cevapsız	66	42,9		
Toplam	154	100,0		

Görüşülenlerin iş yerlerinde hemşehrisi olup olmadığına baktığımızda çalıştığı iş yerinde hemşehrisi olduğunu söyleyenler % 52,3'ü dur. Çalıştığı iş yerinde hemşehrisinin olmadığı söyleyenlerde % 47,7'dir. Geriye kalan % 42,9'u bu soruya cevap vermemiştir. Bunlar çoğunlukla kendi işlerini yapan ve tek kişilik işlerle uğraşan kişilerdir. İş arkadaşları olmadığı için de boş bırakmışlardır.

Tablo 36. Katılımcıların Eleman Alırken Dikkat Edecekleri Noktalar

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Hemşehrime	15	9,7	65,2	65,2
Akrabalarım	2	1,3	8,7	73,9
Diğer	6	3,9	26,1	100,0
Toplam	23	14,9	100,0	
Cevapsız	131	85,1		
Toplam	154	100,0		

Görüşülenlerden serbest meslek veya kendi işlerini yapanlara işçi alma durumunda olsanız neye dikkat ederdiniz sorusunu sordüğümüz da % 65,2'si hemşerim olmasına, % 8,7'si akrabam olmasına cevabını vermişlerdir. Görüşülenlerin çoğunluğu % 73,9 eleman alma durumunda hemşehri ve akraba

olmasına dikkat etmektedir. Yapılan görüşmelerde kendi yöresinden olan insanlara daha fazla güven duyma ve hemşehri dayanışmasına sağlamak istemelerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Geriye kalan % 26,1'lik kesim ise diğer şıkkı işaretlemiştir. Bunlar da iş deneyimi olması, güvenilir olması, eğitilmiş olması gibi şeyleri dikkate alabileceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 37. Katılımcıların Çalıştıkları İş Kolundaki Hemşehri Sayısı

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
1-5	30	19,5	76,9	76,9
6-10	9	5,8	23,1	100,0
Toplam	39	25,3	100,0	
Cevapsız	115	74,7		
Toplam	154	100,0		

Görüşülenlerin çalıştıkları iş kollarındaki hemşehri sayılarına baktığımız zaman büyük çoğunluğu % 76,9'u 1-5 kişinin çalıştığını, % 23,1'i 6-10 kişinin çalıştığını belirtmiştir. Bu sorumuza % 74,7'si cevap vermemiştir. Bunlarda tek kişilik işlerde çalıştıkları için cevap verememiştir.

5.3.2. Çocuklarının Çalışma Hayatı

Tablo 38. Katılımcıların Çocuklarında Çalışan Olup Olmadığı

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	94	61,0	67,6	67,6
Hayır	45	29,2	32,4	100,0
Toplam	139	90,3	100,0	
Cevapsız	15	9,7		
Toplam	154	100,0		

Görüşülenlerin çocuklarının çalışma durumuna baktığımız zaman % 67,6'sı çocuklarının bir işte çalıştığını, % 32,4'ü ise çocuklarının bir işte çalışmadığını belirtmiştir. Çocuklarının bir işte çalışmadığını belirtenlere sorulan sorularda bu çocukların okul çağında oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 39. Katılımcıların Çocukları Şuanki İşlerine Nasıl Bulduklarını

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Sınavla	30	19,5	31,9	31,9
Akrabalarımın Yardımıyla	22	14,3	23,4	55,3
Arkadaşlarımın Yardımıyla	6	3,9	6,4	61,7
Hemşehrilerimin Yardımıyla	34	22,1	36,2	97,9
Diğer	2	1,3	2,1	100,0
Toplam	94	61,0	100,0	
Cevapsız	60	39,0		
Toplam	154	100,0		

Görüşülenlerin çocuklarının şu anki işlerini nasıl buldukları sorulduğunda % 36,2'si hemşehrilerinin yardımıyla, % 31,9'u sınavla , % 23,4'ü Akrabalarının yardımıyla bulduklarını belirtmişlerdir. Görüşülenler kendi işlerini bulurken, hemşehri desteğinin daha az etkili olduğu görülürken, çocuklarının işlerini bulurken hemşehrilerinin daha fazla etkili olması, özellikle kente yerleştikten ve bir iş bulduktan sonra hemşehriyle dayanışmalarından kaynaklanmaktadır.

5.4. Görüşülenlerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Tablo 40. Katılımcıların Hangi Sosyal Güvenlik Kurumuna Bağlı Olduğu

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Emekli Sandığı	58	37,7	37,7	37,7
SSK	48	31,2	31,2	68,8
Bağ-Kur	27	17,5	17,5	86,4
Hiçbiri	17	11,0	11,0	97,4
Diğer	4	2,6	2,6	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

İnsanların sağlıkla ilgili ihtiyaçlarını karşılamak için devlet tarafından veya özel sektör tarafından bir takım sosyal güvenlik kurumları oluşturulmuştur. Görüşülenlerin hangi sosyal güvenlik kurumuna bağlı olduklarına baktığımız zaman % 37,7'si emekli sandığına, % 31,2'si SSK'ya % 17,5'i Bağ-Kur'lu olduğunu

belirtmiştir. Hiçbiri diyenlerin oranı ise % 11'dir. Görüşülenlerin gelir seviyelerinin yüksek olması ve bir işte çalışıyor olmaları bir sosyal güvenceye sahip olmaları sonucunu doğurmuştur.

Tablo 41. Katılımcıların Aylık Gelirlerinin Toplamı

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
201-300	10	6,5	6,5	6,5
301-400	12	7,8	7,8	14,3
401-500	24	15,6	15,6	29,9
501-600	28	18,2	18,2	48,1
601-700	20	13,0	13,0	61,0
701-800	10	6,5	6,5	67,5
801-900	38	24,7	24,7	92,2
901-1000	12	7,8	7,8	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin aylık gelirlerinin toplamına bakacak olursak çoğunluğunun ekonomik bakımdan iyi konumda olduklarını görebiliriz. Görüşülenlerin % 24,7'i 801–900 YTL, % 7,8'i 900 YTL ve üstü aylık gelire sahip olduklarını belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 18,2'si 501–600 YTL, % 15,6'sı ise 401–500 YTL aylık gelirlerinin olduğunu belirtmişlerdir. 201 ile 400 YTL arasında olduğunu söyleyenlerin oranı ise sadece % 14,3 'ü dür. Gelirleri 601 YTL'nin üstünde olduğunu söyleyenlerin oranının ise % 52,0'dir ki bu oran oldukça yüksektir. Buda bize bir kere daha göstermektedir ki dernek üyeleri maddi bakımdan iyi bir konumda olduğudur.

Tablo 42. Katılımcıların Antalya'daki ve Memleketteki Ekonomik Durumlarını Karşılaştırması

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Çok İyi	6	3,9	3,9	3,9
İyi	59	38,3	38,3	42,2
Fena Sayılmaz	85	55,2	55,2	97,4
Kötü	4	2,6	2,6	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin Antalya'daki ekonomik durumu ile memleketteki ekonomik durumunu kıyaslayacak olurlarsa kendilerini memleketteki durumlarına göre nasıl gördüklerini sorduğumuzda % 55,2'si fena sayılmaz, % 38,3'ü iyi, % 3,9'u çok iyi cevabını vermişlerdir. Memleketteki durumundan kötü olduğunu söyleyenlerin yüzdesi ise % 2,6'dır. Çoğunlukla "fena sayılmaz" diyerek durumlarında görece bir iyileşmeye işaret etmişler. "İyi" hissedenler ile birlikte durumundan kaygı duymayanların oranı % 93,5'e yükselmektedir. Oysa gerçek duruma baktığımızda en yüksek aylık gelire sahip olan fertler bile yoksulluk sınırının altında kalmaktadır.

Tablo 43. Katılımcıların Aylık Gelirleri ile Öğrenim Durumları Arasındaki İlişki

		Görüşülenlerin Öğrenim Durumları						Toplam	
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans	Lisans Üstü		
Aylık Gelir	201-300	Sayı	8		2			10	
		Aylık Gelir	80,0%		20,0%			100,0%	
		Öğrenim Durumu	44,4%		8,0%			6,5%	
		Toplam	5,2%		1,3%			6,5%	
	301-400	Sayı		6	6			12	
		Aylık Gelir		50,0%	50,0%			100,0%	
		Öğrenim Durumu		15,0%	24,0%			7,8%	
		Toplam		3,9%	3,9%			7,8%	
	401-500	Sayı	2	16	2		4	24	
		Aylık Gelir	8,3%	66,7%	8,3%		16,7%	100,0%	
		Öğrenim Durumu	11,1%	40,0%	8,0%		6,3%	15,6%	
		Toplam	1,3%	10,4%	1,3%		2,6%	15,6%	
	501-600	Sayı	6	6	12		4	28	
		Aylık Gelir	21,4%	21,4%	42,9%		14,3%	100,0%	
		Öğrenim Durumu	33,3%	15,0%	48,0%		6,3%	18,2%	
		Toplam	3,9%	3,9%	7,8%		2,6%	18,2%	
	601-700	Sayı					20	20	
		Aylık Gelir					100,0%	100,0%	
		Öğrenim Durumu					31,3%	13,0%	
		Toplam					13,0%	13,0%	
	701-800	Sayı	2	4	2		2	10	
		Aylık Gelir	20,0%	40,0%	20,0%		20,0%	100,0%	
		Öğrenim Durumu	11,1%	10,0%	8,0%		3,1%	6,5%	
		Toplam	1,3%	2,6%	1,3%		1,3%	6,5%	
	801-900	Sayı		8	1	2	24	3	38
		Aylık Gelir		21,1%	2,6%	5,3%	63,2%	7,9%	100,0%
		Öğrenim Durumu		20,0%	4,0%	50,0%	37,5%	100,0%	24,7%
		Toplam		5,2%	,6%	1,3%	15,6%	1,9%	24,7%
901-1000	Sayı				2	10		12	
	Aylık Gelir				16,7%	83,3%		100,0%	
	Öğrenim Durumu				50,0%	15,6%		7,8%	
	Toplam				1,3%	6,5%		7,8%	
Toplam	Sayı	18	40	25	4	64	3	154	
	Aylık Gelir	11,7%	26,0%	16,2%	2,6%	41,6%	1,9%	100,0%	
	Öğrenim Durumu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	11,7%	26,0%	16,2%	2,6%	41,6%	1,9%	100,0%	

Görüşülenlerin aylık gelirleriyle öğrenim durumuna baktığımızda, öğrenim seviyesi ile aylık gelir arasında doğru orantının olduğu dikkatimizi çekmektedir. Öğrenim seviyesi arttıkça aylık gelirlerde de bir artış gözlenmektedir. Bunun diğer bir nedeni de öğrenim seviyesi yüksek olanların eşlerin de çalışıyor olmasıdır. Bu oranlara baktığımız zaman 901–1000 YTL alanların % 83,3’ü lisans, % 16,7’si ön lisans mezunudur. 801–900 YTL alanların % 63,2’si lisans, % 21,1’i ise ortaokul mezunudur. Ortaokul mezunlarında bu oranın bu kadar çok çıkmasının nedeni ticaretle uğraşmalarından kaynaklanmaktadır. 701–800 YTL alanlara baktığımızda % 40’ı ortaokul mezunudur. İlkokul mezunlarına baktığımız zaman ise % 80’nı 201–300 YTL olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 44. Katılımcıların Ailelerinde Kaç Kişi Çalıştığı

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
1 Kişi	80	51,9	65,0	65,0
2 Kişi	41	26,6	33,3	98,4
3 Kişi	2	1,3	1,6	100,0
Toplam	123	79,9	100,0	
Cevapsız	31	20,1		
Toplam	154	100,0		

Görüşülenlerin ailelerinde kaç kişinin çalıştığına baktığımızda soruyu cevaplayanların çoğunluğu % 65’i yalnız kendilerinin çalıştığını belirtmiştir. Eşi ve çocukları çalıştığını belirtenler % 33,3’dür. Bu soruya emekli olanların bir kısmı evde çalışanın olmadığından dolayı cevap vermemişlerdir. Cevap vermeyenleri emekli ya da işsiz olarak değerlendirmemiz daha doğru olacaktır.

5.4.1. Görüşülenlerin Sosyal Hayatı

5.4.2. Görüşülenlerin Mesken Durumu

Tablo 45. Katılımcıların Oturduları Evin Durumu

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ev Sahibi	125	81,2	81,2	81,2
Kiracı	29	18,8	18,8	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin mesken mülkiyeti itibariyle incelediğimizde % 81,2'sinin kendi evlerinde % 18,8'inin ise kendisine ait olmayan konutlarda kiracı olduğu görülmüştür. Hemşehri derneklerine üye olanların ekonomik bakımdan sorunu olmaması ve iş ve barınma sorununu halletmesi gerektiğini daha önce belirtilmişti. Sonucun bu şekilde çıkması değerlendirmemizin doğru olabileceği sonucunu doğurmuştur.

Tablo 46. Mesleklerine Göre Evin Durumu

		Görüşülenler Oturduları		Toplam	
		Evin durumu			
		Ev Sahibi	Kiracı		
Meslek	serbest	Sayı	22	17	39
		Meslek	56,4%	43,6%	100,0%
		Evin durumu	17,9%	58,6%	25,7%
		Toplam	14,5%	11,2%	25,7%
	memur	Sayı	31	4	35
		Meslek	88,6%	11,4%	100,0%
		Evin durumu	25,2%	13,8%	23,0%
		Toplam	20,4%	2,6%	23,0%
	emekli	Sayı	62	2	64
		Meslek	96,9%	3,1%	100,0%
		Evin durumu	50,4%	6,9%	42,1%
		Toplam	40,8%	1,3%	42,1%
	issiz	Sayı	6		6
		Meslek	100,0%		100,0%
		Evin durumu	4,9%		3,9%
		Toplam	3,9%		3,9%
	isci	Sayı	2	6	8
		Meslek	25,0%	75,0%	100,0%
		Evin durumu	1,6%	20,7%	5,3%
		Toplam	1,3%	3,9%	5,3%
Toplam	Sayı	123	29	152	
	Meslek	80,9%	19,1%	100,0%	
	Evin durumu	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	80,9%	19,1%	100,0%	

Meslekleriyle oturdukları evin mülkiyet durumuna baktığımız zaman kendi evlerinde oturanların % 50,4'ünün emekli olduğu, % 25,2'sinin memur, % 17,9'unun ise serbest meslekle uğraştıkları görülmüştür. Emekli olanların çoğu emekli tazminatlarıyla ev aldıklarını belirtmişlerdir. Emeklileri kendi içinde değerlendirdiğimizde % 96,9'unun ev sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Memurlarda ise

bu oran % 88,6'dır. Kiracı olanlara baktığımızda ise % 58,6'sı serbest meslek, % 13,8'i memur, % 6,9'u işsiz, % 20,7'si işçi olduğunu görmekteyiz.

Tablo 47. Katılımcıların Sahip Oldukları Gayri Menkuller

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde
1. Ev	119	77,3	77,3
2. Ev	30	19,4	19,4
Araba	104	67,5	67,5
Yazlık	37	24,0	24,0
Dükkan	15	9,7	9,7
Arsa	12	7,7	7,7
Hiçbiri	16	10,3	10,3
Toplam	154	100,0	100,0

Görüşülenlerin sahip oldukları gayrimenkullere baktığımız zaman hemşehri derneklerine üye olanların ekonomik bakımdan iyi konumda olduğu görülmektedir. Görülenlerin çoğunluğunun % 77,3'ü bir eve sahip oldukları, %19,8'i ikinci bir eve, % 67,5'inin arabaya % 24'ünün yazlığa, % 9,7'si dükkâna % 7,7'si arsaya sahip olduğu tespit edilmiştir. % 10,3'ü hiçbir şeye sahip olmadığını belirtmiştir.

Tablo 48. Katılımcıların Antalya'ya İlk Geldiklerinde Evlerini Nasıl Buldukları

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Gazete İlanıyla	8	5,2	5,2	5,2
Arkadaşlarının Yardımıyla	18	11,7	11,7	16,9
Hemşehrilerimin Yardımıyla	31	20,1	20,1	37,0
Emlakçı Aracılığı İle	68	44,2	44,2	81,2
Diğer	29	18,8	18,8	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Antalya'ya ilk geldiklerinde evlerini nasıl bulduklarını inceleyecek olursak; % 44,2'si emlakçı aracılığıyla bulduklarını, % 20,1'i hemşehrilerinin yardımıyla bulduğunu, % 11,7'si ise arkadaşlarının yardımıyla bulduğunu söylemişlerdir.

Buradan çıkan sonuca göre de hemşehri dayanışmasının kente gelir gelmez yaşanmadığı daha sonraki süreçte hemşehri desteğine kavuştukları ve bu zorluklarla karşılaştıkları için bu tür bir derneğe üye oldukları sonucuna varılabilir. Şu anki oturdukları evleri nasıl bulduklarına bakacak olursak bunu daha iyi anlayabiliriz.

Tablo 49. Oturmakta Oldukları Evlerini Nasıl Buldukları

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Gazete İlanıyla	8	5,2	5,2	5,2
Arkadaşlarının Yardımıyla	24	15,6	15,6	20,8
Hemşehrilerimin Yardımıyla	79	51,3	51,3	72,1
Emlakçı Yardımıyla	33	21,4	21,4	93,5
Diğer	10	6,5	6,5	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüülenlerin şu anki evlerini nasıl bulduklarına baktığımız zaman % 51,3'ü hemşehrilerinin yardımıyla bulduğunu, % 21,4'ü emlakçi aracılığıyla bulduğunu, % 15,6'sı ise akrabalarının yardımı ile bulduğunu belirtmiştir. Kentte yerleşme ve ekonomik bakımdan iyi konuma gelenlerin derneklere üye olmaları ile iş birlikleri daha çok arttığı ve kendi yakınlarına hemşehrilerini çektiği gözlenmektedir. Oturdukları semtlere baktığımızda bunu daha iyi görebiliriz.

5.4.3. Görüşülenlerin Oturduğu Semt İle Hemşehrilik İlişkileri

Tablo 50. Hangi Semtte Oturdukları İle Memleketleri

		Görüşülenlerin Memleketleri neresidir?							Toplam	
		Elazığ	Gaziantep	Konya/ Ereğli	Burdur	Güney Marmara	Aydın	Trabzon		
Oturdu ğu semt	Çallı	Sayı	1	1		8	1	1	1	13
		Oturduğu Semt	7,7%	7,7%		61,5%	7,7%	7,7%	7,7%	100,0%
		Memleketi	10,0%	2,0%		13,3%	10,0%	14,3%	10,0%	8,4%
		Toplam	,6%	,6%		5,2%	,6%	,6%	,6%	8,4%
	doğu garajı	Sayı		4	1	4				9
		Oturduğu Semt		44,4%	11,1%	44,4%				100,0%
		Memleketi		8,0%	14,3%	6,7%				5,8%
		Toplam		2,6%	,6%	2,6%				5,8%
	dokuma	Sayı		12		12	2	2	3	31
		Oturduğu Semt		38,7%		38,7%	6,5%	6,5%	9,7%	100,0%
		Memleketi		24,0%		20,0%	20,0%	28,6%	30,0%	20,1%
		Toplam		7,8%		7,8%	1,3%	1,3%	1,9%	20,1%
	şarmpol	Sayı	1	9	3	16			1	30
		Oturduğu Semt	3,3%	30,0%	10,0%	53,3%			3,3%	100,0%
		Memleketi	10,0%	18,0%	42,9%	26,7%			10,0%	19,5%
		Toplam	,6%	5,8%	1,9%	10,4%			,6%	19,5%
	kepez	Sayı	2	4	3	16	5	2	2	34
		Oturduğu Semt	5,9%	11,8%	8,8%	47,1%	14,7%	5,9%	5,9%	100,0%
		Memleketi	20,0%	8,0%	42,9%	26,7%	50,0%	28,6%	20,0%	22,1%
		Toplam	1,3%	2,6%	1,9%	10,4%	3,2%	1,3%	1,3%	22,1%
	güllük	Sayı	2	6					1	9
		Oturduğu Semt	22,2%	66,7%					11,1%	100,0%
		Memleketi	20,0%	12,0%					10,0%	5,8%
		Toplam	1,3%	3,9%					,6%	5,8%
	teoman paşa	Sayı	2	4						6
		Oturduğu Semt	33,3%	66,7%						100,0%
		Memleketi	20,0%	8,0%						3,9%
		Toplam	1,3%	2,6%						3,9%
sütçüler	Sayı	2	8					1	11	
	Oturduğu Semt	18,2%	72,7%					9,1%	100,0%	
	Memleketi	20,0%	16,0%					10,0%	7,1%	
	Toplam	1,3%	5,2%					,6%	7,1%	
kütükcü	Sayı		2		4	2	2	1	11	
	Oturduğu Semt		18,2%		36,4%	18,2%	18,2%	9,1%	100,0%	
	Memleketi		4,0%		6,7%	20,0%	28,6%	10,0%	7,1%	
	Toplam		1,3%		2,6%	1,3%	1,3%	,6%	7,1%	
Toplam	Sayı	10	50	7	60	10	7	10	154	
	Oturduğu Semt	6,5%	32,5%	4,5%	39,0%	6,5%	4,5%	6,5%	100,0%	
	Memleketi	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100%	100,0%	100,0%	
	Toplam	6,5%	32,5%	4,5%	39,0%	6,5%	4,5%	6,5%	100,0%	

Görüşülenlerin hangi semtlerde oturduklarına bakacak olursak Elazığların daha çok kepez, güllük, teomanpaşa ve sütçülerde daha az şarmpol, Çallı da;

Gaziantep'lielerin daha çok dokumada, şarampol, sütçülerde, daha az güllükte, teomanpaşa, doğu garajı kütükçü, çallıda oturdukları, Konya/Ereğliler ise daha çok şarampol, kepez ve doğu garajında oturdukları, Burdurlular daha çok şarampol, kepezde ve dokumada oturdukları, daha az ise çallı, doğu garajı ve kütükçüde oturduklarıdır. Güney Marmaralılarının daha çok kepez, dokuma, kütükçüde, daha az çallı da oturduklarıdır. Aydınlılar daha çok kepez, dokuma ve kütükçüde daha az çallı da oturduklarıdır. Trabzonlular ise daha çok dokuma, kepezde daha az çallı, şarampol, güllük, sütçülerde oturduklarıdır. Buda göstermektedir ki görüşülenlerin çoğu merkeze yakın yerlerde oturmaktadır. Görüşülenlerin Toplam % 60'ı dokuma, şarampol ve kepezde oturmaktadır.

Tablo 51. Katılımcıların Şuanda Oturdukları Senti Tercih Nedenleri

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ucuz Olması	4	2,6	2,6	2,6
Arkadaşlarının Olması	18	11,7	11,7	14,3
Akrabalarının Olması	40	26,0	26,0	40,3
İşime Yakın Olması	31	20,1	20,1	60,4
Hemşehrilerinin Olması	57	37,0	37,0	97,4
Diğer	4	2,6	2,6	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin oturdukları senti tercih etme nedenlerine baktığımız zaman çoğunluğu % 63'ü hemşehrilerin ve akrabalarının olduğunu belirtmiştir. Ucuz olmasından dolayı tercih edenlerin oranı ise sadece %2,6'dır.

Tablo 52. Katılımcıların Hemşehrileri En Çok Hangi Senti Sente Oturuyor

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
doğu garajı	2	1,3	1,5	1,5
dokuma	25	16,2	18,4	19,9
kepez	89	57,8	65,4	85,3
teoman paşa	10	6,5	7,4	92,6
sütçüler	6	3,9	4,4	97,1
kütükçü	4	2,6	2,9	100,0
Toplam	136	88,3	100,0	
Cevapsız	18	11,7		
Toplam	154	100,0		

Görüşülenlerin % 65,4'ü kepez mahallesinde yoğunlukla oturduklarını, % 18,4'ü dokumada, % 7,4'ü Teoman paşada, diğerleri de sütçüler, kütükçü ve doğu

garajında oturduklarını belirtmişlerdir. Dernek üyeleri merkez ve merkeze yakın yerlerde oturdukları halde hemşehrilerinin merkezden uzak semtlerde oturduklarını dile getirmişlerdir. Bunun nedeni ise derneğe üye olanların maddi bakımdan iyi konumda oldukları halde hemşehrilerinin maddi konumdan o kadar iyi konumda olmamasıdır.

Tablo 53. Katılımcıların Oturdukları Semtte Kaç Hemşehrilerinin Olduğu

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
1-10	45	29,2	42,1	42,1
11-20	29	18,8	27,1	69,2
21-30	25	16,2	23,4	92,5
31-40	8	5,2	7,5	100,0
Toplam	107	69,5	100,0	
Cevapsız	47	30,5		
Toplam	154	100,0		

Görüşülenlerin oturdukları semtlerde kaç hemşehrisi olduğuna baktığımız zaman bu soruya cevap verenlerden aynı mahallede oturan hemşehrilerinin sayısı 1-10 arasında olduğunu söyleyenler oranı % 42,1'dir. 11-20 arasında hemşehrisi olduğunu söyleyenlerin oranı ise % 27,1, 21-30 arasında hemşehrisi olduğunu söyleyenler % 23,4, 31-40 arasında hemşehrisi olduğunu söyleyenler %7,5'dir. %30,5'i ise bu soruya cevap vermemiştir. Bunlar oturdukları semte yeni taşınanlar ve mahallerinde ne kadar hemşehrisi olduğunu bilmeyenlerdir. Bazıları ise merkezde oturduğu için komşularının nereli olduğunu bilmemektedir.

5.5. Görüşülenlerin Dünya Görüşü

5.5.1. Görüşülenlerin Kendileriyle İlgili Görüşleri

Tablo 54. Katılımcıların Kendilerini Şehirli Olarak Algılayıp Algılamadıkları

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	138	89,6	89,6	89,6
Hayır	10	6,5	6,5	96,1
Kısmen	6	3,9	3,9	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Kendinizi şehirli olarak görüyor musunuz sorusuna ankete katılanların % 89'6'sı evet cevabını vermiş. % 6,5'i ise hayır cevabını vermiştir. Hayır diyenlere nedenlerini sorduğumuzda % 66,7'si şehre ayak uyduramadıklarını, % 33,3'ü ise aslını inkâr edemem cevabını vermiştir. Doğum yerleri (Tablo 15) hatırlanırsa büyük bir çoğunluğunun % 77,3'ü kent kökenli olduğundarı dolayı (% 40,9'u il, % 36,4'ü ilçe) kentle bütünleştiğini söylemesi ve kendilerini kentli olarak görmeleri doğaldır.

Tablo 55. Katılımcıların Kendilerini Neden Şehirli Olarak Görmedikleri

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Aslını inkar edemem	4	2,6	33,3	33,3
Şehre ayak uyduramadık	8	5,2	66,7	100,0
Toplam	12	7,8	100,0	
Cevapsız	142	92,2		
Toplam	154	100,0		

Kendilerini şehirli olarak görmeyenlerin % 66,7'si kente ayak uyduramadıklarını % 33,3'ü köyden geldiğini ve aslını inkâr edemeyeceğini belirtmiştir. İnsanların bazıları kentlerde yaşasalar da kente ayak uyduramadıkları, kentle bütünleşemedikleri anlaşılmaktadır.

5.5.2. Görüşülenlerin Sosyal Çevresi İle İlgili Görüşleri

Tablo 56. Katılımcıların Şehrin İleri Gelenleriyle Aynı Semtte Oturma İstekleri

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	94	61,0	77,7	77,7
Hayır	7	4,5	5,8	83,5
Diğer	20	13,0	16,5	100,0
Toplam	121	78,6	100,0	
Cevapsız	33	21,4		
Toplam	154	100,0		

Görüşülenlerin şehrin ileri gelenleriyle otarmak isteyip istemedikleri sorulduğu zaman % 77,7'si oturmaya istediklerini % 5,8'i ise hayır cevabını vermiştir. % 16,5'i ise diğer şıkkını işaretleyerek kararsız kaldığını belirtmiştir. Görüşülenlerin % 21,4'ü bu soruya cevap vermemiştir. Bunun nedeni görüşmemizde kendilerinin şehir merkezinde oturduklarını belirtmişlerdir. Hayır, cevabını verenlerde kendilerinin onlara ayak uyduramayacaklarını, onların yaşam tarzlarını tasvip etmediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 57. Hemşehrilerle Aynı Mahallede Oturmaları Konusundaki Düşünceleri

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kültürümüzü Koruruz	44	28,6	28,6	28,6
Çocuklarımız Başboş Kalmaz	23	14,9	14,9	43,5
Ailemiz Yalnız Kalmaz	21	13,6	13,6	57,1
Birbirimize Maddi Konuda Yardımlarımız Olur	19	12,3	12,3	69,5
Bir Sıkıntımız Olsa Hemen Hemşehrimizi Bulabiliriz	43	27,9	27,9	97,4
Önemli Bir Faydası Olmaz	4	2,6	2,6	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin hemşehrilerle aynı mahallede oturmalarının faydaları neler olabileceği sorulduğunda iki noktada yoğunlaştığını görüyoruz. Kültürümüzü koruruz en fazla tercih edilen seçenek olmuştur (% 28,6). İkinci olarak % 27,9'u bir sıkıntımız olsa hemen hemşehrilerimizi bulabiliriz seçeneğini işaretlemiştir. Bunların dışında 14,9'u çocuklarımız başboş kalmaz birlikte oynarlar, % 13,6'sı ailemiz

yalnız kalmaz , % 12,3'ü birbirimize maddi konuda yardımımız olur demişlerdir. Görüşülenlerin % 2,6'sı ise önemli bir faydasının olmayacağını düşünmektedir ki bunlar şehir merkezinde oturan ailelerdir.

Tablo 58. Katılımcıların Antalya'ya Geldiklerinde İlk Görüştükleri Kimseler

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Akrabalarım	13	8,4	8,4	8,4
Hemşehrilerimle	89	57,8	57,8	66,2
Komşularla	22	14,3	14,3	80,5
Arkadaşlarımla	30	19,5	19,5	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Antalya iline ilk geldiğiniz zaman en çok kimlerle görüşünüz sorusuna % 57,8'i hemşehrilerimle cevabını vermişlerdir. Antalya ilini tercih etmede hemşehrilerinin etkisi olduğundan dolayı Antalya'ya geldikleri zaman ilk iş olarak hemşehrilerini arayıp bulmak olduğunu belirtmişlerdir. Görüşülenlerin % 19,5'i arkadaşlarıyla, % 14,3'ü komşularıyla , % 8,4'ü de akrabalarıyla görüştüğünü belirtmiştir.

Tablo 59. Katılımcıların Antalya'da Ailece En Çok Kimlerle Görüştüğü

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
İş Arkadaşlarımla	2	1,3	1,3	1,3
Akrabalarımla	23	14,9	15,1	16,4
Aynı Mahallede Oturan Hemşehrilerimle	73	47,4	48,0	64,5
Tüm Hemşehrilerimle	42	27,3	27,6	92,1
Komşularımla	12	7,8	7,9	100,0
Toplam	152	98,7	100,0	
Cevapsız	2	1,3		
Toplam	154	100,0		

Görüşülenlerin ailece Antalya'da en çok kimlerle görüştüğüne bakacak olursak. % 48,0'ı aynı mahallede oturan hemşehrilerimle cevabını vermişlerdir. Aynı mahallede oturan hemşehrileriyle sık sık görüştiklerini, eşlerinin birbirlerine gidip geldiklerini belirtmişlerdir. % 27,6'sı tüm hemşehrilerimle derken, % 15,1'i akrabalarıyla görüştüğünü, komşularımla diyenlerin oranı ise % 7,9'u dur. İnsanların

ortak değerleri olduğu için ve ulaşım imkânı bakımından hemşehrileriyle aynı mahallede oturduklarından dolayı daha sık görüşmeleri normaldir.

Tablo 60. Katılımcıların Hemşehrileriyle Görüşme Sıklığı

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Haftada Bir Kaç Kez	119	77,3	77,3	77,3
Haftada Bir Kez	21	13,6	13,6	90,9
Ayda Bir Kez	4	2,6	2,6	93,5
Senede Bir Kaç Kez	8	5,2	5,2	98,7
Bayramdan Bayrama	2	1,3	1,3	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin hemşerileriyle görüşme sıklığı ise % 77,3'ü haftada birkaç kez , % 13,6'sı haftada bir kez cevabını vermiştir. Hemşehrileriyle aynı mahallede oturmaları aynı zamanda hemşehri derneklerinde bir araya gelmelerini de görüşme olarak kabul ettikleri için bu kadar yüksek bir oran ortaya çıkmıştır.

Tablo 61.Katılımcılara Memleketlerinden Yatılı Misafir Gelip Gelmediği

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	113	73,4	73,4	73,4
Hayır	41	26,6	26,6	100,0
Total	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin, memleketlerinden yatılı misafir gelip gelmediği sorulduğunda % 73,4'ü yatılı misafirin geldiğini , % 26,6'si ise yatılı misafir gelmediğini belirtmişlerdir. Yatılı misafirin geldiğini söyleyenlerin oranının çok olmasından hemşehri dayanışmasının devam ettiği ve memleketlerle ilişkilerinin devam ettiği sonucunu çıkarabiliriz.

Tablo 62. Katılımcılara Yatılı Gelen Misafirlerin Gelme Sıklığı

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Sık sık	24	15,6	21,6	21,6
Ara sıra	48	31,2	43,2	64,9
Çok nadir	39	25,3	35,1	100,0
Toplam	111	72,1	100,0	
Cevapsız	43	27,9		
Toplam	154	100,0		

Yatılı misafirlerin gelme sıklığı ise % 43,2'si ara sıra geldiğini, %35,1'i çok nadir geldiklerini % 21,6'sı ise sık sık geldiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 63. Katılımcıların Hemşehrilerinin Nişan, Sünnet, Düğün, Hastalık, Cenaze vb. Olaylarına Katılabilmeleri

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Hepsine	2	1,3	1,3	1,3
Çoğuna	40	26,0	26,0	27,3
Bir Kısına	61	39,6	39,6	66,9
Çok Azına	46	29,9	29,9	96,8
Hiçbirine	5	3,2	3,2	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin hemşehrilerinin nişan, sünnet, düğün, hastalık, cenaze vb. olaylarına katılabilme durumları sorulduğunda “bu soruyu tanıdıkları tüm hemşehrileri açısından değerlendirmişlerdir” % 39,6' sını bir kısma, % 29,9'u çok azına % 26,0'ı çoğuna, hepsine diyenlerin oranı ise sadece %1,3'dür. Hepsine diyenler dernek yöneticisi konumunda olduklarından dolayı duydukları tüm olaylara katılmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Çok azına diyenlerde haberdar olmadıklarını, ya da işlerinden dolayı fırsat bulamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 64. Katılımcıların Borç Paraya İhtiyaçları Olduğunda Kimden İsteyecekleri

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
İş Arkadaşlarımdan	8	5,2	5,2	5,2
Komşularımdan	17	11,0	11,0	16,2
Hemşehrilerimden	53	34,4	34,4	50,6
Akrabalarımdan	29	18,8	18,8	69,5
Banka vb.Kurumlardan	47	30,5	30,5	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenler borç paraya ihtiyaçları olsa öncelikle kimden isterdiniz sorusuna % 34,4'ü hemşehrilerimden, % 30,5'i banka vb. kuruluşlardan, %18,8'i akrabalarımdan, % 11,0'ı komşulardan, % 5,2'i ise iş arkadaşlarımdan cevabını vermiştir. Ekonomik durumun ve insanların birbirine olan güvenin bu kadar azaldığı ve banka vb. kuruluşlardan çok rahat para temin edilebildiği halde görüşülenlerin %34,4'ünün hemşehrilerimden yardım alırım demesi birbirlerine olan güven duygusunu ortaya koymaktadır. Hemşehri derneklerine üye olanlar arasında hala geleneksel dayanışma biçiminin ağır bastığı görülmektedir. %30,5'i banka vb. kurumlardan derken para alacak yakınları olmadığından dolayı değil bankalardan çok rahat para temin edebildiğinden dolayı olduğu yapılan görüşmelerden ortaya çıkmıştır.

Tablo 65. Katılımcıların Borç Verirken Öncelikle Kimlere Verdiği

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Komşularıma	28	18,2	18,2	18,2
Hemşehrilerime	77	50,0	50,0	68,2
Arkadaşlarıma	41	26,6	26,6	94,8
Hiçbirine	8	5,2	5,2	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Sizden borç isteyen olsa öncelikle kime borç verirdiniz sorusuna ise % 50,0'ı hemşehrilerime % 26,6'sı akrabalarıma,% 18,2'si komşularıma cevabını vermiştir. Hiçbirine diyenlerin oranı ise sadece % 5,2'dir.

Tablo 66. Öğrenim Durumları ile Borç Paraya İhtiyaçları Olduğunda Kimden İsteyecekleri

		Görüşülenlerin Borç Paraya İhtiyaçları Olduğunda Kimden İsteyecekleri					Toplam	
		İş Arkadaşları	Komşuları	Hemşehrileri	Akrabalar	Banka vb.Kurumlar		
Öğrenim Durumları	İlkokul	Sayı			14		4	18
		Öğrenim Durumları			77,8%		22,2%	100,0%
		Paraya İhtiyaçları Olduğunda Kimden İsteyecekleri			41,4%		6,4%	11,7%
		Toplam			9,1%		2,6%	11,7%
	Ortaokul	Sayı		8	7	9	16	40
		Öğrenim Durumları		20,0%	17,5%	22,5%	40,0%	100,0%
		Paraya İhtiyaçları Olduğunda Kimden İsteyecekleri		47,1%	30,2%	31,0%	8,5%	26,0%
		Toplam		5,2%	4,5%	5,8%	10,4%	26,0%
	Lise	Sayı	6	1	13	2	3	25
		Öğrenim Durumları	24,0%	4,0%	52,0%	8,0%	12,0%	100,0%
		Paraya İhtiyaçları Olduğunda Kimden İsteyecekleri	63,0%	5,9%	24,5%	6,9%	17,0%	16,2%
		Toplam	3,9%	,6%	8,4%	1,3%	1,9%	16,2%
	Önlisans	Sayı			2	2		4
		Öğrenim Durumları			50,0%	50,0%		100,0%
		Paraya İhtiyaçları Olduğunda Kimden İsteyecekleri			3,8%	6,9%		2,6%
		Toplam			1,3%	1,3%		2,6%
	Lisans	Sayı	2	8	17	13	24	64
		Öğrenim Durumları	3,1%	12,5%	26,6%	20,3%	37,5%	100,0%
		Paraya İhtiyaçları Olduğunda Kimden İsteyecekleri	25,0%	47,1%	10,1%	44,8%	63,1%	41,6%
		Toplam	1,3%	5,2%	11,0%	8,4%	15,6%	41,6%
	Lisans Üstü	Sayı				3		3
		Öğrenim Durumları				100,0%		100,0%
		Paraya İhtiyaçları Olduğunda Kimden İsteyecekleri				10,3%		1,9%
		Toplam				1,9%		1,9%
Toplam	Sayı	8	17	53	29	47	154	
	Öğrenim Durumları	5,2%	11,0%	34,4%	18,8%	30,5%	100,0%	
	Paraya İhtiyaçları Olduğunda Kimden İsteyecekleri	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	5,2%	11,0%	34,4%	18,8%	30,5%	100,0%	

Katılımcıların borç paraya ihtiyaç duydukları zaman kimden isteyeceklerine baktığımız zaman; % 34,4'ü hemşehrilerinden, % 30,5'i banka vb. kurumlardan, % 18,8'i akrabalarından karşılayacaklarını belirtmişlerdir. Eğitim seviyesi ile borç parayı kimden karşılayacaklarına baktığımız zaman; ilkokul mezunlarını % 41,4'ü, ortaokul mezunlarının % 30,2'si lise mezunlarının % 24,5'i, üniversite mezunlarının % 13,9'u hemşehrilerinden karşılayacaklarını belirtmişlerdir. Borç paraya ihtiyaçları olduğu zaman banka vb. kurumlardan karşılayacaklarını belirtenlerin büyük çoğunluğu üniversite mezunudur(% 63). Eğitim seviyesi arttıkça borç para ihtiyaçlarının karşılanmasında hemşehri desteği azalmakta iken banka vb. kurumlardan yararlanma artmaktadır.

Tablo 67. Katılımcıların Devlet Dairelerinde İşlerini Nasıl Hallettikleri

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Eş,Dost,Tanıdık Vasıtasıyla	63	40,9	40,9	40,9
Partililer Vasıtasıyla	47	30,5	30,5	71,4
Kendim Hallederim	44	28,6	28,6	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin devlet dairelerinde işleri olduğunda nasıl hallettikleri sorulduğunda % 40,9'u eş, dost, tanıdık vasıtasıyla hallettiklerini, % 30,5'i partililer vasıtasıyla hallettiklerini % 28,6'sı da kendilerinin hallettiğini belirtmişlerdir. Buradan da hemşehrilik ilişkilerinin çok boyutlu olduğu her zaman birbirlerine destek oldukları gözlenmektedir.

Tablo 68. Katılımcıların Kime Hemşehrim Gözüyle Baktıkları

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Köylülerime	10	6,5	6,5	6,5
İlçemden Olana	6	3,9	3,9	10,4
İlimden Olanlara	119	77,3	77,3	87,7
Bölgemden Olanlara	19	12,3	12,3	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin kime hemşehrim gözüyle baktığı sorusuna verilen cevaplar % 77,3'ü ilimden olanlara, % 12,3'ü bölgemden olanlara, % 6,5'i köyümden olanlara % 3,9'u ise ilçemden olanlara cevabını vermiştir. Görüşülenlerin büyük çoğunluğu hemşehri olarak illerinden olanları tercih etmiştir. Bazıları ise bölgesel olarak olaya bakmış ve aynı bölgeden olmaları hemşehri olmaları için yeterli görmüşlerdir.

Tablo 69. Katılımcıların Kendilerini Nereli Hissettikleri

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Antalyalı	44	28,6	28,6	28,6
Memleketli	81	52,6	52,6	81,2
Diğer	29	18,8	18,8	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlere kendinizi nereli olarak görüyorsunuz sorusunu yönelttiğimizde biraz düşünmüşlerdir. Antalya'ya yeni gelenler memleketini rahat bir şekilde söylediği halde, önceden gelenler o rahatlıkta söyleyememişlerdir. Cevap verirken şunları düşünmüşlerdir, uzun süre bu kentte kaldıklarını, doyduğu yer mi? Doğduğu yer mi? gibi cümleler sarf ettikten sonra bazıları yinede memleketim cevabını vermiştir. Memleketini tercih edenler % 52,6'dır. % 28,6'sı ise kendini Antalyalı olarak hissettiğini belirtmiştir. %18,8'i ise bunların dışında cevaplar vermişlerdir. Kimisi kendisini Türkiyeli olarak gördüğünü kimisi ise cevap veremeyeceğini söylemiştir.

Tablo 70. "Başka Köyün Velisinden Bizim Köyün Delisi İyidir" Sözüne Katılma Durumu

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Katılıyorum	66	42,9	43,1	43,1
Katılmıyorum	32	20,8	20,9	64,1
Bazen Doğru Olduğuna İnanıyorum	55	35,7	35,9	100,0
Toplam	153	99,4	100,0	
Cevapsız	1	,6		
Toplam	154	100,0		

Görüşülenlere “başka köyün velisinden bizim köyün delisi daha iyidir” atasözü sorulduğunda, verilen cevaplar çok ilginçtir. Biz burada dikkatimizi çekenleri belirtmekle yetineceğiz. Bu atasözüne katılıyorum diyenler % 43,1, katılmıyorum diyenlerin oranı % 20,9, bazen doğru olduğunu düşünüyorum diyenlerin oranı ise % 35,9'dur. Katılıyorum diyenlerin neden sorusuna verdikleri cevaplar; “delide olsa bizdendir, tanımadığım birine göre bana daha az zarar verebilir”. İkinci olarak “tanımadığım insanın, tanıdığım insandan daha deli olup olmadığını nereden bilebilirim”. Üçüncü olarak “kötülük başkasından geleceğine kendimizden gelsin”. Dördüncü olarak “onu tanıyacağım için bana verebileceği zararları önceden tahmin edebilirim, fakat tanımadığım insanın iyi olup olmadığını ne gibi zararlar vereceğini tahmin bile edemem” gibi cevaplar vermişlerdir. Katılmadığını söyleyenler ise, “insanların nereli olduğunun önemli olmadığını iyi ve kötü insanların her yerden çıkabileceğini köylüm diye kötü birisini iyi birisine tercih edemeyeceğini belirtmişlerdir. Her yerin iyisi de vardır kötüsü de” gibi cevaplar vermişlerdir.

5.5.3. Görülenlerin Boş zamanlarını Değerlendirmesi

Tablo 71. Katılımcının Hemşehri Derneklerine Ne Sıklıkla Gittikleri

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Sık Aralıklarla	57	37,0	37,0	37,0
Ara Sıra	52	33,8	33,8	70,8
Çok Nadir	45	29,2	29,2	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin hemşehri derneklerine gitme sıklığı sorulduğunda % 37,0'ı sık aralıklarla, % 33,8'i ara sıra, % 29,2'si ise çok nadir gittiklerini söylemişlerdir. Sık aralıklarla gittiğini söyleyenlerin çoğu hemşehri derneklerinin lokallerini kullanan emeklilerdir. Bazıları ise yönetici konumunda olan kişilerdir.

Tablo 72. Katılımcının Antalya'da Hemşehri Kahvehanelerine Ne Sıklıkla Gittikleri

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Sık Aralıklarla	26	16,9	16,9	16,9
Ara Sıra	45	29,2	29,2	46,1
Çok Nadir	48	31,2	31,2	77,3
Hiç	11	7,1	7,1	84,4
Antalya'da Hemşehri Kahvehanesi Yok	24	15,6	15,6	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin Antalya'da hemşehri kahvehanelerine ne sıklıkla gittikleri sorulduğunda % 31,2'si çok nadir, % 29,2'si ara sıra % 16,9'u sık aralıklarla, % 15,6'sı ise Antalya da hemşehri kahvehanelerinin olmadığını belirtmişlerdir. % 46,1 gibi büyük bir oranın ara sıra ve sık sık cevabını vermeleri oyun kültürünün kentlerde devam ettiğini gösterir.

5.6. Görüşülenlerin Dernek Hakkında Düşünceleri

5.6.1. Derneğe Üye Olma Nedenleri

Tablo 73. Katılımcıların Hemşehri Derneğine Üye Olma Nedenleri

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Dernek Yöneticilerini Kıramadım	22	14,3	14,3	14,3
Hemşehrilerimle Bir Araya Gelme Fırsatı Veriyor	94	61,0	61,0	75,3
Bürokrasi İle İşlerimiz Olduğundan Yardımı Oluyor	25	16,2	16,2	91,6
Memleketten Haberler Alıyoruz	6	3,9	3,9	95,5
Antalya'daki Hemşehrilerimden Haberdar Oluyorum	7	4,5	4,5	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin hemşehri derneğine üye olmalarının nedenlerine baktığımız zaman % 34,9'u Antalya'daki hemşehrilerimden haberdar oluyorum, % 34,2'i bürokrasi ile işlerimiz olduğunda yardımı oluyor, % 20,4'ü hemşehrilerimle bir araya gelme fırsatı veriyor, % 7,9'i ise memleketten haberler alıyoruz demişlerdir. Burada dikkatimizi çeken % 34,2'sinin bürokrasi ile işlerinin olduğu zaman derneğin yardımı olduğunu belirtmeleridir. Yaptığımız görüşmelerde dernek yöneticilerinin de açık açık söyleyemeseler de derneğin bürokrasi ile ilgili işleri halledebilmesi için siyasetle ilgilendiklerini kendi memleketinden birisini seçimlerde dernek olarak desteklediklerini belirtmişlerdir.

5.6.2. Dernek Faaliyetlerine Katılma Durumu

Tablo 74. Katılımcıların Derneğin Hangi Faaliyetlerine Katıldığı

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Tüm Faaliyetlerine	27	17,5	17,5	17,5
Yılda-Bir-İki Kez Yapılan Yemeklerine	40	26,0	26,0	43,5
Sadece Yıllık Kongrelerine	42	27,3	27,3	70,8
Sadece Üyeyim,Hiçbir Faaliyetine Katılmıyorum	43	27,9	27,9	98,7
Diğer	2	1,3	1,3	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin derneğin hangi faaliyetlerine katıldığı sorulduğunda % 27,9'u sadece üyesiyim, hiçbir faaliyetlerine katılmıyorum, % 27,3'ü sadece yıllık kongrelerine, %26,0'ı yılda bir iki kez yapılan yemeklerine, % 17,5'i tüm faaliyetlerine katıldıklarını belirtmişlerdir. Derneklerin faaliyetlerine katılım az olmasının nedenleri ise derneklerin çok fazla önemli faaliyetlerin olmaması, üyelerin diğer mevzuatla fazla ilgilenmediklerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 75. Katılımcılara Üyesi Oldukları Derneğin Sağladığı Yararlar

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Bir Yararı Yok	6	3,9	3,9	3,9
Yeni Dostlar Kazandım	47	30,5	30,5	34,4
Boş Vakitlerimi Geçirecek Bir İmkân Buldum	51	33,1	33,1	67,5
Benim Görüşlerimi Temsil Etti	21	13,6	13,6	81,2
Dernek Sayesinde İşlerimi Takip Ettim	29	18,8	18,8	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlere üyesi oldukları derneğin sağladığı yararlar sorulduğunda % 33,1'i boş vakitlerini geçirecek bir imkân bulduklarını, lokale gelip oyun oynamak, sohbet etmek gibi. % 30,5'i yeni dostlar kazandığını, % 18,8'i dernek sayesinde işlerini takip ettiğini, % 13,6'sı kendi görüşlerini temsil ettiğini belirtmiştir. Derneğin bir yararının olmadığını söyleyenlerin oranı ise % 3,9'dur. Derneğe üye olmalarının

sağladığı yaralarla dernek faaliyetlerine katılmayı kıyasladığımızda beklentilerinin birçoğunun küçük olması dernek faaliyetlerine katılımı düşük tutmaktadır.

5.7. Görüşülenlerin Siyasi Görüşü

5.7.1. Siyasette Hemşehri Desteği Hakkındaki Görüşleri

Tablo 76. Katılımcıların Siyasette Hemşehri Desteğini Önemli Görüp Görmediği

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	125	81,2	81,2	81,2
Hayır	29	18,8	18,8	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin siyasette hemşehri desteğinin önemi hakkındaki düşünceleri % 81,2'si siyasette hemşehri desteğinin önemli olduğunu, % 18,8'i ise siyasette hemşehri desteğinin öneminin olmadığını söylemişlerdir. Siyasette hemşehri desteğinin önemli olduğunu seçimlerde kendi hemşehrilerinin seçilebilmesi için ortak karar aldıklarını belirtmişlerdir. Dernek yöneticileri de derneklerin siyaset yapamayacağını ama seçimlerde zorlayıcı olmasa da ortak karar aldıklarını belirtmişlerdir. Kendi destekledikleri adayın kazanması halinde bu kişilerden yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 77. Antalya'da Oy Kullanırken Adayın Hemşehri Olması Görüşülenlerin Kararlarını Etkileyip etkilemediği

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	144	93,5	93,5	93,5
Hayır	10	6,5	6,5	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Antalya'da oy kullanırken adaylarının hemşehrisi olması kararlarını etkileyip etkilemediği sorulduğunda, görüşülenlerin % 93,5'i etkilediğini, % 6,5'i ise etkilemediğini belirtmiştir. Siyasette hemşehriciliğin hâkim olması, insanların işleri olduğunda hemşehrilerinden yardım talep etmelerine neden olacaktır. Bu da hemşehri destekli siyaset, siyasetin halk için, kamu için olma özelliğini sınırlamaktadır. Aynı zamanda bir ilde dönemsel olarak farklı hemşehri gruplarının

başına geçmesi diğer gruplara karşı tepkinin ve işlerinin geç yapılması daha sonraki dönemde daha fazla hemşehriciliğin hâkim olmasına neden olmaktadır.

5.7.2. Görüşülenlerin Siyasi Kararlarını Nelerin Etkilediği

Tablo 78. Katılımcıların Seçimlerde kararlarını Nelerin Etkilediği

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Hemşehri Olması	126	81,8	81,8	81,8
Akraba Olması	14	9,1	9,1	90,9
Tanıdık Olması	2	1,3	1,3	92,2
Siyasi Görüşü	4	2,6	2,6	94,8
Becerikli Ve Bilgili Olması	4	2,6	2,6	97,4
Dürüst Olması	4	2,6	2,6	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Hemşehri olmasının dışında, kararlarını neyin etkilediği sorusuna ise; % 34,4'ü tanıdık olmasının, %22,7'si akraba olmasına, % 20,1'i siyasi görüşü, % 13,6'sı ise becerikli ve bilgili olmasının önemli olduğunu belirtmiştir. Dürüst olması seçeneğini ise sadece % 5,8'i belirtmiştir. Bunun nedeni ise insanların siyasetçilere güvenin olmaması dürüst siyasetin yapılamayacağına olan inançlarıdır.

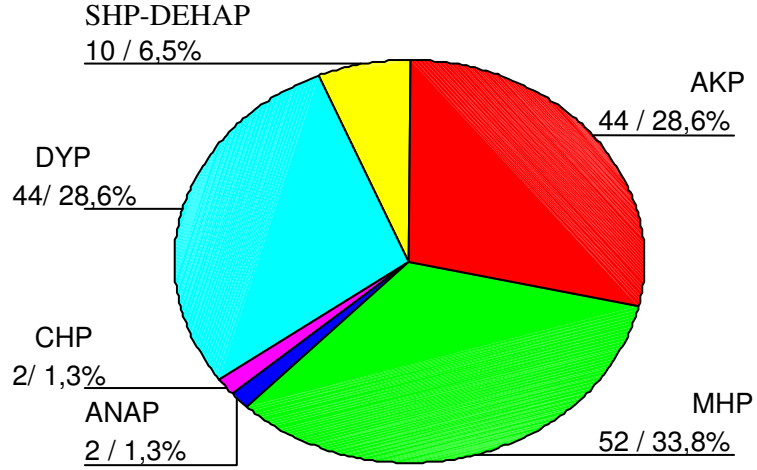
Tablo 79. Katılımcıların Seçimlerde Kararlarını Nelerin Etkilediği

	Sayı	Yüzde	Gerçek Yüzde	Kümülatif Yüzde
Akraba Olması	35	22,7	22,7	22,7
Tanıdık Olması	53	34,4	34,4	57,1
Siyasi Görüşü	31	20,1	20,1	77,3
Etnik Ve Dini Görüşü	2	1,3	1,3	78,6
Becerikli Ve Bilgili Olması	21	13,6	13,6	92,2
Dürüst Olması	9	5,8	5,8	98,1
Diğer	3	1,9	1,9	100,0
Toplam	154	100,0	100,0	

Görüşülenlerin siyasi seçimlerde kararlarını ikinci olarak nelerin etkilediğine bakarsak % 34,4'ü tanıdık olması, % 22,7'si akraba olmasını, % 20,1'i siyasi görüşü etkili olduğunu belirtmiştir. Burada hemşehri cevabının gelmemesinin nedeni ilk öncelik olarak hemşehri cevabının verilmesidir. Birinci önceliği hemşehri cevabını

verenlerin ikinci öncelik olarak akraba cevabını verdikleri görülmüştür. Siyasette hala hemşehriciliğin ön planda olması dikkate değer bir durumdur.

Grafik 7. Genel Seçimlerde Hangi Partiye Oy Verdikleri

Görüşülenlerin hangi partiye oy verdikleri sorusunun sonucu ise gerçek seçimlerle örtüşmemektedir. Bunun nedeni ise derneklerin ortak karar almaları ve bu ortak kararı sadece dernek üyelerinin bir kısmının uymasından dolayıdır. Verilen cevaplara göre % 33,8'i son seçimlerde MHP'ye, % 28,6'sı AKP'ye, % 28,6'sı DYP'ye, % 6,5'i ise SHP-DEHAP'a, % 1,3'ü CHP ve ANAP'a oy verdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 80. Memleketi ile En Son Genel Seçimlerde Hangi Partiye Oy Verdikleri

		En Son Genel Seçimlerde Hangi Partiye Oy Verdikleri						Toplam	
		AKP	MHP	ANAP	CHP	DYP	SHP-DEHAP		
Memlek	Elazığ	Sayı	2	7				1	10
		Memlek	20,0%	70,0%				10,0%	100,0%
		Oy Verme	4,5%	13,5%				10,0%	6,5%
		Toplam	1,3%	4,5%				,6%	6,5%
	Gaziantep	Sayı	10	31	2			7	50
		Memlek	20,0%	62,0%	4,0%			14,0%	100,0%
		Oy Verme	22,7%	59,6%	100,0%			70,0%	32,5%
		Toplam	6,5%	20,1%	1,3%			4,5%	32,5%
	Konya/Ereğli	Sayı	2	2			3		7
		Memlek	28,6%	28,6%			42,9%		100,0%
		Oy Verme	4,5%	3,8%			6,8%		4,5%
		Toplam	1,3%	1,3%			1,9%		4,5%
	Burdur	Sayı	20	8			32		60
		Memlek	33,3%	13,3%			53,3%		100,0%
		Oy Verme	45,5%	15,4%			72,7%		39,0%
		Toplam	13,0%	5,2%			20,8%		39,0%
	Güney Marmara	Sayı	4	2			4		10
		Memlek	40,0%	20,0%			40,0%		100,0%
		Oy Verme	9,1%	3,8%			9,1%		6,5%
		Toplam	2,6%	1,3%			2,6%		6,5%
	Aydın	Sayı	3	2			2		7
		Memlek	42,9%	28,6%			28,6%		100,0%
		Oy Verme	6,8%	3,8%			4,5%		4,5%
		Toplam	1,9%	1,3%			1,3%		4,5%
	Trabzonlular	Sayı	3			2	3	2	10
		Memlek	30,0%			20,0%	30,0%	20,0%	100,0%
		Oy Verme	6,8%			100%	6,8%	20,0%	6,5%
		Toplam	1,9%			1,3%	1,9%	1,3%	6,5%
Toplam	Sayı	44	52	2	2	44	10	154	
	Memlek	28,6%	33,8%	1,3%	1,3%	28,6%	6,5%	100,0%	
	Oy Verme	100,0%	100,0%	100,0%	100%	100%	100,0%	100,0%	
	Toplam	28,6%	33,8%	1,3%	1,3%	28,6%	6,5%	100,0%	

Görüülenlerin memleketi ile son seçimlerde hangi partiye oy verdiklerin baktığımızda partilere dağılım derneklere göre farklılık arz etmektedir. Örneğin; Elazıglıların % 70,0'ı MHP'ye, Gaziantepililerin %62,0'ı MHP'ye, Konya/Ereğlilerin % 43,0'ı DYP'ye ve % 29,0'ı AKP'ye, Burdurluların % 53,0'ı DYP'ye, % 33,0'ı AKP'ye, Güney Marmaralıların % 40'ı AKP'ye, % 40'ı DYP'ye, Aydınlıların % 43'ü AKP'ye, % 29'u DYP'ye, Trabzonlular ise % 30'u AKP'ye ve DYP'ye oy verdiklerini belirtmişlerdir. Özellikle bazı derneklere belli partilerin ön planda olduğu görülmektedir. Elazıglıların % 70 MHP'yi desteklemesi, Gaziantepililerin % 62'sinin MHP'yi ve Burdurluların % 53 ile DYP'yi desteklemesi gibi.

Tablo 81. Öğrenim Durumları ile Siyasette hemşehri Desteğinin önemli Olduğu Düşüncesi

			Görüşülenler Siyasette hemşehri Desteğinin önemli Olduğunu Düşünüyorlar mı?		Toplam
			Evet	Hayır	
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı	10	8	18
		Öğrenim Durumu	55,6%	44,4%	100,0%
		Siyasette hemşehri Desteğinin Önemi	8,0%	27,6%	11,7%
		Toplam	6,5%	5,2%	11,7%
	Ortaokul	Sayı	35	5	40
		Öğrenim Durumu	87,5%	12,5%	100,0%
		Siyasette hemşehri Desteğinin Önemi	28,0%	17,2%	26,0%
		Toplam	22,7%	3,2%	26,0%
	Lise	Sayı	21	4	25
		Öğrenim Durumu	84,0%	16,0%	100,0%
		Siyasette hemşehri Desteğinin Önemi	16,8%	13,8%	16,2%
		Toplam	13,6%	2,6%	16,2%
	Önlisans	Sayı	2	2	4
		Öğrenim Durumu	50,0%	50,0%	100,0%
		Siyasette hemşehri Desteğinin Önemi	1,6%	6,9%	2,6%
		Toplam	1,3%	1,3%	2,6%
	Lisans	Sayı	54	10	64
		Öğrenim Durumu	84,4%	15,6%	100,0%
		Siyasette hemşehri Desteğinin Önemi	43,2%	34,5%	41,6%
		Toplam	35,1%	6,5%	41,6%
Lisans Üstü	Sayı	3		3	
	Öğrenim Durumu	100,0%		100,0%	
	Siyasette hemşehri Desteğinin Önemi	2,4%		1,9%	
	Toplam	1,9%		1,9%	
Toplam	Sayı	125	29	154	
	Öğrenim Durumu	81,2%	18,8%	100,0%	
	Siyasette hemşehri Desteğinin Önemi	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	81,2%	18,8%	100,0%	

Görüşülenlerin öğrenim durumları itibari ile siyasette hemşehri dayanışmasının önemi hakkındaki düşüncelerine baktığımız zaman ilkokul mezunlarının %55,6'sı önemli olduğunu , % 44,4'ü ise önemsiz olduğunu belirtmiştir. Ortaokul mezunlarında bu oran % 87,5'i önemli olduğunu, % 12,5'i ise önemsiz olduğunu belirtmiştir. Öğrenim seviyesi arttıkça siyasette hemşehri

desteğinin önemli olduğunu söyleyenlerin yúzdesi arttığı dikkatimizi çekmiştir. Lisans mezunlarının %84,4'ü, Lisansüstü mezunlarının ise %100'ü siyasette hemşehri desteğinin önemli olduğunu belirtmiştir. Aslında eğitim seviyesi düştükçe siyasette hemşehri desteğinin önemli olduğunu söyleyenlerin oranının artması beklenirken böyle bir sonuç çıkması anlamlıdır.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ

Hızlı bir kentleşme süreci yaşanan Antalya ilinde, sivil toplum örgütlerinden olan hemşehri derneklerinin kentleşme sürecine etkileri, kente göç yoluyla gelenlerin kente uyumu ve kentlileşme süreci üzerinde etkileri araştırılan bu çalışmada elde edilen bulgular ile araştırmanın belirlenen denenceleri test edilerek belli sonuçlara ulaşılmıştır.

Temel Denencenin Değerlendirilmesi

“Hemşehri ilişkilerini derneklere üyelik açısından değerlendirdiğimizde; eğitim, gelir seviyesi, göç nedenleri ve kentte kalış süresi sivil toplum örgütlerinden olan hemşehri derneklerine üyeliği etkilemektedir.”

Kentleşme sürecinde hemşehrilik ilişkilerini değerlendirdiğimiz zaman iki farklı yaklaşım söz konusu olmaktadır. Yapılan araştırmalarda hemşehri dayanışmasının kentlere göç yolu ile gelenlerin, kente daha önce göç etmiş hemşehrilerini bularak onlardan iş bulma ve barınma sorunu giderme için yararlandıklarını; kent merkezini çevreleyen gecekondu bölgelerinin de bu amacı gerçekleştirdiği ve buralarda hemşehrilik ilişkilerinin yaygın olduğu kabul görmektedir. Fakat bu ilişkiler her hangi bir kurala bağlı olmayan, yardımlaşmaya ve karşılıklı hoş görüye dayanan bir dayanışma biçimidir. Daha çok informel ilişki söz konusudur. Bu ilişki biçimi zamanla formelleştirilip belli kalıplar çerçevesinde dernekler haline almaya başlamıştır ki, bu ilişki biçimi birincisinden farklıdır. Biz burada daha çok ikincisini yani bireylerin üye olarak katıldıkları hemşehri dernekleri ve burada görülen hemşehri dayanışması üzerinde durduk. Bu derneklere üye olanların durumları incelendiğinde, gelir seviyesi bakımından iyi konumda olan insanlar dikkatimizi çekmiştir. Hemşehri derneklerine üye olmak için ilk önce temel ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir. Daha sonra insanların sosyal ihtiyaçlarına yöneldikleri dikkatimizi çekmiştir. Hemşehri derneklerine üye olanları eğitim seviyesi açısından değerlendirdiğimizde; üye olanların çoğunluğunun eğitim seviyesinin yüksek olduğu görülmektedir. Eğitim seviyesi düşük olanların bir bölümünün de yapılan görüşmeler esnasında derneklerin lokallerinden yararlanmak

için üye oldukları tespit edilmiştir. Grafik 4'te görülebileceği gibi katılımcıların % 41,6'sı lisans mezunudur. Hemşehri derneklerine üyelik durumu ile kente kalış süreleri karşılaştırıldığında, kentte kalış süresi ile hemşehri derneklerine üyelik arasında doğru orantının olduğu anlaşılmaktadır. Kentte kalış süresi arttıkça hemşehri derneklerine üye olma durumu artmaktadır. Hemşehri derneklerine üyelikle, gelinen yerin kent merkezi olması ya da köy olması ile de doğru bir orantının olduğu görülmektedir.(Tablo 15)

Hemşehri ilişkilerin kentleşme sürecine etkilerine gelince, hemşehri ilişkilerin hem olumlu hem de olumsuz etkileri vardır. Olumlu etkisi yeni gelenlerin kent hayatına uyumunu kolaylaştırıcı etki yapmakla, bireyin kendini yalnız hissetmesinden, kente yabancılaşmasından kurtarmaktadır. Birey ihtiyacını, barınma, iş bulma, sosyal ihtiyaçları gibi dayanışma içinde çözmektedir. Bu dayanışmanın aşırıya kaçması ise, bireyin köy hayatından kurtulma yerine, sadece mekânsal bir değişime neden olması, aynı sosyal ilişkilere devam etmesi, köy hayatını kente taşımaya neden olmaktadır. En olumsuz yönü ise ırksal gruplaşmalara ve gruplar arası çatışmalara “gizli veya açık olarak” neden olmaktadır. Bunu toplum içinde bazı yerler hakkında çıkan ve o grubun tamamını kapsayan sözlerin ifade edildiği görülmektedir. Örneğin Aksekililer için “sinekten yağ çıkarır” tabiri gibi bunu hem olumlu hem de olumsuz manada kullanmaktadırlar. Aksekililer ticarete yatkın olma, hesaptan anlayan manasında olumlu kullanırken, diğer gruplar cimri olduklarını vurgulamak için kullanırlar. Burada da bir kavrama yüklenen iki anlamla, gruplar arası çatışma yaşanmaktadır.

Alt Denencelerin Değerlendirilmesi

“1. Eğitim seviyesi düştükçe hemşehri derneklerine üyelik azalmaktadır.”

Hemşehri derneklerine üye olma durumuna baktığımız zaman eğitim seviyesi önemli bir faktördür. Eğitim seviyesi arttıkça hemşehri derneklerine üye olma durumunun artış gösterdiği araştırmadan elde edilen verilerle kanıtlanmıştır. Hemşehri derneklerine üyeliği sivil toplum örgütü olarak yararlanma ve ona katılma durumunu da dikkate aldığımız zaman eğitim seviyesi düşük insanların da derneklere üye oldukları gözlenmişse de bu insanlarla yapılan görüşmelerde ve dernek

yöneticilerinden elde ettiğimiz bilgilere göre bu kişilerin çoğunluğu derneğin lokallerinden yararlanabilmek amacı ile üye oldukları ve derneklerin yapmış oldukları etkinliklere katılmadıkları öğrenilmiştir. Yapılan araştırmalarda hemşehrlik ilişkilerinden eğitim seviyesi düştükçe bir artışın söz konusu olduğu ileri sürülse de bunlar özellikle gecekondü bölgelerinde görülen dayanışma biçimleridir. Grafik 4 görüleceği gibi ortaokul mezunları lise mezunlarına göre daha fazla orana sahip olsa da dernek üyelerinin büyük çoğunluğu (% 46,1)'i üniversite eğitimi almış kişilerdir. Eğitim seviyesi ile derneğe üyelik arasında bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Tabi burada hemşehri dayanışması olarak hemşehri derneğine üye olanların dayanışmasını kabul ediyoruz. Aksi taktirde gecekondü bölgelerinde yaşanan hemşehri dayanışmasına bakacak olursak tam tersi bir durumla karşı karşıya kalabiliriz. Örneğin Adnan Tekşen Ankara'daki Malatyalılar üzerine yaptığı çalışmada "Eğitim düzeyinin yüksekliği hemşehrlik dayanışmasını azaltan bir faktördür" şeklinde bir sonuç elde etmiştir.

" 2. Eğitim seviyesi düştükçe iş bulmada hemşehri derneklerinin rolü artmaktadır."

Eğitim seviyesi ile iş bulma arasında sıkı bir ilişkinin olduğunu görmekteyiz. Hemşehrilerinin yardımıyla iş bulma durumuna baktığımız zaman ortaokul mezunlarının % 60, ilkokul mezunlarının % 20'si Antalya'ya geldikleri zaman iş bulmada hemşehrilerinin yardım ettiğini belirtmiştir. Eğitim seviyesi arttıkça iş bulmada hemşehri yardımının azaldığı dikkatimizi çekmiştir(Tablo 33). Hemşehri derneklerinin iş bulma konusunda daha çok eğitim seviyesi düşük insanlara yardım ettiği, çünkü eğitim seviyeleri iyi olanların kendi işlerini kendilerinin bulduğu ve bu konuda fazla hemşehri desteğine ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir. Bunun diğer bir nedeni de derneğe üye olanların çoğunluğunun iş sorunu olmamasıdır. Yapılan görüşmelerde ise özellikle derneklerin üyelerinin çocuklarının iş bulmasında yardımının olduğu ve özellikle bu çocukların eğitim bakımından iyi konumda oldukları dikkatimizi çekmiştir.

“ 3. Eğitim seviyesi arttıkça maddi konularda hemşehri derneklerinden yardım alma azalmaktadır.”

Bu hipotezimiz yapılan araştırma sonucunda doğrulanmıştır. Eğitim seviyesi yükseldikçe hemşehri derneklerinden maddi konuda yardım alma ve borç para temin etme azalmaktadır. Eğitim seviyesi ile maddi yardımlaşma konusunda ters bir ilişkinin olduğu dikkatimizi çekse de yapılan görüşmelerde eğitim seviyesi iyi olanların işlerinin ve gelirlerinin iyi olduğu görülmüştür. Bu kişiler borç paraya ihtiyaçları olduğunda banka vb. formel kurumlardan kolayca bulabildikleri için hemşehrilerine değil bu kurumlara baş vurduklarını belirtmişlerdir. Öğrenim durumları ile borç paraya ihtiyaçları olsa öncelikle kime başvuracaklarına baktığımız zaman ilkokul mezunlarının % 41,4’ü, üniversite mezunlarının % 13,9’u hemşehrilerinden yardım alacağını belirtmiştir(Tablo 66).

Bunun yanında eğitim seviyesi iyi olanlar hemşehrilerinden paraya ihtiyacı olanlara borç verebileceklerini belirtmişlerdir. Borç paraya ihtiyaçları olduğunda kimden isteyecekleri sorulduğu zaman katılımcıların % 34,4’ ü hemşehrilerinden, % 30,5’i ise banka vb. kurumlardan isteyeceklerini belirtmişlerdir (Tablo 64).

Borç verirken öncelikle kimlere vereceğine baktığımız zaman; katılımcıların % 50’si hemşehrilerine vereceklerini belirtmiştir (Tablo 65). Buradan maddi konuda bir dayanışmanın olmadığı anlaşılmalı, kendi ihtiyaçlarını banka vb. kurumlardan karşıladıkları halde, ihtiyacı olan hemşehrilerine destek oldukları anlaşılması gerekmektedir.

“ 4. Gelir düzeyi arttıkça Hemşehri derneklerine üyelik artmaktadır.”

Gelir düzeyi ile hemşehri derneklerine üye olma durumu arasında doğru bir orantının var olduğu elde edilen verilerle kanıtlanmıştır. İnsanlar ekonomik bakımdan iyi konuma gelmeden ve fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamadan sivil toplum örgütlerine üye olmamaktadır. Dernek üyelerinin ekonomik durumuna baktığımızda, iyi bir gelire sahip oldukları görülmüştür. Gelir durumlarına bakarken bize belirttikleri aylık gelir ile çalıştıkları iş kollarına baktığımızda da gelirlerinin iyi olduğu tespit edilmiştir. Hemşehri derneklerine üyelik ile gelir seviyesi arasında ilişkinin olduğu ve gelir arttıkça derneğe üyeliğin artacağı tespit edilmiştir.

Çalışanların işlerine baktığımız zaman % 64'ünün emekli olduğu ve ekonomik sorunu olmadığı, diğer işlerde çalışanların da ekonomik bakımdan iyi konumda olduğu tespit edilmiştir. Görüşülenlerin % 25,3'ü serbest meslek, % 22,7'si memurdur. Buna karşılık % 5,2'si işçi, % 3,9'u da işsizdir (Grafik 6).

Katılımcıların gelir durumuna baktığımız zaman bunu daha iyi görebiliriz. Katılımcıların % 70'i 501 YTL ve üstü gelir elde etmektedir. Derneğe üye olanların sadece % 6,5'i 201–300 YTL arasında aylık geliri olduğunu belirtmiştir.

“ 5. Hemşehri dernekleri kente gelenlerin kaybettiği aidiyet ve yalnızlık duygusunu yenme işlevine sahiptir.”

Antalya'ya dışarıdan gelenler kent merkezinde tanımadığı bir ortamla karşı karşıya kalmaları nedeniyle, burada kendilerini yalnız hissetmelerine neden olmaktadır. Yalnızlık duygusunu ortadan kaldırmak için kendilerine yakın hissettiği hemşehrilerini bulmak ve onlarla zaman geçirmek istemektedirler. Bu konuda hemşehri derneklerine ne sıklıkla gittikleri sorulduğunda % 37'si sık aralıklarla cevabını vermiştir (Tablo 71). Bu da bize hemşehri derneklerin insanların kaybettikleri aidiyet ve yalnızlık duygusunu yenme işlevine sahip olduğu sonucuna götürmektedir.

“ 6. Hemşehri dernekleri bireylerin kente uyumunda olumlu bir rol üstlenmektedir.”

Hemşehri dernekleri, kente dışarıdan gelenlerin kent yaşamına intibakını sağlamakta iş ve barınma sorunlarının giderilmesinde, dernek üyelerine ve derneğe üye olmayan hemşehrilerine yardım yapmaktadır. Katılımcıların hemşehrileriyle yakın oturma eğilimlerinin olması bir sıkıntı ile karşı karşıya kalmaları durumunda hemşehrilerinden yardım almaları kente uyum sağlamada pozitif etki yapmaktadır. Katılımcılara sorulan siz kendinizi kentli olarak görüyor musunuz sorusuna % 89,6'sı evet cevabını vermiştir (Tablo 54). Bu da bize hemşehri derneklerine üye olanların büyük çoğunluğunun kentle bütünleştiğini göstermektedir.

“ 7. Bireyin gelmiş olduğu yerleşim yerinin özellikleri (köy, bucak, il merkezi) kentsel yaşam ile bütünleşme sürecinde farklılık yaratır. İl merkezinden gelen bireyler bu kente daha çabuk tutunabilmekte ve hemşehri ilişkisi içine daha çabuk girebilmektedir. ”

Özellikle insanların geldikleri yerleşim yerlerin özellikleri kentsel yaşam ile bütünleşme ve sivil toplum örgütlerine üye olma durumunu etkilemektedir. Kent merkezlerinden gelenlerin hemşehri derneklerine daha fazla üye oldukları, köy'den gelenlerin ise daha az üye oldukları gözlenmiştir. Görüşülenlerin % 40,9'u il, % 36'sı ilçe merkezi olmak üzere yaklaşık %77,3'ü kent özelliği taşıyan yerlerde doğmuştur (Tablo 15). Kent merkezlerinden gelen insanlar, yeni geldikleri kent merkezlerine daha çabuk uyum sağlayabilmektedirler. Kentsel yaşam biçimlerine alışkın olmaları, kentle bütünleşmelerini daha da kolaylaştırmaktadır.

KAYNAKÇA

- ALPASLAN, Işık, “Ücretli Emek ve Sendikalaşma” 1.C. SCHICK ve E.A.Tonak (Ed.), **Geçiş Sürecinde Türkiye**, Belge Yayınları, İstanbul, 1992
- ALSAÇ, Üstün, **Türk Kent Düzenlemesi ve Konut Mimarlığı**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1993
- ALTAN, Mehmet Akif, **Kentleşme ve Hemşehrilik İlişkileri (Esenler Örneği)**, Fırat üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 2003
- ALTINTAŞ, Hakan, “ Türk Siyasal Sisteminde Siyasal Partiler ve Kentleşmenin Kutuplaşma Sürecine Etkileri, **Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 5, Yıl: 2003
- ALTUNTAŞ, Nezahat, “Gecekondu, Getto ve Kimlik”, **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: Güz 1, Yıl, Güz/ 2001
- AKASLAN, Mehmet Emin Akaslan, **Küreselleşme Sürecinde Hemşehri Dernekleri**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı Felsefe Ve Din Bilimleri Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003
- AKŞİT, Bahattin, Bahar Tabakoğlu, Ayşe Serdar, “Sivil Toplum ve Katılımın Güçlendirilmesinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü”, Proje no.ZBB3001, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırması Ortak Komitesi**, TÜBİTAK SSB Proje no:3001, Yıl: 2003
- ARMAĞAN, Latif, “XVI. Yüzyılda Antalya’da Dini-Sosyal Yapılar ve Şehrin Demografik Durumu Üzerine Bir Araştırma”, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 23, Sayı:36, Yıl: 2004
- ARSLANTÜRK Zeki, Tayfun Amman, **Sosyoloji Yazıları**, İstanbul 2000
- AYATA, Ayşe Güneş, “Gecekondularda Kimlik Sorunu, Dayanışma Örüntüleri ve Hemşehrilik” **Toplum ve Bilim**, 51/52 Güz, Kış Ankara, 1990–1991
- _____, “ Kültürel Kimlik Türkiye’de Etnik Kimlik ve Etnik Gruplar”, **Toplum ve Göç**, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Sosyoloji Derneği Yay. Ankara, 1997
- AYATA, Sencer, “Toplumsal Çevre Olarak Gecekondu ve Apartman”, **Toplum ve Bilim**, Sayı: 46/47, Yaz-Güz/ 1989
- AYDOĞAN, Ahmet, **Weber, Tönnies, Simmel, Şehir ve Cemiyet**, İz Yayıncılık, İstanbul, 2000
- Antalya Ticaret ve Sanayi Odası, **Ekonomik Rapor**,1996
- BAL, Hüseyin, **Kentsel Yapı ve Kentleşme Süreci**, Fakülte Kitapevi, Isparta, 2003
- _____, **Kent Sosyolojisi**, Fakülte Kitapevi, Isparta, 2002

- _____, “Kentsel Toplum Anomi-Yabancılaşma Olgusu Kente Göç Edenlerin Alternatif Çözümü: Hemşehri Birlikleri”, **Toplum ve Göç**, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Sosyoloji Derneği Yay. Ankara,1997
- BAYHAN, Vehbi, “Demokrasi ve Sivil Toplum Örgütlerinin Engelleri; Patronaj ve Nepotizm”, **C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:26, No:1, Mayıs 2002
- _____, **Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma**, Kültür Bak. Yay. Ankara, 1997
- BEKTAŞ, Cengiz, **Kentli Olmak Ya da Olmamak**, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 1999
- BİBER, Ayhan, **Halkla İlişkilerde Sosyal Sorumluluğun Oluşumu ve Türkiye’de Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü**, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2002
- BOOKCHİN, Murray, **Kentsiz Kentleşme Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü**, çev. Burak Özyalçın, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1999
- BOTTOMORE, Tom, Robert Nisbet, **Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi**, çev. Mete Tuncay, Aydın Uğur, Ayraç Yay. Ankara 1997
- CAN, Niyazi, “Örgütlenme Gereksinimi ve Önemi”, **Eğitim ve Bilim Dergisi**, Cilt:27, Sayı:125, Yıl: 2002
- ÇAHA, Ömer, **Aşkın Devletten Sivil Topluma**, Çağdaş Kültür Yayını, İstanbul, 2000
- _____, “1980 Sonrası Türkiye’inde Sivil Toplum Arayışları”, **Yeni Türkiye Dergisi Sivil Toplum Özel Sayısı**, sayı. 18, Ankara, Aralık 1997
- ÇAĞATAY, Tahir, **Günün Sosyolojisine Giriş**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987
- ÇOŞKUN, Bayram, Öztürk, Namık Kemal, “Yerel Yönetimlerde Etkinlik ve Etik”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 2, Yıl, 2002
- Demir, Firuz Yaşamış, **Çevresel Yönetim ve Planlama**, Lider Matbaacılık, Ankara,1989
- DOĞAN, D. Mehmet, **Büyük Türkçe Sözlük**, Gerçek Hayat Dergisi Yayını, İstanbul, 2001
- DÖKMECİ, Vedia, **Türkiye Şehirlerinde Büyüme Hızının Çevre Faktörleri Yönünden İncelenmesi**, TÜBİTAK Çağ Proje No: 10, Rapor No: PR-1996-38, 1979
- DÖNMEZER, Sulhi, **Sosyoloji**, Beta Yayınları, 10 Baskı, İstanbul, 1990
- DURŞUN, Davut, “Devlet Karşısında Sivil Toplumun Artan Gücü ve Geleceği Üzerine Bir Değerlendirme” **Türkiye Gönüllü Kültür Teşekkülleri 6 İstişare Toplantısı**, Türkiye’yi Yeniden Düşünmek Sempozyumu22–23 Haziran, Ankara, 1996
- ERCAN Hülya, “Türkiye’de Sivil Toplum Tartışmaları Üzerine”, **C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:27, No: 1 Mayıs 2002

- ERDER, Sema, **Kentsel Gerilim**, Um:ag Vakfı Yay., Ankara, 1997
- _____, **İstanbul'da Bir Kent Kondu Ümraniye**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1996
- ERKAN, Rüstem, **Kentleşme ve Sosyal Değişme**, Bilim Adamları Yayınları, Ankara, 2002
- ERSOY, Melih, **Göç ve Kentsel Bütünleşme**, Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı, Yayın No: 2, Ankara, 1985
- FIRAT, Serap, "Kentsel Mekânlarda Konutsal Alan" **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt.11, Sayı.4 Yıl: 2002
- GİDDİNS, Anthony; **Sosyoloji, Toplum Bilim-Siyaset Bilim**, Yay., Hazırlayanlar, Hüseyin Özel, Cemal Gizel, Araç yayınevi, Ankara, 2000
- GÖKÇE, Birsen, **Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar**, Savaş Yayınevi, Ankara, 1996
- GÖRMEZ, Kemal, **Şehir ve İnsan**, Araştırma İnceleme Dizisi, Milli Eğitim Bakanlığı Yay.2319, Bilim ve Kültür Eserleri, İstanbul, 1991
- _____, **Kent ve Siyaset**, Gazi Kitap evi, Ankara, 1997
- GÖNEL, Aydın, **Araştırma Raporu, Önde Gelen STK'lar**, Tarih Vakfı Yayını, İstanbul, 1998
- GÜÇLÜ, Sevinç (Özen), **Kentleşme ve Göç Sürecinde Antalya'da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002
- _____, **Kentleşme Sürecinde Ailede Kuşaklar Arası İlişkiler (Çam dibi ve Altındağ da Karşılaştırılmalı Bir Araştırma)** Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 86, Bornova İzmir, 1996
- GÜNGÖRDÜ, Ersin, "Türkiye'de Nüfus Hareketleri ve Şehirleşme" **Gazi üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 2, Yıl: 2002
- GÜR, Timur Han; URAL, Emel, "Türkiye'de Göçün Nedenleri", **Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 22, Sayı: 1, Yıl: 2004
- GÜVEN, Sami, **Toplum Bilim**, Ezgi Kitapevi, 1999
- İSBİR, Eyüp G., **Şehirleşme ve meseleleri**, Ocak Yayınları, Ankara, 1986
- İNSEL, Ahmet, **Türkiye Toplumunun Bunalımı**, Birikim Yayınları 2. Baskı İstanbul, 1995
- KARTAL, S.Kemal; **Ekonomik ve sosyal Yönleriyle Türkiye'de Kentleşme**, Adım Yayınları, Ankara, 1992
- _____, **Kentleşme ve İnsan, (Kentleşme Sürecinde İnsan Tutum ve Davranışlarında Meydana Gelen Değişmeler Çankırı Köylerinden Ankara'ya Göç Edenler Üzerinde Bir Araştırma)**, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, No: 175, Ankara, 1978

- KAYA, Kamil, **Türk Toplumunun Yaşama Tarzı (Isparta Örneği)**, Fakülte Kitapevi, Isparta, 2003
- KAYA, Gazanfer, **Sivil Toplum Kuruluşları Tartışmaları Çağdaş Yaşamı Derneği Örneği**, Cumhuriyet Üniversitesi Sos. Bil. Enstitüsü Yay. Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2002
- KEANE, John, **Demokrasi ve Sivil Toplum**, Çev. Necmi Erdoğan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1994
- KELEŞ Ruşen, **Kentleşme Politikası**, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 1990
- _____, **Kent Bilim İlkeleri**, Sevinç Matbaası, Ankara, 1976
- _____, **Şehir ve Bölge Planlaması Bakımından Şehirleşme Hareketleri**, Şehircilik Enstitüsü Yayınları No: 8, Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1961
- KIRAY Mübeccel B., **Örgütlemeyen Kent-İzmir İş Hayatının Yapısı ve Yerleşme Düzeni**, Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 1972
- _____, “Toplumsal Değişme ve Kentleşme Kentle Bütünleşme Sorunu”, **Kentsel Bütünleşme**, Hazırlayan, Türköz Ender, Türk Sosyal Bilimler Derneği Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Ortak Semineri, , Yayın No: 4 Ankara, 1982
- _____, **Toplumsal Yapı ve Toplumsal Değişme**, Mübeccel Kıray Toplu Eserleri 4, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1999
- _____, **Kentleşme Yazıları**, Mübeccel Kıray Toplu Eserleri 2, Bağlam Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul, 2003
- KILINÇASLAN, İsmet Erkut, Gülden, Gülersoy, Nuran, Zeren, Özsoy, **Kente Göçenlerin Farklı Yerleşme Süreçlerine Katılım Biçiminin Analizi**, TÜBİTAK İntag Proje no: 421,1991028, Rapor No: PR-2003-18, Yıl: 2002
- KIZILÇELİK, Sezgin, “Türkiye’de Kırsal ve Kentsel Kesimi Sosyolojik Düşünmek”, **C.Ü.Fen-Edeb. Fak. Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 22-23, Aralık 1999
- KONGAR, Emre, **İmparatorluktan Günümüze Türkiye’nin Toplumsal Yapısı**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1997
- _____, **Türkiye Üzerine Araştırmalar**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1993
- _____, “Kentleşen Gecekondular ya da Gecekondulaşan Kentler Sorunu”, **Kentsel Bütünleşme**, Hazırlayan, Türköz Ender, Türk Sosyal Bilimler Derneği Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Ortak Semineri, , Yayın No: 4 Ankara, 1982
- _____, “Altındağ’da Kentle Bütünleşme”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 1, Eylül, 1973
- _____, “Altındağ’da Gecekondulaşan Bölgesi”, Cilt: 6, Sayı: 3, Mart, 1973
- KOYUNCU, Berrin, “Küreselleşme ve Müsiad; Bir Müslüman İşadamı Derneğinin Küreselleşmeye Eklemlenmesi”, **Sosyoloji Dergisi**, Sayı: 12-13, Yıl: 2004

- KÖKER, Levent, “Ulusal Kimlik ve Devlet Meşruiyeti Türkiye’nin Demokratik Deneyiminin Çelişkileri”, **Sivil Toplum Demokrasi ve İslam Dünyası**, ed. Elisabeth Özdalga/ Sune Persson, Çev. Ahmet Fethi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Yayın No: 76, İstanbul, 1998
- KURT, Hacı, **Türkiye’de Kent-Köy Çelişkisi**, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2003
- KURTKAN, Amiran, **Genel Sosyoloji**, Filiz Kitapevi, İstanbul 1995
- KURTOĞLU, Ayça, **Kentleşme Sürecinde Hemşehrilik Dernekleri: İstanbul Örneği**, Marmara Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Siyaset ve Sosyoloji Bilimi Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1989
- NARLI, Yaşar, **Bursa Kent Merkezinde Faaliyet Gösteren Hemşehri Dernekleri ve Bu Derneklerin Bursa’nın Sosyo-Politik Yapısına Katkıları**, Marmara Üniversitesi Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü Siyasi Tarih ve Uluslar arası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1999
- MARDİN, Şerif, “Türkiye’de Toplum ve Siyaset” **Makaleler 1**. Ed. Mümtazer Türkönü/Tuncay Önder, İletişim Yayınları, 7 Baskı, İstanbul 1999
- OKUTAN, Atakan, **Türkiye’de Kentleşme ve Siyasal Yapı**, Türk Demokrasi Vakfı Yayınları, Ankara, 1995
- ÖKÇESİZ, Hayrettin, **Sivil İtaatsizlik**, Afa Yayınları, İstanbul, 1996
- ÖNEN, Engin, “Kent Dayanışma ve Hemşehri Dernekleri”, **Toplum ve Göç, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi**, Sosyoloji Derneği Yay. Ankara, 1997
- ÖZEN, Sevinç, **Kentleşme Sürecinde Ailede Kuşaklar Arası İlişkiler (Çamdibi ve Altındağ’da Karşılaştırmalı Bir Araştırma)**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 86, Bornova-İzmir, 1996
- ÖZER, Ahmet, **Kentleşme Yerel Yönetimler**, Ürün Yayınları, Ankara, 2000
- ÖZER, İnan, “Toplumsal Değişme ve Kentsel Olgu”, **C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 1-3, 1983-84
- ÖZDALGA, Elisabeth, Sune Persons, **Sivil Toplum Demokrasi ve İslam Dünyası**, Çev: Ahmet Fethi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 76, İstanbul, 1999
- ÖZGÜVEN, Bilal Murat, **Refah Partisi Hemşehri Cemaatleri İlişkisi**, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1997
- ÖZKALP, Enver, Çiğdem Kirel, **Örgütsel Davranış**, Anadolu Ün. Eğitimsel Sağlık ve Çalışma Vakfı Yay., Eskişehir, 2001
- ÖZKUL, Metin, “Şehirleşme ve Sanayileşme Açısından Göç Olgusu ve İşgücü Göçü”, **S.D.Ü. Fen-Edeb. Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Isparta, 2002
- Paul K. Hatt, Albert j. Reis, Gideon Sjoberg, Chauncy D.Harris, Edward I. Ulman, Lovis Wirth, Robert Fishman, David H. Wilson, Suzenne Mackenzie, Edward W. Soje, **20. Yüzyıl Kenti**, Çev. Bülent Duru, Aytan Alkan, İmge Kitapevi, Ankara, 2002

- POLOMA, Moraret, **Çağdaş Sosyoloji kuramları**, Çev: Hayriye Erbaş, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1993
- SARI, Engin, **Bir İlişki ve Kültür Örüntüsü Olarak Hemşehrilik; Ankara’da bir Hemşehri İletişim Ağı**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon Sinema Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002
- SARICA, Murat, **Siyasi Düşünce Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973
- SCHULZE, Nergis Mütevellioğlu, “Can Deniz Köksal, Sivil Toplum Kuruluşlarında Üyelerin Örgütsel Etkinliklere Katılma Düzeyini Farklılaştıran Etkenler”, **Sosyal Beşeri Bilimler Araştırma Ortak Komitesi**, Proje no. SBB-3007, Yıl-2002
- SENCER, Yakut, **Türkiye’de Kentleşme Bir Toplumsal ve Kültürel Değişme Süreci**, Kültür Bakanlığı Yayınları Ankara, 1979
- SERTER, **Türkiye’nin Sosyal Yapısı**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1994
- SEZAL, İhsan, **Sosyolojiye Giriş**, Martı Kitap Yayınevi, Ankara, 2002
- SİLİER, Orhan, “STK Devlet İlişkilerine Kuramsal Bakış” A. Anadol Ed. Avrupa Birliği, **Devlet ve STK’lar**, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001
- SUAVİ, Aydın, **Modernleşme ve Milliyetçilik**, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1993
- SUHER, Hande, **Kentleşme ve Kentleşme Politikaları**, Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı, Aralık 1991
- Swingewood ALAN, **Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi**, Çev. Osman Akınhay, Bilim Ve Sanat Yay., Ankara, 1998
- ŞAHİN, Mustafa, **Kentli Dayanışması**, Zirve Ofset 2002
- ŞENYAPILI, Önder, **Kentleşmeyen Ülke, Kentleşen Köylüler**, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Ara Yayınları, No-R-1 0981 Aralık, 1981
- TANÖR, Bülent, **Türkiye’nin İnsan Hakları Sorunu**, BDS Yayınları, İstanbul 1994
- TATLIDİL, Ercan, **Kentleşme ve Gecekondu**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir, 1989
- _____, “Kentle Bütünleşmenin Bir Yolu”, **Sosyoloji Dergisi**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Sayı: 1 İzmir, 1987
- _____, “Göç ve Kentleşmenin Sosyal Boyutu”, **Sosyoloji Dergisi**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Sayı: 1 İzmir, 1987
- TEKELİ, İlhan, “Kuramsal Yaklaşımlar”, **Sivil Toplum Kuruluşları ve Yasalar – Etik-Deprem**, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İstanbul, 2000
- _____, **Türkiye’de Kentleşme Yazıları**, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar 3, Turan Kitapevi, Ankara, 1982

- TEKŞEN, Adnan, **Kentleşme Sürecinde Bir Tampon Mekanizması olarak Hemşehricilik Ankara'daki Malatyalılar Örneği**, TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, 2003
- TOPRAK, Zerrin, **Kent Yönetimi ve Politikası**, Akevler Ders Kitapları seri No:2, İzmir,1987
- TOSUN, Gülgen Erdoğan, **Demokratikleşme Perspektifinden Devlet Sivil Toplum İlişkisi**, Alfa Yayınları,1. Baskı, İstanbul, 2001
- TUNCAY, Mete, “Sivil Toplum Kuruluşları ile İlgili Kavramlar” **Tanzimat'tan Günümüze İstanbul'da STK'lar**, Ed. An. Yücekök/İ. Turan/M. Ö. Alkan, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İstanbul, 1998
- TÜRKDOĞAN, Orhan, **Aydınlıktakiler ve Karanlıktakiler**, Timaş Yayınları, İstanbul, 1996
- KURT, Hacı, **Türkiye'de Kent-Köy Çelişkisi**, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2003
- TÜTENGİL, Cavit Orhan, **100 Soruda Kırsal Türkiye'nin Yapısı ve Sorunları**, Gerçek Yayınlar, İstanbul, 1983
- YASA, İbrahim, “Ankara Gecekondu Topluluklarında Kentleşme”, **Şehirciliğimizin Bazı genel ve Özel Sorunları**, İskan ve Şehircilik Haftası Konferansı, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları No: 13, Ankara, 1971
- YAVUZ, Fehmi, Ruşen Keleş, **Şehircilik Sorunları Uygulama ve Politika**, Ankara Siyasal Bil. Fakültesi Yayınları, no, 413
- YEŞİLTUNA, Dilek Çiftçi, “ Hemşehri Derneklerinin İçerdiği İletişimin Yapısı”, **Toplum ve Göç**, II: Ulusal Sosyoloji Kongresi, Sosyoloji Derneği Yayınları, Ankara, 1997
- _____, “Kentleşme Süreci ve Kuşaklar Arası Mesleksel Hareketlilik”, **Sosyoloji Dergisi**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Sayı: 5 İzmir, 1994
- YILDIRIM, Murat, “Sivil Toplum ve Devlet”, **Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:27, No:2, Aralık, 2003
- YILDIRIM, Ferzan, **Kentte Birlikte Yaşamak Üstüne**, Demokrasi Kitaplığı, İstanbul, Ekim 2002
- YONCA, Oğuzhan, **Sivil Toplum, Sivil Toplum Kuruluşları ve Demokrasi Bağlamında Son Otuz Yılda Konya'da Dernekler**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Yayınları Yüksek Lisans Tezi Konya,2000
- YÖCEKÖK, Ahmet N., “19. Yüzyıldan Günümüz Türkiye'sine Sivil Toplum Kuruluşları ve Siyaset Sosyolojisi İlişkileri”, **Tanzimat'tan Günümüze İstanbul'da STK'lar**, Ed. An. Yücekök/ İ. Turan/ M.Ö. Alkan , Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İstanbul, 1998
- YÖRÜKAN, Turhan, **Gecekondu ve Gecekondu Bölgelerinin Sosyo-Kültürel Özellikleri**, Sosyal İncelemeler I, İmar ve İskân Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü Sosyal Araştırma Dairesi, Ankara, 1976

WEDEL, Heid; **Orta Doğu'da Sivil Toplum Sorunları**, ev: Erol zbek, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997

İnternet Kaynakları

www.antalya-ws.com/turkce/location/antalya/

<http://www.dreamcityantalya.com/tr/index.php?page=konum>

www.cizgirentacar.com/antalya/antalya.php?anaKonu

www.devletonline.com/turkiye/antalya/

http://antalya.meb.gov.tr/antalya_tarihi.html

EK-1

FORM A YÖNETİCİLERE SORULAN ANKET SORULARI

1. Derneğin adı.....
2. Kuruluş tarihi?.....
3. Dernek yönetim kurulu kaç kişiden oluşuyor?.....
4. Dernek yönetim kurulundaki kişilerin meslekleri?
 1.....2.....
 3.....4.....
 5.....6.....
 7.....8.....
5. Derneğimize kayıtlı üye sayısı
 .....
6. Derneğe kayıtlı fahri üye var ise kaç kişi?
 .....
7. Derneğimize kayıt olan fahri üyelerin kayıt olma nedenleri hakkında bilgi verebilir misiniz?
 .....
8. Derneğiniz başka derneklerle ilişkisi var mı? Bir üst örgütle birleşme fikri hakkında ne düşünüyorsunuz?
 .....
9. Derneğinizin Antalya da başka şubeleri var mı? Varsa hangi ilçelerde, bu şubelerle ilişkileriniz nasıl bilgi verir misiniz?
 .....
10. Derneğinizin başlıca gelir kaynakları nelerdir?
 .....
11. Derneğinizin yardım faaliyetleri hakkında bilgi verir misiniz?
 .....
12. Derneğinizin başlıca amaçları hakkında bilgi verir misiniz?
 .....
13. Derneğinizin 2004 yılında gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler hakkında kısaca bilgi verir misiniz?
 .....
14. Antalya'da toplam kaç tane hemşeriniz var ?
 .....
15. Hemşerilerinizin hangi semtlerde yoğun olarak oturduklarını biliyor musunuz? Bu semtler.
 .....

16. Hemşerilerinizin hangi iş kolunda yaygın olarak çalıştıklarını biliyor musunuz ? Bilgi verir misiniz?

.....

17. Hemşeri derneklerinin amaçlarını dikkate alacak olursanız size göre önem sırası nasıl olmalı?

- a ( ) Kültürümüzün devamını sağlar
- b ( ) Birbirimize maddi konuda yardımımız olur
- c ( ) Bürokrasi ile işlerimiz olduğunda yardımı olur
- d ( ) Boş vakitlerimi geçirecek bir imkân olur

18. Üyesi olduğunuz hemşeri derneği bu amaçlardan hangilerini gerçekleştirebiliyor?

- a ( ) kültürümüzün devamını sağlar
- b ( ) Birbirimize maddi konuda yardımımız olur
- c ( ) Bürokrasi ile işlerimiz olduğunda yardımı olur
- d ( ) Boş vakitlerimi geçirecek bir imkân olur
- e ( ) Hiçbirini
- f ( ) Diğer .....

19. Antalya'daki diğer hemşeri dernekleriyle ne sıklıkla görüşüyorsunuz?

- a ( ) Sık sık
- b ( ) Ara sıra
- c ( ) Çok nadir
- d ( ) Hiç

20. Antalya'daki hemşerilerinizin nişan, sünnet ,düğün, hastalık, cenaze vb. olaylarına ne kadar haberdar olabiliyorsunuz ?

- a ( ) Hepsinden
- b ( ) Çoğundan
- c ( ) Bir kısmından
- d ( ) Çok azından
- e ( ) Hiçbirinden

21. Siyasette hemşeri desteğinin önemli olduğunu düşünüyor musunuz?

- a ( ) Evet Neden ? .....
- b ( ) Hayır Neden ?.....

22. Yerel yönetim seçimlerinde (muhtarlık, belediye) dernek olarak ortak karar alıyor musunuz?

.....

23. En son yapılan genel seçimlerde hangi partiye oy verdiniz?

Belirtiniz.....

24. Hemşerilerin aynı mahallede oturmanın faydaları konusunda aşağıdakilerin hangisine katılıyorsunuz? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a ( )Kültürümüzü koruruz
- b ( )Çocuklarımız başıboş kalmaz
- c ( ) Ailemiz yalnız kalmaz
- d ( )Birbirimize maddi konuda yardımımız olur
- e ( ) Bir sıkıntımız olsa hemen hemşerimizi bulabiliriz.
- f ( ) Önemli bir faydası olmaz
- g ( ) Diğer .....

25. Borç paraya ihtiyacınız olsa öncelikle kimden borç istersiniz?

- a ( ) İş arkadaşlarımdan
- b ( ) Komşularımdan
- c ( ) Hemşerilerimden
- d ( ) Akrabalarımdan
- e ( ) Banka vb. kurumlardan
- f ( ) Diğer.....

26. Kaza, ölüm, hastalık gibi acil yardım gerektiren durumlarda derneğin yaptığı yardımlar nelerdir ?

.....

27. Derneğinizden borç isteyen olduğu takdirde imkanınız varsa öncelikle aşağıdakilerden hangisine borç verirsiniz ?

- a ( ) Öğrencilere
b ( ) Dernek üyelerine
c ( ) Hemşerilerime
d ( ) Yardıma İhtiyacı olana
e ( ) Hiçbirine

28. Bir devlet dairesinde işiniz olsa, nasıl halletmeye çalışırsınız?

- a ( ) Dernek üyeleri vasıtası ile
b ( ) Partililer vasıtasıyla
c ( ) Kendim hallederim
d ( ) Hemşerilerim vasıtasıyla
e ( ) Diğer.....

29. Hemşeri derneğine üye olmanızda en önemli iki neden aşağıdakilerden hangisidir?

- a ( ) Dernek yöneticilerini kıramadım
b ( ) Hemşerilerimle bir araya gelme fırsatı veriyor
c ( ) Bürokrasi ile işlerimiz olduğunda yardımı oluyor
d ( ) Memleketten haberler alıyoruz
e ( ) Antalya'daki hemşerilerimden haberdar oluyorum
f ( ) Diğer

30. Derneğin hangi faaliyetlerine katılıyorsunuz?

- a ( ) Tüm faaliyetlerine
b ( ) Yılda bir-iki kez yapılan yemeklerine
c ( ) Sadece yıllık kongrelerine
d ( ) Sadece üyeyim, hiçbir faaliyetine katılmıyorum
e ( ) Diğer .....

31. Üyesi olduğunuz kuruluş size ne gibi yararlar sağladı?

- a ( ) Bir yararı yok
b ( ) Yeni dostlar kazandım
c ( ) Boş vakitlerimi geçirecek bir imkân oldu
d ( ) Benim görüşlerimi temsil etti
e ( ) Dernek sayesinde işlerimi takip ettim.

32. Kime hemşehrim gözüyle bakarsınız?

- a ( ) Köylülerime
b ( ) İlçemden olana
c ( ) İlimden olanlara
d ( ) Bölgenimden olanlara
f ( ) Diğer .....

33. Sizce Antalya'lı kimdir? Ya da kime Antalya'lı denir?

- a ( ) Bu kentte doğup büyüyen
b ( ) Uzun süre bu kentte yaşayana
c ( ) Kendini Antalya'lı hissedene
d ( ) Diğer.....

35. Siz kendinizi nereli olarak görüyorsunuz ?

.....

36. “Başka köyün velisinden bizim köyün delisi daha iyidir” sözü hakkında ne düşünüyorsunuz?

- a ( ) Katılıyorum Neden.....
b ( ) Katılmıyorum Neden.....
c ( ) Bazen doğru olduğuna inanıyorum

SABRINIZDAN DOLAYI TEŞEKKÜRLER

EK-2

FORM B ÜYELERE SORULAN ANKET SORULARI

Görüşme tarihi :.....

1. Cinsiyetiniz ?

a ( ) Kadın b ( ) Erkek

2. Doğum yeriniz?

a ( ) İl..... b ( ) İlçe..... c ( ) Köy.....

3. Memleketiniz neresi? .....

4. Yaşınız? .....

5. Öğrenim durumunuz ?

a ( ) İlkokul b ( ) Ortaokul c ( ) Lise d ( ) Önlisans

e ( ) Lisans f ( ) Lisans üstü g ( ) Doktora

ğ ( ) Diğer.....

6. Medeni durumunuz?(Nişanlı ise bekar işaretlenecektir)

a ( ) Evli b ( ) Bekar (18. soruya geçiniz)

c ( ) Eşinden boşandı yada eşi ölmüş (8. soruya geçiniz)

(6. Soruya verilen cevap 'evli' ise)

7. Eşiniz çalışıyor mu?

a ( ) Evet b ( ) hayır

8. Eşinizin eğitim durumu?

a ( ) Okuma-yazma bilmiyor

b ( ) Okuma-yazma biliyor ama tahsili yok

c ( ) İlkokul mezunu

d ( ) Ortaokul mezunu

e ( ) Lise mezunu

f ( ) Üniversite-Yüksekokul mezunu

g ( ) Lisansüstü eğitim

9. Eşinizle aranızda yakınlık derecesi nedir ?

a ( ) Akrabam

b ( ) Hemşehrim

c ( ) Hiçbir yakınlığımız yok

10. Çocuğunuz var mı ?

a ( ) Evet b ( ) Hayır

(10.11.12 sorular Çocuğu olanlar için)

11. Çocuk sayısı?

a ( ) Kız..... b ( ) Erkek.....

12. Çalışan çocuğunuz var mı?

a ( ) Evet b ( ) Hayır (14. soruya geçiniz)

13. (12. soruya verilen cevap 'evet' ise)

Çocuğunuz şu anki işine nasıl girdi?

- a ( ) Sınavla
 b ( ) Akrabalarımın yardımıyla
 c ( ) Arkadaşlarımın yardımıyla
 d ( ) Hemşehrilerimin yardımıyla
 e ( ) Hiç kimsenin yardımı olmadan
 g ( ) Diğer Belirtiniz.....

14. Evli çocuğunuz var mı ?

- a ( ) Evet b ( ) Hayır (16. soruya geçiniz)

(14. soruya verilen cevap 'evet' ise)

15. Çocuğunuzun eşi hemşehriniz mi?

- a ( ) Evet b ( ) Hayır

16.Çocuklarınızın kiminle evlenmesini tercih edersiniz?

- a ( ) Akraba ile (17. soruya geçiniz)
 b ( ) Hemşehri ile (17. soruya geçiniz)
 c ( ) Kendi seçeceği biri ile (18. soruya geçiniz)
 d ( ) Diğer.....(18. soruya geçiniz)

(16. Soruda hemşehri ve akraba evliliğini tercih edenler cevaplandırılacak)

17. Çocuğunuzun akraba veya hemşehri ile evliliğini niçin tercih ediyorsunuz?

- a ( ) Soyu-sopu belidir daha güvenilir
 b ( ) Örf ve adetler aynıdır
 c ( ) Çocuklar daha iyi anlaşır
 d ( ) Diğer.....

18. Ne işle uğraşıyorsunuz ?

.....

(Her hangi bir işte çalışıyor ise 19,20,21,22,23,24,25,26 uygun cevapları veriniz)

19. Şu anda çalıştığınız iş yerinde kaç kişi çalışıyor ?

Belirtiniz.....(sayı)

20. İşteki statünüz?

- a ( ) Kendi hesabına çalışıyor (20. soruya geçiniz)
 b ( ) İşveren (20. soruya geçiniz)
 c ( ) Maaşlı ücretli çalışıyor (22. soruya geçiniz)
 d ( ) Aile işletmesinde çalışıyor (22. soruya geçiniz)
 e ( ) Diğer.....

(20. Soruya verilen cevap 'kendi hesabına çalışıyor' veya 'İşveren' ise)

21. İş yerinizde kaç işçi çalışıyor ?

Belirtiniz.....

22. İş yerinize eleman alma durumunda olsanız, aşağıdakilerden hangisine öncelik tanırırsınız?

- a ( ) Hemşehrilerime b ( ) Komşularıma
 c ( ) Arkadaşlarıma d ( ) Akrabalarıma
 e ( ) Diğer.....

23. İş yerinizde hemşehriniz var mı ?

- a ( ) Evet b ( ) Hayır (24. soruya geçiniz)

23. Soruya verilen cevap 'evet' ise
 24. İş yerinizde kaç hemşehriniz çalışıyor?
 Belirtiniz .....

25. Çalıştığınız iş kolunda hemşehrileriniz var mı ?
 a ( ) Evet sayı.....
 Siz bunları tanıyor musunuz ?.....

26. Aşağıdaki sosyal güvenlik kuruluşlarından hangisine bağlısınız?
 a ( ) Emekli sandığı b ( ) SSK c ( ) Bağ-kur
 d ( ) Özel sigorta e ( ) Hiçbir f ( ) Diğer.....

27. Aylık gelirinizin toplamı (YTL) Ailede tüm çalışanların gelirleri, kira, faiz, tarımsal ürün gelirleri, hisse gelir payları vb. tüm gelirler dahil)
 Belirtiniz .....
 Ailenizde kaç kişi çalışıyor .....

28. Antalya'ya nasıl göç ettiniz?
 a ( ) Tek başıma b ( ) Akrabalarım
 c ( ) Hemşehrilerimle d ( ) Hanım ve çocuklarımla
 e ( ) Anne-babam ve kardeşlerimle
 f ( ) Diğer.....

29. Antalya'ya gelmeden önce ne iş yapıyordunuz ?
 Belirtiniz.....

30. Memleketinizden ayrılmanızda en önemli neden aşağıdakilerden hangisidir?
 a ( ) Geçim sıkıntısı b ( ) Kan davası
 c ( ) Büyük şehirde yaşamın cazibesi d ( ) Çocukların tahsili
 e ( ) Kendi eğitimim için f ( ) Tayin
 h ( ) İş bulma imkanının geniş olması
 g ( ) Diğer.....

31. Doğduğunuz şehirden çıktıktan sonra Antalya'ya gelmeden önce başka illerde kaldınız mı?
 a ( ) Kalmadım b ( ) Kaldım Nerede .....

32. Antalya'yı tercih etmenizde aşağıdakilerden hangisi en önemli faktör olmuştur?
 a ( ) Akrabalarımın olması
 b ( ) Arkadaşlarımla
 c ( ) Hemşehrilerimin olması
 d ( ) İş bulma imkânının daha fazla olması
 d ( ) Diğer illere göre yaşam seviyesinin yüksek olması
 e ( ) Harcamaların daha düşük olması
 d ( ) Diğer.....

33. Antalya'da görüştüğünüz hemşehrilerin ne kadarıyla memlekette görüşürdünüz?
 a ( ) Çoğuyla b ( ) Bir kısmıyla c ( ) Pek azıyla d ( ) Hiç biriyle
 34. Antalya'ya geleli kaç yıl oldu?
 Belirtiniz.....

35. Antalya'ya geldiğinizde ilk olarak en çok kimlerle görüştiniz?

- a ( ) Akrabalarımınla   b ( ) Hemşehrilerimle   c ( ) Komşularla   d ( ) Arkadaşlarımla
e ( ) Diğer.....

36. Antalya'ya geldiğinizde ilk işinize nasıl girdiniz yada ilk işinizi nasıl kurdunuz?

- a ( ) Hemşehrilerimin yardımıyla   b ( ) Arkadaşlarımla yardımıyla
c ( ) Akrabalarımın yardımıyla   d ( ) Komşularımın yardımıyla
e ( ) Hiç kimsenin yardımı olmadan   f ( ) Sınavla
g ( ) Diğer.....

37. Şu andaki işinize nasıl girdiniz yada işinizi nasıl kurdunuz?

- a ( ) Komşularımın yardımıyla   b ( ) Arkadaşlarımla yardımıyla
c ( ) Akrabalarımın yardımıyla   d ( ) Hemşehrilerimin yardımıyla
e ( ) Hiç kimsenin yardımı olmadan   f ( ) Sınavla
g ( ) Diğer.....

38. Antalya'ya geldiğinizde ilk evinizi nasıl buldunuz veya nasıl satın aldınız?

- a ( ) Gazete ilanıyla   b ( ) Arkadaşlarımla yardımıyla
c ( ) Akrabalarımın yardımıyla   d ( ) Hemşehrilerimin yardımıyla
e ( ) Emlakçı aracılığıyla   f ( ) Diğer.....

39. Halen oturmakta olduğunuz evi nasıl buldunuz ya da nasıl satın aldınız?

- a ( ) Gazete ilanıyla   b ( ) Arkadaşlarımla yardımıyla
c ( ) Akrabalarımın yardımıyla   d ( ) Hemşehrilerimin yardımıyla
e ( ) Emlakçı aracılığıyla   f ( ) Diğer.....

40. Oturduğunuz evde;

- a ( ) Ev sahibi   b ( ) Kiracı   c ( ) Diğer.....

41. Aşağıdakilerin hangisine sahipsiniz? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a ( ) Ev   b ( ) 2. ev   c ( ) Yazlık   d ( ) Araba   f ( ) Arsa
g ( ) Tarla   h ( ) Dükkan   i ( ) Hiçbiri   k ( ) Diğer .....

42. Hangi semtte oturuyorsunuz?

Belirtiniz.....

43. Şu anda oturduğunuz semti tercih etmenizden aşağıdakilerden hangisi en etkili olmuştur?

- a ( ) Ucuz olması   b ( ) Arkadaşlarımla olması
c ( ) Akrabalarımın olması   d ( ) İşime yakın olması
e ( ) Hemşehrilerimin olması   f ( )
Diğer.....

44. Oturduğunuz semtte hangi yakınlarınız var?(Birden fazla işaretlenebilir)

- a ( ) Akrabalarım
b ( ) Hemşehrilerim (45. Soruya geçiniz)
c ( ) İş yerinden arkadaşlarım
d ( ) Hiçbiri

(44. Soruda hemşehrilerim şıkkı işaretlendiyse)

45. Yaklaşık kaç hemşehriniz var?

Belirtiniz.....

46. Hemşehri derneklerinin amaçlarını dikkate alacak olursanız size göre önem sırası nasıl olmalı?

- a ( ) kültürümüzün devamını sağlar
 b ( ) Birbirmize maddi konuda yardımımız olur
 c ( ) Bürokrasi ile işlerimiz olduğunda yardımı olur
 d ( ) Boş vakitlerimi geçirecek bir imkân olur

47. Üyesi olduğunuz hemşehri derneği bu amaçlardan hangilerini gerçekleştirebiliyor?

- a ( ) kültürümüzün devamını sağlar
 b ( ) Birbirmize maddi konuda yardımımız olur
 c ( ) Bürokrasi ile işlerimiz olduğunda yardımı olur
 d ( ) Boş vakitlerimi geçirecek bir imkan olur
 e ( ) Hiçbirini
 f ( ) Diğer .....

48. Hemşehrileriniz en çok hangi semtlerde oturuyor?

- a ( ) Bilmiyorum
 b ( ) Biliyorum (lütfen semt belirtiniz.
 1.....
 2.....
 3.....

49. Antalya'daki hemşehri Kahvehanelerine ne sıklıkla gidiyorsunuz ?

- a ( ) Sık sık b ( ) Ara sıra c ( ) Çok nadir d ( ) Hiç
 e ( ) Antalya'da hemşehri kahvehanemiz yok

50. Antalya'da hemşehri derneklerine ne sıklıkla gidiyorsunuz ?

- a ( ) Sık sık b ( ) Ara sıra c ( ) Çok nadir d ( ) Hiç

51. Antalya'da ailecek en çok kimlerle görüşüyorsunuz? (Yalnızca bir seçenek işaretleyiniz)

- a ( ) İş arkadaşlarımla b ( ) Akrabalarımınla c ( ) Aynı mahallede oturan hemşehrilerimle
 d ( ) Tüm hemşehrilerimle e ( ) Komşularımınla f ( ) Diğer.....

52. Hemşehrilerinizle görüşme sıklığınız nedir?

- a ( ) Haftada birkaç kez b ( ) Haftada bir kez
 c ( ) Ayda bir kez d ( ) Senede birkaç kez
 e ( ) Bayramdan bayrama f ( ) Hiç görüşmem (53. soruya geçiniz)
 g ( ) Diğer.....

52. Soruya verilen cevap hiç görüşmem ise

53. Hemşehrilerinizle görüşmemenizin en önemli sebebi nedir?

- a ( ) İşlerim nedeniyle meşgulüm, vaktim olmuyor
 b ( ) Uzak yerlerde oturdukları için görüşmek zor oluyor
 c ( ) Eşim görüşmek istemiyor
 d ( ) Çok dedikoducular, rahatsız oluyoruz
 e ( ) Çok şey istiyorlar, insanı bıktırıyorlar
 f ( ) Bilmem, sebebini hiç düşünmedim
 g ( ) Diğer .....

54. Antalya'daki hemşehrilerinizin nişan, sünnet, düğün, hastalık, cenaze vb. olaylarına ne kadar gidebiliyorsunuz?

- a ( ) Hepsine b ( ) Çoğuna c ( ) Bir kısmına d ( ) Çok azına e ( ) Hiçbirine

55. Kime hemşerim gözüyle bakarsınız?

- a ( ) Köylülerime   b ( ) İlçemden olana
c ( ) İlimden olanlara   d ( ) Bölgemden olanlara
f ( ) Diğer .....

56. Siyasette hemşehri desteğinin önemli olduğunu düşünüyor musunuz?

- a ( ) Evet Neden ? .....
b ( ) Hayır Neden ?.....

57. Yerel yönetim seçimlerinde (muhtarlık, belediye) kararınızı neler etkiler? (iki seçenek işaretlenebilir)

- a ( ) Hemşehri olması   b ( ) Akraba olması   c ( ) Tanıdık olması
d ( ) Siyasi görüşü   e ( ) Etnik ve dini kökeni   f ( ) Becerikli ve bilgili olması
g ( ) Dürüst olması   h ( ) Diğer .....

58. Siyasi seçimlerde oyunuzu Antalya’da kullanıyorsanız, oy kullanırken adayın hemşehriniz olması kararınızı etkiler mi?

- a ( ) Evet   b ( ) Hayır

59. En son yapılan genel seçimlerde hangi partiye oy verdiniz?

Belirtiniz.....

60. Hemşehrilerin aynı mahallede oturmanın faydaları konusunda aşağıdakilerin hangisine katılıyorsunuz?

- a ( ) Kültürümüzü koruruz   b ( ) Çocuklarımız başıboş kalmaz
c ( ) Ailemiz yalnız kalmaz   d ( ) Birbirimize maddi konuda yardımımız olur
e ( ) Bir sıkıntımız olsa hemen hemşehrimizi bulabiliriz.
f ( ) Önemli bir faydası olmaz   g ( ) Diğer .....

61. Borç paraya ihtiyacınız olsa öncelikle kimden borç istersiniz?

- a ( ) İş arkadaşlarımdan   b ( ) Komşularımdan
c ( ) Hemşehrilerimden   d ( ) Akrabalarımdan
e ( ) Banka vb. kurumlardan   f ( ) Diğer.....

62. Kaza, ölüm, hastalık gibi acil yardım gerektiren durumlarda öncelikle yanınızda kimi bulursunuz?

- a ( ) İş arkadaşlarımdan   b ( ) Komşularımdan   c ( ) Hemşehrilerimden
d ( ) Akrabalarımdan   e ( ) Diğer .....

63. Sizden borç isteyen olduğu takdirde imkânınız varsa öncelikle aşağıdakilerden hangisine borç verirsiniz?

- a ( ) İş arkadaşlarımdan   b ( ) Komşularımdan   c ( ) Hemşehrilerimden
d ( ) Akrabalarımdan   e ( ) Hiçbirine

64. Bir devlet dairesinde işiniz olsa, nasıl halletmeye çalışırsınız?

- a ( ) Eş, dost, tanıdık vasıtasıyla
b ( ) Partililer vasıtasıyla
c ( ) Kendim hallederim
d ( ) Diğer.....

65. Memleketinize hangi sıklıkla gidip geliyorsunuz?

- a ( ) Haftada bir kez   b ( ) Ayda bir kez
c ( ) Senede Birkaç kez   d ( ) Bayramdan bayrama
e ( ) İşim düşerse   f ( ) Hiç gitmem

66. Memleketinize daha ziyade ne için gidiyorsunuz ?(iki seçenek işaretlenebilir)

- a ( ) Tanıdık ve akrabaları görmek için
b ( ) Ürün kaldırmak için
c ( ) Kışlık erzak-zahire getirmek için
d ( ) İş için
e ( ) Diğer .....

67. Antalya'daki durumunuzu memleketteki durumla ekonomik açıdan karşılaştırdığınızda nasıl buluyorsunuz ?

- a ( ) Çok iyi   b ( ) İyi   c ( ) Fena sayılmaz   d ( ) Kötü
e ( ) Çok kötü   f ( ) Memlekette hiç yaşamadım

68. Memleketinizden yatılı misafir geliyor mu?

- a ( ) Evet   b ( ) Hayır (70. Soruya geçiniz)

68.Soruya verilen cevap Evet ise

69. Ne kadar sıklıkla geliyor ?

Belirtiniz.....

70. Hemşehri derneklerinin amaçlarını dikkate alacak olursanız size göre önem sırası nasıl olmalı?

- a ( ) Kültürümüzün devamını sağlar
b ( ) Birbirimize maddi konuda yardımımız olur
c ( ) Bürokrasi ile işlerimiz olduğunda yardımı olur
d ( ) Boş vakitlerimi geçirecek bir imkân olur

71. Üyesi olduğunuz hemşehri derneği bu amaçlardan hangilerini gerçekleştirebiliyor?

- a ( ) kültürümüzün devamını sağlar
b ( ) Birbirimize maddi konuda yardımımız olur
c ( ) Bürokrasi ile işlerimiz olduğunda yardımı olur
d ( ) Boş vakitlerimi geçirecek bir imkân olur
e ( ) Hiçbirini
f ( ) Diğer .....

72. Hemşehri derneğine üye olmanızda iki en önemli iki neden aşağıdakilerden hangisidir?

- a ( ) Dernek yöneticilerini kıramadım
b ( ) Hemşehrilerimle bir araya gelme fırsatı veriyor
c ( ) Bürokrasi ile işlerimiz olduğunda yardımı oluyor
d ( ) Memlekette haberler alıyoruz
e ( ) Antalya'daki hemşehrilerimden haberdar oluyorum
f ( ) Diğer

73. Derneğin hangi faaliyetlerine katılıyorsunuz?

- a ( ) Tüm faaliyetlerine
b ( ) Yılda bir-iki kez yapılan yemeklerine
c ( ) Sadece yıllık kongrelerine
d ( ) Sadece üyeyim, hiçbir faaliyetine katılmıyorum

- e ( ) Diğer .....
74. Üyesi olduğunuz kuruluş size ne gibi yararlar sağladı?
 a ( ) Bir yararı yok b ( ) Yeni dostlar kazandım
 c ( ) Boş vakitlerimi geçirecek bir imkân oldu d ( ) Benim görüşlerimi temsil etti
 e ( ) Dernek sayesinde işlerimi takip ettim.

75. Sizce Antalyalı kimdir? Ya da kime Antalyalı denir?
 a ( ) Bu kentte doğup büyüyene
 b ( ) Uzun süre bu kentte yaşayana
 c ( ) Kendini Antalyalı hissedene
 d ( ) Diğer.....

76. Siz kendinizi nereli olarak görüyorsunuz?
 .....

77. Kendinizi şehirli olarak görüyor musunuz?
 a ( ) Evet b ( ) Hayır c ( ) Kısmen d ( ) Bilmiyorum
 75. Hayırsa nedeni ?.....

78. Şehrin ileri gelenlerin en önemli özelliği nedir?
 a ( ) Modern olmaları b ( ) Zengin olmaları
 c ( ) Okumuş olmaları d ( ) Dindar olmaları
 e ( ) Önemli mevkilerde olmaları
 f ( ) Diğer .....

79. Şehrin ileri gelenlerin oturduğu semtlerde oturmak ister misiniz?
 a ( ) Evet b ( ) Hayır c ( ) Kararsızım

79.soruya verilen cevap evet ise

80. Neden?

- a ( ) İyi yaşamak bizimde hakkımız
 b ( ) Çocuklarım zengin insanlarla beraber olur
 c ( ) Zengin komşularla beraber olurum
 d ( ) Çocuklarım iyi eğitim görür

79. Soruya verilen cevap hayır ise

81. Neden .....

82. “Başka köyün velisinden bizim köyün delisi daha iyidir” sözü hakkında ne düşünüyorsunuz?

- a ( ) Katılıyorum Neden.....
 b ( ) Katılmıyorum Neden.....
 c ( ) Bazen doğru olduğuna inanıyorum

SABRINIZDAN DOLAYI TEŞEKKÜRLER

EK-3 Antalya Haritası

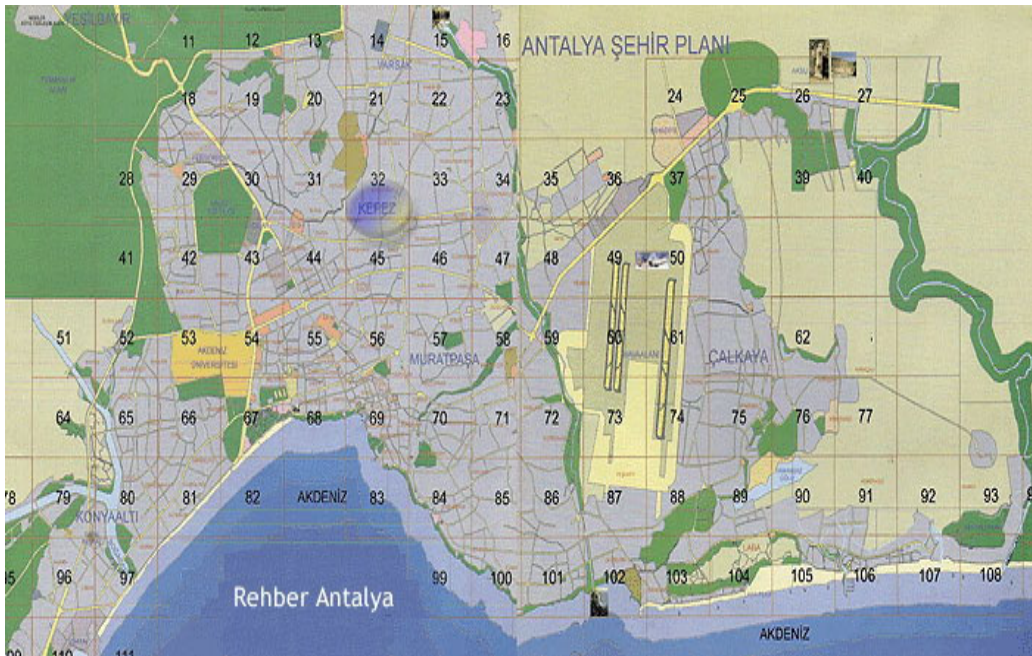
Şekil 8: Antalya Haritası

Şekil 9: Antalya'nın Tarihi Yerleri

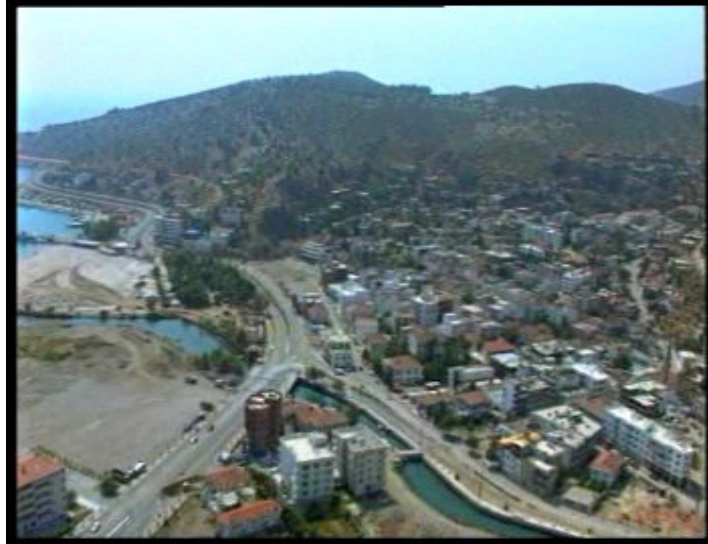
Şekil 10: Antalya Yol Haritası

Şekil 11: Antalya Şehir Planı

Ek-4

Antalya'nın Tarihi Yerleri ve Güzellikleri

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı ve Soyadı : Şaban İNAT
 Doğum Yeri : Antalya
 Doğum Yılı : 30.11.1977
 Medeni Hali : Bekar

Eğitim Durumu:

Lise : 1995-1996Antalya Çağlayan Lisesi.
 Lisans : 1996-2000 S.D.Ü. Fen-Edeb-Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Yabancı Dil(ler) ve Düzeyi:

İngilizce, Orta düzeyde.

İş Deneyimi:

2001–2002 yılları arasında Özel Dershane de Felsefe Grubu Öğretmenliği
 2002–2003 yılları arasında Özel Dershanede Felsefe Grubu Öğretmenliği, Rehber Öğretmenlik
 2001–2003 yılları arasan da Milli Eğitimde İngilizce Öğretmenliği
 2003 ve... Milli eğitim de Rehber öğretmen olarak çalışıyorum.

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar

1. 2004 yılında Bingöl’de öğretmenlere Öğrenmeyi-öğrenme semineri
2. 2006 yılında “Anne-baba semineri”nde, “Anne-baba tutumunun okul başarısına etkisi” konusunda seminer. Yer; Isparta Öğretmen evi

Diğer:

- Sivil toplum değişik etkinlikler
- 2003 yılında felsefe öğretmenlerinin dayanışmasını sağlamak amacıyla bir dayanışma derneği kurma çalışması